

Kyrkomötet 2019

Volym 2 Bilagor

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2019

Volym 1 Protokoll och bilagor

Kyrkomötets protokoll 2019
Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2019:1–8
Presidiets skrivelse, PSkr 2019:1
Motioner, Mot 2019:1–47

Volym 2 Bilagor

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån
Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2019:1–8
Organisationsutskottets betänkanden, O 2019:1–7
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2019:1–8
Ekonomiutskottets betänkanden, E 2019:1–4
Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2019:1–3
Kyrkolivsutskottets betänkanden, KI 2019:1–8
Samhälls- och kulturutskottets betänkanden, SK 2019:1–8
Förvaltarskapsutskottets betänkanden, F 2019:1–5
Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2019:1–30
Personregister
Sakregister

*Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats,
www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet*

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2018

1 Ansvarsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Ansvarsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar är enligt 10 kap. 8 § i kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om ansvarsnämndens sammansättning, beslutsförhet och omröstningsregler finns i 14 kap. i kyrkoordningen. Ansvarsnämnden har att utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § i kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. Ansvarsnämnden ska vidare, enligt 30 kap. 7 § i kyrkoordningen, pröva frågor om biskopars rätt att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden fastställde i inledningen av sin verksamhet en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

Vid utgången av 2018 omfattade Ansvarsnämndens tillsyn 45 biskopar inklusive stiftsbiskoparna.

1.2 Ansvarsnämndens ledamöter och ersättare

Ansvarsnämnden ska enligt 14 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och antingen har varit ledamot i ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet och en ledamot som är lekman och antingen har varit ledamot av ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet. För var och en av ledamöterna ska det finnas en personlig ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot.

Ansvarsnämnden har under år 2018 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

Lagmannen Robert Schött, ordförande, prosten teol. dr Ingemar Söderström, kyrkoherden teol. dr Thomas Stoor och fil. dr Elisabeth Engberg.

Ersättare

F.d. lagmannen Fredrik von Arnold för Robert Schött, kyrkoherden teol. dr Carin Åblad Lundström för Ingemar Söderström, prosten Karl-Gustav Sjögren för Thomas Stoor och professor Eva Forssell-Aronsson för Elisabeth Engberg.

Sekreterare

Rådmanen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under 2018 har nämnden sammanträtt sex gånger. Sammanträdena har ägt rum den 13 april, 31 augusti och 21 september i Uppsala samt den 26 januari, 11 juni och 18 december per telefon.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 14 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i ansvarsnämnden är en jurist som utses av nämnden. Sekreteraren anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med ansvarsnämndens ordförande – fastställer ersättning för sekreterarens arbete.

Ansvarsnämnden, som inte avses bedriva någon egen löpande tillsyns- eller utredningsverksamhet, har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för ansvarsnämndens verksamhet har för budgetåret 2018 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämndens sekreterare biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Ansvarsnämnden har en egen hemsida som uppdateras genom kyrkokansliets försorg (www.svenskakyrkan.se/ansvarsnamnden).

2 Ansvarsnämndens inriktning och effektmål

Ansvarsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Inriktningen är att medianåldern för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning inför biskopsval.

3 Inkomna och avgjorda ärenden

Under året inkom 13 ärenden. Sju av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg behörighetsprövning inför biskopsval, tre var av administrativ karaktär och ett rörde avvisande av överklagande. Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt ett ärende som inkom under 2016.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Antalet inkomna ärenden var fler än antalet ärenden som inkom under 2017. Det saknas skäl att anta att antalet ärenden under 2019 kommer att bli fler i förhållande till antalet ärenden 2018.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Utifrån Ansvarsnämndens perspektiv väcker rättsavdelningens promemoria *Vissa frågor om biskopsval* (dnr Ks 2017-1160) frågor om den nuvarande nominerings- och

valprocessen, som bör aktualisera en fördjupad översyn av aktuella bestämmelser i kyrkoordningen utöver vad som tagits upp i promemorian.

Biskopens centrala roll i Svenska kyrkan gör ordningen för rekrytering/utväljande till uppdraget som biskop särskilt betydelsefull. Valet av biskop utgör beslut såväl om antagning till uppdraget som biskop som om tillsättning av en specifik befattning som biskop. Här kan noteras en betydande skillnad i förhållande till vad som gäller de andra uppdragen inom kyrkan vinningstjänst, för vilka antagning förutsätter särskild prövning av varje kandidats kunskaper och lämplighet (31 kap. 7 § och 32 kap. 7 § kyrkoordningen), medan befattning som präst eller diakon tillsätts efter ansökning av den enskilde samt prövningsförfarande och beslut av respektive arbetsgivare inom Svenska kyrkan. För att tillförsäkra valförsamlingen bästa möjliga underlag framstår det angeläget att inför val av biskop tillförsäkra varje röstberättigad bästa möjliga underlag för att fatta ett väl informerat och övervägt beslut. Utöver tillgången till kandidaternas CV, utfrågningar och andra publicerade intervjuer bör deltagarna i beslutsförsamlingen enligt föreskrifter i kyrkoordningen tillförsäkras möjligheter att få del av underlag som är självklara vid andra tillsättningsförfaranden, såsom delaktighet i en närmare diskussion om de krav som kan ställas i förhållande till just denna tjänsts särskilda karaktär och innehåll, samt tillfälle till dialog med kandidaterna, med möjlighet till fördjupande frågor.

Uppsala den 25 juni 2019

Robert Schött
Ordförande

Maria Wetterstrand Hagström
Sekreterare

Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse år 2018

1 Valprovsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Valprovsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans valprovsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Valprovsnämndens sammansättning, beslutsförhet och omröstningsregler finns i 15 kap. kyrkoordningen.

Av 38 kap. 90 § kyrkoordningen framgår att direkta val får överklagas till Valprovsnämnden. I samma bestämmelse regleras vilka administrativa valbeslut som får överklagas särskilt och vilka som får överklagas endast i samband med det val beslutet gäller. Även andra val enligt kyrkoordningen får överklagas till Valprovsnämnden, t.ex. biskopsval (jfr 8 kap. 38 § kyrkoordningen).

Valprovsnämnden fastställde den 26 oktober 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Valprovsnämndens ledamöter och ersättare

Valprovsnämnden har under året bestått av följande ledamöter, ersättare och sekreterare.

Ledamöter

Justitierådet Thomas Bull, ordförande, Lars-Ola Dahlquist, Kåge Johansson, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz och Bertil Olsson.

Ersättare

Rådsmannen Nathalie Lemaire, ersättare för ordföranden, Titti Ådén, Suzanne Fredborg, Per Lindberg, Gunilla Blom, Terence Honglo och Stefan Aro.

Sekreterare

Hovrättsrådet Gun Lombach, sekreterare, och byråchefen Stefan Nyman, ersättare för sekreteraren.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Valprovsnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Valprovsnämndens verksamhet har för budgetåret 2018 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål har fullgjorts av planeringssekreteraren Karin Bohlin vid kyrkokansliets rättsavdelning.

På Valprovsnämndens webbplats publiceras bl.a. referat av nämndens beslut i avidentifierat skick, både i kortform och i fulltext (www.svenskakyrkan.se/valprovsnamnden).

2 Valprovsnämndens inriktning och mål

Valprovsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

3 Inkomna ärenden

Under året har nämnden behandlat sju ärenden inklusive verksamhetsberättelsen för 2017. Ärendet VN 2018/ 1 avsåg val till kyrkofullmäktige, VN 2018/3 avsåg beslut ang. rättelse av röstlängd i biskopsval. VN 2018/4 – VN 2018/6 avsåg ansökan om ändring av registrerad gruppbezeichnung. VN 2018/7 avsåg nomineringsval i val till biskop.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Valprovsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen kvarstår även under år 2018, som inte var ett valår.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Som Valprovsnämnden tidigare anfört finns bestämmelser som skulle kunna anpassas mer efter vad som gäller t.ex. förvaltningsrättsligt. Ett sådant exempel är kravet på att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat (58 kap. 4 § kyrkoordningen). Första stycket, andra meningen skulle kunna formuleras enligt följande. Klaganden ska ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs.

Stockholm den 3 april 2019

Thomas Bull
Ordförande

Gun Lombach
Sekreterare

I beslutet har deltagit: Justitierådet Thomas Bull, ordförande, Kåge Johansson, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz och Bertil Olsson.

Övrig närvarande: Nathalie Lemaire.

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse 2018

1 Överklagandenämndens organisation och sammansättning

1.1 Överklagandenämndens uppgifter

Enligt 13 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska beslut som avser att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas. För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva sådana frågor ska enligt lagen om Svenska kyrkan inrättas ett särskilt organ. Ordföranden i detta organ ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Svenska kyrkans överklagandenämnd är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Överklagandenämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 16 kap. kyrkoordningen. Utöver särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om överklagande till Överklagandenämnden anges i 58 kap. 18 § kyrkoordningen att det är Överklagandenämnden som prövar frågor om omprövning, dvs. motsvarande resning och återställande av försutten tid. Därutöver kan Överklagandenämnden med stöd av 58 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen pröva överklaganden av sådana arbetsgivares beslut som enligt ett kollektivavtal mellan Svenska kyrkan som arbetsgivare och en eller flera arbetstagarorganisationer särskilt får överklagas på detta sätt.

Överklagandenämnden fastställde den 12 april 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Överklagandenämndens ledamöter och ersättare

Överklagandenämnden ska enligt 16 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och har dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, en ledamot som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen, samt en övrig ledamot. Ledamöterna ska ha god kännedom om Svenska kyrkans verksamhet. För ordföranden ska det finnas en personlig ersättare medan det för var och en av de övriga fyra ledamöterna ska finnas två personliga ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot. Överklagandenämnden har under år 2018 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. justitierådet och ordföranden i Högsta domstolen Johan Munck, ordförande, teol. dr Esbjörn Särdaqvist, teol. lic. biskop em. Caroline Krook, f.d. stiftssekreteraren jur. kand. Torgny Werger och advokaten Britt Louise Agrell.

Ersättare

F.d. justitierådet Severin Blomstrand för Johan Munck, teol. dr Kenneth Nordgren, (t.o.m. den 21 november 2018), teol. dr Lena Petersson (fr.o.m. den 21 november 2018) och teol. dr Karin Sarja för Esbjörn Särdaqvist, kontraktsprosten DMin. fil.mag. Lars Viper och f.d. domprosten Hakon Långström för Caroline Krook, professorn i processrätt Eric Bylander och departementsrådet Birgitta Eilemar för Torgny Werger samt kyrkoherden Margareta Carlenius och fältprosten Sten Elmberg för Britt Louise Agrell.

Sekreterare

Lagmannen Lars Bjurstam och rådmannen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under år 2018 har nämnden sammanträtt sex gånger. Sammanträdena har ägt rum den 9 februari i Uppsala, den 23 mars per telefon, den 8 juni i Göteborg, den 7 september per telefon, den 16 november per telefon och den 14 december per telefon.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 16 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Överklagandenämnden är jurister som utses av nämnden. Sekreterarna anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med Överklagandenämndens ordförande – fastställer ersättningen för sekreterarnas arbete.

Överklagandenämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Överklagandenämndens verksamhet har för budgetåret 2018 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämnden biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Överklagandenämndens avgöranden publiceras på Svenska kyrkans hemsida, www.svenskakyrkan.se/overklagandenamnden. Hemsidan uppdateras av kyrkokansliet.

2 Överklagandenämndens inriktningsmål och effektmål

Överklagandenämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Nämnda mål anser sig Överklagandenämnden väsentligen ha uppfyllt under året.

3 Överklagandenämndens ärenden

3.1 Inkomna ärenden

Från	Överklaganden/ Begäran om omprövning eller beslutsprövning				Övriga ärenden			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Överklagandenämnden	1	0	1	1	1	1	0	0
Kyrkomötet	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyrkostyrelsen	0	0	0	2	3	8	2	0
Stift	2	4	5	3	0	0	0	0
Domkapitlet i Uppsala stift	0	4	3	1	0	3	0	0
Domkapitlet i Linköpings stift	0	0	6	0	0	1	0	0
Domkapitlet i Skara stift	0	1	0	0	3	1	0	0
Domkapitlet i Strängnäs stift	0	1	0	2	0	1	0	0
Domkapitlet i Västerås stift	0	0	2	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Växjö stift	1	0	0	1	2	0	0	0
Domkapitlet i Lunds stift	0	2	6	7	2	0	0	0
Domkapitlet i Göteborgs stift	2	5	2	1	5	3	0	0
Domkapitlet i Karlstads stift	2	0	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Härnösands stift	5	5	15	2	1	1	0	0
Domkapitlet i Luleå stift	2	0	0	1	2	1	0	0
Domkapitlet i Visby stift	0	0	1	1	3	1	0	0
Domkapitlet i Stockholms stift	2	1	2	0	3	3	0	0
Annan	0	3	0	5	3	2	1	1
Summa	17	26	41	27	28	26	3	1

3.2 Avgjorda ärenden

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Administrativt ärende	1	3	0	2	0	0	0	0
Remisser	2	2	2	0	0	0	0	0
Utlämnande av kyrklig handling	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 DK beslut om kyrkotillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 KS beslut om kyrkotillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Behörighetsprövning – präst	1	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – präst	2	15	1	7	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Befogenhetsprövning – präst	0	1	0	0	0	0	0	0

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Överklagande enligt KO 32 Behörighetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – diakon	0	2	1	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Befogenhetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 34 Behörighetsprövning till tjänst som kyrkoherde/komminister	8	4	0	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 DK beslut om församlings- tillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 Kyrkostyrelsens beslut om församlingstillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 DK beslut om utlämnande av handling	1	1	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 Annat beslut om utlämnande av handling	0	2	3	2	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 56 Uppgifter i dataregister	0	0	0	2	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Beslutsprövning – församling eller pastorat	11	11	25	2	0	0	0	0
Beslutsprövning enligt KO 57 – stift, tillsättningsnämnd	1	3	3	2	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Verkställighetsförbud	0	0	1	0	1	0	0	0
Beslut enligt KO 58:14 Verkställighetsförbud	0	0	0	0	0	0	0	0
Omprövning enligt KO 58:18	2	6	2	3	0	0	0	0
Avvisning	3	2	2	2	0	0	0	0
Avskrivning				0				4
Summa	32	50	40	23	1	0	0	4

Av de 21 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2018 har utgången i två beslut innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För de 38 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattade 2017 var motsvarande siffra fyra.

3.3 Prognos om ärendeutvecklingen

Av redovisningen i avsnitt 3.1 framgår att antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2018 varit något färre än under 2017. Någon större förändring av antalet ärenden under kommande år förväntas inte.

4 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Nämnden ser, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen

Uppsala den 6 september 2019

Johan Munck
Ordförande

Lars Bjurstam
Sekreterare

Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Verksamhetsberättelse 2018

1 Arvodesnämndens organisation och sammansättning

1.1 Arvodesnämndens uppgifter

Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån (Arvodesnämnden) är enligt 10 kap. 11 § kyrkoordningen ett särskilt organ som ska fastställa arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter samt för ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Arvodesnämnden ska dock inte fastställa arvoden för och ersättningar till Arvodesnämndens egna ledamöter.

1.2 Arvodesnämndens sammansättning

Arvodesnämnden ska bestå av en ordförande och fyra övriga ledamöter och har under året haft följande sammansättning:

Ledamöter

Biskop emeritus Thomas Söderberg, ordförande, f.d. generalsekreteraren Leni Björklund, diakon Anna Lundblad, f.d. ordföranden i kyrkomötet Gunnar Sibbmark och med. dr Gunnar Thorbert.

Sekreterare

Arvodesnämnden har ingen vald sekreterare. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av handläggaren för kyrkomötet Emma Hansen Dahlqvist vid rättsavdelningen på kyrkokansliet. Kyrkojuristen Migelle Wikström vid kyrkokansliets rättsavdelning har varit nämnden behjälplig i juridiska frågor.

Sammanträden

Under 2018 har nämnden sammanträtt tre gånger. Sammanträdena har ägt rum i Uppsala den 7 juni, 3 september och 27 november.

1.3 Ekonomifrågor

Arvodesnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Arvodesnämndens verksamhet har för budgetåret 2018 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

2 Arvodesnämndens ärenden

Med anledning av det utökade uppdrag för Arvodesnämnden som kyrkomötet beslutade om 2017, har nämnden under året arbetat med en genomlysning av nivåer för arvoden och ersättningar, med utgångspunkt i den nationella nivåns behov av ansvarstagande, ärendeomfattning i det aktuella organet, periodicitet i verksamheten, krav på tillgänglighet och föreskriven specialistkompetens. Syftet har varit att få fram ett underlag som ger förutsättningar för ett principiellt grundat beslut om de arvoden och ersättningar som ska gälla för mandatperioden 2022–2025.

Nämnden lämnade i juni en skrivelse till kyrkostyrelsen med synpunkter på de förslag i kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* som rörde nämndens beredningsområde.

3 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Nämnden har under året identifierat tre områden där det finns behov av vidare utredning och förändringar av bestämmelserna i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17). Det handlar om möjligheten att utge förrättningsarvoden, kompensation för förlorade inbetalningar till tjänstepension och förtydligande av vad som i ersättningsstadgan avses med styrkt förlorad arbetsförtjänst.

Uppsala den 13 februari 2019

Thomas Söderberg
Ordförande

Emma Hansen Dahlqvist
Sekreterare

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2019:1–8

Gudstjänstutskottets betänkanden

- G 2019:1 Gudstjänstupplevelser
- G 2019:2 Församlingarnas arbete med dop
- G 2019:3 Lärande i gudstjänsten
- G 2019:4 Svenskkyrklig sångsamling
- G 2019:5 Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster
- G 2019:6 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- G 2019:7 Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk
- G 2019:8 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2019:1

Gudstjänstupplevelser

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:3 Gudstjänstupplevelser, i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning som undersöker vilka faktorer som är viktiga för människors gudstjänstupplevelse och vilka metoder och förhållningssätt som ger framgång i gudstjänstarbetet. Utskottet menar att en sådan utredning vore ett värdefullt tillskott till den kunskap som behövs för förnyelse och fördjupning av Svenska kyrkans gudstjänster och föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:3.

Motionens förslag

Motion 2019:3 av Sofija Pedersen Videke, Gudstjänstupplevelser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som undersöker dels vilka faktorer som är viktiga för människors gudstjänstupplevelse, dels vilka metoder och förhållningssätt som ger framgång i gudstjänstarbetet.

Bakgrund

Gudstjänsten är enligt kyrkoordningen kyrkolivets centrum och en dimension av församlingens grundläggande uppgift (kyrkoordningen, inledningen till 17 kap. samt inledningen till Andra avdelningen). Varje år samlar den nationella nivån in kyrkostatistik vad gäller Svenska kyrkans verksamhet och gudstjänster. En viktig kunskapskälla är även de samordnade digitala enkätundersökningar, så kallade kyrkbussar, där frågor ställs kring olika ämnen. År 2014/2015 inhämtades ett stort material kring attityder gällande gudstjänstfirandet. I boken *Svenska kyrkans medlemmar* av Jonas Bromander (2011) redovisas en stor enkätstudie, där bland annat frågor om attityder till gudstjänsten ingick. I den av nationell nivå utgivna studien *Församlingar mot strömmen* av Andreas Sandberg (2009) behandlades vad kyrkan kan lära av församlingar som uppvisar en positiv utveckling i en allmänt negativ trend. I en studie från Svenska kyrkans forskningsenhet, *Delaktighetens kris* (2015), undersökte Caroline Gustavsson körsångares upplevelse av delaktighet i gudstjänsten. Just nu genomför Gustavsson ett forskningsprojekt i samverkan mellan Stockholms universitet och Växjö stift kring en satsning på gudstjänsten i Asarums pastorat med det tydliga syftet att skapa delaktighet. En första artikel är publicerad, *Gudstjänstfokus, intressefokus och längtan i en aktivitetsmättad tid* (2019) och en större rapport från projektet

kommer att publiceras under hösten 2019. Vid Uppsala universitet forskar doktoranden Karin Rubenson om barns upplevelser av gudstjänst och vid Umeå universitet har Linda Vikdahl publicerat en studie, *Jag vill också vara en ängel* (2014), om de upplevelser som personer med utvecklingsstörning har av delaktighet i Svenska kyrkan.

Kyrkomötet

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat frågor om Svenska kyrkans gudstjänstliv och hur det bäst kan främjas. År 2016 behandlade kyrkomötet motion 2016:22 om utvärdering av gudstjänstlivet. Motionären föreslår att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att låta undersöka gudstjänstlivet i Svenska kyrkan för att om möjligt se vad som förenar kyrkor och församlingar med ett högt deltagande i främst huvudgudstjänsten. Gudstjänstutskottet skriver i sitt betänkande 2016:3 att det delar motionärens intentioner men anser samtidigt att det som motionären efterfrågar redan är väl tillgodosett genom tidigare församlingsstudier och böcker i ämnet. Utskottet anger vidare att man vill invänta arbetet med en ny kyrkohandbok för att ge möjlighet att samlat kunna tillvarata och bearbeta det som detta arbete öppnar upp för i relation till församlingarnas gudstjänstliv. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:3.

Gudstjänstutskottet instämmer i motionärens iakttagelse: att vi under en lång period arbetat mycket med gudstjänstens form men att vi nu måste rikta blicken mot dess innehåll och kärna. Det finns mycket samlad kunskap i Svenska kyrkan om olika metoder för gudstjänstarbete men utskottet menar att vi vet för lite om hur de människor som firar gudstjänst upplever den. Dessutom förändras samhället i snabb takt och undersökningar som gjordes för bara ett par årtionden sedan kan behöva kompletteras med kunskap om nuläget. Därför ser utskottet en utredning av det slag som motionären föreslår som ett angeläget tillskott i den kunskap som behövs för att kunna förnya och fördjupa kyrkans gudstjänstliv. Utskottet vill särskilt lyfta fram de delar av motionen som berör attityder och förhållningssätt snarare än specifika metodkoncept. Utskottet noterar också den positiva utgångspunkten för motionen – att söka efter faktorer som leder till goda gudstjänstupplevelser snarare än att söka problem.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Torvald Johansson, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Maria Brolinson, Bartłomiej Szulc, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

G 2019:1

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2019:2

Församlingarnas arbete med dop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:12, som föreslår att kyrkostyrelsen ska samla in idéer om församlingars arbete med dopet, som sedan ska publiceras i ett inspirationsmaterial. Detta för att undervisa människor om vad dopet har för ställning och funktion i Svenska kyrkan. Utskottet bejakar motionärens intention som understryker dopets betydelse men menar att det är biskoparna och stiftens som ska uppmuntra församlingarna i deras arbete kring dopet. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:12.

Motionens förslag

Motion 2019:12 av Marcus Romedahl, Församlingarnas arbete med dop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att samla in idéer om församlingarnas arbete med dopet och att publicera ett inspirationsmaterial med idéer.

Bakgrund

Kyrkoordningen

I 19 kap, femte avdelningen kyrkoordningen finns bestämmelser om dopet och om dopundervisning. I inledningen står det:

Kyrkans uppdrag är att alla människor ska nås av erbjudande om dop. Såväl barn som ungdomar och vuxna kan ta emot dopet. Det är församlingens uppgift att ombesörja att dopundervisning sker. Faddrar kan också utses för att tillsammans med de närstående ta ett särskilt ansvar för den döptes fostran till människa och kristen. Dopet kan senare bekräftas i församlingens gemenskap, vid konfirmation och annan gudstjänst där dopet aktualiseras.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Motion 2019:12 tangerar frågor som har behandlats av kyrkomötet vid flera tillfällen tidigare och som lett till stora satsningar, exempelvis Programmet 0–18 år i Svenska kyrkan som pågick under åren 2009–2012. Genom programmet samlade Svenska kyrkan sina krafter kring området barn och unga. Ett annat exempel är det nu pågående programmet för lärande och undervisning.

Dopet som gudstjänst, som medlemsgrundande och som sakrament har också behandlats vid ett flertal tillfällen i kyrkomötet. Under kyrkomötet 2009 behandlades motion 2009:80. I motionen föreslås att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att på bästa sätt utreda hur Svenska kyrkan på nationell nivå kan fokusera på dopet. I Kyrkolivsutskottets betänkande 2009:1 står det:

Utskottet anser att frågor kring dop och medlemskommunikation är angelägna. Dopets betydelse, för den enskilde och för kyrkan, har särskilt aktualiserats av stiftens kanslichefer och ansvariga för församlingsutveckling. Den 15 juni 2009 samlades stiftens kanslichefer för att under en dag diskutera dopet. Som ett resultat av dagen har dop och dopundervisning lagts till som ett prioriterat uppdrag i programmet barn och unga 0–18 år.

Utskottet föreslog att motionen skulle bifallas och det blev också kyrkomötets beslut.

Svenska kyrkans arbete med dopet

Församlingar runt om i Svenska kyrkan arbetar med dopet på flera olika sätt. Det är en av de kyrkliga handlingar där relationen mellan gudstjänst och undervisning kommer i fokus, både genom samtal innan och genom själva gudstjänsten. Dopundervisningen fortsätter sedan i barn- och ungdomsverksamheten, allra tydligast i konfirmläsningen. Flera församlingar har även verksamheter som uppmuntrar den vuxnes väg till dopet, såsom vuxenkonfirmation eller katekumenat. Centrum för katekumenatet är vägen till dopet, antingen genom att döpas, konfirmeras eller på andra sätt minnas sitt dop. Detta sker under påskhelgen och manifesterar därigenom tydligt hur dopet innebär att gå från död till liv, att uppleva påskens under genom att leva i sitt dop. Många församlingar firar påsknattsmässa och i kyrkohandboken som kyrkomötet beslutade om 2017 finns en ordning för påsknattsmässa där momentet doppåminnelse ingår (s. 154).

På grund av dess centrala ställning i den kristna kyrkan är dopet en central angelägenhet för många församlingar. Detta märks på olika sätt. Bland annat genom bruket av så kallad doppastoral, ett dokument som beskriver församlingens arbete med dop, så att det sker på ett genomarbetat sätt. Den nationella nivån gav ut *Dop och kyrkotillhörighet – ett pastoralt program* (Mitt i församlingen 1995:4). I dokumentet sägs att församlingens hela verksamhet är relaterad till dopet, att alla medarbetare är viktiga i dopsammanhanget och att samtal behöver föras i medarbetarlaget kring dopets teologi. Tanken var att varje församling skulle göra ett eget pastoralt program. Inspirationsmaterial kring hur man kan kommunicera dopet togs fram av den nationella nivån och en mindre annonskampanj gjordes i bland annat föräldrattidningar.

2011 kom ett biskopsbrev om dopet: *Leva i dopet – Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar*. I det ville Svenska kyrkans biskopar visa på skäl för dopet, tydliggöra dess innebörd och tala om vad liv och växt i dopet innebär. Flera församlingar har olika typer av satsningar på dop och dopundervisning, såsom exempelvis drop in-dop, eller olika typer av vuxenundervisning. Vidare engagerar sig stiftet i frågan, vilket märks till exempel genom dopprojektet i Lunds stift, Fokus på dop, som startade 2010; att den första teologifestival som anordnades 2008, med Uppsala stift som huvudarrangör, hade temat Livets vatten; den dopfestival som anordnades i Stockholms stift 2012; samt de tre studiedagar som Växjö stift genomförde 2011–2012, där fokus var dopets plats i arbetet med att bygga församling.

Det nu pågående programmet för lärande och undervisning har som del av sitt arbete att skapa en ”resursportal” med material som församlingar kan använda, där

bland annat material om dopet kommer att finnas med. Information och underlag om alla olika initiativ och projekt från stift och församlingar som bedrivits kommer att samlas i resursportalen, för att fler ska få kunskap om dem och kunna inspireras av dem i sitt församlingsarbete.

Nationell nivå stöttar och bidrar till församlingarnas arbete med dopet genom flera olika uppdrag. Bland annat släpps i slutet av augusti rapporten *Dop i förändring*. Det är den andra rapporten i forskningsprojektet Kyrkotillhörighet under förändring – en studie av demografiska och socioekonomiska faktorer och medlemskap i Svenska kyrkan 2004–2016. I rapporten undersöks frågor som: Vem väljer att låta döpa sitt barn och vem väljer bort dopet? Vilka faktorer avgör? Vilken roll spelar församlingarnas arbete med att nå ut med dopets erbjudande? Rapporten går att ladda ner som pdf från Svenska kyrkans webbshop. Den kommer även att finnas som tryckt bok. Rapporten ingår i programmet för lärande och undervisning. Kyrkokansliet gör även en översyn av det kommunikationsmaterial som finns om dopet och uppdaterar och tar fram nya foldrar.

På Svenska kyrkans externa webb finns information om dop på särskilda dopsidor, www.svenskakyrkan.se/dop. På Dopsajten, som Lunds stift ansvarar för, finns också information om dop, www.svenskakyrkan.se/dopsajten.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:12.

Utskottet bejakar motionärens intention, som understryker dopets betydelse men menar att det är biskoparna och stiftet som ska uppmuntra församlingarna i deras arbete kring dopet. Bakgrundsbeskrivningen visar flera exempel på inspirationsmaterial som redan finns att tillgå samt vad som redan sker eller har skett i stift och i församlingar. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:12.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Torvald Johansson, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Maria Brolinson, Bartłomiej Szulc, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2019:3

Lärande i gudstjänsten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:47, där det föreslås att kyrkostyrelsen ska utarbeta ett material för ett temaår under rubriken ”Lärande i gudstjänsten” med fokus på att förklara texter och ritualer, som inte alltid är lättillgängliga. Gudstjänstutskottet delar motionärernas intention att sprida kunskap om kristen tro och gudstjänstens språk men menar att detta inte uppnås av det som motionärerna föreslår. Utskottet menar att ett genomförande av vad denna motion föreslår skulle innebära ett föregripande av kyrkostyrelsens arbete och en detaljstyrning som inte är önskvärd. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:47.

Motionens förslag

Motion 2019:47 av Mats Hagelin och Eva Kyrk, Lärande i gudstjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett material för ett temaår under rubriken ”Lärande i gudstjänsten”.

Bakgrund

Gudstjänst utgör, tillsammans med undervisning, diakoni och mission, församlingens grundläggande uppgift (kyrkoordningen, inledningen till andra avdelningen). Motionen berör skärningsfältet mellan gudstjänst och undervisning. I motionen efterfrågas undervisning om gudstjänsten för att göra den mer tillgänglig för människor utan förtrogenhet med religiöst språk och praxis.

I arbetet med den kyrkohandbok som togs i bruk 2018 var tillgänglighet och inklusivitet centrala direktiv. Det handlade både om ökad begriplighet i det liturgiska språket generellt och om alternativ i gudstjänstens olika moment som skulle vara speciellt lämpade för gudstjänster med många barn och unga bland deltagarna.

Arbete med metodutveckling för gudstjänst har pågått kontinuerligt åtminstone sedan 1970-talets försöksverksamhet på väg mot 1986 års kyrkohandbok. Det har också resulterat i material av olika slag till stöd för församlingarnas gudstjänstliv. På 1990-talet byggdes en digital gudstjänstbank upp på nationell nivå med tips på hur man kan arbeta med gudstjänstförnyelse. Flera nummer av publikationen *Mitt i församlingen*, som utgavs av dåvarande Församlingsnämnden, ägnades åt gudstjänstförnyelse. Sedan 2018 finns en webbsida, *Gudstjänstliv med nya Kyrkohandboken*,

(www.svenskakyrkan.se/kyrkoandboken/gudstjanstliv) med ett antal artiklar om olika aspekter av gudstjänsten, som är tänkta att användas både av enskilda som vill lära sig mer om Svenska kyrkans gudstjänster och av församlingar, som vill arbeta med att förnya och fördjupa sitt gudstjänstliv.

Det finns en rad böcker, såväl från universitetens forskning som från kyrkliga förlag, som uppmärksammar frågan om gudstjänstförnyelse och gudstjänstpedagogik. Några exempel från senare år är *Liv i kyrkan, 12 steg i gudstjänstförnyelse* av Olle Carlsson och Lisbeth Gustafsson (2015), *Delaktighetens kris, Gudstjänstens pedagogiska utmaning* av Caroline Gustavsson (2016), *Gudstjänstens kärnvärden* av Martin Modéus (2013), *Gudstjänstgemenskap i folkkyrkan* av Fredrik Modéus (2015) och *Kyrkan lär i förändring* av Maria Store (2017). Flera böcker behandlar gudstjänst med och för barn och unga, till exempel *Kyrie och Gloria: Att levandegöra gudstjänsten för ungdomar* av Charlotta Rosman Nissen (2009) och *Barnens stund i gudstjänsten* av Linda Alexandersson (2011 och del 2 2014).

Stiftens gudstjänsthandläggare har ett nätverk där de diskuterar främjandet av församlingarnas gudstjänstliv och utbyter erfarenheter mellan stiftet. Genom dem ordnas också fortbildningar i stiftet. Lunds stift och Luleå stift har tillsammans i projektform arbetat med kyrkorummets pedagogik.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat motioner med förslag om att kyrkostyrelsen ska ta fram material för att möta församlingarnas behov av pedagogiska material om gudstjänst och gudstjänstförnyelse. Senast 2018 behandlades motion 2018:79 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska initiera en idébank på nationell nivå för att hjälpa och inspirera församlingarna.

Gudstjänstutskottet påtalar i sitt betänkande 2018:3 att mycket av det som efterfrågas i motionen redan finns i böcker, artiklar och på nätet. ”Det är inte mer skrivet material som i första hand skapar ett levande gudstjänstliv, utan det lokala initiativet och lösningar som växer fram ur bön, längtan och engagemang i församlingarna.” Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:47.

Gudstjänstutskottet noterar att det av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning om lärande och undervisning framgår att kyrkostyrelsen avser att behandla lärandets plats i gudstjänsten i sitt fortsatta arbete. Utskottet menar att ett genomförande av vad denna motion föreslår skulle innebära ett föregripande av kyrkostyrelsens arbete och en detaljstyrning som inte är önskvärd. Det finns redan mycket skrivet om lärande och gudstjänst, både vad gäller de undervisande momenten i gudstjänsten, till exempel förkunnelsen, samt gudstjänsten som lärandemiljö, exempelvis kommenterade gudstjänster. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2019:47.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Torvald Johansson, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Maria Brolinson, Bartłomiej Szulc, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Om jag kunnat reservera mig mot Gudstjänstutskottets beslut att föreslå att avslå motion 2019:47 skulle jag ha yrkat bifall till motionen.

Jag delar motionärernas åsikt om att Bibelns texter och budskap idag ter sig främmande för många människor i vårt postmoderna samhälle. Jag kommer ofta i kontakt med människor som väljer bort kyrkan och gudstjänsten för att man helt sonika inte förstår innehållet. Förstår man inte innehållet, får man ingen relation till det, och den blir ointressant, menar jag. Jag skulle vilja hävda att Svenska kyrkan har varit mindre bra på att arbeta utåt med förståelsen för Bibeln och kyrkans texter och budskap bland ickekyrkliga människor.

Daniel Engström

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2019:4

Svenskkyrklig sångsamling

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2019:36 Nya psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi, i vilken motionärerna föreslår kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en ny kompletterande musik- och sångsamling till konfirmandverksamhet, ungdomsverksamhet och gudstjänst kan åstadkommas. Gudstjänstutskottet ser positivt på intentionen med motionen. Gudstjänstutskottet konstaterar dock att nationell nivå redan arbetar med en förstudie inför en ny psalmbok och föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:36. Däremot föreslår utskottet med anledning av motionen att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta särskilt med nyproduktion av psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi, som tilltalar ungdomar och kan vara ett bidrag till arbetet med en kommande psalmboksrevision.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:36, punkt 1,
2. avslå motion 2019:36, punkt 2,
3. med anledning av motion 2019:36 uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta särskilt med nyproduktion av psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi, som tilltalar ungdomar, och kan vara ett bidrag till arbetet med en kommande psalmboksrevision.

Motionens förslag

Motion 2019:36 av Lisa Gerenmark m.fl., Nya psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur det bäst kan åstadkommas en ny musik- och sångsamling med svenskkyrklig teologi som kan tilltala ungdomar och andra och användas i t.ex. konfirmationsundervisningen,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att verkställa arbetet med en sådan samling på sätt som utredningen finner mest framkomligt.

Bakgrund

Kyrkoordningen

Inom den reformatoriska tradition som Svenska kyrkan är en del av är församlingens gemensamma sång av konstituerande betydelse för gudstjänstens firande. Sångens

centrala roll återspeglas i inledningens första stycke till Första avdelningen av kyrkoordningen:

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och delar den kristna bekännelsen och lovsången till en treenig Gud.

I Svenska kyrkans gudstjänstböcker uttrycks vad kyrkan tror, bekänner och lär. Bland dessa ingår Den svenska psalmboken vilket framgår av 18 kap., Inledning, tredje stycket. I kap. 17, 10 § finns bestämmelser om att det är den präst som leder en gudstjänst som beslutar efter samråd med den tjänstgörande kyrkomusikern om vilka psalmer eller andra församlingssånger som ska användas.

Eftersom psalmboken är en av de gudstjänstböcker som ska uttrycka vad kyrkan tror, bekänner och lär ska psalmboken spegla såväl kyrkans tradition som förnyade former för gemensam tillbedjan. Därför hör också psalmboken till de gudstjänstböcker som ska antas av kyrkomötet. Detta framgår av bestämmelser i 18 kap. 1 § kyrkoordningen.

Innan kyrkomötet beslutar i ärenden som gäller grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans tro bekännelse och lära, eller om att anta eller ändra Svenska kyrkans böcker, ska Läronämnden yttra sig. Även detta är reglerat i kyrkoordningen i 11 kap. 17 §. Med anledning av den i år föreliggande skrivelsen KsSkr 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning har Läronämnden yttrat följande.

Läronämnden följer med intresse den process som skrivelsen KsSkr 2019:5 vill initiera, och framhåller att om arbetet ger upphov till material av bekännelsekaraktär som föreslås behandlas av kyrkomötet, ska detta granskas av Läronämnden (11 kap. 17 §). (Ln 2019:5y).

Genom bestämmelserna i 11 kap. 17 § kyrkoordningen genomlyses material, som föreslås antas av kyrkomötet, av perspektiv som uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet 2016 behandlade tre motioner som rörde psalmboksfrågor (2016:68, 2016:78, 2016:47). Gudstjänstutskottet framhöll i sitt betänkande (G 2016:7) att Den svenska psalmboken fortfarande fungerar väl men att en planering för kommande revision bör inledas för att processen ska få ta den tid den behöver. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet komma med förslag till revidering och utökning av Den svenska psalmboken, så att den kommer att fungera tillsammans med den nya kyrkohandboken. Psalmboksfrågan från kyrkomötet 2016 fick i kyrkomötet 2018 en fortsättning genom motion 2018:50. Motionärerna föreslog kyrkomötet besluta om att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en fullständig revision av 1986 års Den svenska psalmboken på det sätt som beskrevs i motionen. Kyrkomötet beslöt, i enlighet med utskottets förslag, som svar på motionen att uppdra till kyrkostyrelsen att inhämta synpunkter från kyrkomötet på sitt förslag till direktiv, tidsplan och andra ramar för arbetet med en revision av Den svenska psalmboken innan det inleds.

En promemoria (KS 2016–1320) har utarbetats med syftet att stödja utarbetandet av en förstudie, som bland annat ska innehålla direktiv, tidsplan och andra ramar för en revision av Den svenska psalmboken. Promemorian utgör en första kartbild över en rad aspekter som en kommande psalmboksrevision har att ta ställning till. Kyrkostyrelsens arbetsutskott gjorde i mars 2019 bedömningen att ärendet ska fortsätta beredas på sätt som framgår av promemorian.

Ekumeniska perspektiv

I promemorian ställs ett antal frågor, bl.a. kring ekumeniska perspektiv. En historik ges över hur 1969 års psalmbokskommitté arbetade med de ekumeniska frågorna, vilket ledde fram till den samfundsgemensamma delen i Den svenska psalmboken som består av psalm 1–325. I promemorian påtalas att det arbetet ligger till grund för hur frågor kan inarbetas i en framtida revision av psalmboken. De ekumeniska och interreligiösa frågorna har över tid både utvecklats och förändrats och är därför viktiga i en förstudie.

Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete

I Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete (fastställda av kyrkostyrelsen 2007) sägs följande om konfirmandarbetets innehåll och utformning.

Bibeln och psalmboken innehåller berättelser, böner, sånger och psalmer som kan vara till hjälp för att tyda livet, bevara livsmodet och finna ord och uttryck för både sorgen och glädjen, kärleken och rättvisan. Varje konfirmand behöver därför få en egen bibel och psalmbok och få möjlighet att lära sig använda dessa gemensamt och på egen hand. (s. 6 f)

Vidare står gällande kvalitetssäkring av konfirmandarbetet: ”Ett konfirmandarbete med hög kvalitet förutsätter att det finns ett konfirmandarbetslag med pedagogisk, teologisk, diakonal och musikalisk kompetens” (s. 7) samt särskilt om musik.

Musiken har för många ungdomar en central plats och blir ofta en hjälp att tolka livet. Musiken är därför betydelsefull i konfirmandarbetet. I konfirmandarbetslaget behövs därför musikalisk kompetens, med kunskaper om den musik som är viktig i unga människors liv. Överhuvudtaget är förtrogenhet med ungdomskulturen viktig i arbetslaget. (s. 8)

Musikråd

För att stödja och främja det strategiska arbetet med kyrkomusik som en väsentlig del av kyrkans liv beslutade kyrkomötet 2017 (KmSkr 2017:17) att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag på hur gudstjänstlivet i Svenska kyrkan kontinuerligt kan tillföras ny gudstjänstmusik. 2018 bildades Svenska kyrkans musikråd (KS 2018, § 104). Rådet ska vara beredande och rådgivande inom kyrkomusik och inom sitt uppdrag utforma förslag till strategier avseende bl.a. utbildningsfrågor, kompetensförsörjning och kompetensutveckling, fördjupad reflektion om kyrkomusikens roll och identitet inom Svenska kyrkan, och stimulera till nyskapande av kyrkomusik. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har även beslutat att tillsätta Musikrådets särskilda kommitté för kompletterande musik till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I (KS 2019-0479, § 131).

Pågående arbete

I det arbete som pågår på nationell nivå utifrån kyrkostyrelsens bedömning att en revidering av Den svenska psalmboken ska fortsätta att beredas, ställs ytterligare frågor. Till exempel hur psalmer i 700-serien, som är populära bland konfirmander och unga, ska hanteras i relation till att de inte är antagna av kyrkomötet. Vidare om det skulle vara möjligt att en sång-/psalmbank kan finnas på nätet, och hur den dels i så fall skulle kunna säkerställas teologiskt för att stämma med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, samt kunna innehålla en mångfald.

Som exempel på metoder att utveckla och komplettera psalmboken utlystes och genomfördes 2017, som en del av reformationsjubiléet, en psalmtävling i Växjö stift. Sedan tidigare har, utan att formellt antas av Svenska kyrkan, men använt i flera av Svenska kyrkans församlingar, ett större komplement till Den svenska psalmboken givits ut, *Ung psalm*, Libris förlag, 2006.

Användning av digital musik

Stim (Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå) www.stim.se/sv ansvarar för att upphovsmän får ersättning för sin musik. Som musikanvändare behöver församlingen/pastoratet ett avtal med Stim utöver det centrala avtal som Svenska kyrkan har. Det lokala avtalet är en fråga för den lokala enhetens ledning, dvs. kyrkoherden. När det gäller streamad eller nerladdad musik (t.ex. Spotify, iTunes, Youtube m.m.) finns ingen tjänst som Svenska kyrkan kan använda då gudstjänster och förrättningar är offentliga. Spotify och iTunes är endast lagligt att framföra vid privata små tillställningar. Den som vill ha inspelad musik vid förrättningar och gudstjänster är hänvisad till att använda CD-skiva.

Ett FAQ om musikanvändning i Svenska kyrkan har utarbetats och finns tillgängligt på Svenska kyrkans interna webb, <https://internwww.svenskakyrkan.se/Musik/faq--svenska-kyrkan-och-stim>. Där finns också information om digital musikanvändning i Svenska kyrkan, <https://internwww.svenskakyrkan.se/musik/musikanvandning-i-svenska-kyrkan>.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:36.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2019:36 uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta särskilt med nyproduktion av psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi, som tilltalar ungdomar, och kan vara ett bidrag till arbetet med en kommande psalmboksrevision.

Gudstjänstutskottet ser positivt på intentionen med motionen. Gudstjänstutskottet konstaterar dock att nationell nivå redan arbetar med en förstudie inför en ny psalmbok och föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:36. I enlighet med motionssvar från De Ungas Kyrkomöte ser Gudstjänstutskottet relevansen av att komplettera psalmboken. Sådant kompletterande material menar utskottet bör rymma reflekterad teologi både vad gäller text och musik, en bredd av sånger, även på andra språk än svenska, samt bör ha digital tillgänglighet och kunna prövas kontinuerligt. Utskottet föreslår därför med anledning av motionen att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta särskilt med nyproduktion av psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi, som tilltalar ungdomar och kan vara ett bidrag till arbetet med en kommande psalmboksrevision.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Maria Brolinson, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2019:5

Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 1, Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster. I skrivelsen lämnas förslag till kyrkoordningsändringar med innebörden att kyrkoordningens bestämmelser och kyrkohandbokens anvisningar ska överensstämma med varandra avseende användandet av Måltidens texter i nattvardsgudstjänster. Kyrkostyrelsens förslag syftar till att göra regelverket tydligt och enkelt att tolka och tillämpa. Gudstjänstutskottet konstaterar att de ändringar som föreslås i skrivelsen är en konsekvens av tidigare fattade beslut i kyrkomötet. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anta de delar av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 som rör gemensam ordning för nattvardsgudstjänster.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, avsnitt 1, Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 1 i Kn 2019:1y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkoordningens 18 kapitel handlar om Gudstjänstböckerna, och 3 och 6 §§ innehåller bestämmelser om när kyrkohandboken ska användas. I kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, avsnitt 1, föreligger ett förslag om ändring av lydelsen i 18 kap. 3 och 6 §§ kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen redogör först för bakgrunden till förslaget. Det hade i biskopsmötet (2018/8, 158 §) konstaterats oklarheter gällande hur kyrkohandbokens anvisningar och kyrkoordningens bestämmelser relaterar till varandra gällande användandet av Måltidens texter vid nattvardefirande i huvudgudstjänst respektive i övriga gudstjänster. I skrivelsen redogör kyrkostyrelsen vidare för beredningen av ärendet.

En översyn gjordes genom att en promemoria angående kyrkoordningens och kyrkohandbokens reglering av huvudgudstjänst och förändringen av regleringen fram till att 2017 års kyrkohandbok sändes ut på remiss. Kyrkostyrelsen redogör sedan i sina överväganden för remissinstansernas svar, samt anger skälen för sitt förslag. Förslaget framgår i skrivelsen, och innebär att vid nattvardsgudstjänster ska texterna i kyrkohandbokens huvuddel Måltiden användas, och från det kan domkapitlet medge undantag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Gudstjänstutskottet konstaterar att de ändringar som föreslås i skrivelsen är en konsekvens av tidigare fattade beslut i kyrkomötet. Syftet med skrivelsen är att åstadkomma överensstämmelse mellan anvisningarna i kyrkohandboken och kyrkoordningen. Utskottet menar att den föreslagna ordalydelsen löser detta och föreslår därför kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag avseende gemensam ordning för nattvardsgudstjänster.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Maria Brolinson, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

G 2019:5
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 18 kap. 3 och 6 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

3 §

Kyrkohandboken ska användas vid huvudgudstjänster och kyrkliga handlingar. Den används även vid församlingens gudstjänster i övrigt.

Vid en nattvardsgudstjänst ska texterna i kyrkohandbokens huvuddel Måltiden användas. Vid en sådan gudstjänst gäller också kyrkohandbokens anvisningar för huvuddelen Måltiden med undantag för de anvisningar som avser musiken.

Domkapitlet kan på ansökan från kyrkoherden medge att andra texter får användas. Avser ansökan församlingens huvudgudstjänst krävs enligt 6 § andra stycket före ansökan medgivande av församlingens kyrkoråd eller församlingsråd.

När förslag till en ny kyrkohandbok utarbetas beslutar kyrkomötet om försöksverksamhet får bedrivas. Har kyrkomötet fattat ett sådant beslut får kyrkostyrelsen besluta om gudstjänstordningar som får användas som alternativ till dem som finns i kyrkohandboken och utfärda bestämmelser om användningen av sådana försöksordningar.

6 §

I huvudgudstjänsten får vid ett visst tillfälle eller under en viss tid användas någon annan gudstjänstordning än den som ingår i kyrkohandboken och andra psalmer eller församlingssånger än de som ingår i psalmboken.

Beslut om detta fattas av kyrkoherden efter samråd med församlingens präster och kyrkomusiker och efter medgivande av församlingens kyrkoråd eller församlingsråd. Ett sådant beslut ska genast anmälas till domkapitlet.

Om det finns särskilda skäl får domkapitlet ändra eller upphäva kyrkoherdens beslut.

Om det som sägs i första stycket innefattar en ändring i måltidens texter krävs medgivande även av domkapitlet. Ett sådant medgivande får lämnas efter ansökan från kyrkoherden.

Det finns särskilda bestämmelser om användningen av andra texter i huvuddelen Måltiden i 3 §.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:1y

Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, Ändringar i kyrkkoordineringen m.m., avsnitt 1 Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkkoordineringen.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2019:6

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Gudstjänstutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutspunkt 3 att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Gudstjänstutskottet anser att begreppet lärande, mer än undervisning, är viktigt för gudstjänstens sammanhang.

Utskottet ser det som centralt att barn och unga får möta vuxna i generationsöverskridande gudstjänster. Utskottet vill därför gärna se att kyrkostyrelsen i sitt fortsatta arbete med lärande och undervisning initierar en fördjupad reflektion över hur vägen från ålderssegregation till generationsöverskridande gudstjänster ser ut.

Utskottet betonar att musik har en viktig plats i kyrkans liv. I syfte att förvalta det musikaliska arvet bör kyrkostyrelsen stärka sin samverkan med andra kulturbärande institutioner i samhället och samtidigt värna kyrkans särart. Kyrkostyrelsen bör även stödja stiftens i deras arbete med att trygga en god framtida kompetensförsörjning genom att verka för en ökad rekrytering av kyrkomusiker.

Vidare finns en förväntan på att kyrkostyrelsen ger Svenska kyrkans musikråd tillräckliga resurser för att skapa ny mässmusik och för att integrera olika musiktraditioner i den liturgiska musiken, enligt tidigare kyrkomötesbeslut.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Gudstjänstutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Gudstjänstutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan gudstjänsten i högre utsträckning vara en undervisande miljö?
- ◆ På vilka sätt kan gudstjänstlivet stärka dopmedvetenheten?
- ◆ Hur kan vi säkerställa barn och ungas tillgång till andlig utveckling?
- ◆ Hur kan vi förvalta och utveckla det musikaliska kulturarvet?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Gudstjänstutskottet anfört beträffande undervisning.

Gudstjänstutskottet uppskattar möjligheten att få lämna sitt bidrag till kyrkostyrelsens reflektion. Dock vill utskottet ifrågasätta de i skrivelsen ställda frågorna och menar att de är för omfattande och att syftet är för oklart för att de ska gå att besvara på ett bra sätt. Det är första året kyrkomötet arbetar tematiskt och det arbetet har ännu inte hittat sin form. Utskottet vill trots det lyfta fram några punkter av strategisk betydelse gällande de i skrivelsen föreslagna frågorna:

Hur kan gudstjänsten i högre utsträckning vara en undervisande miljö?

Ett ledord i gudstjänstutskottets samtal om de ställda frågorna i skrivelsen har varit *förhållningssätt*. Utskottet ställde sig frågan om gudstjänsten ska vara just undervisande. Gudstjänstutskottet vill lyfta fram att begreppet lärande, mer än undervisning, är centralt för gudstjänstens sammanhang. Gudstjänsten skapar rum för individ och gemenskap med Gud och människor, sårbarhet, mod och befrielse, är fördjupande och leder till växt och mognad. När evangelium förkunnas på olika sätt, med olika språk, såväl genom predikan som genom liturgin, rummet, tystnaden, konsten, orden och musiken, öppenhet och delande, ges möjlighet till både hjärtats och tankens lärande.

Det liturgipris som finns kan bidra till att stärka gudstjänsten som plats för lärande. Dock måste det som pristagaren/pristagarna gör komma fler till gagn, vilket i sig kan bidra till pedagogisk och liturgisk utveckling.

På vilka sätt kan gudstjänstlivet stärka dopmedvetenheten?

Gudstjänstutskottet menar att det behövs fler psalmer i olika musikaliska genrer med texter som uttrycker olika aspekter av dopteologi. Särskilt viktigt är detta i relation till konfirmander och andra unga, som behöver sångtexter att identifiera sig med, även i början av en vandring i tro, där dopet kan vara något som ligger framför dem. Detta behöver beaktas i det kommande psalmboksarbetet. Utskottet ser också ett behov av fördjupad reflektion kring mötet mellan ovana dopfamiljer och dem som firar gudstjänst regelbundet. Utskottet vill lyfta fram kyrkohandbokens möjlighet till doppåminnelse i olika gudstjänster.

Hur kan vi säkerställa barn och ungas tillgång till andlig utveckling?

Utskottet ser det som centralt att barn och unga får möta vuxna i generationsöverskridande gudstjänster. Barn och unga behöver bli inkluderade i gudstjänsten och inte hänvisas enbart till separata, ålderssegregerade gudstjänster. Den generationsöver-

skridande aspekten är viktig för att ge vidare en berättelse och den skapar en ömsesidighet. Utskottet vill därför gärna se att kyrkostyrelsen i sitt fortsatta arbete med lärande och undervisning initierar en fördjupad reflektion över hur vägen från ålderssegregation till generationsöverskridande gudstjänster ser ut. Inom ramen för detta ryms även att se till de arenor barn och unga befinner sig på, såväl i som utanför hemmet. Utskottet vill uppmuntra kyrkostyrelsen att i sitt kommunikationsarbete värna stifts och församlingars arbete, i de många verksamheter som sker för familjer samt tillsammans med exempelvis skolan.

Utskottet ser musiken som central för barn och ungas möjligheter att lära känna och beröras av trons språk. I sången kan mycket sägas som annars inte blir sagt. I samverkan med skolan är sånger och psalmer en viktig resurs att använda. För barn och unga, liksom för många andra i kyrkan finns ett behov av musik i olika genrer med texter som är språkligt enkla men bär ett existentiellt djup. Här behöver finnas en respekt för olika genrer och en kvalitetsmedvetenhet. Utskottet önskar att kyrkostyrelsen särskilt beaktar detta behov i det fortsatta arbetet med ny psalmbok.

Hur kan vi förvalta och utveckla det musikaliska kulturarvet?

Utskottet betonar att musik har en viktig plats i kyrkans liv. Genom musik kan människor forma och uttrycka sin tro bortom orden. Musik kan vara en väg till tro för människor och utgör en stor del av bön och andakt för den enskilde likväl som för den större gemenskapen. Detta märks både genom hur exempelvis psalmboken kan vara den enskildes andaktsbok och genom hur konserter och olika musikmässor samlar många. Kyrkan har ett särskilt ansvar att förvalta både den äldre sångskatten, där gregorianiken har en särskild plats, och ett ansvar för att vara lyhörd för vad som rör sig i samhället i stort. I syfte att förvalta det musikaliska arvet bör kyrkostyrelsen stärka sin samverkan med andra kulturbärande institutioner i samhället och samtidigt värna kyrkans särart.

Kyrkostyrelsen bör även stödja stiftens i deras arbete med att trygga en god framtida kompetensförsörjning genom att verka för en ökad rekrytering av kyrkomusiker. I en tid där kommersiell körverksamhet vinner mark, önskar utskottet att kyrkostyrelsen i sitt kommunikationsarbete ger musiklivet en tydligare plats.

Vidare vill utskottet uttrycka sin förväntan på att kyrkostyrelsen ger Svenska kyrkans musikråd tillräckliga resurser för att skapa ny mässmusik och för att integrera olika musiktraditioner i den liturgiska musiken, enligt tidigare kyrkomötesbeslut.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Maria Brolinson, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2019:7

Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk. Kyrkostyrelsen föreslår att 2019 års översättning av Bibeln till nordsamiska, 2018 års översättning av bibeltexter till sydsamiska, 2017 års översättning av evangelierna till meänkieli samt 2018 års översättning av Den svenska psalmboken i urval till meänkieli ska få tas i bruk i Svenska kyrkan från första söndagen i advent 2019.

Utskottet gläds över att bibel och psalmbok nu finns tillgängliga på fler språk och föreslår att kyrkomötet med anledning av skrivelsen beslutar att dessa böcker får användas omedelbart.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 att

1. 2019 års översättning av Bibeln till nordsamiska får användas i Svenska kyrkan,
2. 2018 års översättning av bibeltexter till sydsamiska får användas i Svenska kyrkan,
3. 2017 års översättning av evangelierna till meänkieli får användas i Svenska kyrkan,
4. 2018 års översättning av Den svenska psalmboken i urval till meänkieli får användas i Svenska kyrkan,
5. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet (SvKB 2001:13), *bilaga I*.
6. detta beslut träder i kraft omedelbart.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 Bibeln och Den svenska psalmboken på minoritetsspråk

Kyrkomötet beslutar att

1. från och med första advent, den 1 december 2019 får 2019 års översättning av Bibeln på nordsamiska användas i Svenska kyrkan,
2. från och med första advent, den 1 december 2019 får 2018 års översättning av bibeltexter till sydsamiska användas i Svenska kyrkan,
3. från och med första advent, den 1 december 2019 får 2017 års översättning av evangelierna till meänkieli användas i Svenska kyrkan,
4. från och med första advent, den 1 december 2019 får 2018 års översättning av Den svenska psalmboken i urval till meänkieli användas i Svenska kyrkan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 i Ln 2019:4y, *bilaga 2*.

Yttranden från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 i Kn 2019:5y, *bilaga 3* samt över utskottets förslag till ändringar i SvKB 2001:13 i Kn 2019:7y, *bilaga 4*.

Bakgrund

I skrivelsen föreslår kyrkostyrelsen att de översättningar av Bibeln till nordsamiska, sydsamiska och meänkieli som publicerats 2019, 2018 och 2017 ska få tas i bruk i Svenska kyrkan från första advent 2019. Den nordsamiska översättningen gäller Bibeln i sin helhet, medan översättningarna till sydsamiska och meänkieli gäller ett urval av bibeltexter. Översättningarna är gjorda i samverkan mellan bibelsällskapen i Finland, Norge och Sverige. De har lanserats i samband med sina respektive publiceringar och har på flera håll redan börjat användas i Svenska kyrkans verksamhet och gudstjänster. Genom det beslut i kyrkomötet som föreslås i skrivelsen, får dessa översättningar den officiella status i Svenska kyrkan, som regleras i kyrkoordningens 18 kap. 8 § om vilka översättningar till andra språk av Svenska kyrkans gudstjänstböcker som får användas i Svenska kyrkan.

I skrivelsen föreslås även att Psalmboken på meänkieli, som gavs ut 2018, ska få tas i bruk samtidigt som bibelöversättningarna. I skrivelsen redogörs för hur Svenska kyrkans reglering av kyrkliga böcker på minoritetsspråk ser ut och hur arbetet med översättning och teologisk granskning gått till. Översättningarnas konsekvenser för barn behandlas också.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 att

1. 2019 års översättning av Bibeln till nordsamiska får användas i Svenska kyrkan,
2. 2018 års översättning av bibeltexter till sydsamiska får användas i Svenska kyrkan,
3. 2017 års översättning av evangelierna till meänkieli får användas i Svenska kyrkan,
4. 2018 års översättning av Den svenska psalmboken i urval till meänkieli får användas i Svenska kyrkan,
5. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet (SvKB 2001:13), *bilaga 1*.
6. detta beslut träder i kraft omedelbart.

Gudstjänstutskottet gläds över att Bibeln och Den svenska psalmboken nu finns tillgängliga på fler språk. Utskottet vill uttrycka sin tacksamhet över det gedigna arbete som gjorts med bibelöversättningarna av de norska, finska och svenska bibelsällskapen och med översättningen av psalmboken utifrån kyrkomötets uppdrag. Det är angeläget att människor får möjlighet att fira gudstjänst, sjunga och be på sitt hjärtas språk och det blir nu möjligt för fler. Arbetet med dessa texter på minoritetsspråken bidrar också till att utveckla dessa språk till gagn för hela vårt samhälle.

I skrivelsens förslag låg att dessa översättningar skulle tas i bruk den första söndagen i advent 2019. Utskottet gläds över att de flesta av översättningarna redan brukas i Svenska kyrkans församlingar i de aktuella språkområdena och konstaterar att de tagits emot under högtidliga former i samband med att de publicerats. Genom kyrkomötets beslut blir dessa översättningar nu hela Svenska kyrkans gudstjänstböcker. Utskottet föreslår därför att beslutet, om att översättningarna får användas, ska träda i kraft omedelbart.

Vidare föreslår utskottet, i enlighet med det kyrkorättsnämnden har påtalat, att kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet (SvKB 2001:13) ska ändras som en konsekvens av utskottets förslag om den nya bibelöversättningen till nordsamiska.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Maria Brolinson, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet

Kyrkomötet beslutar att kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya Testamentet (SvKB 2001:13) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den av *Norska Bibelsällskapet* år 1998 publicerade översättningen av Nya testamentet till nordsamiska, *Odda Testamenta*, och den av Svenska Bibelsällskapet år 2000 publicerade översättningen av Nya testamentet till lulesamiska, *Ådå Testamennta*, får användas vid läsning av texter som finns intagna i Den svenska evangelieboken samt i Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I och Den svenska kyrkohandboken II samt vid andra textläsningar i den allmänna gudstjänsten och vid kyrkliga handlingar.

Föreslagen lydelse

Den av Svenska Bibelsällskapet år 2000 publicerade översättningen av Nya testamentet till lulesamiska, *Ådå Testamennta*, får användas vid läsning av texter som finns intagna i Den svenska evangelieboken samt i Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I och Den svenska kyrkohandboken II samt vid andra textläsningar i den allmänna gudstjänsten och vid kyrkliga handlingar.

Detta beslut träder i kraft omedelbart efter att kyrkomötet har fattat sitt beslut.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2019:4y

Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:7 Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk

I linje med sina tidigare yttranden (Ln 2002:2y, 2004:1y och 2005:7y) vill Läronämnden uttrycka stor tillfredsställelse och glädje över att hela bibeln nu översatts till nord-samiska, att alla kyrkoårets texter samt Markusevangeliet föreligger på sydsamiska och att de fyra evangelierna finns på meänkieli. Detta är ett viktigt uttryck för att Svenska kyrkan är flerspråkig.

När det gäller Den svenska psalmboken konstaterar Läronämnden att det är den svenskspråkiga versionen som är normativ för Svenska kyrkan, men bejakar och gläds över att den genom översättning, tolkning och vissa kontextualiserande tillägg har gjorts tillgänglig på det nationella minoritetsspråket meänkieli.

Uppsala den 29 augusti 2019

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:5y

**Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella
minoritetsspråk**

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 Bibeln och den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk

Kyrkorättsnämnden ska enligt 4 kap. 1 a § i kyrkomötets arbetsordning utöver att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen även yttra sig över förslag till ändringar i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet. Förslagen i skrivelsen 2019:7 är att se som förslag till beslut om bestämmelser och enligt praxis blir beslut av detta slag utfärdade som bestämmelser i serien Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Det finns i SvKB 2001:13 bl.a. bestämmelser om översättning av Bibeln till nordsamiska. Om avsikten är att dessa bestämmelser inte längre ska gälla bör SvKB 2001:13 ändras i tillämpliga delar.

Bl.a. eftersom det redan i samverkan med Norska kyrkan har skett ett mottagande av en ny bibelöversättning till sydsamiska finns det skäl att låta besluten om översättningar träda i kraft omedelbart.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden inget att erinra mot skrivelsens förslag.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:7y

Ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet

Gudstjänstutskottet har begärt ett yttrande över ett förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet (SvKB 2001:13).

Kyrkorättsnämnden konstaterade i sitt yttrande 2019:5y angående förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7, Bibeln och den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk att det i SvKB 2001:13 bl.a. finns bestämmelser om översättning av Bibeln till nordsamiska och att om avsikten är att dessa bestämmelser inte längre ska gälla bör SvKB 2001:13 ändras i tillämpliga delar.

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot det förslag till ändringar i SvKB 2001:13 som Gudstjänstutskottet begärt ett yttrande över.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2019:8

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk. Kyrkostyrelsen föreslår att de översättningar av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del I, som nu gjorts till finska, nord-, lule- och sydsamiska samt meänkieli, ska få tas i bruk på pingstdagen, den 31 maj 2020. Översättningen till finska gäller kyrkohandboken i sin helhet medan de övriga översättningarna gäller kyrkohandboken i urval.

Utskottet föreslår att de nya översättningarna tas i bruk pingstdagen 2020. Vidare föreslår utskottet att kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av Svenska kyrkans gudstjänstböcker på finska och lulesamiska (SvKB 2002:2) ska ändras som en konsekvens av utskottets förslag om den nya översättningen till lulesamiska.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 att

1. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till finska enligt bilaga 3 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan,
2. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till nord-, lule- och sydsamiska i urval enligt bilaga 4 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan,
3. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till meänkieli i urval enligt bilaga 5 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan,
4. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på finska och lulesamiska (SvKB 2002:2), *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

Kyrkomötet beslutar att

1. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på finska användas i Svenska kyrkan,
2. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av musikvolymen på finska användas i Svenska kyrkan,
3. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nord-, lule- och sydsamiska i urval användas i Svenska kyrkan,

4. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av musikvolymen på nord-, lule- och sydsamiska i urval användas i Svenska kyrkan,
5. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på meänkieli i urval användas i Svenska kyrkan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 i Ln 2019:5y, *bilaga 2*.

Yttranden från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 i Kn 2019:6y, *bilaga 3* samt över utskottets förslag till ändringar i SvKB 2002:2 i Kn 2019:8y, *bilaga 4*.

Bakgrund

I skrivelsen lägger kyrkostyrelsen fram översättningar av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del I, för beslut i kyrkomötet. Det gäller översättning av kyrkohandboken i sin helhet till finska och i urval till nord-, lule- och sydsamiska samt meänkieli. Syftet med översättningarna är att grupper som talar något av dessa minoritetsspråk ska ha möjlighet att fira gudstjänst på sitt eget språk. I skrivelsen redogörs för hur Svenska kyrkans reglering av kyrkliga böcker på minoritetsspråk ser ut och hur arbetet med översättning och teologisk granskning gått till. Översättningarnas konsekvenser för barn behandlas också.

I bilagorna till skrivelsen, som innehåller själva översättningarna, har musiken till gudstjänstmusik A utelämnats. Detta beror på att arbete fortfarande pågår med de upphovsrättsliga frågorna. Beslutet i denna omgång innefattar därmed inte musiken i gudstjänstmusik A, medan samtliga texter och de övriga musikserierna ingår. Förhoppningen är att dessa frågor ska vara lösta så att kyrkomötet 2020 ska kunna fatta beslut om de delar av kyrkohandboken som saknas i årets beslut.

Kyrkostyrelsen föreslår att de nya översättningarna tas i bruk pingsten 2020.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 att

1. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till finska enligt bilaga 3 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan,
2. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till nord-, lule- och sydsamiska i urval enligt bilaga 4 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan,
3. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till meänkieli i urval enligt bilaga 5 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan,
4. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på finska och lulesamiska (SvKB 2002:2), *bilaga 1*.

Gudstjänstutskottet noterar med tillfredsställelse att Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I nu finns översatt till flera minoritetsspråk och gläds med alla dem som nu får möjlighet att fira gudstjänst på sitt hjärtas språk. Utskottet beklagar att de upphovsrättsliga frågorna ännu inte är helt lösta men ser fram emot att få komplettera detta beslut vid nästa kyrkomöte. Utskottets förslag till beslutsformuleringar bygger på det beslut som kyrkomötet fattade om Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I på svenska. I det beslutet innefattades inte musikvolymerna, vilka är att se som icke bindande ackompanjemangsförslag. Därför har denna att-sats utelämnats i förslaget till beslut. Utskottet föreslår att kyrkomötet med dessa ändringar beslutar att ta översättningarna i bruk pingstdagen 2020.

Vidare föreslår utskottet, i enlighet med det kyrkorättsnämnden har påtalat, att kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av Svenska kyrkans gudstjänstböcker på finska och lulesamiska (SvKB 2002:2) ska ändras som en konsekvens av utskottets förslag om den nya översättningen till lulesamiska.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Maria Brolinson, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på finska och lulesamiska

Kyrkomötet beslutar att kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på finska och lulesamiska (SvKB 2002:2) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den i bilaga till detta beslut intagna Den svenska psalmboken på finska, Ruotsin kirkon Virsikirja, får användas i Svenska kyrkan.

De i bilaga till detta beslut intagna finska psalmtexter till psalmerna 644, 645, 647 och 648 i Den svenska psalmboken får användas i Svenska kyrkan.

Den i bilaga till detta beslut intagna översättningen av kyrkohandboken till lulesamiska får användas i Svenska kyrkan.

Den i bilaga till detta beslut intagna översättningen till lulesamiska av utdrag ur psalmboken får användas i Svenska kyrkan.

Detta beslut träder i kraft pingstdagen, den 31 maj 2020.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2019:5y

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:8 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

I linje med sina tidigare yttranden (Ln 2002:2y, 2004:1y, 2005:7y) vill Läronämnden uttrycka stor tillfredsställelse och glädje över att Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I nu i sin helhet eller i delar finns tillgänglig på finska, nordsamiska, lulesamiska och sydsamiska samt meänkieli. Detta är ett viktigt uttryck för att Svenska kyrkan är flerspråkig och möjliggör för fler att fira gudstjänst på sitt eget språk.

Läronämnden konstaterar att det är den svenskspråkiga versionen av Kyrkohandboken som är normativ för Svenska kyrkan, men bejakar att den genom översättning, tolkning och vissa kontextualiserande tillägg har gjorts tillgänglig på flera av Sveriges nationella minoritetsspråk.

Uppsala den 29 augusti 2019

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:6y

**Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella
minoritetsspråk**

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

Kyrkorättsnämnden ska enligt 4 kap. 1 a § kyrkomötets arbetsordning utöver att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen även yttra sig över förslag till ändringar i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet. Förslagen i skrivelsen 2019:8 är att se som förslag till beslut om bestämmelser och enligt praxis blir beslut av detta slag utfärdade som bestämmelser i serien Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

2017 års kyrkomötes beslut om Kyrkohandbok för Svenska kyrkan 1 (protokoll 2017 § 172) innefattar ett beslut om bifall till Gudstjänstutskottets ”förslag att 1986 års kyrkohandbok i de översättningar till andra språk som enligt nu gällande ordning får användas (SKFS 1993:4 och punkt 16 i övergångsbestämmelserna till kyrkoordningen), får brukas fram till dess beslut fattas om nya översättningar”. I SKFS 1993:4 finns bl.a. bestämmelser om översättning av 1986 års kyrkohandbok till finska. Ett nytt beslut om översättningen till finska enligt kyrkostyrelsens nu föreliggande förslag kommer därmed att innebära att bestämmelserna om översättningen av 1986 års kyrkohandbok inte längre kommer att gälla. Det finns i SvKB 2002:2 bestämmelser om bl.a. översättning av kyrkohandboken till lulesamiska. För dessa bestämmelser finns inget beslut om att nya översättningar ersätter de äldre. Det finns därför skäl att i tillämpliga delar ändra SvKB 2002:2.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden inget att erinra mot skrivelsens förslag.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:8y

Ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på finska och lulesamiska

Gudstjänstutskottet har begärt ett yttrande över ett förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på finska och lulesamiska (SvKB 2002:2).

Kyrkorättsnämnden konstaterade i sitt yttrande 2019:6y att förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk ger anledning till att i tillämpliga delar ändra SvKB 2002:2.

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot det förslag till ändringar i SvKB 2002:2 som Gudstjänstutskottet begärt ett yttrande över.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Organisationsutskottets betänkanden

O 2019:1–7

Organisationsutskottets betänkanden

- O 2019:1 Vissa frågor om biskopsval
- O 2019:2 Direkta val
- O 2019:3 Beslutsfattande på distans
- O 2019:4 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- O 2019:5 Tema för kyrkomötet 2021
- O 2019:6 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån
- O 2019:7 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2019:1

Vissa frågor om biskopsval

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Organisationsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Vissa frågor om biskopsval. I skrivelsen föreslås ändringar avseende dels vissa administrativa frågor om biskopsval i 8 kap. kyrkoordningen, dels att kravet på prästexamen före prästvigning för den som valts till biskop i 31 kap. kyrkoordningen ska tas bort.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen. Utskottet tillstyrker i sak de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna i 8 kap. kyrkoordningen, däremot inte ändringen i 31 kap.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Vissa frågor om biskopsval

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 2*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 i Ln 2019:1y, *bilaga 3*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 3 i Kn 2019:3y, *bilaga 4*.

Yttrande från andra utskott

Tillsyn- och uppdragsutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 3 i TU 2019:1y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse

I skrivelsens tredje avsnitt finns förslag till vissa justeringar av bestämmelserna i kyrkoordningens åttonde kapitel avseende biskopsval, samt i 31:a kapitlet avseende uppdraget som präst. De har utarbetats med anledning av ett uppdrag från 2015 års kyrkomöte (KmSkr 2015:20) till kyrkostyrelsen att, med utgångspunkt i principen att stiftet utser sin biskop, genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar. Uppdraget från kyrkomötet har utförts genom en inom kyrkokansliet upprättad promemoria, *Vissa frågor om biskopsval*. Mot bakgrund av den remitterade promemorian har kyrkostyrelsen lämnat de förslag till ändringar och tillägg i kyrkoordningen som utvecklas nedan.

Beräkning av andel röster

Hur biskopsvalet ska gå till regleras i kyrkoordningens 8 kap. 26–37 §§. Beträffande valsedelarnas utformning anges att de ska vara utan kännetecken och att utöver namnet på den som ska få rösten får bara den personens titel och hemort anges (31 §). En valsedel är ogiltig om den har avsiktliga kännetecken (34 §). Ett namn på en valsedel ska anses obefintligt om namnet avser någon som inte har behörigförklarats inför biskopsvalet, är överstruket eller det inte klart framgår vem som avses. Om flera namn finns på valsedeln ska alla utom det första anses obefintliga (35 §).

Kyrkostyrelsen föreslår att det ska införas en andra punkt i 8 kap. 34 § som anger att en valsedel är ogiltig om det inte finns något namn på den. Vidare föreslår kyrkostyrelsen att bestämmelsen i 8 kap. 35 §, om när ett namn på en valsedel ska anses obefintligt, ska kompletteras med ett angivande av att ett namn, i en andra valomgång, ska anses obefintligt om det är ett annat än namnet på någon av de två personer mellan vilka valet står. Slutligen föreslår kyrkostyrelsen att en ny bestämmelse, 8 kap. 33 a §, införs som anger att när andelen röster som en kandidat har erhållit enligt 8 och 10 §§ räknas fram ska inte valsedlar som är ogiltiga enligt 34 § finnas med.

Prästvigning utan prästexamen för den som har valts till biskop

För att den som valts till biskop ska få biskopsvigas måste han eller hon vara prästvigd (30 kap. 2 § kyrkoordningen). Bara den som av domkapitlet har blivit godkänd i prästexamen får vigas till präst (31 kap. 5 § kyrkoordningen). Domkapitlet får i prästexamen pröva den som uppfyller två villkor: 1. har genomgått den utbildning och praktiska tjänstgöring som har fastställts av kyrkostyrelsen och 2. ska tjänstgöra som präst i stiftet eller inom Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Om det finns särskilda skäl får domkapitlet besluta om undantag från villkoret i punkten 2 (31 kap. 6 § kyrkoordningen). Av kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2013:12) om utbildning och praktisk tjänstgöring för att kunna prövas i prästexamen, framgår dock att domkapitlet, om det finns särskilda skäl, får pröva någon i prästexamen som inte har genomgått av kyrkostyrelsen angiven utbildning om han eller hon har motsvarande kunskaper och erfarenheter.

Kyrkostyrelsen föreslår att kravet på prästexamen före prästvigning för den som valts till biskop ska tas bort. Detta föreslås ske genom tillägget av ett andra stycke i 31 kap. 5 § kyrkoordningen, vilket föreslås ange att trots bestämmelserna i första stycket får den som, enligt 8 kap. 12 § av kyrkostyrelsen, har fått ett bevis om utnämning till biskop vigas till präst utan att ha prövats i prästexamen. Kyrkostyrelsen menar att de nuvarande bestämmelserna innebär att det finns villkor för att biskopsvigas som Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar inte prövar, nämligen godkänd prästexamen

samt efterföljande prästvigning. Kravet på att en prästvigning ska föregås av godkänd prästexamen kan också uppfattas som att domkapitlet ska göra ett slags överprövning av stiftets val av biskop vilket enligt kyrkostyrelsen inte bör förekomma, inte ens i formell mening. Det förhållandet att någon skulle kunna bli behörigförklarad av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, väljas till biskop men sedan inte kunna biskopsvigas för att villkoren för att prövas i prästexamen inte är uppfyllda, eller för att personen inte har godkänts i prästexamen, visar enligt kyrkostyrelsen på att en ändring av regelverket behövs. Förslaget till ändring medför också att det nuvarande bakomliggande kravet på att ha den för präster fastställda utbildningen och praktiska tjänstgöringen, eller motsvarande kunskaper och erfarenheter, tas bort för den som har valts till biskop. Kyrkostyrelsen utgår dock från att personer som inte är prästvigda och nomineras till biskopskandidater även fortsättningsvis, också utan reglering, kommer att ha de kunskaper och erfarenheter som annars erfordras för att kunna prövas i prästexamen. Kyrkostyrelsen menar därför att det inte finns något hinder mot att föreslå den nu aktuella ändringen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

I kyrkostyrelsens skrivelse lämnas förslag avseende dels vissa administrativa frågor avseende biskopsval i 8 kap. kyrkoordningen, dels ett undantag från kravet på prästexamen före prästvigning för den som valts till biskop, i 31 kap. kyrkoordningen.

Det förslag om ändring i 31 kap. 5 § kyrkoordningen som kyrkostyrelsen lämnar innebär att kravet på prästexamen före prästvigning för den som valts till biskop ska tas bort. Läronämnden har i ett yttrande över skrivelsen framhållit att den som utnämns till biskop ska ha prövats avseende Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Kyrkorättsnämnden har i ett yttrande över skrivelsen lämnat ett förslag till en alternativ ordning, innebärande ett tillägg i 31 kap. 6 § kyrkoordningen med innebörden att den som har valts till biskop i ett stift får prövas i prästexamen trots att villkoren i paragrafens första stycke inte är uppfyllda.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har, mot bakgrund av de yttranden som Lärorespektive Kyrkorättsnämnden lämnat, i ett yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse ifrågasatt om det är möjligt att vid årets kyrkomöte behandla ärendet.

Med hänvisning till vad som anförs i de nu nämnda yttrandena från Läronämnden och Kyrkorättsnämnden delar Organisationsutskottet Tillsyns- och uppdragsutskottets bedömning att frågan om undantag från kravet på prästexamen för den som valts till biskop behöver beredas ytterligare innan kyrkomötet kan ta ställning till en eventuell ändring i kyrkoordningen av det slag som kyrkostyrelsen nu föreslagit. Det är därför utskottets mening att kyrkostyrelsens förslag till ändring i 31 kap. kyrkoordningen inte ska bifallas.

Organisationsutskottet anser att de förslag som kyrkostyrelsen lämnar avseende ändringar i 8 kap. kyrkoordningen i sak är väl motiverade och därför bör genomföras.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Olov Lindquist, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Benny Ahremerk Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2019:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen

dels att 8 kap. 34 och 35 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny 8 kap. 33 a § och närmast före 8 kap. 33 a § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det närmast före 8 kap 33, 36 och 37 §§ ska införas nya rubriker som ska lyda ”Grunder för bedömning av valsedlar”, ”Andra valomgång” respektive ”Kungörelse”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Beräkning av andel röster

33 a §

När andelen röster som en kandidat har erhållit enligt 8 och 10 §§ räknas fram ska inte valsedlar som är ogiltiga enligt 34 § finnas med.

34 §

En valsedel är ogiltig om den har kännetecken som uppenbarligen har gjorts med avsikt.

En valsedel är ogiltig

1. om den har kännetecken som uppenbarligen har gjorts med avsikt eller

2. om det inte finns något namn på valsedeln.

35 §

Ett namn på en valsedel ska anses obefintligt om namnet avser en kandidat som inte har behörigförklarats av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, är överstruket eller det inte klart framgår vem som avses.

Ett namn på en valsedel ska anses obefintligt om namnet avser en kandidat som inte har behörigförklarats av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, är överstruket eller det inte klart framgår vem som avses. *I en andra valomgång ska ett namn anses obefintligt om det är ett annat än namnet på någon av de två personer mellan vilka valet står.*

Om valsedeln upptar flera namn, ska alla namn utom det första anses obefintliga.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen

dels att 8 kap. 34 och 35 §§ och 31 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny 8 kap. 33 a § och närmast före 8 kap. 33 a § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det närmast före 8 kap 33, 36 och 37 §§ ska införas nya rubriker som ska lyda ”Grunder för bedömning av valsedlar”, ”Andra valomgång” respektive ”Kungörelse”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Beräkning av andel röster

33 a §

När andelen röster som en kandidat har erhållit enligt 8 och 10 §§ räknas fram ska inte valsedlar som är ogiltiga enligt 34 § finnas med.

34 §

En valsedel är ogiltig om den har kännetecken som uppenbarligen har gjorts med avsikt.

En valsedel är ogiltig

*1. om den har kännetecken som uppenbarligen har gjorts med avsikt eller
2. om det inte finns något namn på valsedeln.*

35 §

Ett namn på en valsedel ska anses obefintligt om namnet avser en kandidat som inte har behörigförklarats av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, är överstruket eller det inte klart framgår vem som avses.

Ett namn på en valsedel ska anses obefintligt om namnet avser en kandidat som inte har behörigförklarats av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, är överstruket eller det inte klart framgår vem som avses. *I en andra valomgång ska ett namn anses obefintligt om det är ett annat än namnet på någon av de två personer mellan vilka valet står.*

Om valsedeln upptar flera namn, ska alla namn utom det första anses obefintliga.

31 kap.

O 2019:1
Bilaga 2

5 §

En biskop får till präst i Svenska kyrkan bara viga den som av domkapitlet har blivit godkänd i prästexamen.

Trots bestämmelserna i första stycket får den som enligt 8 kap. 12 § av kyrkostyrelsen har fått ett bevis om utnämning till biskop vigas till präst utan att ha prövats i prästexamen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2019:1y

Ändringar i kyrkoordningen

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Den som innehar uppdraget som biskop utövar tillsyn över Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Läronämnden menar därför att den som utnämns till biskop ska ha prövats avseende Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 29 augusti 2019

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:3y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3 Vissa frågor om biskopsval, avsnitt 4 Direkta val, avsnitt 5 Beslutsfattande på distans och avsnitt 6 Övriga rättelser

De förslag som kyrkostyrelsen lägger fram i avsnittet om biskopsval har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt uppdrag inga egentliga invändningar mot. Nämnden vill dock peka på att det är möjligt att göra en annan reglering om man för en person som har valts till biskop utan att vara präst vill ha kvar ordningen med prästexamen i likhet med vad som annars gäller vid prästvigning. En möjlighet är att göra ett tillägg i 31 kap. 6 § kyrkoordningen med innebörden att den som har valts till biskop i ett stift får provas i prästexamen trots att villkoren i paragrafens första stycke inte är uppfyllda.

Beträffande förslagen om beslutsfattande på distans noterar Kyrkorättsnämnden att bestämmelserna om att kyrkofullmäktiges och stiftsfullmäktiges sammanträden är offentliga blir av betydelse för hur de tekniska lösningarna utformas.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Reservation

Inte heller jag har några egentliga invändningar mot förslagen som gäller biskopsval om än jag hade föredragit att andra stycket i 31 kap. 5 § kyrkoordningen gjordes beroende av lagakraftvunnet biskopsval istället för bevis om utnämning.

Däremot reserverar jag mig mot den föreslagna möjligheten till annan reglering innebärande att den som valts till biskop får provas i prästexamen. I likhet med kyrkostyrelsen finner jag det inte lämpligt att kravet på prästvigning ska föregås av godkänd prästexamen. Det framstår som både olämpligt och orimligt att domkapitlet ska göra en dylik prövning, en slags överprövning av stiftets val av biskop. Det måste dessutom kunna förutsättas att den biskop som ska utföra prästvigningen ifråga tar sitt ansvar och vägrar att viga någon som inte anses lämplig, men förhoppningsvis har den person

O 2019:1
Bilaga 4

som stiftet valt sådana förutsättningar som erfordras för att vigas, inte bara till biskop utan även till präst.

Anna-Lena Järvstrand

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2019:1y

Vissa frågor om biskopsval

Till Organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Vissa frågor om biskopsval

Tillsyns- och uppdragsutskottet framhåller vikten av det Läronämnden yttrat över skrivelsen, KsSkr 2019:4, del 3, i Ln 2019:1y, att den som utnämns till biskop ska ha prövats avseende Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Utskottet anser även att det Kyrkorättsnämnden anger i sitt yttrande Kn 2019:3y är viktigt att beakta, där nämnden pekar på att det är möjligt att göra en annan reglering om man för en person som har valts till biskop utan att vara präst vill ha kvar ordningen med prästexamen i likhet med vad som annars gäller vid prästvigning. Nämnden anger närmare att en möjlighet är att göra ett tillägg i 31 kap. 6 § kyrkoordningen med innebörden att den som har valts till biskop i ett stift får prövas i prästexamen trots att villkoren i paragrafens första stycke inte är uppfyllda.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har berett till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för 2018 från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet vill uppmärksamma Organisationsutskottet på att Ansvarsnämnden i sin verksamhetsberättelse under rubriken *Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m* anger följande.

Utifrån Ansvarsnämndens perspektiv väcker rättsavdelningens promemoria "Vissa frågor om biskopsval" (dnr Ks 2017-1160) frågor om den nuvarande nominerings- och valprocessen, som bör aktualisera en fördjupad översyn av aktuella bestämmelser i kyrkoordningen utöver vad som tagits upp i promemorian.

Biskopens centrala roll i Svenska kyrkan gör ordningen för rekrytering/utväljande till uppdraget som biskop särskilt betydelsefull. Valet av biskop utgör beslut såväl om antagning till uppdraget som biskop som om tillsättning av en specifik befattning som biskop. Här kan noteras en betydande skillnad i förhållande till vad som gäller de andra uppdragen inom kyrkan vigungstjänst, för vilka antagning förutsätter särskild prövning av varje kandidats kunskaper och lämplighet (31 kap. 7 § och 32 kap. 7 § kyrkoordningen), medan befattning som präst eller diakon tillsätts efter ansökning av den enskilde samt prövningsförfarande och beslut av respektive arbetsgivare inom Svenska kyrkan. För att tillförsäkra valförsamlingen bästa möjliga underlag framstår det angeläget att inför val av biskop tillförsäkra varje röstberättigad bästa möjliga underlag för att fatta ett väl informerat och övervägt beslut. Utöver tillgången till kandidaternas CV, utfrågningar och andra publicerade intervjuer bör deltagarna i beslutsförsamlingen enligt föreskrifter i kyrkoordningen tillförsäkras möjligheter att få del av underlag som är självklara vid andra tillsättningsförfaranden, såsom delaktighet i en närmare diskussion om de krav som kan ställas i förhållande till just denna tjänsts särskilda

karaktär och innehåll, samt tillfälle till dialog med kandidaterna, med
möjlighet till fördjupande frågor.

Med hänvisning till vad Läronämnden och Kyrkorättsnämnden har yttrat ifrågasätter
utskottet om det är möjligt att vid årets kyrkomöte behandla ärendet.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine
Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias
Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall,
Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda
Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Julia Kronlid, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt,
Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överlägg-
ningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2019:2

Direkta val

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4, Direkta val. I skrivelsen föreslås vissa ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val. Det föreslås bland annat att minst en röstningslokal inom varje valnämnds ansvarsområde ska på valdagen hållas öppen under samma tid som gäller som grundläggande minimikrav för vallokaler. Vidare föreslås att alla som röstar i kyrkovalen måste kunna styrka sin identitet. Det föreslås även att endast den som har sådan utbildning som behövs för uppdraget får utses till valförrättare eller röstmottagare. Därtill föreslås att det i kyrkoordningen uttryckligen ska framgå att antalet ersättare i valnämnden ska utgöra minst hälften av antalet ledamöter, att kyrkoherden ska ges närvarorätt på valnämndens sammanträden samt att det ska återinföras en uttrycklig reglering om att valnämnden ska ha tillgång till personal och övriga resurser i den omfattning som behövs för att nämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter. Slutligen föreslås även några konsekvensändringar och justeringar i 38 kap. kyrkoordningen.

Utskottet tillstyrker förslagen i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4, Direkta val

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 4 i Kn 2019:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsens har sedan flera år tillbaka arbetat med frågor relaterade till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val i syfte att uppnå en mer ändamålsenlig

reglering. De förändringar som nu föreslås i kyrkoordningens kapitel 38 har utarbetats med anledning av uppdrag från kyrkomötet och mot bakgrund av erfarenheterna från 2017 års kyrkoval. Erfarenheterna från 2017 års kyrkoval finns dokumenterade i *Slutrapport Kyrkoval 2017* som tagits fram av kyrkostyrelsen. En del av de frågor som aktualiserats där behandlas också i skrivelsen. På den nationella nivån pågår, utöver de frågor som behandlas nedan i denna bakgrundsbeskrivning, ett fortsatt utredningsarbete avseende bland annat de av kyrkostyrelsens närmare bestämmelser som berör de direkta valen.

Öppethållande av röstningslokaler på valdagen m.m.

Av kyrkoordningen framgår att det ska finnas en vallokal i varje valdistrikt. På valdagen ska väljarna i första hand rösta i den vallokal som tillhör det valdistrikt där de finns upptagna i röstlängden. Vallokaler är enbart öppna på valdagen och ska då hållas öppna för röstning mellan klockan 18.00 och 20.00 samt minst fyra timmar mellan klockan 9.00 och 18.00. Därtill har väljare möjlighet att före eller under valdagen rösta i röstningslokaler. Under den period som röstning får ske ska det finnas minst en anordnad röstningslokal inom varje valnämnds ansvarsområde (församling som inte ingår i pastorat och pastorat). En röstningslokal ska hållas öppen för röstning minst två sammanhängande timmar och minst en röstningslokal inom varje valnämnds ansvarsområde ska därutöver hållas öppen mellan klockan 17.00 och 20.00 minst en dag vardera veckan. I övrigt är det upp till valnämnden att besluta om hur många röstningslokaler som ska finnas och när dessa ska vara öppna. På valdagen ska röstmottagningen i en röstningslokal avslutas i sådan tid att valsedlar kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00 (38 kap. 48, 49, 51 och 51 a §§ kyrkoordningen).

I samband med 2017 års val framkom det att flertalet väljare som på valdagen begett sig till en röstningslokal inte kunnat avlägga någon röst, på grund av att röstningslokalen inte längre var öppen. Med anledning av den kritik som framförts efter föregående val anser kyrkostyrelsen att minimiöppetiderna för den obligatoriska röstningslokalen behöver utökas, för att på så sätt tillförsäkra att de väljare som inte har möjlighet att rösta i sin egen vallokal i stället kan rösta i en för väljaren närliggande röstningslokal under hela valdagen.

Kyrkostyrelsen föreslår att minst en röstningslokal inom varje valnämnds ansvarsområde ska hållas öppen under samma tid som gäller som grundläggande minimikrav för vallokaler. Detta betyder att en sådan obligatorisk röstningslokal på valdagen alltid ska hållas öppen för röstning mellan klockan 18.00 och 20.00 och därutöver minst fyra timmar mellan klockan 9.00 och 18.00. Från detta krav ska det inte kunna medges några inskränkningar eller undantag. Genom den föreslagna ändringen anpassas även kyrkoordningen till vad som gäller vid allmänna val.

Kyrkostyrelsen föreslår vidare att bestämmelsen i 38 kap. 51 a § fjärde stycket kyrkoordningen ska upphävas med anledning av ovanstående förslag om att utöka öppetiderna för röstningslokaler på valdagen. I nämnda bestämmelse anges att röstmottagningen i en röstningslokal under valdagen ska avslutas i sådan tid att valsedlar som ska ingå i den preliminära sammanräkningen i ett valdistrikt kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00. Kyrkostyrelsen anser att det även fortsättningsvis är viktigt att så många valsedlar som möjligt lämnas från röstningslokaler till rätt vallokal i sådan tid att rösterna kan ingå i den preliminära sammanräkningen. Det bör dock överlämnas till kyrkostyrelsen att fortsatt överväga den närmare regleringen av förfarandet med överlämning av valsedlar från röstningslokaler till vallokaler respektive stiftsstyrelsen, i anslutning till de bestämmelser som redan finns om denna hantering (se 45 § SvKB 2015:15).

Det föreslås även att det införs ett krav på särskilda skäl för att stiftsstyrelsen ska kunna besluta om undantag från kravet på minimiöppethållande av röstningslokaler före valdagen. Samma krav ska enligt förslaget också gälla för att stiftsstyrelsen ska kunna medge undantag för andra röstningslokaler än den obligatoriska på valdagen.

Identitetskontroll vid röstning

Vid röstning i allmänna val gäller såväl vid röstning i vallokal som i röstningslokal, att väljare som inte är kända för röstmottagarna ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet för att få avlägga sin röst (se 8 kap. 6 § vallagen [2005:837]). Något motsvarande krav finns dock inte i kyrkoordningen. Enligt kyrkoordningen gäller att den som röstar i en vallokal på valdagen *bör* ha med sig sitt röstkort. Den som inte har detta och som inte är känd för valförrättaren ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet (38 kap 47 § kyrkoordningen). För att få rösta i en röstningslokal *ska* väljaren ha med sig sitt röstkort. Enligt rekommendationer i *Handbok för direkta val inom Svenska kyrkan* för 2017 års val behöver även en person som har med sig sitt röstkort kunna styrka sin identitet om den som tar emot rösten har fog för att anta att väljaren inte är den han eller hon utger sig för att vara. Detta anses gälla såväl vid röstning i vallokal som röstningslokal.

Kyrkostyrelsen föreslår att det införs ett krav på att den som röstar i kyrkovalet måste kunna styrka sin identitet. Utgångspunkten är att detta ska ske genom att väljaren visar en identitetshandling. För en person som saknar identitetshandling ska dock enligt förslaget någon annan kunna intyga väljarens identitet. Kyrkostyrelsen framhåller vidare att detaljbestämmelser om hur identitetskontrollen bland annat ska dokumenteras inte bör regleras i kyrkoordningen, utan i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser. Kyrkostyrelsen menar att de skäl som låg till grund för förändringen av vallagen – att motverka valfusk och att stärka förtroendet för valsystemet – är bärande ur ett legitimitetsperspektiv även för kyrkans valsystem. I samband med 2017 års val inkom konkreta vittnesmål om både personer som röstat vid flera tillfällen genom att använda andras röstkort och personer som röstat med någon annans röstkort. Kyrkostyrelsen menar därför att det är angeläget att införa den nu aktuella ändringen.

Utbildningskrav för valförrättare och röstmottagare

Enligt kyrkoordningen är det stiftsstyrelsen som har det övergripande ansvaret för de direkta valen inom stiftet. Till sin hjälp har stiftsstyrelserna valnämnderna som ska biträda stiftet och i övrigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen eller i bestämmelser utfärdade av kyrkostyrelsen. Valförrättare och röstmottagare utses av valnämnden. Det finns enligt nuvarande ordning inga specifika kvalifikationskrav för att utses till valförrättare eller röstmottagare. Det saknas även närmare bestämmelser om ansvar för utbildning av valfunktionärer och valnämnder. I stället anses detta följa direkt av valnämndens och stiftsstyrelsernas respektive ansvar för de direkta valen.

Kyrkostyrelsen föreslår att det införs ett krav i kyrkoordningen om att de personer som utses till valförrättare och röstmottagare måste ha genomgått utbildning. Utbildningskravet ska enligt förslaget gälla inför varje val. Det bör dock enligt kyrkostyrelsen varken i kyrkoordningen eller i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser införas några närmare krav på hur utbildningen för valförrättarna och röstmottagarna ska utformas. För att tillförsäkra att legitimiteten för valsystemet upprätthålls även på sikt, genom att kyrkoordningen tydligt ger uttryck för att de som arbetar med de direkta valen är väl insatta i de bestämmelser som gäller för val, föreslår kyrkostyrelsen vidare

att det ska införas en uttrycklig reglering om att det är stiftsstyrelsen som ansvarar för att utbilda valnämnderna.

Valnämndens sammansättning, resursfrågor och kyrkoherdens rätt att närvara vid sammanträden

Antalet ersättare i valnämnden

Ledamöter och ersättare i valnämnden väljs av kyrkofullmäktige för en period om fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter valåret, och till det antal som fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock inte vara färre än tre. Det finns dock ingen uttrycklig reglering om hur många ersättare som måste väljas, vilket enligt valadministrationen orsakat många frågor. Kyrkostyrelsen konstaterar att det är mycket angeläget att det under valets förberedelse och genomförande finns en beslutsför valnämnd i varje församling som inte ingår i pastorat, samt i varje pastorat. Mot bakgrund av detta föreslår kyrkostyrelsen att det uttryckligen ska framgå av kyrkoordningen att antalet ersättare i valnämnden ska vara minst hälften av antalet ledamöter. Då kyrkofullmäktige redan förrättat val till valnämnden för inestående mandatperiod behövs övergångsbestämmelser. Kyrkostyrelsen föreslår därför att den föreslagna ändringen ska tillämpas första gången när det nyvalda kyrkofullmäktige efter kyrkovalet 2021 förrättar val till valnämnd.

Valnämndens resurser

Att valnämnderna ges tillräckliga resurser, såväl ekonomiska som övriga, är av avgörande betydelse för att valnämnden och således den aktuella församlingen ska kunna fullgöra sin uppgift i de direkta kyrkliga valen. Detta ansvar åvilar ytterst den lokala enheten som sådan. Före år 2013 fanns det en bestämmelse i kyrkoordningen som stadgade att valnämnden skulle ha tillgång till personal i den omfattning som behövdes för att kunna fullgöra sina uppgifter och att kostnaden för valnämndens verksamhet skulle bestridas av församlingen eller samfälligheten. I samband med 2012 års strukturbeslut togs bestämmelsen bort mot bakgrund av att det som stod i bestämmelsen ansågs självklart. Några valnämnder har dock i den enkätundersökning som kyrkostyrelsen skickade ut efter 2017 års val beskrivit en problematik i att få erforderliga resurser för att kunna fullgöra sina uppgifter. Kyrkostyrelsen föreslår därför att det återinförs en bestämmelse, liknande den som fanns före år 2013, som anger att valnämnden ska ha tillgång till personal och övriga resurser i den omfattning som behövs för att nämnden ska kunna utföra sina uppgifter.

Kyrkoherdens närvarorätt i valnämnden

Av kyrkoordningen följer att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat, vilket inkluderar församlingens eller pastoratets arbete med valets genomförande. Kyrkoherden har enligt nuvarande reglering ingen rätt att närvara vid valnämndens sammanträden. Däremot ska valnämnden samråda med kyrkoherden inför beslut om röstmottagningsställen. Frågan om att ge kyrkoherden närvarorätt i valnämnden har även tidigare varit föremål för övervägande i samband med 1999 års kyrkomöte då bestämmelserna om valnämnd infördes. Frågan kom även att behandlas vid 2002 års kyrkomöte med anledning av dels två motioner (2002:150 och 154) som inkommit, där motionärerna föreslog närvarorätt för kyrkoherden, dels att kyrkostyrelsen ansåg att det behövdes ett förtydligande i kyrkoordningen om att kyrkoherden inte hade någon närvarorätt (se KsSkr 2002:10 s. 34). Sedan bestämmelserna om valnämnden infördes och frågan om kyrkoherdens närvarorätt senast behandlades har

kyrkoherdens ställning – och därmed vederbörandes roll vid genomförandet av kyrkoval – förtydligats i kyrkoordningen, vilket framhållits inledningsvis. Kyrkoherden är genom sitt ledningsansvar enligt kyrkoordningen chef över de anställda som i praktiken genomför en stor del av arbetet med de direkta valen, varför det är angeläget att kyrkoherden ges reella förutsättningar att följa valnämndens arbete. Kyrkostyrelsen föreslår därför att det, utöver samrådskravet, ska anges i kyrkoordningen att kyrkoherden har rätt att närvara vid valnämndens sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten, samt rätt att få sin mening antecknad i protokollet (*särskild mening*).

Övriga frågor

Kandidatanmälningar ska numera göras elektroniskt. Med anledning av detta föreslår kyrkostyrelsen en ändring av 38 kap. 28 §, så att det där anges att förklaringen ska finnas när nomineringsgruppen registrerar kandidaten.

Vidare föreslår kyrkostyrelsen ett tillägg i 28 kap. 27 a § för att klargöra att samma formella krav på skriftlighet gäller vid en ansökan om ändring av en redan registrerad gruppbeteckning, som vid en nyregistrering.

Kyrkostyrelsen föreslår därtill en ändring av 38 kap. 48 § sjätte stycket, för att förtydliga att den som brevröstar genom bud i röstningslokal ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

Vad gäller 38 kap. 22 och 52 §§ föreslår kyrkostyrelsen att bestämmelserna rättas så att det språkliga felet korrigeras respektive dubbelregleringen tas bort.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Organisationsutskottet tillstyrker kyrkostyrelsens förslag om ändringar i kyrkoordningen. Utskottet anser att de förslag till ändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen för fram är angelägna och väl avvägda och därför bör genomföras. Det är vidare positivt att bestämmelserna om direkta val i tillämpliga delar anpassas till att överensstämma med vad som gäller i allmänna val. Utskottet vill dock understryka vikten av tydlig information till väljarna om vilka lokaler som på valdagen är röstningslokaler respektive vallokaler. Det är därför angeläget att det stödmaterial som ges ut till valnämnderna utformas på ett pedagogiskt sätt.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

O 2019:2

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Inger Harlevi, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Karin Johannesson och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

O 2019:2
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen

dels att 38 kap. 2, 4, 5, 22, 27 a, 28, 47, 48, 51 a, 52, 53 och 56 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 38 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

2 §

Stiftsstyrelsen har det övergripande ansvaret för alla direkta val inom stiftet.

Stiftsstyrelsen har det övergripande ansvaret för alla direkta val inom stiftet *och för utbildning av valnämnderna.*

4 §

Ledamöter och ersättare i valnämnden väljs av kyrkofullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer. De väljs för fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter valåret. Antalet ledamöter får inte vara mindre än tre.

Ledamöter och ersättare i valnämnden väljs av kyrkofullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer. De väljs för fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter valåret. Antalet ledamöter får inte vara mindre än tre. *Antalet ersättare ska vara minst hälften av antalet ledamöter.*

Om en ändrad lokal struktur innebär att en ny församling som inte ingår i ett pastorat eller ett nytt pastorat bildas och interimisdelegerade har utsetts, ska interimisdelegerade snarast möjligt välja ledamöter till valnämnden och ersättare för dessa.

4 a §

Kyrkoherden har rätt att närvara vid valnämndens sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten, samt att få sin mening antecknad i protokollet (särskild mening).

5 §

Valnämnden ska ha tillgång till personal och övriga resurser i den omfattning som behövs för att nämnden ska kunna utföra sina uppgifter.

För valnämnden tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 4 kap. 9–18 §§.

22 §

En beteckning som inte registreras för val till kyrkomötet men för val till stiftsfullmäktige i ett stift ska alltid innehålla stiftets namn i *nominativ* eller genitivform.

En beteckning som registreras bara för val till kyrkofullmäktige ska alltid innehålla församlingens eller pastoratets namn i nominativ- eller genitivform.

En beteckning som inte registreras för val till kyrkomötet men för val till stiftsfullmäktige i ett stift ska alltid innehålla stiftets namn i *nominativ-* eller genitivform.

27 a §

En ansökan om att ändra en registrerad gruppbeteckning får göras av nomineringsgruppens ombud. *Bestämmelserna* i 22–27 §§ ska då tillämpas.

En ansökan om att ändra en registrerad gruppbeteckning får göras av nomineringsgruppens ombud. *Ansökan ska vara skriftlig. Därutöver ska bestämmelserna* i 22–27 §§ tillämpas.

28 §

Andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper är inte valbara.

Kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem.

Förklaringen ska *skickas med anmälan* och senast ha inkommit till stiftsstyrelsen den dag en anmälan enligt 29 § tredje stycket eller 30 § andra stycket ska ha inkommit.

Förklaringen ska *finnas när nomineringsgruppen registrerar kandidaten* och senast ha inkommit till stiftsstyrelsen den dag en anmälan enligt 29 § tredje stycket eller 30 § andra stycket ska ha inkommit.

En nomineringsgrupp får inte anmäla mer än en lista på kandidater i varje valkrets till respektive val.

47 §

Väljare bör vid röstning i vallokalen ha med sig sitt röstkort. *De som inte har detta och som inte är kända för valförrättarna ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.*

Väljare bör vid röstning i vallokalen ha med sig sitt röstkort.

För att få rösta i en röstningslokal ska väljaren ha ett röstkort. Detta ska lämnas till röstmottagaren.

Den som vill brevrösta enligt 54 § ska lämna sitt röstkort tillsammans med valkuverten.

Väljare som inte är kända för valförrättarna eller röstmottagarna ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

48 §

Röstning äger rum på röstmottagningsställen.

För varje valdistrikt ska det finnas en vallokal.

På valdagen röstar väljarna i första hand i vallokalen för det valdistrikt där de finns upptagna i röstlängden. De kan också före eller under valdagen rösta i röstningslokaler, när sådana har anordnats. Väljare får även brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.

Under den period röstning får ske enligt 49 § ska minst en röstningslokal finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den lokala struktur som gäller den 1 januari året efter valåret.

Vid omval ska kyrkostyrelsen bestämma om det i den valkrets som valet gäller ska finnas röstningslokaler enligt fjärde stycket.

Väljare som *brevröstar eller* röstar i en röstningslokal ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i. Väljare som röstar i en röstningslokal *brevröstar genom postbefordran eller brevröstar genom bud i röstningslokal* ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

51 a §

En röstningslokal ska alltid hållas öppen för röstning under minst två sammanhängande timmar.

I varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska en av de röstningslokaler som har anordnats vara öppen varje vardag *och valdagen* under den period som anges i 49 §. Denna lokal ska under samma period, utöver vad som anges i första stycket, även hålla öppet minst en dag vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00. I varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska en av de röstningslokaler som har anordnats vara öppen varje vardag under den period som anges i 49 §. Denna lokal ska under samma period, utöver vad som anges i första stycket, även hålla öppet minst en dag vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00.

På valdagen ska en röstningslokal i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet vara öppen för röstmottagning under den tid som enligt 51 § första stycket första och andra meningen gäller för röstning i en vallokal. Röstmottagningen avslutas klockan 20.00.

Valnämnden ska besluta vilka öppettider som i övrigt ska gälla för röstningslokalerna inom dess område.

Röstmottagningen i en röstningslokal under valdagen ska avslutas i sådan tid att valsedlar som ska ingå i den preliminära sammanräkningen i ett valdistrikt inom den egna valnämndens ansvarsområde kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta om undantag från första och andra styckena. Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta om undantag från första och andra styckena om det finns särskilda skäl.

52 §

I en vallokal ska det finnas grupp- och kandidatförteckningar enligt 31 § för de valkretsar som valdistriktet hör till. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

Sådana förteckningar och valsedlar ska också finnas i röstningslokaler.

I en röstningslokal ska det också vara möjligt för väljare att ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där väljaren är röstberättigad. *Där ska också finnas blanka valseدلar för vart och ett av valen.*

I en röstningslokal ska det också vara möjligt för väljare att ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där väljaren är röstberättigad.

53 §

Valnämnden ska utse valförrättare och röstmottagare.

Som valförrättare eller röstmottagare får endast utses den som inför varje val har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget.

56 §

Vid brevröstning genom bud ska bestämmelserna i 54 § första och andra styckena tillämpas.

Väljare som inte är kända för budet ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet. Om de inte gör det, får budet inte ta emot brevrösten.

Budet ska lämna ytterkuvertet för brevröst i väljarens vallokal. Brevrösten får också lämnas i en röstningslokal i den församling som väljaren tillhör eller i det pastorat som församlingen ingår i.

När brevrösten lämnas ska budet anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress samt skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkran och att han eller hon inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

När brevrösten lämnas ska budet anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress samt skriftligen intyga

– att väljaren är känd eller har legitimerat sig eller på annat sätt styrkt sin identitet,

– att väljaren har skrivit under försäkran, och

– att han eller hon inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

-
1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.
 2. Ändringen i 38 kap. 4 § ska tillämpas första gången när det nyvalda kyrkofullmäktige, efter kyrkovalet år 2021, förrättar val till valnämnden.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:3y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3 Vissa frågor om biskopsval, avsnitt 4 Direkta val, avsnitt 5 Beslutsfattande på distans och avsnitt 6 Övriga rättelser

De förslag som kyrkostyrelsen lägger fram i avsnittet om biskopsval har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt uppdrag inga egentliga invändningar mot. Nämnden vill dock peka på att det är möjligt att göra en annan reglering om man för en person som har valts till biskop utan att vara präst vill ha kvar ordningen med prästexamen i likhet med vad som annars gäller vid prästvigning. En möjlighet är att göra ett tillägg i 31 kap. 6 § kyrkoordningen med innebörden att den som har valts till biskop i ett stift får provas i prästexamen trots att villkoren i paragrafens första stycke inte är uppfyllda.

Beträffande förslagen om beslutsfattande på distans noterar Kyrkorättsnämnden att bestämmelserna om att kyrkofullmäktiges och stiftsfullmäktiges sammanträden är offentliga blir av betydelse för hur de tekniska lösningarna utformas.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2019:3

Beslutsfattande på distans m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Beslutsfattande på distans, och avsnitt 6, Övriga rättelser. I avsnitt 5 föreslås att det i kyrkoordningen och i kyrkostyrelsens instruktion ska införas bestämmelser som möjliggör deltagande i beslutsfattande på distans i sammanträden med beslutande och verkställande organ, exklusive kyrkomötet. I avsnitt 6 föreslås rättelser i kyrkoordningen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Utskottet föreslår kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen och kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Beslutsfattande på distans

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*,
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen, *bilaga 2*.

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 6, Övriga rättelser

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 3*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 5 i Kn 2019:3y, *bilaga 4*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om beslutsfattande i beslutande organ, kyrkomötet undantaget, finns huvudsakligen i 3 kap. kyrkoordningen och genom hänvisningsbestämmelser till detta kapitel. Beslutande organ, utöver kyrkomötet, är kyrko- och stiftsfullmäktige samt interimis-, församlings- och begravningsdelegerade. Bestämmelser om beslutsfattande i verkställande organ finns huvudsakligen i 4 kap. kyrkoordningen och genom hänvisningsbestämmelser till detta kapitel. Verkställande organ är kyrko- och församlingsråd, stifts-, kyrko- och interimisstyrelse samt val- och tillsättningsnämnd samt nämnd i ett stift. I kyrkostyrelsens skrivelse finns en mer utförlig redogörelse för dessa bestämmelser (KsSkr 2019:4 s. 77 ff.).

Ärendets beredning

Kyrkostyrelsen uppdrog under senhösten 2018 åt kyrkokansliet att utarbeta ett förslag till ändringar i kyrkoordningen som möjliggör beslutsfattande på distans via videokonferens för beslutande och verkställande organ inom Svenska kyrkan, med undantag av kyrkomötet. I uppdraget ingick inte att genomföra en analys eller översyn av de bestämmelser som gäller för domkapitel och nämnder på den nationella nivån eller andra former av beslutsfattande. I en inom kyrkokansliet upprättad promemoria – *Beslutsfattande på distans* – föreslogs sådana ändringar. Promemorian har remissbehandlats.

Kyrkostyrelsen har under året även uppmärksammat behov av rättelser i några av bestämmelserna i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Beslutsfattande på distans

Beslut i beslutande och verkställande organ inom Svenska kyrkan fattas genom en s.k. kollektiv (eller parlamentarisk) beslutsform. Det innebär att besluten fattas av jämbördiga ledamöter i grupp som är i majoritet. Till detta finns regler som anger att ett visst antal av ledamöterna måste vara närvarande för att organet ska kunna fatta beslut, det vill säga vara beslutsfört. Den kollektiva beslutsformen används även vid beslutsfattande i riksdagen och i beslutande och verkställande organ i kommuner. Kyrkoordningens bestämmelser om beslutsfattande för dessa organ bygger huvudsakligen på den tidigare kyrkolagen (1992:300), som i sin tur överensstämde med den kommunalrättsliga regleringen.

Kyrkostyrelsen konstaterar att kyrkoordningens bestämmelse om beslutsfattande härstammar från den tidigare kommunalrättsliga regleringen och att det därför är brukligt att söka ledning i kommunallagens förarbeten när inomkyrkliga förarbeten eller praxis inte ger vägledning när bestämmelser av detta slag ska tolkas. När det gäller distansdeltagande i sammanträden finns inte några sådana inomkyrkliga förarbeten och bestämmelserna är till största del identiska med den kommunallag som gällde vid tidpunkten för kyrkoordningens tillkomst. Kyrkoordningens bestämmelser kan i detta avseende tolkas med utgångspunkt i kommunalrätten.

Den kollektiva beslutsformen förutsätter att ledamöterna sammanträder och överlägger med varandra. Förenklingar av förfarandet genom att till exempel hålla ett telefonsammanträde, låta ett förslag till beslut cirkulera bland ledamöterna för skriftligt godkännande (beslut ”per capsulam”), eller skicka ut förslag till beslut som anses godkänt om ingen invänder mot beslutet inom viss tid, anses inte tillåtet utan uttryckligt rättsligt stöd. I de fall beslutsfattande förutsätter överläggning mellan

närvarande ledamöter före beslut anses det inte heller utan uttryckligt stöd möjligt att en ledamot formellt anses närvarande på annat sätt än att fysiskt befinna sig på den plats där sammanträdet äger rum. I kommunallagen har därför införts vissa regler som möjliggjort beslutsfattande på distans i vissa fall (se vidare KsSkr 2019:4 s. 75 f.).

För att beslutsfattande i kyrkliga beslutande och verkställande organ ska vara tillåtet med någon ledamot formellt närvarande på distans krävs, enligt kyrkostyrelsen, att det i kyrkoordningen införs uttryckliga bestämmelser som reglerar att det är möjligt. På grund av den redan befintliga nära kopplingen till kommunallagen bör dock den kommunalrättsliga regleringen också kunna utgöra grunden för utformningen av en motsvarande bestämmelse i kyrkoordningen, förutsatt att det inte av någon anledning finns sakligt motiverade skäl att avvika från den kommunalrättsliga regleringen.

De förslag som kyrkostyrelsen lämnar är inte avsedda att förändra grunderna för hur sammanträden i beslutande och verkställande organ genomförs. Huvudregeln ska fortsatt vara att sammanträden genomförs med ledamöter fysiskt närvarande på den fysiska plats där sammanträdet äger rum. De regler som föreslås är en kompletterande möjlighet för ett beslutsfattande som annars överhuvudtaget inte hade kommit till stånd, eller för de fall där deltagandet på distans på ett väsentligt sätt förbättrar någon enstaka ledamots möjlighet till deltagande.

Kyrkostyrelsen föreslår att följande förutsättningar ska gälla för distansdeltagandet.

Möjligheten att låta ledamöter (inkl. tjänstgörande ersättare) delta på distans ska finnas för alla beslutande och verkställande organ på lokal- och stiftsnivå samt kyrkostyrelsen. Några krav på tekniska lösningar bör inte finnas i kyrkoordningen. I kyrkoordningen bör i stället, med beaktande av den lokala självstyrelsen, endast anges grunderna för deltagandet på distans. Den första grunden för att möjliggöra detta bör vara att respektive beslutande organ, inom ramen för kyrkoordningens gränser, bestämt i vilken utsträckning som beslutsfattande på distans ska vara tillåtet för det beslutande organet självt eller något av dess verkställande organ. Ordföranden för ett sammanträde har dock ett särskilt ansvar för genomförandet av mötet, inklusive ordningen, varför ordföranden alltid ska vara fysiskt närvarande på den fysiska plats där ett sammanträde äger rum. De övriga grunderna för deltagande på distans bör utformas utifrån den grundläggande utgångspunkten att ett deltagande på distans så långt som möjligt ska likna en situation med fysisk närvaro. Detta innebär att deltagandet måste ske genom *ljud och bildöverföring i realtid* och på ett sådant sätt att *samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor*. Dessa grunder är förutsättningar och således krav för att en ledamot som inte befinner sig fysiskt i sammanträdeslokalen ska kvalificera sig som närvarande fastän på distans. Uppfylls inte villkoren kan personen inte anses vara närvarande och ett pågående sammanträde kan behöva avbrytas.

I de överväganden som måste göras för att säkerställa att grunderna för att distansdeltagande ska kunna tillåtas inkluderas, enligt kyrkostyrelsen, bl.a. att säkerställa att information överförs och i övrigt hanteras på ett sätt som innebär att endast behöriga personer tar del av informationen. Det är inte minst viktigt när det på ett sammanträde hanteras material som omfattas av sekretess eller innefattar en överföring av känsliga personuppgifter och då träffas av gällande dataskyddslagstiftning. Kyrkostyrelsen understryker att kraven på den tekniska utrustningen kan variera bland annat beroende på typ av ärende och antalet ledamöter som deltar på distans. Det är alltid ytterst en fråga för lokala bedömningar om de tekniska lösningar som finns tillgängliga uppfyller de krav som vid varje tidpunkt ställs för att medge distansnärvaro vid det aktuella sammanträdet.

För kyrkostyrelsen bör det, enligt kyrkostyrelsen, införas bestämmelser om deltagande på distans i kyrkostyrelsens instruktion. Deltagande ska ske enligt samma

grunder som för verkställande organ på den lokala nivån och i stiftet, med tillägget att det också ska anges i vilken utsträckning sådant deltagande får ske. Deltagande på distans får endast ske om det finns särskilda skäl och i lokaler som är så beskaffade att obehöriga inte kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

För de organ som regleras genom bemyndiganden till kyrkostyrelsen, till exempel de beslutande och verkställande organen i kyrkliga samfundigheter för särskilda uppgifter, avser kyrkostyrelsen att reglera motsvarande förutsättningar för distansdeltagande som föreslås anges i kyrkoordningen. Detta gäller under förutsättning att det i kyrkoordningen införs sådana bestämmelser.

Kyrkostyrelsens instruktion kan i sig utgöra ett stödmaterial i form av exempel för de beslut som andra beslutande organ behöver fatta avseende sina verkställande organ. På grund av den stora likheten med kommunallagens regler kan även stödmaterial som utformats avseende detta i viss omfattning användas även vid tillämpning av kyrkoordningens bestämmelser.

Kyrkostyrelsen avser också att genom nationellt upphandlade avtal, eller att delar av en teknisk lösning skulle kunna ingå i en framtida för hela kyrkan gemensam digital arbetsplats, erbjuda tillgång till tekniska lösningar som skulle kunna uppfylla de krav som ställs för deltagande på distans i vissa situationer.

Övrigt och rättelser

Kyrkostyrelsen föreslår att ordet ”beslutför” i kyrkoordningen och sammansättningar av detta ord ersätts med ”beslutsför” (KsSkr 2019:4 s. 92 f.). Styrelsen föreslår även rättelser i en bestämmelse om stiftets nämnder, av en felaktig hänvisning och av ett namn på en myndighet (KsSkr 2019:4 s. 98 f.).

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, avsnitt 5

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Organisationsutskottet välkomnar kyrkostyrelsens förslag och konstaterar att deltagande i olika former av möten på distans redan i dag är vanligt förekommande i allt högre grad, såväl inom Svenska kyrkan som i samhället i övrigt. Det är därför angeläget att det i kyrkoordningen införs bestämmelser som även möjliggör beslutsfattande på distans i beslutande och verkställande organ. Detta inte minst med beaktande av den organisatoriska utveckling som sker inom kyrkan, med exempelvis allt större församlingar och pastorat. Utskottet konstaterar vidare med tillfredsställelse att förslaget, i likhet med vad kyrkostyrelsen har anfört, kan antas medföra positiva hållbarhetseffekter. I det fortsatta arbetet med beslutsfattande på distans är det, enligt utskottet, även värdefullt att lyfta goda exempel och att beakta de erfarenheter som finns av att arbeta med sammanträden på distans, t.ex. från Luleå stift och Svenska kyrkan i utlandet.

Utskottet vill särskilt framhålla följande. De bestämmelser som kyrkostyrelsen föreslår anger under vilka förutsättningar som någon får delta i beslutsfattande på distans, men inte i sammanträdet i sig. I beslutsfattandet deltar enbart ledamöter, en term som inkluderar tjänstgörande ersättare. Icke tjänstgörande ersättare deltar inte i det formella beslutsfattandet, men kan ändå delta i ett sammanträde som sådant.

Utskottet konstaterar att det, varken i kyrkoordningen eller i det förslag som kyrkostyrelsen lämnar, finns några hinder mot att låta en icke tjänstgörande ersättare på distans lyssna till det som sägs eller yttra sig, under de förutsättningar som respektive organ har beslutat. Det finns således, enligt utskottet, möjlighet att vid sidan av reglerna om beslutsfattande på distans också låta icke tjänstgörande ersättare delta i sammanträden på distans på ett motsvarande sätt och synliggöra denna närvaro t.ex. genom anteckningar i protokollet.

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, avsnitt 6

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Organisationsutskottet tillstyrker de av kyrkostyrelsen föreslagna rättelserna i kyrkoordningen.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Karin Johannesson och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen

dels att 4 kap. 27 §, 7 kap. 15 § och 34 kap. 12 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 3 kap. 17 §, 4 kap. 15 § och 9 kap. 5 § ska lyda ”Beslutsförhet”,

dels att ordet ”beslutfört” i 3 kap. 19 § och 9 kap. 5 § ska ersättas med ”beslutsfört” och ordet ”beslutför” i 14 kap. 4 §, 15 kap. 4 § och 16 kap. 4 § ska ersättas med ”beslutsför”,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 3 kap. 17 a § och 4 kap. 15 a §, och närmast före 3 kap. 17 a § och 4 kap. 15 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Deltagande på distans

17 a §

Ledamöter får delta i kyrkofullmäktiges sammanträden på distans, om fullmäktige har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor. Den som är ordförande för sammanträdet får inte delta på distans.

Om fullmäktige beslutar att ledamöter får delta i fullmäktiges sammanträden på distans, ska det också anges i vilken utsträckning sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid fullmäktiges sammanträde.

4 kap.

Deltagande på distans

15 a §

Kyrkofullmäktige beslutar om och i vilken utsträckning ledamöter får delta i kyrkorådets sammanträden på distans. Deltagande på distans ska ske på det sätt som anges i 3 kap. 17 a § första stycket.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid rådets sammanträde.

27 §

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska tillämpas på församlingsrådet:

- 9 § om när uppdragen upphör efter omval,
- 10 § om fyllnadsval,
- 12 § om tillfällig ordförande,
- 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 15 § om *beslutförhet*,
 - 15 § om *beslutsförhet*,
 - 15 a § om *deltagande på distans*,
- 16 och 17 §§ om jäv, och
- 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Tillkännagivande om protokollsjustering ska anslås på församlingens anslagstavla eller, om församlingen inte har en egen anslagstavla, på pastoratets anslagstavla.

7 kap.

15 §

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska tillämpas på stiftsstyrelsen och stiftets nämnder:

- 4 kap. 7 § om närvarorätt vid sammanträden,
- 4 kap. 9 § om vad som sker efter ett omval eller en ny sammanräkning,
- 4 kap. 10 § om fyllnadsval,
- 4 kap. 12 § första stycket om tillfällig ordförande,
- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om *beslutförhet*,
 - 4 kap. 15 § om *beslutsförhet*,
 - 4 kap. 15 a § om *deltagande på distans*,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokoll.

Då ska följande gälla:

1. Bestämmelserna om kyrkofullmäktige och kyrkoråd ska avse *stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen*.
 - 1. Bestämmelserna om kyrkofullmäktige ska avse *stiftsfullmäktige och bestämmelserna om kyrkoråd* ska avse *stiftsstyrelsen och stiftets nämnder*.
2. Bestämmelserna om närvaro- och yttranderätt för kyrkoherden ska avse biskopen och, när han eller hon har förhinder, domprosten.
3. Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på stiftets anslagstavla.

4. Stiftsstyrelsen får begära upplysningar från kyrkoråden och församlingsråden när det behövs för att stiftsstyrelsen och nämnderna ska kunna fullgöra sina uppgifter

4. Stiftsstyrelsen *och stiftets nämnder* får begära upplysningar från kyrkoråden och församlingsråden när det behövs för att stiftsstyrelsen och nämnderna ska kunna fullgöra sina uppgifter

34 kap.

12 §

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimisstyrelsen istället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om *beslutförhet*,
- 4 kap. 15 § om *beslutsförhet*,
- 4 kap. 15 a § om *deltagande på distans*,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Beslut om deltagande på distans enligt 4 kap. 15 a § fattas av stiftsfullmäktige.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

O 2019:3
Bilaga 2

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen

dels att rubriken närmast före 5 § ska sättas närmast före 6 §,

dels att det ska införas en ny rubrik närmast före 5 § med lydelse "Beslutsförhet",

dels att det ska införas en ny paragraf, 5 a §, och närmast före 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Deltagande på distans

5 a §

Kyrkostyrelsen får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokaler där deltagande i sådant sammanträde sker ska vara så beskaffade att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska, senast det antal dagar som kyrkostyrelsen bestämt, i förväg anmäla detta till kyrkokansliet. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Den som är ordförande för sammanträdet ska alltid vara närvarande på den plats där sammanträdet hålls.

Kyrkostyrelsen får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i styrelsen.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid styrelsens sammanträde.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

Bilaga 3 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 37 kap. 37 § och 57 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

37 §

Innan namnet på en territoriell församling eller ett pastorat fastställs ska *Språk- och folkminnesinstitutet* samt Lantmäteriet beredas tillfälle att yttra sig.

Innan namnet på en territoriell församling eller ett pastorat fastställs ska *Institutet för språk och folkminnen* samt Lantmäteriet beredas tillfälle att yttra sig.

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,

2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

När det finns flera kyrkor i en församling ska redovisas hur dessa i huvudsak används.

Utöver vad som sägs i första och andra styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 18 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första och andra styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:3y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3 Vissa frågor om biskopsval, avsnitt 4 Direkta val, avsnitt 5 Beslutsfattande på distans och avsnitt 6 Övriga rättelser

De förslag som kyrkostyrelsen lägger fram i avsnittet om biskopsval har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt uppdrag inga egentliga invändningar mot. Nämnden vill dock peka på att det är möjligt att göra en annan reglering om man för en person som har valts till biskop utan att vara präst vill ha kvar ordningen med prästexamen i likhet med vad som annars gäller vid prästvigning. En möjlighet är att göra ett tillägg i 31 kap. 6 § kyrkoordningen med innebörden att den som har valts till biskop i ett stift får provas i prästexamen trots att villkoren i paragrafens första stycke inte är uppfyllda.

Beträffande förslagen om beslutsfattande på distans noterar Kyrkorättsnämnden att bestämmelserna om att kyrkofullmäktiges och stiftsfullmäktiges sammanträden är offentliga blir av betydelse för hur de tekniska lösningarna utformas.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2019:4

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Organisationsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning, beslutspunkt 3, att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning. Utskottet har valt att behandla beslutspunkt tre huvudsakligen med utgångspunkt i de för utskottet föreslagna frågeställningarna. Utskottet vill i korthet föra vidare följande utgångspunkter för kyrkostyrelsens fortsatta arbete.

För att nå framgång i arbetet med att organisera programmet för lärande och undervisning som en rörelse menar utskottet att det är av avgörande betydelse att rörelsen tar sin utgångspunkt i de lokala sammanhangen på församlingsnivå. Det övergripande syftet för arbetet med att organisera programmet som en rörelse är att alla – förtroendevalda, ideella och anställda – ska känna sig som bärare av programmet. När det gäller frågan om effektivare samverkan kring undervisningsuppdraget menar utskottet att utmaningen till stor del ligger i att hitta former för att på ett effektivare sätt sprida information om vad som redan idag sker på de olika nivåerna inom kyrkan. Det handlar alltså snarare om att finna och utveckla ändamålsenlig informations- och kunskaps-spridning än att tillsätta ökade resurser. Genom utvecklandet av nya, moderna plattformar och verktyg, med bättre möjligheter till samverkan, menar utskottet att informationsflödet kan öka på ett betydande sätt. Vad gäller frågan om att stärka det flerspråkiga arbetet, menar utskottet att det är av avgörande betydelse att integrera personer med ett annat språk som en resurs i församlingens upptagningsområde. Det är också viktigt att församlingar i sitt arbete med att rekrytera personal beaktar och värdesätter flerspråkighet utifrån de behov som finns inom församlingens upptagningsområde.

Utskottet menar att det finns goda samverkans effekter mellan arbetet med undervisning och lärande och kyrkans arbete på den offentliga arenan, så tillvida att de undervisande perspektiven kan finnas med som en motivering till kyrkans närvaro på den offentliga arenan, vilket innebär att närvaron blir teologiskt förankrad.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdrar till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Organisationsutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Organisationsutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan *Programmet för lärande och undervisning* organiseras som en rörelse så att samspelet mellan församling, stift och nationell nivå sker på ett optimalt sätt?
- ◆ Hur kan samverkan mellan församling, stift och nationell nivå bli effektivare kring undervisningsuppdraget?
- ◆ Hur kan vi stärka det flerspråkiga arbetet (minoritetsspråken, svenskt teckenspråk, och andra språk) i församlingarna så att fler människors rättigheter till lärande och undervisning blir tillgodosedda, oavsett församlingstillhörighet?
- ◆ Vilka positiva samverkans effekter kan utskottet identifiera för kyrkans arbete på den offentliga arenan?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Organisationsutskottet anfört beträffande undervisning.

Organisationsutskottet har valt att behandla beslutspunkt tre i kyrkostyrelsens skrivelse huvudsakligen med utgångspunkt i de för utskottet föreslagna frågeställningarna och vill därvid framföra följande.

Hur kan programmet för lärande och undervisning organiseras som en rörelse så att samspelet mellan församling, stift och nationell nivå sker på ett optimalt sätt?

Utskottet menar att det, för att nå framgång i Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning, är av avgörande betydelse att rörelsen tar sin utgångspunkt i de lokala sammanhangen på församlingsnivå. Det är i dessa sammanhang som förutsättningar finns för att väcka ett intresse för lärande hos enskilda.

Utskottet menar vidare att stiftsnivån lämpligen kan fungera som ett ”torg” där församlingar kan dela erfarenheter och utveckla idéer tillsammans. Nationell nivå roll kan i detta sammanhang vara att bidra genom att stötta och samordna stiftens i arbetet med dessa mötesplatser. Det kan t.ex. handla om att förse stiftens med relevant material och ändamålsenliga metoder. Nationell nivå har specialkunskaper som stiftens

behöver få del av. Ett exempel på en situation där nationell nivå kan behöva bidra med resurser är om man inom stiftet vill göra en större satsning som t.ex. en film. Utskottet vill dock framhålla att nationell nivåns stöd ska vara en konsekvens av de behov som ytterst uppstått i församlingarna.

Enligt utskottets mening är det övergripande syftet för arbetet med att finna en optimal rörelse för programmet att alla – förtroendevalda, ideella och anställda – ska känna sig som bärare av programmet.

Utskottet har i detta sammanhang också diskuterat vikten av att inte begränsa begreppet undervisning, utan även uppmärksamma och sträva efter att undervisande inslag förekommer i det dagliga församlingsarbetet, i exempelvis det diakonala mötet, liksom när Svenska kyrkan verkar som aktör i civilsamhället. I alla de sammanhang där frågan om varför kyrkan engagerar sig uppstår, ges enligt utskottets mening goda tillfällen till undervisning.

Hur kan samverkan mellan församling, stift och nationell nivå bli effektivare kring undervisningsuppdraget?

Utskottet menar att utmaningen till stor del ligger i att hitta former för att på ett effektivare sätt sprida information om vad som redan idag sker på de olika nivåerna inom kyrkan. Det handlar alltså snarare om att finna och utveckla ändamålsenlig informations- och kunskapsspridning än att tillsätta ökade resurser. Utskottet menar att en avgörande framgångsfaktor i detta arbete är att på ett radikalt sätt utveckla och förbättra de digitala plattformarna, både för kunskapsspridning (intranät och webb) och integrerande (sociala medier). I detta sammanhang ser utskottet att nationell nivå har en avgörande roll. Ett exempel på en konkret målbild i den digitala utvecklingen kan vara att utveckla en kunskaps- och inspirationsbank där församlingar via sökord kan finna exempel på inspirerande verksamhetsupplägg inom hela Svenska kyrkan. Det är enligt utskottets uppfattning till stor del informationsspridning mellan församlingar och mellan stift som framstår som problematisk idag. Utskottet vill dock betona att det är viktigt att finna former för ett informationsflöde som fungerar både vertikalt, genom de tre nivåerna, och horisontellt, mellan aktörerna inom nivåerna, så att information kan flöda åt alla håll. Ett sådant informationsflöde bidrar t.ex. även till att återkoppling kan ske från församlingsnivån, via stiftet till nationell nivå, vilket enligt utskottets mening är av stort värde.

Genom utvecklandet av nya, moderna plattformar och verktyg, med bättre möjligheter till samverkan, menar utskottet att informationsflödet kan öka på ett betydande sätt. Det är utskottets uppfattning att ett sådant ökat informationsflöde i förlängningen torde leda till resursbesparingar och därmed vara lönsamt för Svenska kyrkan.

Utskottet vill vidare särskilt framhålla att det är av stor vikt att anpassning av undervisningsuppdraget sker efter en yngre målgrupp, vilket gör den digitala utvecklingssatsningen än mer angelägen. Svenska kyrkan behöver finnas och möta människor där människor finns och söker sin kunskap idag.

Hur kan vi stärka det flerspråkiga arbetet (minoritetsspråken, svenskt teckenspråk och andra språk) i församlingarna så att fler människors rättigheter till lärande och undervisning blir tillgodosedda?

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är positivt att frågan om flerspråkighet inom Svenska kyrkan uppmärksammas. Frågan om hur Svenska kyrkan rent praktiskt kan göras mer tillgänglig för såväl personer som talar ett annat språk, som personer som använder teckenspråk, är dock ytterst en fråga för varje enskild församling att ta

ställning till utifrån de behov som finns. Behoven kan antas variera mellan olika församlingar utifrån bland annat geografisk placering och vilka människor som bor inom församlingens upptagningsområde.

När det gäller minoritetsspråken finns det i norra Sverige redan idag en tradition av att hantera olika språk, medan det längre söderut möjligen kan krävas mer arbete för att öka förståelsen för att det finns flera språk som Svenska kyrkan behöver lyfta in och beakta i de olika verksamheterna. Det är i sammanhanget viktigt att inte glömma minoritetsspråken jiddisch och romani, för vilka Svenska kyrkan idag saknar översatta gudstjänstböcker. Det är enligt utskottet viktigt att de som kommer till kyrkan med ett annat språk ses som en resurs och att alla kan delta i församlingslivet på likvärdiga villkor. För att utreda vilka språkbehov som kan finnas inom en församling, skulle faktaunderlag exempelvis kunna inhämtas från kommunen.

Ett förslag för att få in flerspråkighet i en församlingsverksamhet är enligt utskottet att använda de översättningar av Svenska kyrkans gudstjänstböcker som nu är under behandling av kyrkomötet, liksom evangelietexter på olika språk. Det går även att använda digital teknik för att göra det möjligt för fler personer att ta del av exempelvis en gudstjänst på sitt eget språk. För att underlätta och stärka det flerspråkiga arbetet kan församlingsinstruktionen användas som verktyg för att medvetandegöra församlingens behov av verksamheter på andra språk. Det vore enligt utskottet även önskvärt att församlingar kunde dela kunskaper och erfarenheter kring hur man arbetar med språkfrågor, genom att exempelvis kunna ta del av varandras församlingsinstruktioner.

Det är vidare, enligt utskottet, av vikt att tydliggöra att även teckenspråk är ett språk, och att personer med hörselnedsättning behöver ges möjligheter att kunna delta i församlingsaktiviteter på lika villkor som hörande. Det bör även understrykas att teckenspråk inte enbart används av personer med en hörselnedsättning, utan även är till stor hjälp för vissa personer med funktionsvariationer som är i behov av ett andra språk. Ett förslag på hur en församling skulle kunna synliggöra teckenspråket inom Svenska kyrkan vore genom anordnande av gudstjänster på teckenspråk som sedan tolkas till talspråk. I samverkan mellan olika församlingar kan även olika aktiviteter, såsom exempelvis konfirmandläger, anordnas för personer med hörselnedsättning eller som av annan anledning är i behov av tecken som stöd.

För att Svenska kyrkan ska kunna stärka sitt flerspråkiga arbete krävs enligt utskottets mening resurser, framför allt i form av personal som kan teckenspråk, något minoritetsspråk eller annat språk. Utskottet anser därför att det är av vikt att framförallt församlingar, i sitt arbete med att rekrytera personal beaktar och värdesätter flerspråkighet utifrån de behov som finns inom församlingens upptagningsområde. Som framhållits ovan är det utskottets mening att arbetet med flerspråkighet är något som måste växa underifrån utifrån olika församlingars behov.

Vilka positiva samverkans effekter kan utskottet identifiera för kyrkans arbete på den offentliga arenan?

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan idag behöver motivera sin närvaro på många av samhällets arenor på ett sätt som inte var aktuellt under den tid kyrkan hade en självskriven plats som offentlig aktör. Utskottet ser här ett samband med undervisningsfrågorna på så sätt att när de undervisande perspektiven får finnas med som en motivering till kyrkans närvaro på den offentliga arenan, blir närvaron förankrad teologiskt. Utskottet menar att det är när kyrkan på exempelvis detta sätt integrerar den grundläggande uppgiftens olika dimensioner som förutsättningar finns att nå som längst, vilket även har utvecklats i utskottets resonemang i slutet av den första frågeställningen ovan.

Övriga reflektioner

Utöver vad som framförts ovan vill utskottet framhålla att det i arbetet med lärande och undervisning genomgående är viktigt att lära av varandra, att våga vara frimodiga och ställa frågor. Utskottet vill betona den dynamik som finns mellan öppet frågande och Svenska kyrkans bekännelse och att denna dynamik är något vi rör oss i under livets gång.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att visionerna i skrivelsens avsnitt ”Här är vi 2030” framstår som bra redskap för det fortsatta arbetet.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Olov Lindquist, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Karin Johannesson och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

I kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 med förslag om uttalande av kyrkomötet inleds bakgrundsbeskrivningen med varje tids utmaningar. Bland utmaningarna återfinns klimatfrågan. Jag delar synen om omsorg om skapelsen, förvaltningskapstanken och devisen att lämna över jorden i ett gott skick till efterkommande generationer. Det är otvetydigt att det sker klimatförändringar. Däremot vill jag understryka betydelsen av att nyansera forskningsläget i frågan om hur snabbt det sker och graden av mänsklig påverkan, vilket jag menar saknas i skrivelsen. Ett stort antal yrkesverksamma forskare gav så sent som den 23 september i år en annan bild av klimatförändringarna i en skrivelse till FN för att nyansera bilden av klimatförändringarna. Skilda rapporter och uppfattningar har kommit till uttryck vid flera tillfällen i olika länder. Således är forskningen inte enig i klimatfrågan, vilket det kan tolkas som i skrivelsen. Det är därtill av största vikt att vi inte fastnar i en stressad och dystopisk framtidsbeskrivning, utan framhäver konstruktiva lösningar, forskning och utveckling och i egenskap av kyrka förmedlar hopp.

Sverigedemokraterna vill därtill understryka vikten av att inte enbart framhäva klimatfrågan, utan också bredda diskussionen om miljöhot, oaktat de kommer till uttryck i vår närmiljö, eller i Amazonas regnskogar. Svenska kyrkan ska föregå med gott exempel i vår förvaltning och brukande av skog och mark. Som en av vårt lands stora jord- och skogsägare har vår kyrka ett stort ansvar för ett hållbart brukande och vård av skapelsen och bör vara ett föredöme i natur- och kulturvårdshänsyn.

Eric Westroth

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2019:5

Tema för kyrkomötet 2021

Sammanfattning

I betänkandet behandlas presidiets skrivelse 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021 samt motionerna 2019:42 och 2019:45. I skrivelsen föreslås att temat för ett tematiskt kyrkomöte 2021 ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet*. Förslaget är villkorat av att det vid kyrkomötet år 2020 tas beslut om att 2021 års kyrkomöte ska vara tematiskt. I de nämnda motionerna föreslås alternativa förslag till teman för ett eventuellt tematiskt kyrkomöte 2021.

Utskottet föreslår kyrkomötet att anta presidiets förslag till tema. Samtidigt föreslås att båda motionerna avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla presidiets förslag, under förutsättning att det kommer att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2021 ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet*,
2. avslå motion 2019:42,
3. avslå motion 2019:45.

Skrivelsens förslag

Presidiets skrivelse 2019:1, Tematiskt kyrkomöte 2021

Kyrkomötet beslutar, under förutsättning att det kommer att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2021 ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet*.

Motionernas förslag

Motion 2019:42 av Berth Löndahl m.fl., Tematiskt kyrkomöte 2021 om Jesus Kristus

Kyrkomötet beslutar, under förutsättning att det kommer att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, att temat för det tematiska kyrkomötet ska vara Jesus Kristus.

Motion 2019:45 av Anna Karin Hammar, Tematiskt kyrkomöte om bön

Kyrkomötet beslutar, under förutsättning att det kommer att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, att temat för det tematiska kyrkomötet ska vara Bön och kommunikation med Gud.

Yttrande från andra utskott

Tillsyns- och uppdragsutskottet och Ekumenikutskottet har yttrat sig över skrivelsen PSkr 2019:1 och motionerna 2019:42 och 2019:45 i yttrandena TU 2019:2y och Eu 2019:3y, *bilaga 1–2*. Gudstjänstutskottet, Kyrkolivsutskottet, Samhälls- och kulturutskottet och Förvaltarskapsutskottet har yttrat sig över skrivelsen PSkr 2019:1 i yttrandena G 2019:3y, Kl 2019:4y, SK 2019:4y och F 2019:2y, *bilaga 3–6*.

Bakgrund

Gällande ordning

Vid kyrkomötet 2017 fattades beslut om att i en särskild arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 2017:7) införa bestämmelser om tematiska kyrkomötessammanträden. Den särskilda arbetsordningen är tillfällig och upphör att gälla vid utgången av den 31 december 2021. Bestämmelserna kompletterar under denna tid kyrkomötets arbetsordning (SvKB 1999:3). Enligt den särskilda arbetsordningen kan tematiska kyrkomötessammanträden äga rum två gånger under en mandatperiod, medan de två övriga sammanträden ska genomföras på samma sätt som tidigare. Vid de tematiska sammanträdena ska kyrkomötet endast behandla motioner som berör det eller de särskilda ämnen som har bestäms som tema, eller har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen (2 §). Beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde ska fattas senast året före det år som sammanträdet ska genomföras (4 §). Beslut om tema fattas av kyrkomötet efter förslag från kyrkomötets presidium, som innan förslag lämnas ska samråda med företrädarna för nomineringsgrupperna, kyrkostyrelsen och biskopsmötet (3 § och KmSkr 2017:10).

Vid 2017 års kyrkomöte togs beslut om att uppdra till presidiet att genomföra en utvärdering av de arbetsformer som regleras i Särskild arbetsordning för kyrkomötet. Utvärderingen ska överlämnas till kyrkomötet 2020 och innehålla förslag om huruvida 2021 års kyrkomöte ska genomföras i enlighet med den särskilda arbetsordningen.

Presidiets skrivelse

Samråd

Kyrkomötets presidium har genomfört samråd med företrädarna för nomineringsgrupperna, biskopsmötet och, vid två tillfällen, kyrkostyrelsens arbetsutskott. En närmare redogörelse över samråden finns i skrivelsen (PSkr 2019:1 s. 4).

Presidiets förslag

Kyrkomötets presidium har i skrivelsen Tematiskt kyrkomöte 2021 (PSkr 2019:1) som särskilt ämne för ett tematiskt kyrkomötessammanträde år 2021 föreslagit *Kyrkan i det offentliga rummet*. Beslut om att kyrkomötet 2019 ska vara tematiskt fattades vid 2017 års kyrkomöte, medan beslut om tema fattades av kyrkomötet först i november 2018. Det sena beslutet av ämnesval har enligt presidiet inneburit att det funnits lite tid för utarbetande av kyrkostyrelsens skrivelse samt för planering av program för det tematiska kyrkomötet. Med anledning av dessa erfarenheter föreslår presidiet att tema för 2021 års tematiska kyrkomötessammanträde ska fattas redan av 2019 års kyrkomöte. Förslaget är dock villkorat av att det vid kyrkomötet 2020 tas beslut om att genomföra ytterligare ett tematiskt kyrkomöte 2021.

Det valda temat ger enligt presidiet kyrkomötet möjlighet att reflektera över Svenska kyrkans identitet och uppdrag i det svenska samhället, dels utifrån att Svenska kyrkan är den till numerären största civilsamhälleorganisationen i det svenska samhället, dels

utifrån att Svenska kyrkan är en evangelisk-luthersk kyrka där församlingens grundläggande uppgift syftar till att människor ska komma till tro på Kristus. Presidiet hänvisar i skrivelsen till Lutherska världsförbundets studiedokument *Kyrkan i det offentliga rummet* (2016) som handlar om kyrkans uppdrag i samhället utifrån den lutherska tvåregementsläran. Dokumentet skulle enligt presidiet kunna användas som inspirationsmaterial och underlag för rådslag vid ett tematiskt kyrkomöte 2021. Som ytterligare skäl för det föreslagna temat anför presidiet vidare (PSkr 2019:1 s. 5 f.)

Flera av delmålen i kyrkostyrelsens långsiktiga målbilder 2030, vilka finns med i kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022* (KsSkr 2019:1), anknyter till kyrkans roll och uppdrag i det offentliga rummet. Ett av dem är att den nationella nivån ska stärka och stödja församlingarnas förmåga att fullgöra sitt diakonala uppdrag med särskild inriktning på barns och ungas utsatthet. Andra delmål talar om att Svenska kyrkan ska vara erkänd part i samhällets utveckling, bl.a. i arbetet med uppfyllelsen av FN:s hållbarhetsmål i agenda 2030 [...]. Ytterligare delmål betonar strategiska insatser för att verka för sammanhållning mellan grupper i samhälle och kyrka.

För att församlingen ska kunna utvecklas och verka i samhället utifrån sina egna drivkrafter och värden behöver den vara medveten om och tydlig med sin identitet och klar över hur den tolkar det diakonala uppdraget. I *Ett biskopsbrev om diakoni* (2015) betonas det att diakonins riktning behöver vara både ”inåt” och ”utåt”. ”Inåt” in i församlingens gemenskap och ”utåt” i den värld som vi delar och ska ta ansvar för (s.13).

Presidiet skriver vidare om hur Svenska kyrkan redan idag verkar i det offentliga rummet på olika sätt, men även om utmaningar som kyrkan har att möta. Bland annat framhålls att Svenska kyrkan med sin rikstäckande organisation har en unik ställning som civilsamhällesaktör, men att det också från politiskt håll finns en helt annan förväntan än tidigare på att Svenska kyrkan, liksom andra civila organisationer, ska möta och lindra socialt utsatta människor som av olika skäl inte omfattas av det offentliga välfärdssystemet.

Vidare framhålls i skrivelsen att Svenska kyrkan har en viktig del i arbetet med att bidra till fredliga interreligiösa relationer i samhället, att verka som kulturaktör och bidra till den existentiella hälsan. Som avslutning anför presidiet att några tänkbara perspektiv på det föreslagna temat skulle kunna vara följande.

En mångfaldig kyrka i ett mångfaldigt samhälle, att vara kyrka i olika samhällskontexter, samhällsanalys och samhällsaktörskap som konsekvens av kristen tro, arbeta med teologi som samhällsresurs, mänskliga rättigheter och Agenda 2030 som ”teologiska redskap”, Kyrkan som välfärdsaktör, Svenska kyrkans potential att bidra till inkludering och sammanhållning samt Svenska kyrkans bidrag till existentiell hälsa.

Motionerna

Det har med anledning av presidiets skrivelse inkommit två stycken motioner till kyrkomötet. I båda motionerna föreslås, under förutsättning att det kommer att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, alternativa teman för ett tematiskt kyrkomöte 2021. I den ena motionen (2019:42) föreslås att temat ska vara Jesus Kristus. I den andra motionen (2019:45) föreslås att temat ska vara Bön och kommunikation med Gud.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla presidiets förslag, under förutsättning att det kommer att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2021 ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet*.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:42.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:45.

Utskottet tillstyrker presidiets förslag om att temat för ett eventuellt tematiskt kyrkomöte 2021 ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet*. Utskottet anser att temat är angeläget och ytterst relevant. Temat belyser frågor om identitet och vilket fokus Svenska kyrkan ska ha i sin närvaro i det offentliga rummet. Det föreslagna temat knyter även på ett lämpligt sätt an till årets tema om undervisning. Samtliga utskott som yttrat sig tillstyrker det föreslagna temat. Flertalet utskott har pekat på att temat är brett, vilket medför att det har relevans inom alla beredningsområden och att det möjliggör anknytning till flertalet aktuella samhällsfrågor.

Utskottet noterar att presidiet vid framarbetande av skrivelsen tagit utgångspunkt i Lutherska världsförbundets studiedokument *Kyrkan i det offentliga rummet* (2016). Det är enligt utskottet viktigt att i förberedelserna inför ett eventuellt tematiskt kyrkomöte 2021, aktivt förhålla sig till de skrivningar som finns i presidiets skrivelse, då enbart den föreslagna rubriken till tema – *Kyrkan i det offentliga rummet* – kan riskeras att tolkas alltför brett. Det är enligt utskottet angeläget att ett tematiskt kyrkomöte innebär en fördjupning i ett ämne, för att undvika att mötet får karaktären av ett icke tematiskt kyrkomöte.

När det gäller de motioner som inkommit med förslag till alternativa teman är det, mot bakgrund av vad som anförts ovan, utskottets uppfattning att de ska avslås. Utskottet konstaterar dock, precis som Tillsyns- och uppdragsutskottet påpekar, att temat *Kyrkan i det offentliga rummet* även skulle kunna inrymma diskussioner kring ämnen som berörs i motionerna.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Olov Lindquist, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Karin Johannesson och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2019:2y

Tematiskt kyrkomöte 2021

Till Organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021 samt motion 2019:42 Tematiskt kyrkomöte 2021 om Jesus Kristus och motion 2019:45 Tematiskt kyrkomöte om bön

Tillsyns- och uppdragsutskottet tillstyrker presidiets förslag om tema för det tematiska kyrkomötets sammanträde 2021. Enligt utskottet utgör presidiets föreslagna tema för 2021 års kyrkomöte *Kyrkan i det offentliga rummet* ett ytterst relevant tema som sätter kyrkans agerande på den offentliga plattformen i fokus och som därmed omfattar mycket av Svenska kyrkans uppdrag. Presidiet resonerar väl vid presentationen av vad som ska avses med det offentliga rummet och temat är motiverat med hänsyn till de krafter i samhället som vill reducera kyrkan och dess verksamhet till tysta och mer interna rum. Utifrån temats bredd finns inte heller något som hindrar att ämnen såsom Jesus Kristus och bön kan komma att rymmas i det av presidiet föreslagna temat.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Elin Ljunglöf Slättermann, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Julia Kronlid, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Tematiskt kyrkomöte 2021

Till Organisationsutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021, motionerna 2019:42 Tematiskt kyrkomöte 2021 om Jesus Kristus och 2019:45 Tematiskt kyrkomöte om bön

Av de teman som presenterats i ovanstående presidieskrivelse samt motionerna 2019:42 och 2019:45 förordar Ekumenikutskottet förslaget i skrivelsen *Kyrkan i det offentliga rummet*, med anknytning till Lutherska världsförbundets skrift *Church in the public space*.

Utskottet menar att detta tema anknyter väl till den teologiska bilden om kyrkan som Kristi kropp. Det finns många kyrkor och en kropp med många lemmar. Därför är det viktigt att det är den världsvida kyrkan som åsyftas i temat och inte endast Svenska kyrkan.

Kyrkan i det offentliga rummet öppnar för kyrkan som en tydlig, hörbar och närvarande aktör, inte minst utanför kyrkorummet. Svenska kyrkans uppgift är att i ord och handling gestalta Jesu Kristi budskap om kärlek, frihet, försoning och rättfärdighet.

Utskottet konstaterar även att detta breda tema ger en möjlighet att anknyta många aktuella samhällsfrågor i arbetet för mänskliga rättigheter, religionsdialog hållbarhetsmålen i agenda 2030, kyrkan och arbetslivet likaväl som hela det diakonala perspektivet i kyrkans uppdrag. Det finns dessutom en andlig dimension i många samhällsfrågor där kyrkan efterfrågas som en aktör idag.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Ulla Löfven, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Celina Falk, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Christina Pettersson och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Ulla Birgersdotter, Stig Axelsson, Erik Ringheim, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Kåge Johansson, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Tematiskt kyrkomöte 2021

Till Organisationsutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021

Gudstjänstutskottet konstaterar att det i skrivelsen föreslagna temat *Kyrkan i det offentliga rummet* är väl motiverat som tema för ett tematiskt kyrkomöte 2021 och bejakar därför presidiets förslag.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Elise Solberg, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Maria Brolinson, Bartłomiej Szulc, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Tematiskt kyrkomöte 2021

Till Organisationsutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021

Kyrkolivsutskottet anser att presidiets förslag om att temat för kyrkomötet 2021 ska vara *Kyrkan i det offentliga rummet* är bra. Temat har betydelse för kyrkans trovärdighet och relevans och ligger i linje med inriktningen för årets tema *Undervisning*. De perspektiv och tänkbara ämnen som lyfts fram i skrivelsen är angelägna och utskottet har en förhoppning om att globala utblickar ges utrymme, t.ex. frågor om det minskade handlingsutrymmet för många kyrkor och civilsamhällsorganisationer i stora delar av världen, så som framgår av Lutherska världsförbundets dokument.

Utskottet konstaterar samtidigt som man tillstyrker förslaget att det är ett komplicerat tema som kräver ett omfattande förberedelsearbete och begränsningar, så att kyrkomötet får möjlighet att bottsna i frågorna.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Zandra Pettersson, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Tematiskt kyrkomöte 2021

Till Organisationsutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021

Utskottet är positivt till förslaget om tema för ett eventuellt kommande tematiskt kyrkomöte. *Kyrkan i det offentliga rummet* är ett angeläget tema som ligger väl i tiden och knyter an till det pågående arbetet med lärande och undervisning.

Utskottet vill betona vikten av att kyrkomötet får reflektera över Svenska kyrkans identitet och uppdrag i samhället. Det gäller i synnerhet identiteten som evangelisk-luthersk kyrka, där dess liv och arbete på alla nivåer syftar till att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Eva-Mai Mineur Tynong, Gunilla Eldebro, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Tematiskt kyrkomöte 2021

Till Organisationsutskottet

Förvaltarekapsutskottets yttrande över presidietts skrivelse 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2021

Förvaltarekapsutskottet bejakar förslaget att ett eventuellt tematiskt kyrkomöte 2021 har temat *Kyrkan i det offentliga rummet*. Utskottet ser att ett sådant tema är angeläget och har en bredd som kommer att vara aktuellt inom alla de beredningsområden som kyrkomötets utskott ansvarar för. Detta bör vara en förutsättning för det tema som väljs.

Utskottet vill för sin del betona vikten av att det i förberedelserna säkerställs att frågor om kyrkans rum och miljöer som en viktig del av *det offentliga rummet* lyfts fram. Detta jämsides med frågor om hur kyrkan på olika sätt kan vara en del av och verka i det offentliga rummet.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskoparna Johan Dalman och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2019:6

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån (Arvodesnämnden) är ett särskilt organ med uppgift att fastställa arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter samt för ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Sammanträdesarvoden för nämndens ledamöter fastställs dock av kyrkomötets presidium. Arvodesnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i instruktionen för nämnden (10 kap. 11 § kyrkoordningen). Nämnden består av en ordförande och fyra övriga ledamöter.

Nämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra organ på nationell nivå inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i Arvodesnämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Arvodesnämnden än den som finns i kyrkoordningen och nämndens instruktion. Någon granskning av hur Arvodesnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § andra stycket kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att Organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Arvodesnämnden.

Nämndens verksamhetsberättelse

Under 2018 har Arvodesnämnden sammanträtt tre gånger. Med anledning av det utökade uppdrag för Arvodesnämnden som kyrkomötet beslutade om 2017, har nämnden under året arbetat med en genomlysning av nivåer för arvoden och ersättningar, med utgångspunkt i den nationella nivåns behov av ansvarstagande, ärendemfattning i det aktuella organet, periodicitet i verksamheten, krav på tillgänglighet och föreskriven specialistkompetens. Syftet har varit att få fram ett underlag som ger förutsättningar för ett principiellt grundat beslut om de arvoden och ersättningar som ska gälla för mandatperioden 2022–2025.

Arvodesnämnden lämnade i juni 2018 ett yttrande till kyrkostyrelsen med synpunkter på de förslag i kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m. som rörde nämndens beredningsområde.

I sin verksamhetsberättelse lyfter slutligen Arvodesnämnden att den under året har identifierat tre områden där det finns behov av vidare utredning och förändringar av bestämmelserna i kyrkomötets beslut (SvKB 2012:17) om Ersättningsstadga. Det handlar enligt nämnden om möjligheten att utge förrättningsarvoden, kompensation för förlorade inbetalningar till tjänstepension och förtydligande av vad som i ersättningsstadgan avses med styrkt förlorad arbetsförtjänst.

Övrigt

Arvodesnämnden tillställde i februari 2019 kyrkostyrelsen en skrivelse där nämnden lyfte och vidareutvecklade de ovan av nämnden uppmärksammade behoven av översyn. Nämndens förslag bereds för närvarande inom kyrkokansliet.

Kyrkostyrelsen noterar i årets skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 att ett av de områden där Svenska kyrkan har möjlighet att uppnå stora effektiviseringar är kopplat till löne- och arvodeshantering. (s. 15)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Arvodesnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering i fråga om hur verksamheten bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Inger Harlevi, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Karin Johannesson och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2019:7

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Svenska kyrkans valprovsningsnämnds verksamhetsberättelse för 2018. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i 10 kap. 9 § kyrkoordningen. Den självständiga ställning som uttrycks i 10 kap. 9 § andra stycket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i Valprovsningsnämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur Valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § andra stycket i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet anges att Organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Valprovsningsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

Under året har nämnden behandlat sju ärenden inklusive verksamhetsberättelsen för 2017. Ärendet VN 2018/ 1 avsåg val till kyrkofullmäktige, VN 2018/3 avsåg beslut angående rättelse av röstlängd i biskopsval. VN 2018/4 – VN 2018/6 avsåg ansökan om ändring av registrerad gruppbezeichnung. VN 2018/7 avsåg nomineringsval i val till biskop.

Valprovsningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen kvarstår även under år 2018, som inte var ett valår.

Valprövningsnämnden anser, vilket nämnden även framförde i sin verksamhetsberättelse för 2017, att det finns bestämmelser som skulle kunna anpassas mer efter vad som gäller t.ex. förvaltningsrättsligt. Ett sådant exempel är kravet på att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat (58 kap. 4 § kyrkoordningen). Nämnden menar att första stycket, andra meningen, skulle kunna formuleras enligt följande: ”Klaganden ska ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs.”

Tidigare behandling

Vid Organisationsutskottets behandling av Valprövningsnämndens verksamhetsberättelse för 2017 (O 2018:13) fann utskottet inte skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet noterade att det exempel på ändring i kyrkoordningen som nämnden föreslagit låg inom beredningsområdet för Tillsyns- och uppdragsutskottet. Organisationsutskottet uppmärksammade därför Tillsyns- och uppdragsutskottet på vad Valprövningsnämnden hade anfört.

Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade Valprövningsnämndens synpunkter i sitt betänkande TU 2018:6. Utskottet konstaterade att det som Valprövningsnämnden hade anfört, tillsammans med vad som hade framkommit i en motion avseende behovet av att kunna ta emot elektroniska underskrifter, pekade på ett behov av att överväga anpassningar av den kyrkorättsliga regleringen efter utvecklingen inom det förvaltningsrättsliga området, särskilt vad gäller elektronisk identifiering. Kyrkomötet beslutade, på förslag av Tillsyns- och uppdragsutskottet, att med anledning av den nämnda motionen utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen. (TU 2018:6, KmSkr 2018:9).

Ärendet bereds för närvarande inom kyrkokansliet (se vidare KsSkr 2019:3 s. 6).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering i fråga om hur verksamheten bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Inger Harlevi, Benny Ahrebrand Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Karin Johannesson och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

TU 2019:1–8

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

- TU 2019:1 Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet
- TU 2019:2 Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter
- TU 2019:3 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- TU 2019:4 Katekeser
- TU 2019:5 Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelseskrifter
- TU 2019:6 Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster
- TU 2019:7 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- TU 2019:8 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:1

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet, i vilken lämnas förslag till kyrkoordningsändringar med innebörd att samma förutsättningar ska gälla för alla som vill tillhöra Svenska kyrkan, oavsett medborgarskap.

Tillsyns- och uppdragsutskottet välkomnar de föreslagna ändringarna. Utskottet vill också framhålla att det finns anledning att bevaka om omfattningen av kyrkliga handlingar gällande tillhöriga men utlandsbosatta personer framgent ökar samt hur detta påverkar församlingarnas ekonomi.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska besluta att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6 i Ln 2019:3y, *bilaga 2*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6 i Kn 2019:4y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

I kyrkoordningens sjätte avdelning finns bestämmelser om kyrkotillhörighet i 29 kap. Av inledningstexten kan utläsas att Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg. Av inledningstexten framgår vidare att den som döps i Svenska kyrkans ordning därmed blir upptagen i Svenska kyrkan. Den som har döpts i någon annan kristen kyrkas ordning kan inträda i kyrkan genom att anmäla sig. Det finns också möjlighet att tillhöra Svenska kyrkan i avvaktan på dop. 29 kap. 1 § kyrkoordningen har följande lydelse.

En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får tillhöra Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen får besluta att även någon annan person får tillhöra Svenska kyrkan.

Ärendets initierande och beredning

Under kyrkomötet 2017 behandlades tre motioner som på olika sätt gällde medlemskapet i Svenska kyrkan. I motion 2017:24 Medlemskap i Svenska kyrkan, föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av 29 kap. 1 och 2 §§ kyrkoordningen, särskilt avseende kravet på medborgarskap, samt beträffande 6 § samma kapitel, angående beslut om medlemskap i Svenska kyrkan. I motion 2017:66 Kyrkoordningens bestämmelser om dop och kyrkotillhörighet, föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om å ena sidan den döptes rättigheter och skyldigheter och å andra sidan den tillhöriges rättigheter och skyldigheter. I motion 2017:115 Ofrivilligt utträde ur Svenska kyrkan, föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att vara medlem i Svenska kyrkan om folkbokföringsadress saknas. De ovannämnda motionerna behandlades av Tillsyns- och uppdragsutskottet i betänkandet TU 2017:6, Medlemskap i Svenska kyrkan. Utskottet föreslog att kyrkomötet skulle avslå samtliga motioner, men föreslog samtidigt, med anledning av motionerna, att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att i arbetet med en översyn av frågor om kyrkotillhörigheten beakta det som utskottet anfört. I sina överväganden anförde utskottet bland annat följande.

I ett tidigare mer enhetligt samhälle där det fram till år 1951 i princip inte var möjligt att vara svensk medborgare och inte samtidigt tillhöra ett trossamfund och där Svenska kyrkan hade en nära förbindelse med staten kunde det vara naturligt att svenskt medborgarskap också var en förutsättning för kyrkotillhörighet. Såväl Svenska kyrkans ställning som människors livsmönster har påtagligt förändrats sedan det infördes bestämmelser om en direkt koppling mellan medborgarskap och kyrkotillhörighet. Det finns anledning att pröva om det bör göras ändringar i kyrkoordningens bestämmelser mot bakgrund av de samhällsförändringar som har ägt rum. Det har också tillkommit ett antal självständiga församlingar som tillhör Svenska kyrkan genom Svenska kyrkan i utlandet. Samtidigt måste beaktas att Svenska kyrkan liksom systerkyrkor i andra länder har ett ansvar som är territoriellt bestämt.

Utskottet har erfarit att ett arbete är under planering på kyrkokansliet som avser vissa frågor kring kyrkoordningens bestämmelser om kyrkotillhörighet. Utskottet ser det som angeläget att de frågor som tas upp i de tre motioner som behandlas i detta betänkande finns med i det arbetet.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2017:7).

Kyrkokansliet upprättade med anledning av detta en promemoria – *Kyrkoordningens bestämmelser om kyrkotillhörighet – om medborgarskapets betydelse, dopets ställning i relation till utträdde m.m.* – i vilken föreslogs att det inte längre ska finnas någon bestämmelse om grundläggande förutsättningar för tillhörighet till Svenska kyrkan utifrån medborgarskap och att den nuvarande bestämmelsen i 29 kap. 1 § kyrkoordningen därför ska upphöra att gälla. Frågåendet av medborgarskap som grundläggande förutsättning för tillhörighet medför att alla som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagna i kyrkan genom dopet samt att kyrkostyrelsen inte längre ska göra någon särskild prövning av förutsättningar för inträde för den som inte är svensk medborgare eller för den som är utländsk medborgare och inte bosatt i Sverige. Inte heller när det gäller upptagande i Svenska kyrkan genom anmälan eller meddelande ska någon särskild grundläggande prövning behöva göras utifrån medborgarskap. Förslaget innebär också att ingen kommer att förlora sin tillhörighet till Svenska kyrkan vid bosättning utomlands eller vid övergivande av svenskt medborgarskap. Som en konsekvens av att den första paragrafen i kapitlet föreslås utgå, föreslås vissa följdändringar beträffande beteckningen av kapitlets resterande paragrafer. Följdändringar beträffande paragrafbeteckning krävs av samma anledning även i 11, 19 och 59 kap. kyrkoordningen. Det föreslås också att beslut i tillhörighetsärenden för personer som inte är folkbokförda i Sverige ska fattas av kyrkoherden för den församling dit anmälan eller meddelande lämnas in, i stället för av kyrkostyrelsen. Detsamma föreslås gälla för utlandsförsamlingarna. Förändringen uppnås genom en ändring av 29 kap. 6 § fjärde stycket. De föreslagna nya lydelseerna av bestämmelserna i kyrkoordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Promemorian remissbehandlades. Drygt hälften av remissinstanserna, däribland samtliga stift, Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar samt 33 församlingar och pastorat, inkom med svar. Promemorians förslag har av remissinstanserna fått ett nästintill fulltaligt stöd.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med promemorians förslag enligt ovan. Kyrkostyrelsen har således i sin skrivelse föreslagit följande.

- Det ska inte längre finnas någon bestämmelse om grundläggande förutsättningar för tillhörighet till Svenska kyrkan utifrån medborgarskap. Den nuvarande, inledande bestämmelsen i 29 kap. kyrkoordningen, 29 kap. 1 § kyrkoordningen, ska därför upphöra att gälla. Rubriken närmast före nämnda bestämmelse ska utgå.
- Kyrkostyrelsen ska inte längre fatta beslut om tillhörighet till Svenska kyrkan. Dessa beslut ska i stället fattas på lokal nivå.
- För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om in- och utträde ur kyrkan av kyrkoherden för den församling dit anmälan eller meddelandet lämnas in. Detta gäller även om anmälan eller meddelandet lämnats in till en utlandsförsamling.
- En konsekvensändring görs i 29 kap. 10 § andra stycket, där det stadgas om överklagande av kyrkostyrelsens beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Tillsyns- och uppdragsutskottet välkomnar de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen, huvudsakligen innebärande att samma förutsättningar ska gälla för alla som vill tillhöra Svenska kyrkan, oavsett medborgarskap. Utskottet menar att beslutsfattande på lokal nivå skulle medföra att handläggningen av tillhörighetsärenden effektiviseras, samtidigt som den lokala kompetensen tas tillvara.

Utskottet önskar särskilt framhålla följande. Medlemmar i Svenska kyrkan som är svenska medborgare när de utvandrar från Sverige förblir medlemmar i Svenska kyrkan. Enligt nu aktuellt förslag kommer även medlemmar i Svenska kyrkan som är utländska medborgare när de utvandrar från Sverige att förbli medlemmar i Svenska kyrkan. Medlemskapet medför rätt att kostnadsfritt ta del av kyrkliga handlingar i Sverige. Dessa kyrkliga handlingar avseende utlandsbosatta medlemmar omfattas inte av nu gällande clearingsystem, vilket medför att den församling i vilken den kyrkliga handlingen genomförs inte kan få ekonomisk ersättning för kostnaderna i samband med den kyrkliga handlingen. Utskottet vill därför framföra att det finns anledning att bevaka om omfattningen av kyrkliga handlingar gällande tillhöriga men utlandsbosatta personer, som inte tillhör en församling i Svenska kyrkan i Sverige, framgent ökar samt hur detta påverkar församlingarnas ekonomi.

Med ovannämnda medskick föreslår utskottet att kyrkomötet ska besluta att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Claussen, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Julia Kronlid, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2019:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen

- dels* att 29 kap. 1 § ska upphöra att gälla,
- dels* att rubriken närmast före 29 kap. 1 § ska utgå,
- dels* att nuvarande 29 kap. 2–10 §§ i stället ska betecknas 29 kap. 1–9 §§,
- dels* att 11 kap. 19 §, 19 kap. 2 § och 59 kap. 16 § ska ha följande lydelse,
- dels* att 29 kap. 2, 3, 5–7 och 9 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

19 §

För att ändra följande bestämmelser i kyrkoordningen måste minst tre fjärdedelar av de röstande vara ense om beslutet:

1. 16–19 §§ om lärofrågor och vissa bestämmelser i kyrkoordningen,
2. 29 kap. 2–4 §§ om kyrkotillhörighet, 2. 29 kap. 1–3 §§ om kyrkotillhörighet,
3. 53 kap. om offentlighet för handlingar, och
4. 54 kap. om undantag från offentlighet för handlingar m.m.

Om inte minst tre fjärdedelar av de röstande beslutar att ändra en bestämmelse som avses i första stycket får kyrkomötet ändra bestämmelsen med enkel majoritet genom två likalydande beslut. Det andra beslutet ska fattas vid kyrkomötets andra sammanträde året efter att val till kyrkomötet har ägt rum.

Om biskoparna beträffande ett visst förslag i ett ämne som anges i första stycket 1–4 har beslutat att den särskilda beslutsordningen enligt 18 § punkterna 2 och 3 ska gälla tillämpas den ordningen.

19 kap.

2 §

Ett barn får döpas när dess vårdnadshavare begär att barnet ska döpas till kyrkans tro.

En vuxen får döpas när han eller hon begär att bli döpt till kyrkans tro och vill leva med församlingen i Kristi gemenskap.

Bestämmelser om upptagande i kyrkan finns i 29 kap. 2–4 §§. Bestämmelser om upptagande i kyrkan finns i 29 kap. 1–3 §§.

29 kap.

3 §

Den som är under 18 år ska i annat fall än som avses i 2 § tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare.

Av lagen (1998:1593) om trossamfund framgår att den som har fyllt 12 år själv ska ha samtyckt till inträdet.

2 §

Den som är under 18 år ska i annat fall än som avses i 1 § tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare.

4 §

Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 2 § vill inträda i Svenska kyrkan ska efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning eller i en kyrka eller ett samfund som Svenska kyrkan genom beslut av kyrkomötet ingått en överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan med, eller

2. är döpt i något annat kristet trossamfunds ordning och samtidigt med sin anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller

3. samtidigt med sin anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

6 §

Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör, enligt 35 kap. 1 a–6 §§, ska vara kyrkobokförd.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av *kyrkostyrelsen*. Även kyrkoherden för *en utlandsförsamling får pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen*. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

7 §

Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen eller

2. den dag då meddelande eller anmälan om inträdet kom in till den som enligt 6 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

8 §

Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag då anmälan om utträdet kom in till den som enligt 6 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

3 §

Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 1 § vill inträda i Svenska kyrkan ska efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

5 §

Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör, enligt 35 kap. 1 a–6 §§, ska vara kyrkobokförd.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkoherden för *den församling där anmälan eller meddelandet lämnats in. Detta gäller även om anmälan eller meddelandet lämnats in till en utlandsförsamling*. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

6 §

Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen eller

2. den dag då meddelande eller anmälan om inträdet kom in till den som enligt 5 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

7 §

Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag då anmälan om utträdet kom in till den som enligt 5 § ska pröva frågan om inträde i och utträde ur kyrkan.

10 §

Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets beslut får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Detsamma gäller kyrkostyrelsens beslut enligt 6 §.

9 §

Domkapitlets beslut får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

59 kap.

16 §

Bestämmelser om upptagande i Svenska kyrkan finns i 29 kap. 2–4 §§.

Bestämmelser om upptagande i Svenska kyrkan finns i 29 kap. 1–3 §§.

Detta beslut träder i kraft den 1 juli 2020.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2019:3y

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:6 Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

I Ln 2003:11y framhåller Läronämnden:

Från jordens alla väderstreck samlar Gud genom Jesus Kristus en församling. Kyrkan har uppdraget att erbjuda alla människor Guds rikes gemenskap, som inte känner några jordiska gränser.

Detta innebär att vi som kristna har flera olika identiteter. Vi är inte bara kristna individer, medlemmar av en lokal församling och en kyrka, utan även delaktiga i den världsvida kristenheten och hör samman med alla människor, skapade till Guds avbild.

Kyrkan är inte etniskt bestämd och nationerna har ingen konstitutiv betydelse för kyrkans identitet.

Även i Ln 2018:9y understryks att ”tillhörigheten till Svenska kyrkan ur läromässig synvinkel inte är avhängig medborgarskap”. I det sammanhanget noterades att ändring av regler för kyrkotillhörighet kan ha implikationer för kyrkosyn och ekumenik. Läronämnden menar att KsSkr 2019:6 hanterar dessa frågor på ett läromässigt tillfredsställande sätt.

Uppsala den 29 augusti 2019

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2019:4y

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:6 Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:2

Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 2, Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter, i vilken lämnas förslag till kyrkoordningsändringar av innebörd att kyrkoordningens bestämmelser om tillsyn ska gälla även för de båda samfälligheterna för särskilda uppgifter, Samfälligheten Gotlands kyrkor och Göteborgs begravnings-samfällighet, samt att bestämmelserna om riktlinjer för begravningsverksamheten även ska gälla för Göteborgs begravnings-samfällighet.

Utskottet instämmer i sak med kyrkostyrelsens förslag men föreslår vissa justeringar föranledda av Kyrkorättsnämndens yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 2, Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:4, avsnitt 2, i Kn 2019:2y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse

I skrivelsens andra avsnitt lämnas förslag till kyrkoordningsändringar av innebörd att kyrkoordningens bestämmelser om tillsyn ska gälla även för de båda samfälligheterna för särskilda uppgifter, Samfälligheten Gotlands kyrkor och Göteborgs begravnings-samfällighet, samt att bestämmelserna om riktlinjer för begravningsverksamheten även ska gälla för Göteborgs begravnings-samfällighet. Ändringsförslaget omfattar ändringar av bestämmelserna i 2 kap. 10 a och 10 b §§ och 6 kap. 4 § kyrkoordningen samt införandet av en ny rubrik före 2 kap. 6 a § kyrkoordningen. Förslaget har utarbetats med anledning av ett uppdrag från kyrkomötet (KmSkr 2017:20) att göra

en översyn av bestämmelserna om stiftens tillsyn över de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter.

Samfälligheterna för särskilda uppgifter

Regleringen av samfälligheterna för särskilda uppgifter i kyrkoordningen rör en mycket begränsad reglering som genom en hänvisningsbestämmelse i 2 kap. 10 b kyrkoordningen gör vissa av kyrkoordningens bestämmelser tillämpliga på samfälligheterna. Bestämmelserna som gjorts tillämpliga för samfälligheterna rör Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och deras funktion som företrädare för arbetsgivare enligt 34 kap 6 § kyrkoordningen och bestämmelser om överklagande av beslut att inte lämna ut en handling och överklagande av beslut att vägra rätta eller vägra lämna ut information om personuppgifter i dataregister enligt 53 kap. 12 § respektive 56 kap. 7 § kyrkoordningen. Utöver detta har även bestämmelser om beslutsprövning gjorts tillämpliga och dessa reglerar vilka kyrkliga enheters beslut som kan bli föremål för beslutsprövning, vem som får begära beslutsprövning, hur man begär beslutsprövning, grunderna för beslutsprövning samt åtgärder när ett beslut har upphävts, vilket regleras i 57 kap. 8–10 och 20 §§ kyrkoordningen. Tillsyn, utöver möjligheten till beslutsprövning regleras dock inte.

Kyrkostyrelsen har därutöver utfärdat närmare bestämmelser beträffande samfälligheterna. Genom hänvisningsbestämmelser i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser för respektive samfällighet har huvuddelen av det som regleras i kyrkoordningen beträffande kyrkofullmäktiges och kyrkorådets arbetsformer gjorts tillämpligt på samfälligheterna. Motsvarande gäller beträffande kyrkoordningens bestämmelser om ekonomisk förvaltning och revision. Det är främst ifråga om hur beslutande organ och styrelser utses och är sammansatta som det finns särskilda bestämmelser för samfälligheterna för särskilda uppgifter. Utöver sådant som är betingat av respektive samfällighets uppgifter och sammansättning finns skillnader av annat slag mellan kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om respektive samfällighet, däribland regleringen av tillsyn. I bestämmelserna om Samfälligheten Gotlands kyrkor finns begreppet tillsyn inte alls medan det i bestämmelserna reglerande Göteborgs begravnings-samfällighets verksamhet finns ett 5 kap. med rubriken ”Tillsyn och främjande m.m.”. I de sistnämnda bestämmelserna anges mer allmänt att Göteborgs stift, utöver den tillsyn som utövas av länsstyrelsen, får främja och ha tillsyn över begravnings-samfällighetens verksamhet och förvaltning, samt att den kyrkoherde som är ordförande i begravningsstyrelsen ansvarar för tillsyn över all verksamhet i begravnings-samfälligheten utifrån ett pastoralt perspektiv.

Den kyrkliga tillsynen är en funktion av att Svenska kyrkan är en helhet som framträder som församlingar och stift och är en kyrka med episkopal struktur. Stiftets och biskopens ansvar för tillsyn framgår av 6 kap. 4 § och 8 kap. 1 § kyrkoordningen. Närmare bestämmelser om tillsynens innehåll och omfattning finns i 57 kap. 1 § kyrkoordningen.

I 2 kap. 6 a § kyrkoordningen föreskrivs att varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet genom beslut i kyrkofullmäktige ska fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad. Syftet är att stärka och tydliggöra arbetet med utförandet av uppdraget som huvudmän. Fastställda riktlinjer ska sändas till stiftet för kännedom och har därigenom samband med stiftens tillsyn.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Utskottet konstaterar att bestämmelserna i 2 kap. 10 b § kyrkoordningen som reglerar samfälligheternas verksamhet gäller bestämmelser om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, bestämmelser om överklagande av beslut att inte lämna ut en handling och överklagande av beslut att vägra rätta eller vägra lämna ut information om personuppgifter i dataregister samt bestämmelser om beslutsprövning. Kyrkostyrelsens förslag medför att även kyrkoordningens bestämmelser om tillsyn ska gälla för samfälligheterna för särskilda uppgifter. Den kyrkliga tillsynen kommer därigenom att avse samfälligheterna på motsvarande sätt som gäller för församlingar och pastorat. Utskottet ställer sig positivt till detta.

I kyrkostyrelsens skrivelse föreslås att bestämmelser om beslutsprövning ska placeras i 2 kap. 10 b § kyrkoordningen genom en hänvisning till 57 kap. 8–10 och 20 §§ kyrkoordningen. Kyrkorättsnämnden föreslår att bestämmelser om beslutsprövning uttryckligen ska anges i 57 kap. kyrkoordningen, istället för att regleras genom en hänvisningsbestämmelse i 2 kap. 10 b § kyrkoordningen. Med beaktande av de synpunkter som Kyrkorättsnämnden fört fram i sitt yttrande tillstyrker utskottet i sak kyrkostyrelsens förslag.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Elin Ljunglöf Slättermann, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 2 kap. 10 a och 10 b §§, 6 kap. 4 § och 57 kap. 8–10 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det före 2 kap. 6 a § ska införas en ny rubrik ”Riktlinjer för begravningsverksamheten”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 a §

För att fullgöra samtliga uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för skötsel av gravar får det i Göteborgs stift finnas en kyrklig samfällighet som omfattar det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016.

Ett beslut enligt 37 kap. 7 b § som berör någon av de i en sådan begravnings-samfällighet ingående församlingarna ska, trots vad som anges i första stycket, medföra att begravnings-samfällighetens territoriella område ändras på motsvarande sätt.

En sådan begravnings-samfällighet får upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat, har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl.

För en sådan begravnings-samfällighet gäller bestämmelserna i 6 a § om riktlinjer för begravningsverksamheten. Det som sägs om kyrkofullmäktige gäller då samfällighetens beslutande organ.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om en sådan begravnings-samfällighet samt vad som ska gälla vid upplösning av en sådan samfällighet.

10 b §

Följande bestämmelser *om pastorat* ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 34 kap. 6 § om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation,
- 53 kap. 12 § om överklagande,
- 56 kap. 7 § om överklagande, och
- 57 kap. 9, 10 och 20 §§ om *besluts-*

prövning.

Följande bestämmelse om stift ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 57 kap. 8 § om *beslutsprövning.*

Följande bestämmelser ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 57 kap. 1 och 4 §§ om *tillsyn.*

Därvid ska det som sägs om pastorat i stället gälla en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter.

6 kap.

4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar, pastorat och *samfälligheter för särskilda uppgifter* och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

57 kap.

8 §

Beslut av en församling prövas på begäran av den som tillhör församlingen och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år. Församlingens beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om han eller hon inte tillhör församlingen.

Beslut av ett pastorat prövas på begäran av en församling som ingår i pastoratet och på begäran av den som tillhör en sådan församling och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år. Pastoratets beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om kyrkoherden inte tillhör någon av församlingarna som ingår i pastoratet.

Beslut av en samfällighet för särskilda uppgifter prövas på begäran av en församling inom samfälligheten, ett pastorat inom samfälligheten och på begäran av den som tillhör en församling inom samfälligheten och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av ett stift prövas på begäran av en församling i stiftet, på begäran av ett pastorat i stiftet och på begäran av den som tillhör en församling i stiftet och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 § prövas på begäran av den som tillhör en församling för vilken domprosten är kyrkoherde och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Prövning av beslut enligt första–fjärde styckena gäller dock inte

1. om det i lag eller annan författning eller i denna kyrkoordning finns särskilda föreskrifter om överklagande,
2. beslut av rent förberedande eller rent verkställande art,
3. beslut som har fattats av ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte enligt 4 kap. 23 §, och
4. beslut som har fattats av domkapitlet.

9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling *eller* ett pastorat. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat *eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter*. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till prövningsinstansen. Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, *samfälligheten* respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

10 §

Ett prövat beslut ska upphävas, om det

1. inte har tillkommit i rätt ordning,
2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet respektive stiftet,
3. har fattats av ett organ som har överskridit sina befogenheter, eller
4. strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa.

2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet, *samfälligheten* respektive stiftet,

20 §

Om ett beslut har upphävts och om beslutet redan har verkställts, ska det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning som det är möjligt. Ett beslut om rättelse ska fattas så snart som möjligt.

En församling *och* ett pastorat ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

En församling, ett pastorat *och en samfällighet för särskilda uppgifter* ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

Tillsyn av samfälligheter för särskilda uppgifter

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2 Tillsyn av samfälligheter för särskilda uppgifter

Kyrkorättsnämnden menar att de föreslagna bestämmelserna om vem som kan begära prövning av ett beslut av en samfällighet för särskilda uppgifter bör justeras i syfte att tydliggöra vad som föreslås ska gälla. I föreslagna 2 kap. 10 b § andra stycket kyrkoordningen sägs att vid tillämpningen av bestämmelserna i 57 kap. 8 § ska det som där sägs om ett stift gälla för samfälligheten. Avsikten är att på det sättet ange vem som får begära prövningen av en samfällighets beslut. Det underlättar förståelsen och blir tydligare om den saken istället uttryckligen anges i 57 kap. 8 §. Därmed anges också i den sistnämnda paragrafen och inte via en hänvisning i 2 kap. 10 b § att bestämmelserna om beslutsprövning gäller för en samfällighet för särskilda uppgifter. Som en följd av detta bör även övriga bestämmelser som avser hantering av frågor om beslutsprövning avseende en samfällighet av detta slag finnas i 57 kap.

Kyrkorättsnämnden menar mot denna bakgrund att det finns skäl att låta de berörda bestämmelserna få följande lydelse.

2 kap.

10 b §

Följande bestämmelser *om pastorat* ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 34 kap. 6 § om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation,
- 53 kap. 12 § om överklagande,
- 56 kap. 7 § om överklagande, och
- 57 kap. 9, 10 och 20 §§ om *beslutsprövning*.

Följande bestämmelse om stift ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 57 kap. 8 § om *beslutsprövning*.

Följande bestämmelser ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 34 kap. 6 § om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation,
- 53 kap. 12 § om överklagande,
- 56 kap. 7 § om överklagande, och
- 57 kap. 1 och 4 § om *tillsyn*.

Därvid ska det som sägs om pastorat istället gälla en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter.

57 kap.

8 §

Beslut av en församling prövas på begäran av den som tillhör församlingen och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år. Församlingens beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om han eller hon inte tillhör församlingen.

Beslut av ett pastorat prövas på begäran av en församling som ingår i pastoratet och på begäran av den som tillhör en sådan församling och som vid tidpunkten för

begäran har fyllt 16 år. Pastoratets beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om kyrkoherden inte tillhör någon av församlingarna som ingår i pastoratet.

Beslut av en samfällighet för särskilda uppgifter prövas på begäran av en församling inom samfälligheten, ett pastorat inom samfälligheten och på begäran av den som tillhör en församling inom samfälligheten och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av ett stift prövas på begäran av en församling i stiftet, på begäran av ett pastorat i stiftet och på begäran av den som tillhör en församling i stiftet och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 § prövas på begäran av den som tillhör en församling för vilken domprosten är kyrkoherde och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Prövning av beslut enligt första–fjärde styckena gäller dock inte

1. om det i lag eller annan författning eller i denna kyrkoordning finns särskilda föreskrifter om överklagande,
2. beslut av rent förberedande eller rent verkställande art,
3. beslut som har fattats av ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte enligt 4 kap. 23 §, och
4. beslut som har fattats av domkapitlet.

9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling eller ett pastorat. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat *eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter*. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till prövningsinstansen. Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, *samfälligheten*, respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

10 §

Ett prövat beslut ska upphävas, om det

1. inte har tillkommit i rätt ordning,
2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet respektive stiftet,
3. har fattats av ett organ som har överskridit sina befogenheter, eller
4. strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa.

Ett prövat beslut ska upphävas, om det

1. inte har tillkommit i rätt ordning,
2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet, *samfälligheten*, respektive stiftet,
3. har fattats av ett organ som har överskridit sina befogenheter, eller
4. strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa.

20 §

Om ett beslut har upphävts och om beslutet redan har verkställts, ska det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning som det är möjligt. Ett beslut om rättelse ska fattas så snart som möjligt.

En församling *och* ett pastorat ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

En församling, ett pastorat *och en samfällighet för särskilda uppgifter* ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen i övrigt.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande ledamöter: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:3

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Tillsyns- och uppdragsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutspunkt 3 att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning samt motion 2019:28 med förslaget att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur det i kyrkoordningen kan anges att församlingen ska ha en plan för sin undervisning, samt att ge kyrkostyrelsen tillkänna vikten av att församlingarnas behov av teologiskt välutbildade lärare tillgodoses.

Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Tillsyns- och uppdragsutskottet anfört beträffande undervisning.

Motionen föreslås avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Tillsyns- och uppdragsutskottet anfört beträffande undervisning,
2. avslå motion 2019:28, punkt 1,
3. avslå motion 2019:28, punkt 2.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Motionens förslag

Motion 2019:28 av Nils Gårder, Den särskilda undervisningen

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur det i kyrkoordningen kan anges att församlingen ska ha en plan för sin undervisning,
2. Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen tillkänna vikten av att församlingarnas behov av teologiskt välutbildade lärare tillgodoses.

Bakgrund

Skrivelsen

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 års kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Tillsyns- och uppdragsutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Vilka möjligheter och svårigheter ser utskottet när det gäller tillsyn över undervisningen?
- ◆ Vilken roll kan församlingsinstruktionerna spela och vad finns det för möjligheter att stärka undervisning och lärande?
- ◆ Vad behöver särskilt beaktas vid införandet av undervisningsplaner?
- ◆ Hur kan barnkonsekvensanalysen bidra till att förbättra Svenska kyrkans arbete med undervisning och lärande?

Motion 2019:28

Reglering av plan för undervisning

Alltsedan relationsändringen år 2000 har det förts diskussioner i hela Svenska kyrkan om behovet av att utveckla och förnya arbetet med lärande och undervisning i kristen tro. Ett uttryck för detta är satsningen *Dela tro – dela liv*. Som en fortsättning av den satsningen har ett långsiktigt program för lärande och undervisning utarbetats. Arbetet inleddes år 2016 och programmet utgör ett systematiskt och sammanhållet program som ska stärka och utveckla lärande och undervisning för alla åldrar i Svenska kyrkan. Programmet kan beskrivas som en långsiktig förstärkning av och samling kring kyrkans undervisning; en mobilisering som bygger på krismedvetenhet och en gemensam förståelse av lärande och undervisning i Svenska kyrkan.

I programdokumentet för programmet Lärande och undervisning (Programdokument för lärande och undervisning 2019-04-23) anges följande.

Att tala om ett lärandeprogram i singularis och bestämd form ("programmet") är alltså inte helt enkelt, givet att det redan sker undervisning runt om i landet och att församlingarna själva avgör vad de vill ta sig an. Dessutom pågår redan särskilda satsningar på undervisning inom ramen för stiftens strategiska arbete. Det kan därför vara lättare att tänka program i betydelsen samling och utveckling. Det innebär att hela organisationen och utifrån en gemensam krismedvetenhet samlas kring undervisningsuppdraget. Här ingår att inventera, synliggöra och tillgängliggöra det arbete som pågår. Att samla och synliggöra är dock inte tillräckligt. Programmet har en tydlig ambition att också utveckla och förnya Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning. I detta gemensamma arbete har alla kyrkans delar viktiga roller att spela. Uppgiften för nationell nivå blir att etablera och ta ansvar för att driva arbetet enligt de tre linjer som beskrivs i det följande.

Programmet för lärande och undervisning kan beskrivas i tre huvudlinjer:

TU 2019:3

1. stödja arbetet i stift och församlingar,
2. utveckla en digital plattform
3. utveckla stöd till insatser i offentligheten

År 2016 väcktes frågan om att koppla samman utvecklingen av programmet med en kyrkoordningsreglering. Frågan behandlades av kyrkostyrelsens arbetsutskott och vid överläggningar mellan kyrkostyrelsen, domkapitlet samt stiftsstyrelserna. Utöver att undervisning utgör ett prioriterat område, angavs i kyrkostyrelsens skrivelse Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020 (KsSkr 2017:1) även att ett förslag till kyrkoordningsreglering syftande till att stärka undervisningsuppdraget skulle läggas fram till kyrkomötet 2018. En promemoria med förslag på ändringar i kyrkoordningen med avsikt att förtydliga församlingarnas uppdrag kring lärande och undervisning presenterades vid biskopsmötet i november 2017. Biskopsmötet bejakade förhållandet att lärande och undervisning ges större fokus i och med det planerade programmet men ställde sig avvisande till förslaget på reglering i kyrkoordningen utifrån det framlagda förslaget. Ett av skälen som framfördes var att en reglering i kyrkoordningen borde ske vid en senare tidpunkt, när programmet för lärande och undervisning föreligger. Kyrkostyrelsens arbetsutskott ställde sig bakom biskopsmötets utlåtande och fastställde att det inte var rätt tid att föra fram ett förslag till kyrkoordningsreglering till kyrkomötet 2018 (Protokoll 2017:11 § 220). Enligt tidplanen ska programmet överlämnas till kyrkostyrelsen och kyrkomötet under år 2021.

I kyrkostyrelsens skrivelse Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021 (KsSkr 2018:1) utpekades återigen lärande och undervisning och därmed programmet som ett särskilt prioriterat område för perioden. Även i kyrkostyrelsens skrivelse till årets kyrkomöte Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 (KsSkr 2019:1) utpekades lärande och undervisning och därigenom programmet som ett särskilt prioriterat område för perioden.

Undervisning hör till församlingarnas grundläggande uppgift se 2 kap. 1 § kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen ska anges hur församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift se 2 kap. 6 § kyrkoordningen. Dop- och konfirmationsundervisning regleras i 19 kap. respektive 22 kap. kyrkoordningen och i 22 kap. 5 § anges att domkapitlet får utfärda rättsligt bindande bestämmelser gällande dopundervisningen som föregår konfirmationsgudstjänsten. Kyrkostyrelsen har även fastställt *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete*. Riktlinjerna är inte bindande utan blir bindande först om domkapitlet antar riktlinjerna i enlighet med 22 kap. 5 § kyrkoordningen, vilket samtliga domkapitel har gjort. I 57 kap. 5 § kyrkoordningen rörande församlingsinstruktionen innehåll betonas även att instruktionen ska innehålla ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift däribland att bedriva undervisning.

Tillgodoseende av teologiskt välutbildade lärare

Diakonens, församlingspedagogens, kyrkomusikerns och prästens uppdrag utgår från församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt att utöva diakoni och mission. Uppdraget är gemensamt med alla kyrkotillhöriga men betoningen i uppdragen är olika. ”Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas” (kyrkoordningen, andra avdelningen, inledningstexten). ”Alla kyrkans anställda och medarbetare ska tjäna kyrkan och församlingen och i det

uppdrag de fått bidra till att evangeliet blir känt, kyrkan uppbyggd och människorna tjänade” (kyrkoordningen, sjunde avdelningen, inledningstexten).

Till den nationella nivåns uppgift hör att ange villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna och bestämma utbildningsplaner för dessa samt att se till att utbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning, se 10 kap. 3 § p. 5 kyrkoordningen. Ansvaret för att bedriva kyrkliga grundutbildningar är inte reglerat i kyrkoordningen men kyrkostyrelsens ansvar som huvudman sträcker sig långt tillbaka. Kyrkoordningens ansvarsfördelning mellan stift och nationell nivå innebär att det är stiftets uppgift att främja församlinglivet, i vilket det ingår att erbjuda möjligheter till utbildning och handledning, och nationell nivåns uppgift att stödja stiftet i detta främjandeuppdrag, se 6 kap. 1 § och 10 kap 3 § p. 1 kyrkoordningen.

Genom 2012 års utbildningsreform bildades Svenska kyrkans utbildningsinstitut, som påbörjade sin utbildningsverksamhet 2014. Den pastorala utbildningen för präster, diakoner, församlingspedagoger och kyrkomusiker samlades till utbildningsinstitutet. Ett av motiven till reformen var att samverka mellan de olika yrkesgrupperna skulle vara en naturlig del av studierna och skulle skapa förutsättningar för lärande och samarbete. Ett annat motiv var att en utbildningsorganisation i egen regi skulle ge möjlighet att utveckla kunskap och undervisning om vad pastoralteologisk kompetens är och hur lärande ska ske.

Studierna till diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker och präst följer de regler och examina som gäller inom högskola och universitet samt Svenska kyrkans egna regelverk. Den grundläggande utbildningen ges inom det offentliga utbildningssystemet och Svenska kyrkan tillhandahåller genom Svenska kyrkans utbildningsinstitut pastoralteologiska utbildningar som är specifika för tjänst inom Svenska kyrkan. Diakoner, församlingspedagoger och präster läser ett avslutande pastoralteologiskt år medan kyrkomusiker läser ett år på halvfart och de pastoralteologiska kurserna skräddarsys för respektive yrkeskategori. Diakon- och församlingspedagogutbildningar bedrivs också på distans. Förutom det pastoralteologiska året läser prästkandidaterna en pastoralteologisk grundkurs, motsvarande tio veckors heltidsstudier, som ges av Svenska kyrkans utbildningsinstitut under den studerandes akademiska studier. Kursen ges förutom i Uppsala och Lund även i Göteborg och Umeå. Utöver utbildningsprogrammen på utbildningsinstitutet bedriver även fyra folkhögskolor kyrkomusikalisk utbildning på uppdrag av Svenska kyrkan för behörighet som kyrkomusiker på C-nivå.

Vid tidpunkten för reformen uttalades att möjligheten till påbyggnadsutbildning utgör en vital fråga för att i framtiden kunna stärka de berörda nyckelgrupperna och därmed Svenska kyrkans arbete. Utbildningsinstitutet gavs därmed en möjlighet att utveckla verksamheten till att även innefatta påbyggnadsutbildningar. I dag erbjuder Svenska kyrkans utbildningsinstitut en behörighetsgivande utbildning för blivande kyrkoherdar.

Närmare information om utbildningarnas innehåll finns i utbildnings- och kursplanerna för respektive utbildning.

Utöver grundutbildningen i utbildningsinstitutets regi finns möjlighet till vidareutbildningar som ett flertal stift anordnar med externa aktörer. Exempel på detta utgörs av Uppsala stifts och Stiftelsen Fjellstedtska skolans utbildning i konfirmandpedagogik, Luleå stifts utbildning i samarbete med Älvsby folkhögskola som behandlar ämnet barn, bibel och undervisning – mötet med barn 0–13 år, Göteborgs stifts högre teologiska seminarium samt Skara stifts erbjudande om en högskoleutbildning inriktad på religionspedagogik.

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Tillsyns- och uppdragsutskottet anfört beträffande undervisning.

Utskottet fick följande frågor som utgångspunkt för sitt samtal:

- ◆ Vilka möjligheter och svårigheter ser utskottet när det gäller tillsyn över undervisningen?
- ◆ Vilken roll kan församlingsinstruktionerna spela och vad finns det för möjligheter att stärka undervisning och lärande?
- ◆ Vad behöver särskilt beaktas vid införandet av undervisningsplaner?
- ◆ Hur kan barnkonsekvensanalysen bidra till att förbättra Svenska kyrkans arbete med undervisning och lärande?

Utskottets erfarenheter utifrån temat undervisning kan sammanfattas med följande punkter:

- ◆ Främjande- och tillsynsuppgiften hålls ihop på stiftsnivå och tillsynsarbetet utifrån kyrkans organisering och ansvarsfördelning fungerar bra. Stiftets tillsyn sker såväl kontinuerligt som genom punktinsatser. Till detta kommer även kyrkoherdens kontinuerliga tillsynsansvar på församlingarnas nivå. Det behöver således inte införas något nytt på tillsynsområdet.
- ◆ Ett verktyg för tillsynen inom kyrkan är en väl formulerad församlingsinstruktion. Genom församlingsinstruktionen och dess pastorala program har församlingarna möjlighet att dra upp riktlinjer och målsättningar för undervisning. För en ökad medvetenhet och förbättringar på området undervisning är det således upp till församlingarna att formulera detta i församlingsinstruktionen, som blir föremål för revidering minst vart fjärde år.
- ◆ Det kan diskuteras huruvida undervisningsplaner är rätt väg att gå. Troligtvis når man ingen lösning genom att anta nya former av undervisningsdokument. Utifrån bredden av undervisningsuppdraget är det även svårt att föreställa sig vad en undervisningsplan skulle handla om alternativt begränsas till.
- ◆ Barnkonsekvensanalysen bidrar till ett fördjupat lärande genom reflektion och förnyat perspektiv. Genom barnkonsekvensanalysen kan även det stora undervisningsbehovet synliggöras.

Motion 2019:28

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:28.

Utskottet bedömer att utöver det pastorala programmet i församlingsinstruktionen måste varje församling årligen upprätta en verksamhetsplan för sin undervisningsverksamhet. Utskottet finner dock inte skäl att reglera sådana verksamhetsplaner i kyrkoordningen. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2019:28 punkt 1.

Kyrkoordningen anger en ansvarsfördelning mellan stift och nationell nivå som innebär att det är stiftets uppgift att främja församlingarnas liv, i vilket det ingår att erbjuda möjligheter till utbildning och i viss utsträckning handledning, och nationell nivåns uppgift att stödja stiftet. Utskottet anser liksom motionären att det är av betydelse att församlingarnas behov av teologiskt välutbildade lärare tillgodoses.

TU 2019:3

Beaktande den ordning som gäller för ansvarsfördelningen inom Svenska kyrkan är möjligheten till vidareutbildning dock i första hand en uppgift för församlingar, pastorat och stift. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2019:28 punkt 2.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Elin Ljunglöf Slåttermann, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Julia Kronlid, Jonas Chongera, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:4

Katekeser

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner. I motion 2019:18 föreslås det att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en katekes som särskilt uppmärksammar erfarenheterna i skärningspunkten mellan kristen tro och samisk kultur. I motion 2019:19 föreslås det att kyrkostyrelsen får i uppdrag att ta fram en ny vuxenkatekes för Svenska kyrkan och i motion 2019:35 föreslås det dels att kyrkostyrelsen får i uppdrag att i samverkan med biskopsmötet verka för att bruket av Lilla katekesen för alla åldrar förnyas i Svenska kyrkans församlingar, dels att kyrkostyrelsen får i uppdrag att tillsätta en kateketisk pedagogisk kommitté.

Mot bakgrund bland annat av att det finns och ges ut böcker som handlar om troslära och frågor om kristen tro i bred bemärkelse samt att kyrkostyrelsen har avsatt medel för ett projekt om samisk andlighet och kyrkliga traditioner, initierat av Samiska rådet i Svenska kyrkan, föreslår utskottet att motionerna avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:18,
2. avslå motion 2019:19,
3. avslå motion 2019:35, punkt 1,
4. avslå motion 2019:35, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2019:18 av Leif Nordenstorm och Agneta Granström, Katekes som uppmärksammar samiska erfarenheter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en katekes som särskilt uppmärksammar erfarenheterna i skärningspunkten mellan kristen tro och samisk kultur.

Motion 2019:19 av Leif Nordenstorm m.fl., Ny katekes för Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en ny vuxenkatekes för Svenska kyrkan.

Motion 2019:35 av Fredrik Sidenvall, Förnyat bruk av Lilla katekesen

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med biskopsmötet verka för att bruket av Lilla katekesens för alla åldrar förnyas i Svenska kyrkans församlingar,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en kateketisk pedagogisk kommitté där både dogmatiskt kunniga teologer, erfarna präster och församlingspedagoger, samt företrädare för utbildningsvetenskap och neurologi finns med. En sådan kommitté skulle ha uppdrag att inventera internationellt material kring och bruk av Lilla katekesen, utveckla pedagogiskt material för alla åldrar och ställa det till stiftens och församlingarnas och de lutherska skolornas tjänst.

Bakgrund

Samisk andlighet och kyrkliga traditioner

Under 2013–2016 initierade Svenska kyrkans teologiska kommitté en serie samtal med reflektion och fördjupning om samisk andlighet tillsammans med bland annat samiska teologer. Samtalen visade bland annat på ett behov av att fortsätta reflektionen och att göra den mer systematisk och tillgänglig för andra intresserade.

I kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 ingår en finansiering av ett projekt om samisk andlighet och kyrkliga traditioner, initierat av Samiska rådet i Svenska kyrkan. Syftet med projektet är att benämna och synliggöra samisk andlighet och samiska kyrkliga traditioner. Syftet är också att stödja Svenska kyrkans medarbetare i mötet med samer och samiska traditioner och att synliggöra samisk kultur och språk inom Svenska kyrkan. Vid kyrkokansliet utarbetas projektiden närmare under hösten 2019 och samtal kommer att föras med aktuella stift och Svenska kyrkans teologiska kommitté om dess innehåll och genomförande. Projektet avses omfatta dels teologisk reflektion kring samisk andlighet, kyrkoliv och traditioner, dels exempel på och belysning av samiska kyrkliga traditioner och ritualer i en kristen kontext, som välsignelse och kyrkliga handlingar.

Tidigare arbete med bekännelsefrågor

Under åren 1983–1993 pågick det som kallades Svenska kyrkans bekännelsearbete. I det arbetet utgavs många böcker om Svenska kyrkans evangelisk-lutherska identitet och om en tolkning av kristen tro i vår tid. Under bekännelsearbetets gång diskuterades hur arbetet skulle bedrivas och vad slutresultatet skulle kunna bli. I det sammanhanget pekades på de vuxenkatekeser som hade tagits fram inom de evangeliska kyrkorna i dåvarande Västtyskland och i Nederländerna utifrån ett arbete som delvis svarade mot Svenska kyrkans bekännelsearbete. Efter diskussioner vid 1987 års kyrkomöte kan bekännelsearbetet sägas ha kommit in i en ny fas. I Centralstyrelsens beslut om arbetets inriktning och bedrivande talades också om en katekes. ”Det är naturligt att resultatet av det pågående arbetet med identitetsfrågorna och trostolkningen resulterar i en katekes för Svenska kyrkan som då [1993] presenteras.”

Det skriftliga slutresultatet av bekännelsearbetet blev dels *Lilla boken om kristen tro*, dels *Befrielsen – stora boken om kristen tro*. Den förstnämnda var en till omfånget relativt liten skrift som kom ut i en stor mängd lokala upplagor och stiftsupplagor. *Befrielsen* karaktäriserades i Centralstyrelsens skrivelse 1993:4 som en samtalsbok. Något arbete av motsvarande slag som bedrevs inom ramen för Svenska kyrkans bekännelsearbete har inte gjorts därefter, men i samband med högtidlighållandet 2017 av att det var 500 år sedan reformationen publicerades en stor mängd böcker och annat

Tidigare behandling i kyrkomötet av frågan om en ny vuxenkatekes

Under senare år har kyrkomötet vid tre tillfällen, 2014, 2015 och 2018, avslagit motioner om att utarbeta en vuxenkatekes. Tillsyns- och uppdragsutskottet framför i betänkandet 2014:8 att man inte gör någon annan bedömning än motionären i fråga om att det har skett en försvagning av kunskapen om kristen tro och kristet liv, men att utskottet inte är övertygat om att lösningen med en vuxenkatekes är den som ska väljas. Utskottet framhåller bland annat att en svårighet är att kyrkans vuxenundervisning bedrivs bland personer med olika vana att arbeta med texter av det slag som behöver finnas i en vuxenkatekes. Såväl en katekes relativt stora omfattning som innehållsrika frågor skulle också medföra en betydande arbetsinsats. Utskottet framhåller att det finns behov av böcker och andra medier som i vår tid framställer den kristna tron för vuxna personer och konstaterar att det finns visst material, bland annat sedan 2011 en nyöversättning av Luthers lilla katekes som är tillgänglig som pdf-fil via internet: www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=811916. Förutom att det är en nyöversättning av katekesen finns där också en inledning, kommentarer och samtalsfrågor. I betänkandet TU 2018:2 med anledning av en motion om att utarbeta en ny vuxenkatekes anger utskottet att satsningen *Dela tro – dela liv* samt programmet för lärande och undervisning utgör sådant som kan anses ligga i linje med det som efterfrågas i motionen.

Gemensamma satsningar på bland annat undervisning

Satsningen *Dela tro – dela liv* pågick 2013–2018, som resultat av ett beslut av kyrkostyrelsen 2012 om en gemensam satsning på undervisning och mission för alla åldrar. *Dela tro – dela liv* innehöll ett stort antal delprojekt som stöd för församlingarnas och stiftens arbete med att ge människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas i sin förmåga att samtala om och leva i tro. Som en fortsättning på detta har ett långsiktigt program för lärande och undervisning påbörjats för att samla, tillgängliggöra och utveckla det arbete med undervisning som pågår i församlingarna och driva det framåt. Programmet initieras från nationell nivå och engagerar också stiftet. Den teologiska utgångspunkten är att Svenska kyrkan som folkkyrka har uppdraget att förkunna evangelium för var och en inom församlingens gränser.

I projektet ingår tre linjer:

1. Samverkan mellan nationell nivå, stift och församlingar, för att arbetet med lärande och undervisning ska bli tydligare och mer systematiskt. Här ingår att inventera pågående arbete, organisera och tillgängliggöra det material som finns och vid behov ta fram nytt material.
2. Arbete med digitala åtgärder som ger allmänheten tillgång till en bred och djup förståelse av kristen tro i enlighet med Svenska kyrkans teologiska tradition.
3. Insatser som bidrar till att Svenska kyrkan blir mer delaktig och synlig i det offentliga samtalet om religion, livsfrågor, etik och värderingsfrågor. Syftet är att höja kunskapen om kristen tro i vid mening.

I arbetet med programmet ingår en stiftsövergripande arbetsgrupp med representanter från samtliga stift samt programansvarig och flera handläggare vid kyrkokansliet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2019:18, 2019:19 och 2019:35.

Utskottet har vid flera kyrkomöten de senaste åren behandlat motioner som gett anledning att göra överväganden om utarbetande av katekeser av olika slag. Genomgående har utskottet bekräftat att insatser för att öka kunskapen om kristen tro behövs, men inte ansett att utarbetandet av en särskild katekes är en satsning som kyrkomötet ska välja. Även till detta års kyrkomöte har motioner inkommit som handlar om att utarbeta katekeser och om att verka för förnyat bruk av Martin Luthers lilla katekes. Utskottet konstaterar att det finns och ges ut nya böcker som handlar om troslära och frågor om kristen tro i bred bemärkelse, bland annat gavs ett flertal böcker ut i samband med högtidlighållandet av 500-årsminnet av reformationen 2017. Dessa avspeglar mångfalden av fromhetsinriktningar som finns inom Svenska kyrkan och ger möjlighet för församlingar och enskilda att hitta och använda sådant material som, utifrån just de förkunskaper och behov som en person eller grupp har, kan bidra till fördjupning och samtal om den kristna tron. Vad gäller Martin Luthers lilla katekes har en ny översättning getts ut 2011 genom den teologiska kommittén på uppdrag av kyrkostyrelsen. Till denna finns inledning, kommentar och ett fördjupningsmaterial och detta finns tillgängligt för nedladdning på Svenska kyrkans webbplats.

Utskottet har även tagit del av De Ungas Kyrkomötes svar på motion 2019:19 vari bland annat framförs att mötet inte ser ett konkret behov av en ny katekes men istället ett behov av verktyg för att tillgängliggöra katekesen i ljuset av dagens erfarenheter och utmaningar präglad av Svenska kyrkans sätt att vara kyrka.

I motion 2019:35 finns även ett förslag att tillsätta en kateketisk pedagogisk kommitté med uppdrag att inventera internationellt material kring och bruk av Lilla katekesen, utveckla pedagogiskt material för alla åldrar och ställa det till stiftens och församlingarnas och de lutherska skolornas tjänst. Utskottets mening är att det föreslagna uppdraget är alltför snävt för en nationellt tillsatt pedagogisk kommitté. Utskottet konstaterar också att det inom projektet för lärande och undervisning, som har ett brett uppdrag, finns en arbetsgrupp och handläggare som i vissa avseenden kommer att kunna ha nationellt samordnande funktioner av pedagogiska insatser inom detta projekts ramar.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2019:19 och 2019:35 ska avslås.

Vad gäller att uppmärksamma erfarenheterna i skärningspunkten mellan kristen tro och samisk kultur anser utskottet att det är angeläget. Det projekt om samisk andlighet och kyrkliga traditioner som har initierats av Samiska rådet i Svenska kyrkan innefattar inte utarbetandet av en samisk katekes, men det är utskottets mening att projektet ändå till viss del svarar mot det som efterfrågas i motion 2019:18 och utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

TU 2019:4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Jonas Chongera, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot Tillsyns- och uppdragsutskottets beslut att avslå motion 2019:35 till förmån för bifall till hela motionen.

Hans Weichbrodt

Reservation 2

Jag reserverar mig mot Tillsyns- och uppdragsutskottets beslut att avslå motion 2019:35 till förmån för bifall till hela motionen.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:5

Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelseskriter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:24 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att tillskapa ett utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelseskriter för förtroendevalda i kyrkans olika instanser.

Enligt Tillsyns- och uppdragsutskottets bedömning finns det redan material om Svenska kyrkans bekännelseskriter som går att använda för det ändamål som motionärerna efterfrågar. Utskottet föreslår därför att motion 2019:24 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:24.

Motionens förslag

Motion 2019:24 av Kjell O Lejon och Leif Nordlander, Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelseskriter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillskapa ett utbildningsmaterial i Svenska kyrkans bekännelseskriter för förtroendevalda i kyrkans olika instanser.

Bakgrund

I kyrkoordningens första avdelning och första kapitel finns grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Avdelningen består bara av ett enda kapitel och en paragraf. Regleringen i 1 kap. 1 § kyrkoordningen har följande lydelse.

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, som gestaltas i gudstjänst och liv, är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i Gamla och Nya testamentets profetiska och apostoliska skrifter, är sammanfattad i den apostoliska, den nicenska och den athanasianska trosbekännelsen samt i den oförändrade augsburgska bekännelsen av år 1530, är bejakad och erkänd i Uppsala mötes beslut år 1593, är förklarad och kommenterad i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument.

Befintligt material om bekännelseskriterna

Konkordieboken är en beteckning för de lutherska bekännelseskriterna. *Svenska kyrkans bekännelseskriter* är titeln på den svenska översättningen av Konkordieboken som utgavs 1944. I *Svenska kyrkans bekännelseskriter* samlas således Luthers

lilla och stora katekes, trosbekännelserna, den augsburgska bekännelsen, Konkordieformeln och andra bekännelseskrifter som format Svenska kyrkan. Boken innehåller också Uppsala mötes beslut. Den sjätte upplagan av *Svenska kyrkans bekännelseskrifter* utgavs av Verbum 2005 och en talboksutgåva utkom 2007. Texterna finns också tillgängliga på internet.

För stora delar av Konkordieboken gäller att den senaste översättningen är den som gjordes på 1940-talet. Det finns dock nyare översättningar av vissa delar. Ett exempel är Martin Luthers *Lilla katekesen*, med översättning, inledning och kommentarer av Carl Axel Aurelius och Margareta Brandby-Cöster, som utgavs 2011. Den gavs ut genom teologiska kommittén på uppdrag av kyrkostyrelsen och finns även tillgänglig för nedladdning på Svenska kyrkans webbplats. Det finns också en översättning av *Martin Luthers stora katekes* från 1999, gjord av Martin Krauklis. Den utkom i en andra upplaga 2017.

Under åren 1983–1993 pågick det som kallades Svenska kyrkans bekännelsearbete. Det skriftliga slutresultatet av bekännelsearbetet blev dels *Lilla boken om kristen tro*, dels *Befrielsen – stora boken om kristen tro*. Den förstnämnda kom ut i en stor mängd lokala editioner och stiftsditioner. Den sistnämnda karaktäriserades i Centralstyrelsens skrivelse 1993:4 som en samtalsbok.

Med anledning av reformationsåret 2017 har många publikationer utkommit på temat. Däribland en nyöversättning av augsburgska bekännelsen med kommentarer. Redan 2018 publicerades en utvidgad utgåva med fler kommenterande texter, bland annat av Rune Söderlund, Thomas Ekstrand och Karin Johannesson, *Confessio Augustana, Augsburgska bekännelsen nyöversatt och kommenterad*, EFS Budbäraren.

Inför Strängnäs stifts präst- och diakonmöte hösten 2017 utkom boken *För Kristi skull – introduktion till de lutherska bekännelserna*. Den är i huvudsak en översättning av en bok – *Fortress Introduction to the Lutheran Confessions* – skriven av Günther Gassman och Scott Hendrix före undertecknandet av den för romersk-katolska kyrkan och lutherska kyrkor *Gemensamma deklARATIONEN om rättfärdiggörelseläran* 1999. I den översatta och för första gången på svenska utgivna boken finns nyskrivna kapitel av biskop emeritus Carl Axel Aurelius och prostern Pernilla Parenmalm. Bokens syfte är att ge en grundläggande introduktion till de lutherska bekännelseskripterna.

Tidigare kyrkomötesbeslut

Frågor med koppling till vad som tas upp i motionen 2019:24 har tidigare behandlats av kyrkomötet och beretts av Tillsyns- och uppdragsutskottet. I betänkandet TU 2003:15 behandlades motion 2003:76 med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att föranstalta om en nyutgåva av *Svenska kyrkans bekännelseskrifter* med nyskrivet inledningskapitel och med bekännelseskriaternas text språkligt reviderad eller nyöversatt. Utskottet menade att kyrkomötet inte hade anledning att ta initiativ av det slaget och föreslog att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

I betänkandet TU 2015:16 behandlades motion 2015:108. I den föreslogs bland annat att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att verka för att material skulle tas fram som underlättade läsningen av *Svenska kyrkans bekännelseskrifter*. Utskottet gjorde bedömningen att det redan fanns material som underlättade läsningen av *Svenska kyrkans bekännelseskrifter*. Därtill påpekades att ytterligare litteratur på området var att vänta framöver. I enlighet med utskottets förslag avslög kyrkomötet motionen.

I betänkandet TU 2016:6 behandlades motion 2016:14 om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ombesörja att Konkordieboken gavs ut på nytt i en modern översättning. Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade att Konkordieboken som

helhet finns tillgänglig såväl som tryckt skrift som via internet. Utskottet menade att den svenska språkdräkten inte är föråldrad på ett sådant sätt att texten därigenom blir svårtillgänglig. Samtidigt noterades att det ligger i sakens natur att texter skrivna i huvudsak på 1500-talet inte alltid är enkla att tillägna sig. Dock påpekade utskottet att det finns vissa nyöversättningar och att en sådan var under utarbetande vad gällde den centrala bekännelsestexten från reformationstiden, den augsburgska bekännelsen. Kyrkomötet avslög motionen, i enlighet med utskottets förslag.

I betänkandet TU 2017:15 behandlades motion 2017:124 med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att igångsätta ett projekt syftande till nyöversättning med kommentarer till *Svenska kyrkans bekännelseskrifter*. Mot bakgrund av att det kommit ut eller var på väg nyöversättningar och kommentarer till några av de viktigaste av reformationstidens dokument, vilka också hör till *Svenska kyrkans bekännelseskrifter*, samt att reformationsjubiléet 2017 medfört att det utgetts många andra skrifter som uppmärksammat och på olika sätt behandlat det reformatoriska arvet och dess betydelse, föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

I betänkandet 2018:2 behandlades motion 2018:4 med förslag att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ta fram en vuxenkatekes med utgångspunkt från den nyöversättning av augsburgska bekännelsen som gjordes av Johannelunds teologiska högskola och publicerades 2018. Utskottet konstaterade att det pågick arbete med ett systematiskt program för undervisning och lärande och fann inte anledning att utifrån den nyöversättning av augsburgska bekännelsen som gjorts ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en vuxenkatekes. I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:24.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har återkommande behandlat motioner som på olika sätt berört Svenska kyrkans bekännelseskrifter, vilket framgår av bakgrundsbeskrivningen ovan. Samtliga gånger har kyrkomötet beslutat att avslå motionerna, i enlighet med utskottets förslag. Utskottet konstaterar att det redan finns material om Svenska kyrkans bekännelseskrifter, som går att använda för det ändamål som motionärerna efterfrågar. Om det befintliga materialet inte uppfyller uppkomna behov vill utskottet framhålla möjligheten för den som vill att framarbete nytt material, som därefter kan ges ut via ett förlag. Utskottet bedömer det däremot inte vara en fråga för kyrkomötet att besluta om utbildningsmaterial gällande Svenska kyrkans bekännelseskrifter. Ett sådant beslut skulle kunna innebära att ett framarbetat material får karaktären av ett officiellt material för Svenska kyrkan och närmast får karaktären av nya bekännelseskrifter, vilket inte är avsikten. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2019:24.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

TU 2019:5

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:6

Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:39 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett forskningsuppdrag om hur Svenska kyrkans präster idag ser på de kristologiska frågorna.

Med hänvisning bland annat till ett nyligen genomfört forskningsprojekt om hur präster i Svenska kyrkan förhåller sig till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära samt biskopens och domkapitlets tillsyn över präster föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:39.

Motionens förslag

Motion 2019:39 av Berth Löndahl m.fl., Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett forskningsuppdrag om hur Svenska kyrkans präster idag ser på de kristologiska frågorna.

Bakgrund

Svenska kyrkans forskningsenhet genomförde med start 2012 ett forskningsprojekt för att ta reda på hur präster i Svenska kyrkan tolkar och förhåller sig till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. En enkätundersökning skickades till 1 804 präster verksamma i Svenska kyrkan och 1 348 svarade. En analys av resultatet publicerades 2016 i Svensk teologisk kvartalskrift (Årg. 92, 2016).

I enkäten hade prästerna fått ta ställning till påståenden som representerade olika sätt att tolka Jesu uppståndelse, evigt liv, försoningen och undren. I analysen gjordes en indelning av påståendena och av prästernas inställning till dessa så att tre tolkningsinriktningar kunde urskiljas: fri, funktionell och formell. Förenklat uttryckt handlade tolkningsinriktningen *fri* om tolkningspåståenden kopplade till uttrycket ”inte uppfattas bokstavligt”, *funktionell* om inkluderande påståenden som beskrevs som pastoralt inriktade och relaterade till prästens yrkesutövning medan tolkningsinriktningen *formell* var knuten till formuleringar i Svenska kyrkans lärodokument och officiella uttalanden. Prästerna fick i enkäten även ange vilket år de hade prästvigts och i vilket stift de för närvarande tjänstgjorde.

Forskningsprojektet visade bland annat på att prästerna i högre utsträckning omfattade tolkningsinriktningen som kallades *formell* än den som kallades *fri*. Ställningstagandet som gällde den *funktionella* tolkningsinriktningen var mindre tydligt, men mer för än emot.

Materialet visade en vilja hos prästerna att ligga nära Svenska kyrkans officiella troslära och pekade mot att den enskilda prästen också anser sig göra det. Det visade även att det finns skillnader mellan ”vigningsgenerationer” och skillnader mellan stiftet. Det gick tydligt att sätta samman stiftet i grupper som kunde karakteriseras på en skala från en *formell* till en *fri* tolkningsinriktning. Vad gäller ”vigningsgenerationer” var de präster som menar sig stå längst från Svenska kyrkans troslära de senast prästvigda.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:39.

Utskottet konstaterar att kristologi, läran om Kristus, är central i den kristna tron och därmed alltid en viktig fråga för kyrkan. Forskning om hur Svenska kyrkans präster idag ser på de kristologiska frågorna är ett forskningsuppdrag som skulle kunna ge mer kunskap om prästers tro och förkunnelse. Det är dock inte givet vad resultatet av en sådan forskningsinsats skulle användas till. Varje förslag till forskningsprojekt bör nogt övervägas också för att det finns många områden som är värda att genomföra forskning inom medan resurserna är begränsade. Som redogjorts för i bakgrundstexten har det nyligen genomförts ett forskningsprojekt om hur präster i Svenska kyrkan tolkar och förhåller sig till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Med hänvisning till detta, samt till det faktum att Svenska kyrkan har särskilda ordningar enligt vilka biskop och domkapitel utövar tillsyn över präster, menar utskottet att något forskningsprojekt av det slag som motionären efterfrågar inte ska initieras av kyrkomötet och föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:7

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 25 juni 2019 beslutat om verksamhetsberättelse för 2018. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att Tillsyns- och uppdragsutskottet bland annat ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 s. 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen 2018 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom tretton ärenden. Sju av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg behörighetsprövning inför biskopsval, tre var av

administrativ karaktär och ett rörde avvisande av överklagande. Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt ett ärende som inkom under 2016.

Ansvarsnämnden anger att nämnden utifrån sitt perspektiv anser att rättsavdelningens promemoria ”Vissa frågor om biskopsval” (dnr Ks 2017-1160) väcker frågor om den nuvarande nominerings- och valprocessen, och ett behov av en fördjupad översyn av aktuella bestämmelser i kyrkoordningen, utöver vad som tagits upp i promemorian.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har utskottet inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Utskottet har i yttrandet TU 2019:1y till Organisationsutskottet över kyrkostyrelsens skrivelse Ändringar i kyrkoordningen m.m., KsSkr 2019:4, del 3 (Vissa frågor om biskopsval), uppmärksammat Organisationsutskottet på Ansvarsnämndens synpunkt så som den uttrycks i verksamhetsberättelsen 2018 under punkt 5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen 2018 till handlingarna.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Elin Ljunglöf Slättermann, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Julia Kronlid, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:8

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för 2018. Tillsyns- och uppdragsutskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse 2018 till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 6 september 2019 beslutat om verksamhetsberättelse för 2018. Överklagandenämnden har samma dag överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen är Svenska kyrkans överklagandenämnd ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3, s. 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Det finns ingen bestämmelse om att Svenska kyrkans överklagandenämnd ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och så även beträffande verksamhetsåret 2018. Enligt 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning ska Tillsyns- och uppdragsutskottet bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att tillse att det finns en ordning för hur verksamhetsberättelsen ska tas emot och behandlas för det fall en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2018

I verksamhetsberättelsen för år 2018 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sin sammansättning och när sammanträden har hållits. Överklagandenämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Överklagandenämndens verksamhet har för budgetåret 2018 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2018.

Verksamhetsberättelsen redovisar antalet inkomna ärenden under åren 2015–2018 samt varifrån ärendena inkommit. För samma tidsperiod redovisas antalet avgjorda ärenden för respektive ärendetyp. Avseende verksamhetsåret 2018 redovisas också i vilken utsträckning utgången i Överklagandenämndens beslut inneburit att det klandrade beslutet undanröjts, upphävts, helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Av de 21 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under år 2018 har utgången i två av besluten innefattat beslut av ovannämnda slag. För de 38 slutliga besluten år 2017 var motsvarande siffra fyra. Antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under år 2018 har varit färre än under föregående år, 28 ärenden år 2018 jämfört med 44 ärenden år 2017. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Utifrån sitt perspektiv ser Överklagandenämnden för närvarande inte några behov av ändringar i kyrkkoordineringen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse 2018 till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. I och med detta ska inte heller utskottet göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2018. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

TU 2019:8

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekonomiutskottets betänkanden

E 2019:1–4

Ekonomiutskottets betänkanden

- E 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022
- E 2019:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018
- E 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- E 2019:4 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2019:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022. Här behandlas även motion 2019:7 Uppdrag inom ansvaret för begravningsverksamheten, motion 2019:38 Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet och motion 2019:44 Svenska kyrkan i utlandet.

Utskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag om verksamhetsinriktning, kostnadsram för 2020 och planeringsramar för 2021–2022. Utöver detta föreslår utskottet att medel utöver kostnadsram ställs till kyrkostyrelsens förfogande till arbete med asylsökande och flyktingar för 2020 med 25 miljoner kronor. Dessutom föreslår utskottet att medel utöver kostnads- och planeringsramar för perioden 2020–2022 ställs till kyrkostyrelsens förfogande inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 med sammanlagt 6 miljoner kronor.

Motion 2019:7 föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att ge Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation ett fortsatt uppdrag till råd och konsultation inom begravningsverksamheten. Utskottet menar att det inte torde vara aktuellt för kyrkomötet att nu verka för en annan riktning i hanteringen av begravningsfrågorna på nationell nivå än den riktning som kyrkostyrelsen, till följd av kyrkomötets beslut från 2017, nu slagit in på. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2019:38 föreslår att kostnadsramarna för utlandskyrkans personal för 2020 och 2021 återställs i förhållande till skrivelsens förslag till de nivåer som motsvarar de planeringsramar för 2020 och 2021 som 2018 års kyrkomöte beslutade om. Samma förslag lämnas även i motion 2019:44, men utöver detta föreslås i den senare motionen även att medel om sammanlagt 12 miljoner kronor tillförs utlandskyrkan för 2020 och 2021 till att täcka de extra utgifter som uppkommer till följd av den genomlysning av verksamheten som nu görs. Utskottet menar att ett återställande av föregående års planeringsramar, sett utifrån aktuella ekonomiska förutsättningar, inte är rätt väg att gå. Däremot ser utskottet behov av att grundläggande aspekter av utlandsverksamheten analyseras, så att uppdraget för Svenska kyrkan i utlandet tydliggörs. Utskottet föreslår därför att båda motionerna 2019:38 och 2019:44 i sin helhet avslås. Samtidigt föreslår utskottet med anledning av motionerna att medel utöver kostnads- och planeringsram för åren 2020–2021 om sammanlagt 12 miljoner kronor ställs till kyrkostyrelsens förfogande till arbete med verksamhet och verksamhetsplanering inom utlandskyrkan.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2020 till 3 143 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2021 till 3 140 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2022 till 3 059 miljoner kronor,
5. avslå motion 2019:7,
6. avslå motion 2019:38 punkt 1,
7. avslå motion 2019:38 punkt 2,
8. avslå motion 2019:44 punkt 1,
9. avslå motion 2019:44 punkt 2,
10. med anledning av motion 2019:38 och 2019:44 utöver kostnadsram bevilja 6 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbete med verksamhet och verksamhetsplanering (inkl. kriterier) inom utlandskyrkan att användas 2020,
11. med anledning av motion 2019:38 och 2019:44 utöver planeringsram bevilja 6 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbete med verksamhet och verksamhetsplanering (inkl. kriterier) inom utlandskyrkan att användas 2021,
12. utöver kostnadsram bevilja 25 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbetet med flyktingar och asylsökande att användas 2020,
13. utöver kostnadsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2020,
14. utöver planeringsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2021,
15. utöver planeringsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2022.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2020 till 3 143 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2021 till 3 140 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2022 till 3 059 miljoner kronor.

Motionernas förslag

Motion 2019:7 av Agne Arnesson, Uppdrag inom ansvaret för begravningsverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ge Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation ett fortsatt uppdrag till råd och konsultation inom begravningsverksamheten.

Motion 2019:38 av Anette Nordgren m.fl., Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet

E 2019:1

Kyrkomötet beslutar att

1. återställa kostnadsramen 2020 för utlandskyrkans personal till 74 miljoner kronor, i enlighet med den av kyrkomötet 2018 beslutade planeringsramen.
2. återställa kostnadsramen 2021 för utlandskyrkans personal till 75 miljoner kronor, i enlighet med den av kyrkomötet 2018 beslutade planeringsramen.

Motion 2019:44 av Hans-Olof Andrén m.fl., Svenska kyrkan i utlandet

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa kostnadsram för 2020 till 3 155 miljoner kronor, varvid kostnadsramen för utlandskyrkans personal ska vara 74 miljoner kronor och en kostnadsram om 6 miljoner kronor tillförs utlandskyrkan för att bidra till att täcka de extra utgifter som uppkommer till följd av den genomlysning och omställning av verksamheten som nu sker,
2. medge planeringsram för 2021 till 3 151 miljoner kronor, varvid planeringsramen för utlandskyrkans personal ska vara 75 miljoner kronor och en planeringsram om 6 miljoner kronor tillförs utlandskyrkan för att bidra till att täcka de extra utgifter som uppkommer till följd av den genomlysning och omställning av verksamheten som nu sker.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har inbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen, då med inriktning på synpunkter på för respektive utskott relevanta delar avseende verksamhetens inriktning. Yttranden med anledning av detta har inkommit från Kyrkolivsutskottet (Kl 2019:1y, *bilaga 1*), Gudstjänstutskottet (G 2019:1y, *bilaga 2*), Organisationsutskottet (O 2019:1y, *bilaga 3*) och Samhälls- och kulturutskottet (SK 2019:1y, *bilaga 4*).

Ekonomiutskottet har även inbjudit Ekumenikutskottet och Organisationsutskottet att yttra sig över motion 2019:38 Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet och motion 2019:44 Svenska kyrkan i utlandet. Yttrande med anledning av detta har inkommit från Ekumenikutskottet (Eu 2019:2y, *bilaga 5*) och Organisationsutskottet, som här har yttrat sig i samma yttrande som avser skrivelsen enligt ovan (O 2019:1y, *bilaga 3*).

Som en del av utskottets beredning har utskottet tagit del av nämnda yttranden från andra utskott.

Bakgrund

Enligt 51 kap. 4–5 §§ kyrkoordningen ska den nationella nivån varje år upprätta en budget för nästa budgetår. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret, samt en plan för ekonomin under en period av tre år.

Skrivelsens innehåll och indelning

Mot bakgrund av ovanstående har kyrkostyrelsen i skrivelsen lämnat förslag till inriktning för verksamheten, kostnadsram för 2020 samt planeringsramar för 2021 och 2022.

Skrivelsen är indelad i följande delar. I *Att räcka evangelium genom ord och handling* ges en teologisk bakgrund till innehållet i skrivelsen. I *Kyrkostyrelsens upp-*

drag redovisas den nationella nivåns uppgifter, som leds och samordnas av kyrkostyrelsen. I *Skrivelsens struktur* finns övergripande information och läsanvisningar. I *Utmaningar utifrån omvärldsbeskrivning* redovisas de utmaningar kyrkostyrelsen ser utifrån genomförd omvärldsbeskrivning i Sverige och internationellt. I *Kyrkostyrelsens långsiktiga målbilder 2030* beskrivs kyrkostyrelsens ambitioner på längre sikt och vilka verksamheter som behöver bedrivas under planeringsperioden för att bidra till uppfyllnad av dessa målbilder. I *Ekonomi* redovisas och kommenteras ekonomin för den nationella nivån i sin helhet och förslagen till kostnadsram 2020 och planeringsramar 2021–2022. Dessutom redovisas här en kassaflödesbudget för åren 2020–2022. *Bilaga 1* innehåller den omvärldsbeskrivning som ligger till grund för kyrkostyrelsens verksamhetsinriktning och målbilder. *Bilaga 2* ger information om kyrkostyrelsens kansli.

Kyrkostyrelsens förslag

Av skrivelsen framgår att huvuddelen av planeringsperiodens budget omsluter löpande åtaganden och verksamhetskostnader. Antingen är ansvaret reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet på annat sätt av stor betydelse för Svenska kyrkans verksamhet. Enbart en mindre del utgör utrymme för särskilda prioriteringar.

Förslag till verksamhetsinriktning för perioden 2020–2022 redovisas utifrån ambitioner som kyrkostyrelsen har på längre sikt. De utmaningar som kyrkostyrelsen identifierat utifrån den omvärldsbeskrivning som framgår av bilaga 1 till skrivelsen, ligger till grund för följande långsiktiga målbilder:

1. År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar.
2. År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.
3. År 2030 finns effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Omvärldsbeskrivningen i skrivelsens bilaga 1 har inte föranlett kyrkostyrelsen att i denna skrivelse ändra målbilderna jämfört med föregående års skrivelse, men däremot har styrelsen identifierat ett par nya utmaningar mot bakgrund av den uppdaterade omvärldsbeskrivningen. Detta bl. a. med anledning av att hoten mot demokratin har förstärkts och att den ekonomiska osäkerheten nu ökar på grund av att prognoserna, efter några år med hög ekonomisk tillväxt, nu skrivs ned.

Kopplat till varje målbild finns ett eller flera delmål som ligger till grund för planering, genomförande och uppföljning i den samlade verksamheten under planeringsperioden. I anslutning till varje delmål finns insatser angivna, som ska genomföras för att leda mot uppfyllnad av målbilden.

Verksamheten på nationell nivå bedrivs inom följande elva verksamhetsområden:

- ◆ Stödja utveckling av församningslivet
- ◆ Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan
- ◆ Bidra till samhällsutvecklingen
- ◆ Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld
- ◆ Samordna och utveckla internationell mission och diakoni
- ◆ Hållbarhet
- ◆ Stödja och utveckla administration och förvaltning
- ◆ Styrning och ledning
- ◆ Reglera inomkyrkligt

- ◆ Utjämning och finansförvaltning
- ◆ Internt stöd

De första sju verksamhetsområdena som nämnts ovan har en direkt koppling till de långsiktiga målbilderna, medan verksamheterna inom de fyra sista områdena indirekt bidrar till målbildernas uppfyllnad. Hållbarhet redovisas i årets skrivelse för första gången som ett eget verksamhetsområde.

Mot bakgrund av uppdaterad intäktsprognos, som pekar på svag utveckling av kyrkoavgiften under kommande år, har kyrkostyrelsen i årets skrivelse intensifierat arbetet med kostnadsanpassning och effektivisering av verksamheten. Kostnadsanpassningarna finns både inom personalområdet och inom externa kostnader som exempelvis konsulter, resor och trycksaker. Kyrkostyrelsen menar att för att den nationella nivån ska ha en långsiktig hållbar ekonomi bör den löpande verksamheten finansieras av avgiften för gemensam verksamhet (sjuöringen), medan särskilda insatser finansieras av det gemensamma kapitalet. Därför avser kyrkostyrelsen att i kommande skrivelser fortsätta arbetet med kostnadsanpassningar.

Jämfört med föregående års skrivelse är kostnaderna på totalnivån oförändrade för år 2020 och 36 miljoner kronor lägre för år 2021. Planerade kostnader för år 2022 är enligt skrivelsen 81 miljoner kronor lägre jämfört med 2021. Samtidigt med detta finns kostnader för enskilda satsningar med i årets skrivelse som inte fanns med i föregående års skrivelse. Dels 25 miljoner kronor årligen 2020–2022 under verksamhetsområde *Hållbarhet* för att möta kyrkomötets uppdrag från 2018 (KmSkr 2018:13) att verka för ett nationellt program för klimatstrategier. Utöver detta planeras i årets skrivelse under verksamhetsområdet *Stödja och utveckla administration och förvaltning* en satsning på digitaliserad arbetsplats med 35 miljoner kronor 2020, 40 miljoner kronor 2021 och 20 miljoner kronor 2022.

Slutligen har kyrkostyrelsen, som ett resultat av dialog med stiftens, som målsättning att etablera ett gemensamt lönecenter för hela Svenska kyrkan på lämplig plats i landet med verksamhetsstart den 1 januari 2022.

Motion 2019:7 Uppdrag inom ansvaret för begravningsverksamheten

Bakgrund

Kyrkomötet gav 2015 kyrkostyrelsen i uppdrag att klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning av begravningsverksamheten ska hanteras. Detta efter att dåvarande Kyrkorättsutskottet i betänkandet Kr 2015:2 behandlat tre olika motioner med koppling till begravningsverksamheten. Kyrkorättsutskottet konstaterade att det finns behov av en tydligare struktur och ledning inom området, att det är angeläget att det inom Svenska kyrkan finns ett övergripande ansvar i dessa frågor och att oklarheterna vad gäller tillsyns- och samordningsfrågorna behövde utredas. Detsamma gällde, enligt utskottet, vilken roll och vilket ansvar Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO) ska ha i sammanhanget.

Kyrkostyrelsen återkom i frågan till kyrkomötet 2017 via skrivelsen KsSkr 2017:5 Begravningsverksamheten, som innehöll ett antal förslag till ändringar i kyrkoordningen inom området. I skrivelsen föreslogs att varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamheten, genom beslut i kyrkofullmäktige, ska fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad. Detta med syftet att stärka och tydliggöra församlingarnas och pastoratens arbete med utförandet av uppdraget som huvudmän. I skrivelsen fanns även förslag till ändringar i kyrkoordningen som tydliggör att det hör till stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingars och pastorats uppdrag som huvudmän för begravningsverksamheten fullgörs. Slutligen fanns i skrivelsen förslag om att det, genom tillägg i kyrkoordningens

bestämmelser om kyrkostyrelsens uppdrag, tydliggörs att kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten. Vilka konkreta arbetsuppgifter det senare skulle innebära togs inte upp i skrivelsen, eftersom det fanns behov av ytterligare beredning i frågan. Däremot nämndes i skrivelsen att kyrkostyrelsen planerade genomföra överläggningar i frågan med SKAO och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF). Kyrkomötet beslutade i enlighet med förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse.

Under 2018 förde kyrkostyrelsen samtal med SKAO om en successiv övergång av rådgivningsverksamheten inom begravningsområdet från SKAO till kyrkokansliet. Vidare beslöt kyrkostyrelsen i december 2018, efter överenskommelse med SKAO och SKKF, att avskaffa dåvarande Rådet för begravningsfrågor. Frågan om överföring av rådgivningsverksamheten lyftes enligt uppgift i SKAO:s styrelse den 4–5 februari 2019, varpå SKAO återkopplade att styrelsen ville behålla denna verksamhet hos SKAO. Den 20 februari 2019 beslöt kyrkostyrelsen, som ett led i fullgörandet av styrelsens ansvar för övergripande frågor gällande begravningsverksamheten, att uppdra till generalsekreteraren att påbörja uppbyggnad i kyrkokansliet av verksamhet avseende begravningsfrågor i vid mening. Med anledning av detta har rekrytering till en befattning i kyrkokansliet som nationell samordnare för begravningsverksamheten genomförts.

I skrivelsen KsSkr 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 (6.3.3 Verksamhetsområdet Reglera inomkyrkligt, sid. 18) redovisas nämnda beslut av kyrkostyrelsen om att särskild kompetens för begravningsverksamhetens relevanta sakområden ska byggas upp inom kyrkokansliet.

Motionen

Motionären föreslår att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att i sin tur ge SKAO ett fortsatt uppdrag till rådgivning inom begravningsverksamheten.

Motionären menar att SKAO idag utför rådgivning inom begravningsverksamheten på ett omvittnat uppskattat och utmärkt sätt. Ett avslutande av SKAO:s engagemang i denna del skulle därför innebära förlust av både kompetens och förtroendekapital.

Motionären anför vidare att i kyrkostyrelsens budgetskrivelse framförs vikten av direkta och framtida kostnadsanpassningar och effektiviseringar. Om rådgivningsverksamheten inom begravningsområdet förs över till kyrkokansliet innebär det merkostnader för kyrkostyrelsen på grund av verksamhetsomstart m.m. Att ge SKAO ett fortsatt uppdrag inom begravningsverksamheten vore därför enligt motionären en utmärkt lösning av frågan.

Motionerna 2019:38 och 2019:44 om utlandskyrkans ekonomi

Bakgrund

Enligt 2 kap. 12 § kyrkoordningen omfattar Svenska kyrkan i utlandet församlingar i utlandet och övriga utlandsverksamheter. Kyrkostyrelsen beslutar vilka utlandsförsamlingar som tillhör Svenska kyrkan och vilka övriga utlandsverksamheter som ska finnas. Inom Svenska kyrkan i utlandet gäller kyrkoordningens bestämmelser bara om det är särskilt angivet. Verksamheten bedrivs på cirka 40 platser i 23 olika länder över hela världen.

I tabell 18 på sidan 28 i kyrkostyrelsens skrivelse syns, att den samlade kostnadsramen för *rådet för Svenska kyrkan i utlandet* inom verksamhetsområdet *Stödja utveckling av församlingslivet* föreslås till 91 miljoner kronor 2020 och 92 miljoner

kronor 2021. Detta är tre miljoner kronor lägre jämfört med föregående års kostnadsram för 2020 och två miljoner kronor lägre jämfört med föregående års planeringsram för 2021. Kyrkostyrelsen uppger i skrivelsen att insamlade medel för verksamheten och erhållna bidrag ur stiftelsen för Svenska kyrkan i utlandet beräknas bli lägre än tidigare planering. För att anpassa verksamheten efter detta föreslås bland annat att personalkostnaderna blir sex miljoner kronor lägre för 2020 respektive fem miljoner kronor lägre för 2021 jämfört med föregående års ramar.

Kyrkostyrelsen uppger vidare i skrivelsen att den juridiska genomgången kommer att påverka verksamheten de närmaste åren både innehållsmässigt och ekonomiskt. Under verksamhetsområdet *Styrning och ledning* på sidan 17 i skrivelsen återfinns kostnader för utredning av juridisk karaktär i utlandsförsamlingar upptagna med sammanlagt 12 miljoner kronor för planeringsperioden.

Motion 2019:38

Motionärerna föreslår att föregående års beslutade planeringsramar för Svenska kyrkan i utlandet för åren 2020 och 2021 fastställs även i år.

Motionärerna anför att utlandsverksamheten under lång tid tillmötesgått de sparkrav som ålagts den. Om kyrkomötet beslutar i enlighet med kyrkostyrelsens skrivelse vad gäller utlandsverksamheten, måste verksamheten minskas med fyra tjänster 2020 och dras ned med ytterligare åtta tjänster 2021. Detta får till konsekvens att nuvarande struktur på utlandsverksamheten i form av de församlingar som nu finns där inte kan bibehållas.

Motionärerna menar vidare att i de flesta organisationer är det brukligt att först göra en genomlysning och när resultatet av denna lagts fram vidtar man åtgärder. I utlandskyrkans fall har det gjorts tvärtom, det vill säga att man först drar ned på verksamheten och sedan fattar man beslut om utredning.

Motionärerna hänvisar slutligen till Ekonomiutskottets betänkande 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021. Där framgår att det enligt utskottet ”är av lika stor betydelse [utöver den juridiska genomlysningen, eg. anm.] att kyrkostyrelsen parallellt med detta också bygger upp verksamheten genom tillskott av resurser”.

Motion 2019:44

Motionärerna föreslår att föregående års beslutade planeringsramar för Svenska kyrkan i utlandet för åren 2020 och 2021 fastställs även i år. Utöver detta föreslås att Svenska kyrkan i utlandet tillförs extra anslag om 12 miljoner kronor, fördelat över åren 2020 och 2021, för att täcka tillkommande kostnader som blir följderna av den genomlysning av verksamheten som nu sker.

Motionärerna anför att kostnadsramen för Svenska kyrkan i utlandet reducerats med 30 procent under de senaste tio åren. Förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse innebär att verksamhet och församlingar i utlandskyrkan måste prioriteras bort mitt under den intensiva analys- och utredningsperiod som nu pågår. Motionärerna menar att det vore en god och normal ordning att först utreda verksamheterna för att sedan därefter fatta beslut.

Motionärerna anför vidare att kostnader för de åtgärder som blir en konsekvens av utredningsarbetets slutsatser tillkommer utöver själva genomlysningen och att dessa kostnader inte finns med i kyrkostyrelsens skrivelse för planeringsperioden. Motionärerna uppger här en total tillkommande kostnad om 12 miljoner kronor med kyrkokansliet som uppgiftskälla.

Slutligen hänvisar motionärerna till tidigare nämnda uttalande av Ekonomiutskottet i kyrkomötet 2018 om vikten av att kyrkostyrelsen, parallellt med den pågående utredningen, bygger upp verksamheten genom tillskott av resurser.

Utskottets överväganden

Verksamhetens inriktning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Som en del av beredningen har utskottet haft överläggningar med kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få specifika frågor belysta och prioriteringar förtydligade.

De långsiktiga målbilder för verksamheten som antogs av kyrkomötet föregående år finns även med i årets skrivelse och utskottet noterar att dessa för tydlighetens skull nu har kortats ned och skärpts till något. Skrivelsen ger dock intryck av att målbildernas formulering är oförändrade jämfört med året innan, vilket inte är fallet. Utskottet utgår från att kyrkostyrelsen vid kommande eventuella omarbetningar av målbilderna på ett tydligare sätt aviserar i skrivelsen att så skett.

I likhet med Kyrkolivsutskottet stödjer utskottet kyrkostyrelsens strävan enligt Målbild 3 att bidra med resurser till effektivisering och samordning av administrationen inom Svenska kyrkan, för att på så sätt frigöra resurser till den grundläggande uppgift som församlingarna utför. Utskottet menar att den dialog som kyrkostyrelsen för med stiftens är mycket viktig för att finna lämpliga former för ansvarsfördelning och prioriteringar av uppgifter som behöver göras. Exempelvis ställer sig utskottet positivt till det initiativ om ett gemensamt löne- och arvodescenter inom Svenska kyrkan som har blivit ett resultat av dialogerna, vilket i sin färdiga form torde innebära betydande kostnadsbesparingar och bättre lönehantering inom Svenska kyrkan. Ett sådant lönecenter kommer sannolikt inte att kunna ha rikstäckande verksamhet redan 2022, utan verksamheten kan då bedrivas endast i någon eller några delar av landet. Utskottet delar kyrkostyrelsens tanke om att det nödvändigtvis inte behöver vara på nationell nivå som lönecentret har sin bas, utan det kan lika gärna vara hos något eller några av stiftens. Det är i sammanhanget viktigt att även församlingarna får komma till tals i frågan då ett genomförande på sikt innebär personalförändringar på lokal nivå inom Svenska kyrkan. Utskottet ser till nästa års skrivelse fram mot en redovisning av beräknade kostnader och tidplan för implementering av lönecentret.

När det gäller de utmaningar som kyrkostyrelsen identifierat och som leder fram till de målbilder som formulerats, noterar utskottet att några nya utmaningar tillkommit sedan föregående år. I det sammanhanget ser utskottet att skrivningen beträffande den nya utmaningen om framväxten av populistiska rörelser behöver skärpas till. Det rör sig här om antidemokratiska krafter i samhället som idag tar allt större utrymme och makt i anspråk. Utmaningen om att kunskapen om den kristna tron i Sverige minskar har funnits med i skrivelsen sedan tidigare. Här behöver, enligt utskottet, benämningen ”existentiella resurser” för läsförståelsens skull ersättas av exempelvis benämningen ”kristna trostraditioner”.

Utskottet delar Organisationsutskottets mening att verksamhetsområdet *Stödja utvecklingen av församlinglivet* behöver omformuleras till kommande år. Detta för att man inte ska missledas att tro att nationell nivå har till uppgift att främja kyrkolivet hos församlingarna, en uppgift som enligt kyrkoordningen nu ankommer på stiftens att utföra. Vidare ser utskottet, i likhet med Gudstjänstutskottet, ett värde i att nyckelordet

Gudstjänst under verksamhetsområdets delmål 1A i kommande skrivelser får ett eget delmål utifrån kyrkkoordineringens formulering av församlingens grundläggande uppgift.

E 2019:1

Kostnadsram 2020

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2020 till 3 143 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Mot bakgrund av de långsiktiga förändringar i förutsättningarna på intäktssidan som redovisats, välkomnar utskottet kyrkostyrelsens ansvarstagande i årets skrivelse för en ekonomi i balans på nationell nivå. Vikten av de kostnadsanpassningar och prioriteringar som nu påbörjats och som kyrkostyrelsen avser att fortsätta med på längre sikt kan inte nog understrykas. Utskottet utgår från en fortsatt bevakning av de ekonomiska förutsättningarna för den nationella nivåns verksamhet från kyrkostyrelsens sida framöver.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen föreslår motsvarande nivå på kostnadsram för 2020 som planerades för föregående år. Detta beror dock inte på att förslaget i årets skrivelse avser samma kostnader som tidigare planerats för, utan på att förändringen av de omprioriteringar som gjorts i årets skrivelse leder till noll i nettoförändring. Löpande verksamhetskostnader är nu 60 miljoner kronor lägre. Samtidigt har kyrkostyrelsen lämnat förslag om 25 miljoner kronor till att utarbeta former för ett nationellt program för klimatstrategier i enlighet med uppdrag från 2018 års kyrkomöte. Vidare anslås 35 miljoner kronor till implementering av en digital arbetsplats på nationell nivå. Detta på grund av att den pågående digitala utvecklingen i samhället sker i en sådan hastighet att kraven på en utvecklad IT-miljö med gemensamma lösningar inom Svenska kyrkan ökar.

Planeringsram 2021

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar medge planeringsram för 2021 till 3 140 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

I förhållande till föregående års planeringsram för 2021, har nu totala ramen för samma år minskat med 36 miljoner kronor. De löpande kostnaderna för 2021 har i årets skrivelse skurits ned med 101 miljoner kronor. Samtidigt med detta föreslår kyrkostyrelsen en fortsättning på klimatsatsningen till ett belopp om 25 miljoner kronor och fortsatt införande av digital arbetsplats till en beräknad kostnad om 40 miljoner kronor.

Planeringsram 2022

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar medge planeringsram för 2022 till 3 059 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Även för detta år planerar kyrkostyrelsen fortsatta satsningar på nationellt program för klimatstrategier och digital arbetsplats med 25 miljoner kronor respektive 20 miljoner kronor. Kostnaderna för 2022 beräknas bli 81 miljoner kronor lägre jämfört med 2021, vilket delvis sammanhänger med kostnader för kyrkovalet under 2021.

Motion 2019:7

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2019:7.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen fått i uppdrag av kyrkomötet att från och med 2019 ansvara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten inom Svenska kyrkan. Detta samtidigt med att församlingarna (begravningshuvudmännen) fått i uppdrag att fastställa riktlinjer för respektive begravningsverksamhet och att stiftet har fått i uppdrag att utöva tillsyn över begravningsverksamheten. Detta har i ett första steg på nationell nivå tagit sig till uttryck i att generalsekreteraren fått i uppdrag av styrelsen att bygga upp en särskild kompetens inom kyrkokansliet för relevanta sakområden inom begravningsverksamheten. Utskottet har även fått information om att en nationell samordnare i begravningsfrågor rekryterats under senare delen av 2019 och att den som rekryterats i sin föregående anställning arbetat som nyckelperson i begravningsfrågor hos SKAO.

Utskottet menar att det inte torde vara aktuellt för kyrkomötet att nu verka för en annan riktning i hanteringen av begravningsfrågorna på nationell nivå än den riktning som kyrkostyrelsen, till följd av kyrkomötets tidigare beslut, nu slagit in på. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2019:38 och motion 2019:44**Utskottets förslag:**

1. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2019:38.
2. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2019:44.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2019:38 och motion 2019:44 utöver kostnadsram bevilja 6 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbete med verksamhet och verksamhetsplanering (inkl. kriterier) att användas 2020,
4. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2019:38 och motion 2019:44 utöver kostnadsram bevilja 6 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbete med verksamhet och verksamhetsplanering (inkl. kriterier) att användas 2021.

Utskottet konstaterar att de förändringar av förutsättningarna för Svenska kyrkans totala finansiering på längre sikt som nu ger sig till känna kommer att få konsekvenser även för utlandsverksamheten. Utskottet menar dock att det inte är rimligt att minska ned på kostnaderna i utlandsverksamheten samtidigt som den juridiska genomlysningen av utlandsförsamlingarnas verksamhet pågår. Ett återställande av föregående års planeringsramar för 2020 och 2021, som motionärerna föreslår, är heller inte rätt väg att gå. Detta mot bakgrund av inledningsvis nämnda förändrade ekonomiska förutsättningar för Svenska kyrkans totala verksamhet. I likhet med Ekumenikutskottet menar utskottet att analys av grundläggande aspekter av utlandsverksamheten nu är nödvändig, så att Svenska kyrkan i utlandets uppdrag blir tydligare. Medel bör mot den bakgrunden ställas till kyrkostyrelsens förfogande för perioden 2021–2022 till arbete med verksamhet och verksamhetsplanering inom utlandsförsamlingarna med sammanlagt 12 miljoner kronor.

Utskottet föreslår därför att båda motionernas respektive punkt 1 och punkt 2 avslås.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att utöver kostnadsram bevilja 25 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbete med flyktingar och asylsökande att användas 2020.

Utskottets förslag är ett utskottsinitiativ.

Utskottet har informerats om förändringar i förutsättningarna på intäktssidan och instämmer med kyrkostyrelsen om att kostnadsanpassningar behövs för kommande år. Icke desto mindre konstaterar utskottet att behovet av stöd till arbete med flyktingar och asylsökande fortfarande kvarstår och att det på vissa håll i landet sker en kraftig ökning av antalet personer som kommer till flyktingförläggningar. Utskottet konstaterar att stödet till denna verksamhet uppgick till 60 miljoner kronor 2019 och att inget förslag om ytterligare medel för 2020 nu finns med i skrivelsen. Utskottet ser, mot bakgrund av nuvarande flyktingsituation, denna tvära förändring i verksamhetens finansiering som problematisk.

Utskottet föreslår därför en tilldelning av 25 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för 2020, där medlen kan användas för arbete såväl i Sverige som utomlands. Villkoren för användning av dessa medel motsvarar de villkor som ställdes när kyrkostyrelsen första gången beviljades medel utöver ram till 2016 års arbete med asylsökande och flyktingar. Detta betyder att villkoren även denna gång kännetecknas av flexibilitet och behovsstyrning. Flyktingsituationen förändras löpande och denna osäkerhetsfaktor är viktig att ta hänsyn till när man överväger hur medlen tilldelas och hur beslutsprocessen ska konstrueras. Utskottet har stort förtroende för kyrkostyrelsens kompetens att besluta om användningen av dessa medel i en föränderlig situation och ser fram mot rapportering till kyrkomötet 2021 som visar hur dessa medel har kommit till användning.

Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen, inom ramen för verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2021–2023, nogsamt bevakar området och vid behov söker säkerställa hanteringen av flyktingars och asylsökandes situation.

Extra medel till programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att utöver kostnadsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2020,
2. Kyrkomötet beslutar att utöver planeringsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2021,
3. Kyrkomötet beslutar att utöver planeringsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2022.

Utskottets förslag innebär en förstärkning av kyrkostyrelsens förslag om att anslå medel till programmet för planeringsperioden 2020–2022.

Kyrkostyrelsen nämner i skrivelsen att tio stiftsstyrelser står bakom det långsiktiga programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023. Syftet med

programmet är att ta tillvara på resultaten från de satsningar som gjorts i stiftet med hjälp av nationella medel för arbete med flyktingar under perioden 2016–2019. Det finns en gemensam samordningsfunktion inom programmet som kyrkostyrelsen vill stödja med 3 miljoner kronor per år under perioden 2020–2022. Utskottet har informerats om att berörda stift har ansökt om ytterligare medel, så att även verksamhetskostnaderna inom programmet kan täckas. Utskottet vill understryka vikten av att programmet genomförs i sin tänkta helhet och inte på något sätt avbryts med anledning av brist på finansiering. Detta inte minst mot bakgrund av att utskottet i detta betänkande även föreslår ytterligare medel utöver ram för 2020 till finansiering av arbetet med flyktingar och asylsökande.

Utskottet föreslår därför en extra tilldelning utöver kostnads- och planeringsramar om 2 miljoner kronor per år under perioden 2020–2022 att stå till kyrkostyrelsens förfogande till förmån för programmet.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Kjell Kallenberg, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Björn Falkeblad, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Sandra Ryström Signarsdotter, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Sören Ravn, Bertil Olsson och Terence Hong slo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi menar att Ekonomiutskottet borde ha föreslagit att kostnadsramen för 2020 och planeringsramen för 2021 höjs i enlighet med förslaget i motion 2019:44.

Leif Nordlander, Marie Wojidkow och Åke Marcusson

Särskild mening

Vi menar att Ekonomiutskottet borde ha föreslagit att kostnadsramen för 2020 och planeringsramen för 2021 höjts i enlighet med förslaget i motion 2019:44.

Mats Nilsson, Terence Hong slo, Victor Backström och Bertil Olsson

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2019:1y

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Till Ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottet yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Kyrkolivsutskottet stödjer kyrkostyrelsens strävan att bidra med ytterligare insatser för samordning och effektivisering inom Svenska kyrkans administrativa verksamhet, t.ex. genom gemensamt lönecenter. Detta för att skapa ett långsiktigt kyrkoliv och frigöra ekonomiska resurser i församlingarna för det grundläggande uppdraget.

Utskottet ser behovet av prioriteringar och besparingar på nationell nivå framöver och menar att den dialog som påbörjats med stiftens om ansvarsfördelning och gemensamma prioriteringar, och som kyrkomötet tidigare bejakat, är angelägen för att kunna göra de kostnadsanpassningar som krävs. Svenska kyrkan är resursstark med sina många olika enheter som kan bidra till helheten och därför behöver erfarenhetsutbytet stärkas. Utskottet menar också att ansvar kan fördelas och alla uppdrag behöver inte utföras centralt på nationell nivå. Ett stift skulle mycket väl kunna bära huvudansvar för något uppdrag till gagn för hela Svenska kyrkan.

I ljuset av satsningen på programmet för lärande och undervisnings strategiska betydelse är den budgetering som gjorts, på knappt 11 mnkr något försiktig, även om utskottet vet att enbart en mindre del av budgeten är disponibel för särskilda satsningar.

Utskottet förstår kyrkostyrelsens ambition att hålla skrivelsens text kortfattad och stringent men saknar möjligen på vissa ställen lite fylligare verksamhetsbeskrivning, t.ex. om betydelsen av utlandskyrkans arbete. Utskottet noterar även att de övergripande målen redigerats språkligt sedan förra året och ifrågasätter justeringar i de långsiktiga målbilderna efter att de antagits.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Zandra Pettersson, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Ralf Dahlgren, Cecilia Brinck, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2019:1y

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2020–2022**

Till Ekonomiutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Gudstjänstutskottet noterar att gudstjänst nu används som ett nyckelord under Målbild 1, delmål 1a, vilket är glädjande. Utskottet skulle dock hellre se ett eget delmål med rubriken Gudstjänst utifrån kyrkoordningens formulering om församlingens grundläggande uppgift.

Utskottet noterar att den statistik som används i skrivelsen är svårtolkad och att fler nycklar behövs för att förstå vad som döljer sig bakom siffrorna.

Den bild av församlingarnas gudstjänstliv som framträder blir ibland onödigt negativ.

Kyrkostyrelsen skriver på sidan 18 att kostnaderna för gudstjänstböckerna minskar på grund av arbetstakten. Gudstjänstutskottet betonar vikten av en hög arbetstakt framöver.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Malin Brolinson, Bartłomiej Szulc, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2019:1y

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 samt motionerna 2019:38 och 2019:44

Till Ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022, samt över motion 2019:38 Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet och motion 2019:44 Svenska kyrkan i utlandet

Organisationsutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över ovan nämnda skrivelse i den del som avser verksamhetens inriktning samt över ovan nämnda två motioner.

Skrivelse KsSkr 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Organisationsutskottet noterar att ett av de elva verksamhetsområden som skrivelsen tar sin utgångspunkt i är formulerat som ”Stödja utveckling av församlingslivet” (s. 5) och att denna formulering sedan återkommer, bl.a. under avsnitt 6 *Kyrkostyrelsens långsiktiga målbilder 2030*. Enligt utskottets mening är formuleringen mindre väl vald eftersom den, trots vad kyrkostyrelsen framhållit under avsnitt 3, *Kyrkostyrelsens uppdrag*, kan leda läsaren till den felaktiga uppfattningen att det hör till nationell nivå uppdrag att främja församlingslivet. Utskottet önskar för framtiden tydligare skrivningar i aktuell skrivelse, så att det klart framgår att det är stiftets uppdrag att främja (och ha tillsyn över) församlingslivet medan det som hör till den nationella nivåns uppdrag är att stödja *stiftens* arbete för utveckling av församlingslivet.

Motion 2019:38 Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet och motion 2019:44 Svenska kyrkan i utlandet

Organisationsutskottet vill utifrån sitt sakområde framhålla att de nedskärningar som framgår av kyrkostyrelsens budgetförslag riskerar att medföra kraftfulla försämringar av Svenska kyrkan i utlandets möjligheter att verka. Utskottet vill särskilt understryka att de föreslagna besparingarna avseende personalkostnaderna torde leda till att en allt större del av utlandsverksamhetens personal består av lokalt anställd personal, vilket reser frågor kopplade till vad det innebär att verka som utlandsförsamling. Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning om att det är angeläget att invänta resultatet av den pågående verksamhetsgenomlysningen av Svenska kyrkan i utlandet innan ställning tas till hur budgetunderlaget eventuellt bör justeras.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2019:1y

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Till Ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Utskottet inleder med att uttrycka att arbetet med psykisk ohälsa är en angelägen fråga för Svenska kyrkan och hoppas att detta även prioriteras ändamålsenligt när det gäller det ekonomiska resurserna. Att frågan är angelägen uttrycks väl i KsSkr 2019:5 Tematiskt kyrkomöte – Undervisning:

Den existentiella dimensionens betydelse för människan uppmärksammas alltmer i ljuset av ökad psykisk ohälsa. Detta är inte bara ett problem på individnivå utan ett växande samhällsproblem som vi för närvarande saknar adekvata begrepp för att beskriva. Ur ett kristet perspektiv kan vi tala om en andlig kris vars orsaker går att spåra till en förlust av livsmening och mål.

Utskottet noterar att det är skrämmande siffror över antalet människor i Sverige som bedöms lida av psykisk ohälsa som nämns i skrivelsen. Utskottet ser därför detta som en prioriterad fråga vilket också framgår av utskottets behandling av motion 2018:81 i betänkande SK 2018:14 Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid från föregående kyrkomöte. Utskottet ser också stora möjligheter i att kroka arm med andra samhällsaktörer för att uppnå bästa resultat.

Utskottet skulle önska ett förtydligande i stycke 5.1 som rör minskad kunskap om kristen tro. Om ordet *de* i styckets andra mening bytts ut till *dess* hade det blivit tydligare att Svenska kyrkan förvaltar samtliga existentiella resurser som nämns i meningen innan.

Även om utskottet kan se att punkterna i kapitlet *Utmaningar* följer omvärldsbvakningens uppställning skulle man önska en mer logisk följd av inomkyrkliga och samhälleliga utmaningar i framtida skrivelser.

I övrigt har utskottet inget att erinra mot skrivelsen.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Eva-Mai Mineur Tynong, Gunilla Eldebro, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

E 2019:1
Bilaga 4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2019:2y

Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet

Till Ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över motionerna 2019:38 och 2019:44

Svenska kyrkan i utlandet är en viktig del av Svenska kyrkan och utskottet bejakar motionernas intentioner och uppfattar dem som att de ekonomiska förutsättningarna inte ska försämrans under de utredningar som pågår. Utskottet är dock medvetet om att det sker kontinuerliga förändringar i delar av Svenska kyrkan i utlandets verksamhet.

Utskottet understryker vikten av att de utredningar som görs innefattar analys av grundläggande aspekter av verksamheten så att Svenska kyrkan i utlandets uppdrag blir tydligt.

Utskottet uttrycker också värdet av att uppdraget för Svenska kyrkan i utlandet i KsSkr 2019:1 tydligare bör beskrivas.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Ulla Löfven, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Celina Falk, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Christina Pettersson och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Ulla Birgersdotter, Stig Axelsson, Erik Ringheim, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Kåge Johansson, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2019:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018. Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2018. Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen och att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret. Vidare behandlas även Hållbarhetsredovisning 2018 för Svenska kyrkans nationella nivå.

Ekonomiutskottet föreslår att kyrkomötet fastställer årsredovisning, resultat- och balansräkningen samt beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2018.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisningen samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2018,
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2018.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018,
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2018.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som är respektive utskotts sakområde. Ett utskott, Samhälls- och kulturutskottet, har yttrat sig över skrivelsen. Yttrandet, SK 2019:2y, framgår av *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Årsredovisning 2018 för Svenska kyrkans nationella nivå* med bilagan *Resultatrapport 2018*. Bifogat i särskilt tryck finns också *Hållbarhetsredovisning 2018 för Svenska kyrkans nationella nivå*.

I likhet med föregående år redovisas återrapporteringen av kyrkostyrelsens behandling av kyrkomötesärenden inte som en bilaga till denna skrivelse utan, i enlighet med kyrkomötets beslut 2017, i en egen skrivelse, KsSkr 2019:3, vilken behandlas i Ekonomiutskottets betänkande E 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Årsredovisning 2018 för Svenska kyrkans nationella nivå

I *verksamhetsberättelsen* redovisas exempel på genomförd verksamhet inom områdena omvärld och relationer, stöd till stift och församlingar samt normering och förvaltning.

I *förvaltningsberättelsen* redovisas ett urval väsentliga händelser under året, totala intäkter och kostnader, marknadsvärdet i kapitalförvaltningen, framtida utveckling samt risker och osäkerhetsfaktorer för nationell nivå och utfall för den nationella nivåns eget kapital i relation till av kyrkomötet fastställt mål på storleken på det egna kapitalet. Det urval av väsentliga händelser som lyfts fram är beslutet om namnbyte för Svenska kyrkans internationella arbete till Act Svenska kyrkan, att den nya kyrkohandboken tagits i bruk, genomförandet av gemensamt fastighetsregister, fördelning av medel för Svenska kyrkans arbete med asylsökande och flyktingar samt fördelning av medel från regeringens satsning Hemlöshet bland unga vuxna.

I 2018 års årsredovisning lyfts för första gången de av kyrkomötet 2018 beslutade långsiktiga målbilder för 2030, som ska ligga till grund för fokusering och prioritering i det långsiktiga planeringsarbetet.

Det ekonomiska utfallet uppgick till minus 26 miljoner kronor. Avvikelsen mot det budgeterade resultatet (129 miljoner kronor) beror i huvudsak på ett sämre resultat i kapitalförvaltningen. Det fria egna kapitalet uppgick vid utgången av 2018 till 8 214 miljoner kronor vilket är 36 miljoner lägre än föregående år. Kyrkomötet beslutade 2016 att målet för storleken på den nationella nivåns kapital ska uppgå till lägst 6 500 miljoner kronor. Målet för storleken på det egna kapitalet ska justeras årligen med hänsyn till konsumentprisindex. Målet för 2018 blir därmed 6 677 miljoner kronor.

Väsentliga riskområden som beaktats är risk för skadat förtroende, aktivitetsrelaterade risker, risker inom finansförvaltningen samt omvärldsrisker.

Av revisionsberättelsen i årsredovisningen framgår att revisorerna har reviderat årsredovisningen med undantag för sidorna 1–32 samt 58–60. Revisorernas uppfattning är att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och att den ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Trossamfundet Svenska kyrkans finansiella ställning och kassaflöde per den 31 december 2018 samt att förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen samt att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Hållbarhetsredovisning Svenska kyrkans nationella nivå 2018

I denna redovisning finns bland annat rubriken *Styrning av hållbarhetsarbetet* där det bland annat framgår att nationell nivåns verksamhet utgår från ett brett hållbarhetsperspektiv där de andliga och existentiella, sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionerna i hållbarhetstanken erkänns som ömsesidigt beroende av varandra.

Detta följs av avsnittet *Vår omvärld* där den kontext som Svenska kyrkan verkar i beskrivs. Därefter följer avsnittet *Hur vi prioriterar* där Svenska kyrkans målarbete kopplas samman med målbilderna för 2030 samt Agenda 2030.

Under rubriken *Året som gått* ges många exempel på arbete inom hållbarhetsområdet och vad som åstadkommit under året.

Redovisningen avslutas med en bestyrkanderapport från revisorerna. Av denna framgår det, grundat på den översiktliga granskning som har gjorts, att det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att informationen i hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de av styrelsen och generalsekreteraren angivna kriterierna samt att en lagstadgad hållbarhetsrapport har upprättats.

Bilaga

I *bilagan* redovisar kyrkostyrelsen ett urval av verksamhetens insatser och resultat i förhållande till uppgifterna enligt kyrkoordningen och den verksamhetsinriktning kyrkomötet 2017 beslutade om. Därtill redovisas finansiering och kostnader för 2018 i relation till utfall 2017, av kyrkomötet beslutad kostnadsram för 2018 och kyrkostyrelsens detaljbudget 2018. Av den ekonomiska redovisningen framgår att de samlade kostnaderna blev 191 miljoner kronor lägre än den kostnadsram om 3 240 miljoner kronor för 2018, som kyrkomötet beslutade om.

I bilagan framgår mindre avvikelser mellan budget och utfall per verksamhet som i vissa verksamheter beror på omorganisation. Den största budgetavvikelsen avser kapitalförvaltningens avkastning som blev lägre än budgeterat.

Utskottets överväganden

Arsredovisningens innehåll

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2018.

Ekonomiutskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet har som en del av beredningen hållit överläggningar med revisorerna och kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få särskilda frågor belysta och fördjupad förståelse för skrivelsen.

Utskottet har med intresse tagit del av revisorernas rapportering från deras granskning av den nationella nivån. Granskningarna har haft stort fokus på så kallade riskområden. Revisorerna konstaterar att det finns bra interna rutiner och god internkontroll.

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserat av om respektive utskott har synpunkter på för utskottet relevanta delar. Samhälls- och kulturutskottet noterar i sitt yttrande att den redovisning som lämnas ger en bra bild av kyrkostyrelsens verksamhet. Utskottet uppskattar särskilt att Svenska kyrkan finns med som aktör i många olika samhälls- och kultursammanhang.

Utskottet har tagit del av *Hållbarhetsredovisning Svenska kyrkan nationella nivå 2018*. Redovisningen har granskats av den auktoriserade revisorn. Det är utskottets uppfattning att redovisningen på ett bra sätt beskriver hur den nationella nivån arbetar långsiktigt med olika hållbarhetsfrågor och hur hållbarhetsperspektivet genomsyrar stora delar av verksamheten på nationell nivå. Här efterlyser dock utskottet en

utveckling av dokumentet som visar vilka effekter hållbarhetsarbetet ger, exempelvis kring Fairtrade och trygghetsarbetet i kölvattnet av #Metoo och #Vardeljus.

Utskottet anser att den nya ekonomimodellen innebär en förbättring kring direktiv och mål men att den behöver utvecklas för att bli än mer transparent så att mål, åtgärder, effekter och kostnader tydligare kan utläsas. Utskottet ser behovet av en ökad transparens mellan Verksamhet och ekonomi och årsredovisningen så att det tydligare går att följa hur budgeterade medel har använts. Utskottet kommer också med intresse att följa hur kyrkostyrelsens arbete kring styrning och utvärdering av bland annat projekt utvecklas.

Utskottet ser därför fram mot en fortsatt utveckling av kyrkostyrelsens arbete med den interna styrningen samt kontroll och uppföljning av såväl löpande verksamhet som större satsningar och ett ännu mer sammanhållet flöde mellan skrivelsen Verksamhet och Ekonomi och årsredovisningens olika delar.

Ansvarsfrihet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2018.

Utskottet ansluter sig till revisorernas förslag.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojdkow, Kjell Kallenberg, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Sandra Ryström Signarsdotter, Victor Backström, Gun Alingsjö Bäck, Mats Nilsson, Sören Ravn, Eric Palmqvist, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2019:2y

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2018**

Till Ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018

Utskottet uppskattar skrivelsen och menar att den redovisning som lämnas ger en bra bild av kyrkostyrelsens verksamhet. Utskottet uppskattar särskilt att Svenska kyrkan finns med som aktör i många olika samhälls- och kultursammanhang.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Eva-Mai Mineur Tynong, Gunilla Eldebro, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2019:3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Sammanfattning

Betänkandet behandlar kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden samt motion 2019:31 1700 år efter kyrkomötet i Nicaea och motion 2019:43 Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystem.

Utskottet föreslår att skrivelsen med godkännande läggs till handlingarna samt föreslår bifall på motion 2019:31 punkt 1, avslag på motion 2019:31 punkt 2 samt bifall till motion 2019:43.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna,
2. bifalla motion 2019:31 punkt 1,
3. avslå motion 2019:31 punkt 2,
4. bifalla motion 2019:43.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Motionernas förslag

Motion 2019:31 av Anna Karin Hammar, 1700 år efter kyrkomötet i Nicaea

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att i samband med hågkomsten av det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 (KsSkr 2019:3, KmSkr 2017:15) även högtidlighålla att det 2025 är 1700 år sedan kyrkomötet i Nicaea,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att i samband hågkomsten av det första gemensamma kyrkomötet i Nicaea uttrycka en världsvid kristen tro i ljuset av nutida hot mot hela skapelsen.

Motion 2019:43 av Jesper Eneroth m.fl., Finansiering av institutions-själavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystem

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionssjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat/församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationell nivå roll och uppgift och i förhållande till utjämnings-/bidragssystem.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Ekumenikutskottet har därutöver erbjudits möjlighet att yttra sig över motion 2019:31 och Organisationsutskottet har erbjudits att yttra sig över motion 2019:43. Följande yttranden har inkommit.

Gudstjänstutskottet har yttrat sig över skrivelse 2019:3 i G 2019:2y, *bilaga 1*.

Samhälls- och kulturutskottet har yttrat sig över skrivelse 2019:3 i SK 2019:3y, *bilaga 2*.

Ekumenikutskottet har yttrat sig över motion 2019:31 i Eu 2019:1y, *bilaga 3*.

Organisationsutskottet har yttrat sig över motion 2019:43 i O 2019:2y, *bilaga 4*.

Bakgrund

KsSkr 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden* inklusive avsnittet *Övrig rapportering*.

Av redovisningen framgår att av totalt 43 skrivelser från tidigare kyrkomöten har 16 skrivelser slutbehandlats och avslutats under året, medan 27 återstår. Några uppdrag har senarelagts med ett år med hänvisning till nödvändiga omprioriteringar av planerad verksamhet samt på grund av 2019 års tematiska kyrkomöte.

Kyrkostyrelsen anser en skrivelse från kyrkomötet vara slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och, i förekommande fall, lagts fram för kyrkomötet, eller när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Skrivelser där kyrkomötet vill informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anför är i normalfallet avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och för dem vidare till ansvarig verksamhet på nationell nivå.

Kvarvarande skrivelser är följande.

År	Nr	Rubrik
2018	KmSkr 2018:3 med G 2018:1	Kyrkohandboksfrågor
2018	KmSkr 2018:4 med G 2018:5	Ny psalmbok
2018	KmSkr 2018:5 med SK 2018:10	Flygplatskyrkans framtid
2018	KmSkr 2018:6 med SK 2018:11	Rutiner vid näthat
2018	KmSkr 2018:7 med SK 2018:14	Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid

2018	KmSkr 2018:9 med TU 2018:6	Bank-id som identifikation vid in- och utträde
2018	KmSkr 2018:10 med TU 2018:8	Sekretessvarning i Kbok
2018	KmSkr 2018:13 med F 2018:1	Sammanhållet klimatarbete
2018	KmSkr 2018:14 med F 2018:2	Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet
2018	KmSkr 2018:15 med F 2018:3	Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan
2018	KmSkr 2018:16 med KI 2018:6	Uppföljning av #metoo och #vardeljus
2018	KmSkr 2018:17 med KI 2018:7	Tillgängligheten i lokaler och verksamheter
2018	KmSkr 2018:20 med O 2018:4	Församlingen grundläggande uppgift
2018	KmSkr 2018:21 med O 2018:7	Svenska Kyrkans Ungas ställning
2017	KmSkr 2017:2 med KI 2017:1	Medlemsstrategi
2017	KmSkr 2017:15 med Eu 2017:3	Ekumeniskt möte 1925 och 2025
2017	KmSkr 2017:21 med O 2017:4	Demokratifrågor
2017	KmSkr 2017:24 med O 2017:14	Definition av ordet pastoral
2016	KmSkr 2016:8 med EE 2016:5	Kyrkomedlemmens möjlighet att välja egen präst vid kyrkliga handlingar
2016	KmSkr 2016:9 med G 2016:7	Psalmboken
2016	KmSkr 2016:10 med G 2016:8	Gudstjänster i annat kristet samfund
2016	KmSkr 2016:13 med TU 2016:2	Legitimation för präster och diakoner
2016	KmSkr 2016:16 med TU 2016:13	Kommunikation om upphörande av tillhörighet i Svenska kyrkan
2015	KmSkr 2015:5 med TU 2015:17	Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
2014	KmSkr 2014:7 med TU 2014:3	Byte av uppdrag inom vigningstjänsten
2014	KmSkr 2014:20 med G 2014:6	Kyrkohandbok för Svenska kyrkan
2013	KmSkr 2013:14 med O 2013:5	Kyrkliga begravningsbyråer

I avsnittet *Övrig rapportering* rapporteras kring kyrkostyrelsens satsning *Dela tro – dela liv*, satsningen på undervisning och mission för alla åldrar. Projektet som helhet löper under perioden 2013–2018. Under perioden har 29 av 30 delsatsningar avslutats och satsningen har utvärderats av en extern utvärderare. Under 2019 kommer en

avslutande konferens att hållas som bland annat binder ihop satsningen *Dela tro – dela liv* med det fortsatta arbetet med programmet för lärande och undervisning.

I samma avsnitt lämnas en rapport kring verkställigheten av kyrkomötets beslut från 2017 om ändringar i kyrkoordningen avseende begravningsverksamheten.

Beslut om att riktlinjer för begravningsverksamheten ska finnas hos varje kyrklig huvudman samt förtydligande avseende hur stiftens tillsynsansvar för begravningsverksamheten fullgörs har trätt i kraft 2019.

Fortsatta samtal förs mellan kyrkostyrelsen, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, SKAO, samt Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, SKKF, bland annat kring vilka konkreta uppgifter som bör ligga hos kyrkostyrelsen.

Motion 2019:31 1700 år efter kyrkomötet i Nicaea

Motionären föreslår i sin motion högtidlighållande av det första kyrkomötet i Nicaea i samband med hågkomsten av det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 samt att kyrkostyrelsen vid denna hågkomst uttrycker en världsvid kristen tro i ljuset av nutida hot mot hela skapelsen.

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för hur uppdraget planeras. Detta sker i flera steg som dels innebär en analys av vad det ekumeniska mötet 1925 innebar, dels att ta fram underlag, såsom utvärderingar från tidigare större möte, för att slutligen, under hösten 2019, utifrån underlaget ta fram förslag på hur högtidlighållandet av det ekumeniska mötet 1925 kan utformas i samverkan med Sveriges kristna råd, SKR.

Motion 2019:43 Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystem

Motionärerna föreslår i sin motion en översyn av institutionssjälavården där verksamhet och ansvar vilar lokalt och finansieringen till stor del åvilar enskilda församlingar samt stiftet. Förslaget innebär en fördjupad översyn där även det generella utjämningsystemet och/eller bidragsförfarande beaktas. I motionen hänvisas till det pågående kyrkomötesuppdraget avseende Flygplatskyrkans framtid där bland annat de ekonomiska förutsättningarna ska belysas.

Under 2000-talet har ett flertal motioner behandlats av kyrkomötet som belyst delar av motionens breda anslag. Dessa har exempelvis handlat om fördelning av den statliga ersättningen för andlig vård vid häkten och fängelser (2005:1), högre anslag till stiftet för fördelning för kyrkliga tjänster vid större institutioner och organisationer (2016:72). De flesta motionerna har avslagits av kyrkomötet med hänvisning till att det är den lokala församlingens ansvar och att stiftsbidragen inte längre är styrda från nationell nivå utan det står stiftet fritt att prioritera och disponera bidragen.

I det pågående uppdraget avseende flygplatskyrkan bereds frågan utifrån ett brett principiellt perspektiv som har mycket gemensamt med institutionssjälavård såsom att verksamheten bedrivs på en annan arena än den egna och upptagningsområdet är betydligt större än den lokala territoriella församlingen. En annan likhet är att församlingen har små möjligheter att påverka motpartens (universitets/kriminalvårdens etc.) lokalisering och utveckling av verksamheten.

På kyrkokansliet är frågan aktuell i det pågående strategiska utvecklingsarbetet som sker i samverkan mellan kyrkostyrelsen och stiftet. En särskild fokusgrupp finns kring institutionssjälavården och en beskrivning av bland annat dess nuläge och finansieringsformer har sammanställts i en rapport, *Institutionssjälvårdens nuläge*, (juni 2019). Här lyfts även att verksamheten både handlar om omsorg om dem som vistas i församlingen och medlemsvård för anställda som ofta är församlingsbor. Av rapporten framgår att verksamheten också på många håll bedrivs i ett ekumeniskt

sammanhang där Svenska kyrkan ofta är en sammanhållande faktor för den organisatoriska delen av verksamheten vilket ställer krav på särskild kompetens både inom själavård och ekumenisk samverkan. Rapporten innehåller även en översyn av några stifts modeller för stiftsbidrag till institutionssjälavård. Underlaget är inte komplett men visar att modellerna varierar mellan stiftet, mellan vilken typ av verksamhet som får bidrag, hur bidragen är utformade, vilka underlag som krävs etcetera.

Utskottets överväganden

Beslut om att med godkännande lägga skrivelsen till handlingarna

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Utskottet har tagit del av skrivelsen. Utskottet konstaterar återigen att vissa kyrkomötesuppdrag förvisso är av mer komplex karaktär och kan kräva en större insats för att behandla, men att det är tveksamt om så långa handläggningstider som fyra till fem år kan anses rimliga. Utskottet ser dock med tillfredsställelse att några av de äldsta uppdragen, från 2013–2015, antingen är slutbehandlade eller att en process att verkställa uppdragen inletts. Dock konstaterar utskottet att kyrkostyrelsen i dessa fall aviserar handläggningstider som sträcker sig ytterligare ett till två år framåt i tid innan kyrkomötet får slutrapporter. Utskottet ser därför behov av interna rutiner inför verkställigheten av kyrkomötesuppdrag såsom en tydlig tidsplan. Rutiner för rapportering av ärenden som därefter av olika skäl dragit ut på tiden, såsom avvikelserapportering av tidsplanen eller att ärenden återförs till kyrkomötet för förnyade beslut etc., är andra åtgärder som utskottet efterlyser.

Utskottet konstaterar att även Gudstjänstutskottets synpunkter ligger i linje med det Ekonomiutskottet anser kring de, i vissa fall, alltför långa handläggningstiderna.

Föregående år anslöt sig utskottet till Gudstjänstutskottets principiella frågeställning kring kyrkostyrelsens rätt att omvandla eller förändra ett uppdrag som kyrkomötet beslutat om (E 2018:3). Denna fråga aktualiseras även i år gällande uppdraget Flygplatskyrkans framtid (SK 2018:10) då kyrkostyrelsen på eget initiativ breddat uppdraget. Utskottet ifrågasätter att kyrkostyrelsen återigen väljer att ändra inriktning på ett beslut fattat av kyrkomötet. Utskottet befarar att om frågan om flygplatskyrkan fortsättningsvis ska hanteras inom ramen för det större uppdraget kring institutions-själavården så kommer även detta uppdrag, vad gäller den del som avser flygplatskyrkan, att få en orimligt lång handläggningstid. Detta är också en aspekt som Samhälls- och kulturutskottet uttrycker oro för i sitt yttrande. Utskottet menar att det finns skäl för att slutföra kyrkomötesuppdraget avseende flygplatskyrkan under tiden som institutionssjälavården, inklusive flygplatskyrkan, utreds.

Motion 2019:31 punkt 1

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:31 punkt 1.

Utskottet anser att det finns goda skäl för att även högtidlighålla minnet av det första kyrkomötet i Nicaea år 325 vid högtidlighållande av 1925 års ekumeniska möte. Även Ekumenikutskottet ansluter sig till denna uppfattning.

Utskottet föreslår därför bifall till motion 2019:31, punkt 1.

Motion 2019:31 punkt 2

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:31 punkt 2.

Utskottet anser att motionens intentioner är goda men att det i ett ekumeniskt sammanhang kan finnas skäl till en mer försiktig hållning i de krav som framförs kring gemensamma uttalanden. Utskottet tar Ekumenikutskottets yttrande avseende punkt 2 som sitt eget, utskottet understryker vikten av att Svenska kyrkan är lojal med sina medlemskap i ekumeniska allianser, såsom Sveriges kristna råd och Kyrkornas världsråd och bidrar till att dessa internationella jubileer högtidlighålls i samråd med dem.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet därför att motion 2019:31, punkt 2 avslås.

Motion 2019:43

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:43.

Utskottet anser att motionen bör bifallas eftersom dessa verksamheter kräver relativt stora resurser, har allt större geografiska upptagningsområden, kräver kvalificerad kompetens kring både själavård och ekumenisk samverkan och därmed kan ses som nationella angelägenheter när det gäller finansiering av verksamheterna.

Samhälls- och kulturutskottet anför i sitt yttrande att den ursprungliga frågan avseende flygplatsverksamheten brådskar och det är olyckligt om det utvidgade uppdraget innebär att processen försenas. Organisationsutskottet påpekar bland annat också att det är angeläget om att frågan handläggs skyndsamt.

Utskottet anser att det är angeläget att kyrkostyrelsen får en samlad bild över de olika verksamheter som bedrivs inom ramen för begreppet institutionssjälavård och dess skiftande förutsättningar för att därefter finna en långsiktigt hållbar form för finansieringen.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motionen bifalls.

Uppsala 3 oktober 2019

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojdkow, Kjell Kallenberg, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Sandra Ryström Signarsdotter, Victor Backström, Gun Alingsjö Bäck, Berith Pagels, Mats Nilsson, Sören Ravn, Eric Palmqvist, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2019:2y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till Ekonomiutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Gudstjänstutskottet konstaterar att kyrkostyrelsen inte följt beslut i 2018 års kyrkomöte att till årets kyrkomöte återkomma med förtydligande av i enlighet med 2017 års kyrkomötesbeslut att bifalla det av Torvald Johansson under överläggningen framlagda förslaget i frågan om fortsatt arbete med kyrkohandbokens musik (KsSkr 2019:3, ärende KmSkr 2018:3). Utskottet vill uttrycka sitt missnöje och förutsätter att arbetet är färdigt till 2020 för att inte ytterligare bidra till komplexitet när tydligheten dröjer.

Gudstjänstutskottet noterar att det är fem år sedan kyrkomötet beslutade att börja arbetet med kyrkohandbok II (KsSkr 2019:3, ärende KmSkr 2014:20) och vill uttrycka sin otillfredsställelse över att arbetet inte kommit längre.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Margareta Andersson, Anders Åkerlund, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Birgitta Nilsson, Torvald Johansson, Malin Brolinson, Bartłomiej Szulc, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2019:3y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till Ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Utskottet tackar för informationen kring behandlingen om de pågående ärenden som utskottet arbetat med. Utskottet upplever att det är en ökad transparens mellan styrelse/kansli och kyrkomöte och uppskattar att kunna följa ärenden på detta sätt. Utskottet anser att utskottets tre pågående ärenden från 2018 års kyrkomöte är viktiga och ser fram emot slutbehandling av dessa ärenden.

Utskottet noterar att Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid har lagts samman med uppdraget att utreda andra verksamheter inom ”Institutionssjälavård”. Utskottet vill uttrycka sin oro att detta ska försena processen för flygplatskyrkan. Utskottet vill se en skyndsam hantering av detta ärende.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Eva-Mai Mineur Tynong, Gunilla Eldebro, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2019:1y

1700 år efter kyrkomötet i Nicaea

Till Ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över motion 2019:31

Utskottet bejakar motionens förslag om att högtidlighålla att det år 2025 är 1700 år sedan kyrkomötet i Nicaea ägde rum, samtidigt som jubileet av 1925 års ekumeniska möte i Stockholm uppmärksammas.

Samtidigt understryker utskottet vikten av att Svenska kyrkan är lojal med sina medlemskap i ekumeniska allianser, såsom Sveriges kristna råd och Kyrkornas världsråd och bidrar till att dessa internationella jubileer högtidlighålls i samråd med dem.

Utskottet hänvisar också till kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 där uppföljning av kyrkomötets beslut om Ekumenikutskottets betänkande 2017:3 Ekumeniskt möte 1925 och 2025 redovisas.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Ulla Löfven, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Celina Falk, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Christina Pettersson och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Ulla Birgersdotter, Stig Axelsson, Erik Ringheim, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Kåge Johansson, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2019:2y

**Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till
utjämnings-/bidragssystem**

Till Ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över motion 2019:43 Finansiering av institutions-
själavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystem

Organisationsutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över ovan nämnda motion.

Organisationsutskottet ställer sig positivt till innehållet i motionen och menar att den bör bifallas. Utskottet menar att frågan om institutionssjälavårdens bedrivande reser angelägna frågor av såväl organisatorisk som ekonomisk art och att det är viktigt att dessa frågor utreds samlat och skyndsamt.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2019:4

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Ekonomiutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutspunkt 3 att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Utskottet anser att den inslagna vägen med gemensamma system och i förlängningen gemensamt lönecenter är rätt väg att gå, men vill lyfta kommunikationsproblematiken kring detta. Utskottet ser också behov av ytterligare stöd kring frågor som exempelvis GDPR, men att detta skulle kunna ske via stiftens.

Utskottet vill dock påpeka att gemensamma system och volymhantering inte är den enda vägen att gå utan det måste också finnas utrymme för andra lösningar.

För att stimulera delande av erfarenheter anser utskottet att en utveckling av nuvarande strukturer kan vara en framkomlig väg.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Ekonomiutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Ekonomiutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan församlingarna avlastas ytterligare för att kunna fokusera sin kompetens och sina resurser på undervisningsuppdraget?
- ◆ Hur kan vi stimulera stift och församlingar att både dela med sig av egna erfarenheter av lärande och undervisning och att ta emot andras?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Ekonomiutskottet anfört beträffande undervisning.

Utskottets synpunkter avseende kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5

Utskottet vill inledningsvis lyfta några perspektiv utifrån kyrkostyrelsens skrivelse. Utskottet menar att man i kyrkostyrelsen i högre grad måste betona samverkan mellan nationell nivå och stiftet samt biskopsmötet.

När det gäller undervisningsansvaret saknar utskottet en reflektion kring prästernas utbildningsansvar och då i synnerhet kyrkoherdarnas övergripande ansvar. Utskottet menar här att denna fråga måste lyftas dels i den nuvarande utbildningen men även i fortbildning för att säkra en allmän kvalitetshöjning.

Utskottet vill även påtala skrivningarna kring gudstjänstens pedagogik. Här menar utskottet att gudstjänstens huvudfokus är tillbedjan, men att det i en gudstjänst av god kvalitet finns naturliga och goda inslag av pedagogik.

Hur kan församlingarna avlastas?

Utskottet menar att den inslagna vägen kring gemensamma administrativa lösningar för IT, telefoni, ekonomi- och lönehantering är rätt väg att gå och att kyrkostyrelsens förslag om centraliserat lönecenter ligger väl i linje med detta. Detta bör på sikt leda till kostnadsminskningar för Svenska kyrkan som organisation och ger möjlighet även för små församlingar och pastorat att få del av den kompetens som behövs kring exempelvis redovisning och HR-frågor som krävs för att varje församling och pastorat ska kunna vara långsiktigt hållbara arbetsgivare.

Hur detta kommuniceras är dock en nyckelfråga. Dels handlar det om att alla enheter, små som stora, måste se sitt ansvar för helheten och att detta till stor del är både en solidaritetsfråga och en förtroendefråga, dels handlar det om att vi ska bejaka olikheter som kan ge möjlighet till andra kostnadseffektiva lösningar. Detta innebär att modellerna för gemensamma lösningar inte kan vara tvingande men måste erbjudas som en möjlighet med reell nytta för den lokala enheten. Här måste även perspektivet kvalitetshöjning lyftas eftersom det inte alltid är självklart med en kostnadsminskning för att man ansluter sig till gemensamma system. Dialogen mellan stift och församlingar/pastorat är därför mycket viktig och det är också nödvändigt att stiftet i detta sammanhang tar sitt ansvar via förvaltningstillsynen.

Digitalisering av administration och arbetssätt ger utrymme för både kostnads- och tidsbesparingar. Arvodshantering är idag omfattande och kraftigt varierande – mer enhetlighet i regelverk och hantering ger tids- och kostnadsbesparingar i administrationen.

Utskottet ser också behov av stöd och hjälp till församlingar och pastorat kring sådana frågor som styrs av annan lagreglering och som tar mycket tid och kraft från det löpande arbetet, såsom exempelvis GDPR och barnkonsekvensanalyser. Här skulle stiftet kunna stödja i större utsträckning och exempelvis tillhandahålla mallar

eller andra färdiga lösningar till församlingsnivån. I detta sammanhang kan också tilläggas att genom detta arbetssätt skulle även stiftens kunna erbjuda en viss specialisering som skulle kunna vara till nytta för hela Svenska kyrkan. All kompetens behöver inte finnas i alla stift utan även här kan stift som ligger långt framme i vissa frågor kunna fungera som föredömen och skapa utrymme hos andra stift för specialisering kring andra frågor. Även Svenska kyrkans Arbetsgivarorganisation bör kunna användas som resurs i denna typ av arbete.

Nationell nivå och stiftens måste i högre grad samverka kring kommunikationen om att Svenska kyrkan behöver bilda allt större administrativa enheter utan att för den skulle förlora engagemanget i och för församlingsverksamheten.

Förändringsarbete går av tradition relativt långsamt inom Svenska kyrkan men kan underlättas av ett effektivt utnyttjande av redan etablerade strukturer. Som exempel vill utskottet lyfta visitationssystemet där en nära kontakt finns mellan stift och församlingar. Detta kan i än högre grad användas i syfte att påtala behov av och att lyfta fördelar med lösningar som lyfter volymhantering av administration till exempelvis servicebyråer. Här anser alltså utskottet att verktyg finns men måste användas i högre utsträckning.

Utskottet konstaterar också att det inte i alla sammanhang är servicebyråanslutning som är den optimala lösningen. Det kan, när det gäller vissa typer av tjänster i församlingar och pastorat, vara så att en lösning där man delar tjänster för att tillgodogöra sig specialkompetens är smidigare. Detta kan till exempelvis gälla fastighetsspecialister, rektorstjänster osv.

Hur dela erfarenheter?

Utskottet anser att det finns goda exempel kring undervisning och lärande, eftersom det sker en löpande utveckling av församlingsverksamheten i hela landet. Även här konstaterar utskottet att det finns etablerade strukturer att jobba vidare med och att utveckla. Exempel på detta är nätverksträffar, där anställda och/eller förtroendevalda i församlingar utses för att ha ett särskilt ansvar att kommunicera kring till exempel undervisning vid stifts- och andra samlingar. Här finns då också ett ansvar att kommunicera tillbaka till den egna församlingen om vad som sagts.

Församlingsinstruktionens ställning skulle också kunna stärkas kring undervisning så att det finns tydliga incitament för stiftens att följa upp vad som församlingen sagt sig vilja uppnå kring undervisning. Särskilt ansvariga på stiftens, men huvudansvar för att följa ett antal församlingar utifrån tillsynsperspektivet skulle skapa kontaktvägar där uppföljning kan ske mer naturligt och löpande. I nästa steg kan då stiftsstyrelserna, i sina samråd med kyrkostyrelsen ha ett naturligt underlag för fortsatta samtal i frågan om undervisning och lärande.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Ekonomikutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojdtkow, Kjell Kallenberg, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Björn Falkeblad, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Sara Lindalen.

E 2019:4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Sandra Ryström Signarsdotter, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Sören Ravn, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekumenikuskottets betänkanden
Eu 2019:1–3

Ekumenikutskottets betänkanden

Eu 2019:1 Studiecirkelmaterial för religionsdialog

Eu 2019:2 Utbildningsmaterial i missiologi

Eu 2019:3 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2019:1

Studiecirkelmateriel för religionsdialog

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:10 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett studiecirkelmateriel som kan användas i såväl barn- som ungdoms- och vuxengrupper för att öka förståelsen för andra religioner.

Utskottet konstaterar att det redan finns pågående arbete och satsningar inom religionsdialog och menar därför att det är överflödigt att besluta om ytterligare nytt studiemateriel. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:10.

Motionens förslag

Motion 2019:10 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist, Studiecirkelmateriel för religionsdialog

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, om möjligt i samarbete med Sensus och Abrahams barn, ta fram studiecirkelmateriel som kan användas såväl i barn- som ungdoms- och vuxengrupper för att öka förståelsen för andra religioner.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen anger i sin skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 på sidan 13 i avsnitt 6.2.2, under delmålen ”2B – Ekumeniska och interreligiösa relationer samt kultur”, vilka insatser som planeras för att uppnå målen. Bland dessa nämns att man ska utveckla och stödja utbildning och att kyrkomedarbetare ska få ökad kunskap om ekumenik och interreligiös dialog, samt metoder från dessa fält. På kyrkokansliet finns en anställd samordnare för interreligiöst arbete. I arbetsuppgifterna ingår att relatera till utvalda interreligiösa samarbeten och nätverk. Arbetet syftar till ökad kunskap om interreligiös dialog i Svenska kyrkans stift och församlingar.

Inom ramen för programmet En värld av grannar utvecklas och fördjupas dessutom Svenska kyrkans relationer med olika religiösa samfund och organisationer som arbetar för människor på flykt i Europa.

Vidare finns sedan 2015 *Tala väl om varandra* som är ett samarbete mellan Svenska kyrkans nationella nivå, Svenska kyrkans stift och studieförbundet Sensus. Det har innehållit utbildningar för anställda i stift och församlingar, med interreligiösa teman, och det finns ett förslag om att skriva en samtalsbok för att främja samtal inom och mellan religiösa utövare.

Abrahams barn

Abrahams barn är en politiskt och religiöst obunden organisation och arbetar med konfliktförebyggande pedagogiska program för skolans alla stadier. Verksamheten omfattar kulturmöten och språkutveckling samt FN:s konvention om barnets rättigheter. Organisationens målsättning är att sprida och fördjupa kunskap om kulturella traditioner i Sverige. Den första föreningen Abrahams barn bildades i Rinkeby 1991. År 2005 blev Abrahams barn ett verksamhetsområde inom Sigtunastiftelsen. Organisationen producerar bland annat studiematerial och har exempelvis gett ut läroboken *Samma rötter*.

Studieförbundet Sensus

Studieförbundet Sensus ger varje år ut en multireligiös almanacka och utbildar multireligiösa guider. Sveriges multireligiösa guider är ett nätverk av framför allt unga människor i Sverige. I nätverket finns troende från flera olika religioner. De multireligiösa guiderna besöker konferenser, skolor och arbetsplatser och håller workshops om olika religiösa seder.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:10.

Utskottet bejakar motionärens intentioner och understryker vikten av fortsatt arbete med religionsdialog som en form av alla de goda samtal som det samtida samhället behöver.

Utskottet konstaterar att det såväl i samhället som i Svenska kyrkans stift och församlingar finns flera initiativ och program på området religionsdialog. Det finns också ett pågående arbete med religionsdialog vid kyrkokansliet. Utskottet menar därför att det är överflödigt att besluta om ytterligare nytt studiematerial och föreslår därför kyrkomötet att motion 2019:10 ska avslås.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Ulla Löfven, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Celina Falk, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Christina Pettersson och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Ulla Birgersdotter, Stig Axelsson, Erik Ringheim, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Kåge Johansson, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2019:2

Utbildningsmaterial i missiologi

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:23 i vilken föreslås att Svenska kyrkan ska framställa ett utbildningsmaterial i missiologi som kan användas för såväl anställda som förtroendevalda i Svenska kyrkan.

Utskottet konstaterar att mission är en del av församlingens grundläggande uppgift och att det redan nu finns material som väl uppfyller det som efterfrågas i motionen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2019:23 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2019:23 av Kjell O Lejon m.fl., Utbildningsmaterial i missiologi

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att det tillskapas ett utbildningsmaterial i missiologi, tillämpligt för anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkans församlingar, för att i en nationell satsning skapa förutsättningar för att höja kunskapsnivån om den fjärde aspekten i församlingarnas grundläggande uppgift, att utöva mission.

Bakgrund

I såväl 4 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan som 2 kap 1 § och inledningstexten till andra avdelningen i kyrkoordningen anges att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I samband med 2013 års kyrkomöte behandlades fyra motioner 2013:1–4 om den grundläggande uppgiften. Organisationsutskottet noterar i sitt betänkande 2013:3 att den grundläggande uppgiften är skriven i singularis vilket betyder att det handlar om en uppgift som i sig består av fyra huvuddelar. I likhet med Läronämnden konstaterar utskottet i sina överväganden att den grundläggande uppgiften är utformad för att ge utrymme för lokal och regional tillämpning. Utskottet menar att det är en styrka att det i Svenska kyrkan finns ”utrymme för mer än en kyrkosyn, vilket i sin tur skapar utrymme för en variation av människosyn och kunskapssyn.”

I den första avdelningen av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 definieras närmare hur Svenska kyrkan ska vara ett redskap för att räcka evangelium genom ord och handling.

Svenska kyrkans tolkning är att alla döpta har till uppgift att tillsammans förkunna ”budskapet om tro, hopp och kärlek; om förlåtelse, försoning och nåd, så att människor får lära känna Jesus och ta del av evangeliets tröst, livsmod och kraft”. Det grundläggande förhållningssättet är att uppdraget är holistiskt i mission och diakoni, där det sker i en god ekumenisk relation med andra kyrkor i en världsvid gemenskap.

Sedan 1910 vid världsmissionskonferensen i Edinburgh om ”världens evangelisering i vår generation” fram till 2018 i Kyrkornas världsråds (KV), missionskonferens i Arusha har missionsperspektivet behandlats i ett stort antal dokument och konferenser i den ekumeniska rörelsen. I KV:s missionsdokument från 1982, *Mission och evangelisation: Ett ekumeniskt dokument*, var Missio Dei (Guds Mission) det viktigaste budskapet. 2012 antog Centralkommittén för KV missionsdokumentet *Tillsammans för livet – mission och evangelisation i en värld i förändring*. Dokumentet togs fram med bred ekumenisk förankring från såväl den romersk-katolska kyrkan som den evangelikala rörelsen.

Även i Lutherska världsförbundet (LVF) har mission och missionsuppdraget behandlats vid ett flertal tillfällen och i flera dokument. Det viktigaste bidraget från LVF, som fortfarande är aktuellt, är dokumentet *Mission i kontext* som antogs år 2004.

Den senaste skriften i ämnet mission och missiologi publiceras nu i september 2019 och är Sveriges kristna råds (SKR) och Svenska missionsrådets (SMR), studie- och utbildningsmaterial *Berörd*. Studiematerialet avser att stimulera, bredda och berika missionssamtalen i kyrkor och samhälle i Sverige. Skriften är resultatet av en studieprocess som startade 2014 och i den har det funnits ett brett deltagande från Svenska kyrkan, Stockholms katolska stift, Pingströrelsen, Ekumeniakyrkan, Evangeliska Frikyrkan, Ortodoxa kyrkan samt Uppsala universitet, Lunds universitet och Södertörns högskola.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2019:23 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet konstaterar att mission är en del av församlingens grundläggande uppgift. Kyrkomötet har genom åren vid ett flertal tillfällen behandlat motioner om mission. Vidare noterar utskottet att det såväl i Svenska kyrkan som i det vidare ekumeniska sammanhanget finns material och rapporter som anknyter till mission och evangelisation samt missiologi.

Studie- och utbildningsmaterialet *Berörd* har sammanställts genom SKR och SMR med ett brett ekumeniskt deltagande, som även inkluderar Svenska kyrkan. Även om materialet har bredare ansats än vad som efterfrågas i motionen, torde det väl uppfylla det som efterfrågas. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2019:23 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

På Ekumenikuskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Ulla Löfven, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Johan Garde, Celina Falk, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård och Christina Pettersson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Ulla Birgersdotter, Stig Axelsson, Erik Ringheim, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Kåge Johansson, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot Ekumenikuskottets beslut att motion 2019:23 ska anses besvarad med vad utskottet anfört till förmån för motionen.

Vi vet sedan tidigare och har även här på kyrkomötet blivit påmind om att kunskap om och närhet till Svenska kyrkan kraftigt minskat under många årtionden. Socialiseringen in i kyrkan är inte längre självklar. Mission är inte något som enbart behövs långt borta utan i vår omedelbara närhet.

Jag menar att Svenska kyrkan behöver ett eget studiematerial i missiologi så att vi i församlingarna kan dela med oss av evangeliet att Gud blivit människa i Jesus Kristus och därigenom bidra till att fler människor får lära känna Jesus som sin frälsare och vän.

Motionen bifalls inte med motiveringen att den redan är besvarad, alltså att det redan finns studiematerial i ämnet.

Som ett exempel på sådant material pekar man på den nyutkomna boken "Berörd". Jag uppfattar inte att dess syfte är att utbilda församlingar i missiologi utan ett exempel på receptiv ekumenik där man inbjuds till samtal kring vad mission kan vara i ett ekumeniskt sammanhang.

Om det finns fler studiematerial för Svenska kyrkan, avsedda för församlingarna i ämnet önskar jag att det ges en sammanställning på dessa.

Christina Pettersson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2019:3

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Ekumenikutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutspunkt 3 att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Ekumenikutskottet konstaterar att dopet förenar alla kristna i en världsvid gemenskap som Svenska kyrkan är en del av. Svenska kyrkan träder framför allt fram som stift och församlingar och de nivåerna behöver rustas för att kunna leva i ljuset av den världsvida tillhörigheten. Inom områden som ekumenik, mission och religionsdialog är metoder som stärker möjligheterna till ömsesidigt lärande mycket viktiga. I sammanhanget är fortsatta satsningar bland barn och unga av särskild vikt.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Ekumenikutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Ekumenikutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan samhörigheten med döpta över hela världen aktualiseras och fördjupas?
- ◆ Hur kan vi i den världsvida kyrkan stärka förmågan att analysera samhällsfrågor, skapa tillitsfulla relationer, utmana orättvisor, identifiera tecken på hopp och ge stöd till människor i nöd?
- ◆ Hur kan vi bli bättre på att lära oss av andra både lokalt, nationellt och internationellt?
- ◆ Hur kan den religionsteologiska medvetenheten stärkas i kyrkans undervisning?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Ekumenikutskottet anfört beträffande undervisning.

Dopet är den världsvida kyrkans grund och genom det förenas alla kristna med varandra. I dopets gemenskap finns inget som skiljer oss från varandra; varken kön, ålder, åsikter eller kyrkotillhörighet. Som döpt tillhör varje kristen kyrkas gemenskap och kan bidra till kyrkans liv och uttryck; vara Guds händer i världen och därmed bidra till upprättelse, fred och försoning.

Svenska kyrkan träder fram som en kyrka i den världsvida gemenskapen och kallas till ett aktivt ansvar för skapelsen och till att förbli en stark röst för fred och rättvisa. Vi kallas också till solidaritet med och förbön för alla som förföljs för sin tros skull. Utskottet utgår ifrån bilden i 1 Kor. 12 att kyrkan är Kristi kropp och om en kroppsdel lider, så lider alla de andra.

Svenska kyrkans liv gestaltas framför allt i lokala (församlingar) och regionala (stift) gemenskaper. Utskottet ser vikten av att i församlingsinstruktionen beakta att vi är en del av den världsvida kyrkan med allt vad det innebär. Förutsättningarna för de lokala och regionala ekumeniska gemenskaperna behöver vara fortsatt starka för att kunna uttrycka den världsvida tillhörigheten. Utskottet erinrar sig initiativ som Mission i retur som exempel på hur de lokala och regionala gemenskaperna kan inspireras av den världsvida tillhörigheten. Utskottet menar att Svenska kyrkans stiftskanslier har en mycket viktig roll för att de globala perspektiven och frågor om ekumenik och mission ska kunna ha en fortsatt stark plats i de lokala gemenskapernas sammanhang. Stiften behöver kunna vara kanalen mellan de satsningar som görs och de dokument som skrivs av exempelvis Sveriges kristna råd, Lutherska världsförbundet, Kyrkornas världsråd och lokala församlingar.

Utskottet menar att särskilda vänrelationer med andra kyrkor i såväl Sverige som i andra länder är viktiga uttryck för hur samhörigheten med döpta fördjupas. Konkreta möten behöver kunna äga rum på alla nivåer för det är genom ömsesidiga möten vi utvecklas och lär oss. Utskottet understryker dock att för att kunna lära sig om och av andra är kunskapen om den egna traditionen och identiteten mycket viktig. Dessa två aspekter behöver alltid komplettera varandra och från religionsteologins område finns det särskild teoribildning som går att använda. Till exempel får aldrig det bästa hos en själv jämföras med det sämsta hos ens nästa. Det är utskottets mening att arbetet med religionsdialog måste systematiseras och befintlig teori måste bli en utgångspunkt för arbetet. Religionsdialog är det levda livets dialog och nyfikenhet och ödmjukhet är viktiga nycklar. Inspiration kan hämtas från den ekumeniska rörelsens metoder, till exempel *receptiv ekumenik*.

Det fortsatta lärandet i Svenska kyrkan behöver alltså präglas av ömsesidiga möten, där människor kan lära sig av och i relation till varandra. Utskottet vill understryka vikten av att lärandet går före undervisningen och Svenska kyrkans undervisning måste ha sin klangbotten i att människan är subjektet i sitt eget lärande. Barn och ungdomars lärande och rätt till andlig utveckling ska ha fortsatt prioritet och barnkonventionen ska vara en viktig utgångspunkt.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Ulla Löfven, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Stig Axelsson, Celina Falk, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Christina Pettersson och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Roland Samuelsson, Ulla Birgersdotter, Erik Ringheim, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Kåge Johansson, Birgitta Axelsson Edström och Anders Novak.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkolivsutskottets betänkanden
K1 2019:1–8

Kyrkolivsutskottets betänkanden

- KI 2019:1 Läroplan för Svenska kyrkan
- KI 2019:2 Riktlinjer för konfirmandarbetet
- KI 2019:3 Vuxenkonfirmation
- KI 2019:4 Lägerverksamhet
- KI 2019:5 Utbildning och stöd för ledare i undervisning
- KI 2019:6 Låt oss lära på fler sätt
- KI 2019:7 Alphakurser
- KI 2019:8 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:1

Läroplan för Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2019:1 och 2019:16 som handlar om kyrkans undervisningsuppdrag. Utskottet anser att motionerna är angelägna men begreppet läroplan leder församlingar fel. Med anledning av motionerna föreslår i stället utskottet att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till innehåll som stöd för församlingarnas undervisning för alla åldrar. Utskottet ser gärna att det sker i programmet för lärande och undervisning.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:1,
2. avslå motion 2019:16,
3. med anledning av motionerna 2019:1 och 2019:16 uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till innehåll som stöd för församlingarnas undervisning för alla åldrar.

Motionernas förslag

Motion 2019:1 av Lars-Ivar Ericson, Läroplan för kyrkans barnverksamhet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en läroplan för kyrkans barnverksamhet.

Motion 2019:16 av Kent Karlsson och Lena Arman, Svenska kyrkans läroplan 0–18 år

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en sammanhållen läroplan för Svenska kyrkans undervisning med barn och unga 0–18 år.

Bakgrund

Motionerna pekar på betydelsen av sammanhang och progression när det gäller Svenska kyrkans undervisning i relation till barn och unga. Motionerna knyter an till kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2019:5) som behandlas under årets kyrkomöte.

I skrivelsen anges att behovet av en kraftsamling i Svenska kyrkan kring undervisning och lärande är stort. Därför föreslår kyrkostyrelsen att en sådan kraftsamling

ska genomföras tillsammans med stift och församlingar. Vidare föreslår kyrkostyrelsen att kyrkomötet genom ett uttalande ska uppmana församlingar, stift och den nationella nivån till en unik satsning på undervisning och lärande.

Svenska kyrkans arbete med undervisning

De senaste 20 åren har det tagits fram ett antal dokument som påverkat Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning. *I dialog med barn – grund för Svenska kyrkans arbete bland barn 0–14 år* gavs ut 1999 av Församlingsnämnden och året efter (2000) *Lärande och undervisning – grund för Svenska kyrkans pedagogiska arbete* (Svenska kyrkans nämnd för kyrkolivets utveckling)

2012 tog Svenska kyrkans nationella nivå, i samverkan med stiftet, fram dokumentet: *Svenska kyrkans möte med barnet 0–6 år*. Dokumentet beskriver vad Svenska kyrkan vill vara i mötet med barnet och är ett stöd för utvecklingen och framtagande av handlingsplaner, kursplaner m.m.

Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete (2007) är antagna av alla Svenska kyrkans 13 domkapitel. Riktlinjerna anger att varje församling ska göra en handlingsplan för det lokala konfirmandarbetet som ger konfirmationsundervisningen ett sammanhang.

Under 2009–2012 pågick programmet Barn och unga 0–18 år med uppgift att stärka barn och ungas upplevelse av Svenska kyrkan som en plats för delande av tro och livsfrågor på sina egna villkor. Programmet avslutades 2012 och samma år beslutade kyrkostyrelsen om en gemensam satsning på kyrkans undervisning och mission i alla åldrar: *Dela tro – dela liv*. Syftet med satsningen var att stödja stiftens främjande av församlingarna i deras uppgift att, med stöd av undervisning, möjliggöra för människor i olika åldrar att ta emot evangelium. Satsningen pågick under åren 2013–2018.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020) lyfte kyrkostyrelsen fram lärande och undervisning som ett prioriterat område för nationell nivå under de kommande åren. Programmet för lärande och undervisning är Svenska kyrkans gemensamma och långsiktiga satsning på ett systematiskt och sammanhållet arbete med lärande och undervisning för alla åldersgrupper.

Tidigare behandling i kyrkomötet

2017 behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande 2017:3 motion 2017:120, ABC för kyrkans undervisning. Motionären anser att det behöver tas fram en gemensam utgångspunkt/läroplan för kyrkans undervisningsuppdrag och föreslår med anledning av det i beslutspunkt 1 att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att i den kommande satsningen ”program för lärande och undervisning” utarbeta nationella ”Trons ABC” där det centrala innehållet i kyrkans dopundervisning för olika åldrar formuleras.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:16.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2019:1 och 2019:16 uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till innehåll som stöd för församlingarnas undervisning för alla åldrar.

Utskottet menar att motionerna är viktiga, då de handlar om undervisning som är en dimension i församlingens grundläggande uppgift. Det finns en stor samstämmighet i utskottet om att det behövs en kärna, en kompass eller vägledning som förtydligar vad som är centralt i Svenska kyrkans undervisning. Samtidigt menar utskottet att begreppet läroplan är svårt, då det finns risk att begreppet leder oss fel när det ska bedrivas undervisning i Svenska kyrkan. En läroplan riskerar att bli något som måste följas och som kan vara svårt att anpassa till de människor och verksamheter som finns i församlingen. De ungas kyrkomöte anger i sina kommentarer gällande motion 2019:1, att läroplan och riktlinjer är något som många unga associerar med skola och mätbara krav. Utskottet instämmer i resonemanget som De Ungas Kyrkomöte lyfter fram gällande motion 2019:16. De påpekar i sin kommentar att det kan uppstå en problematik då barn i kyrkans verksamheter sällan börjar samtidigt och att det därför blir svårt att ha en barn- eller ungdomsgrupp (en gruppstillhörighet som motiveras av t.ex. ålder eller intressen) där kunskaperna om kristen tro varierar.

Utskottet har också identifierat behovet av metodbank, material, konkreta tips och idéer för den som står i undervisningsuppdraget.

Begreppen läroplan och undervisningsplan har diskuterats i utskottet. Även ”plan för lärande och undervisning” har nämnts som en möjlighet. Detta för att poängtera att lärande hör ihop med undervisning men är samtidigt något större och mer genomgripande för en människa.

Utskottet är delat i åsikterna om huruvida behov finns av fastställda gemensamma kursplaner, menanser att det är värdefullt om förslag till innehåll arbetas fram som stöd till de församlingar som så önskar.

Utskottet vill även påpeka att det är viktigt att 0–18 års perspektivet inte tappas bort i programmet för lärande och undervisning.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionerna 2019:1 och 2019:16 men med anledning av dem föreslår i stället utskottet kyrkomötet att utarbeta förslag till innehåll som stöd för församlingarnas undervisning för alla åldrar. Utskottet ser gärna att det sker i programmet för lärande och undervisning.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Zandra Pettersson, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

KI 2019:1

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:2

Riktlinjer för konfirmandarbetet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner, 2019:2 och 2019:8, som handlar om *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete*. Motionerna berör i vilken ålder barn ska erbjudas möjlighet att konfirmeras för att undvika glapp i församlingens verksamhet och vad konfirmationsundervisning ska innehålla i form av tematik. Utskottet anser att konfirmationsåldern är väl anpassad för konfirmationens innehåll samt att antagande av konfirmandriktlinjerna är en fråga för domkapitlen, inte kyrkomötet. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionerna ska avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:2,
2. avslå motion 2019:8.

Motionernas förslag

Motion 2019:2 av Karl-Gunnar Svensson, Nya modeller för konfirmandarbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, genom kontakt med stift och församlingar, hitta modeller för konfirmandarbetet som gör att konfirmandundervisningen blir en naturlig fortsättning på församlingarnas barnarbete.

Motion 2019:8 av Marjut Ervasti m.fl., Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inkludera klimat- och hållbarhetsperspektiv i *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete*.

Bakgrund

Båda motionerna berör *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete*. De nu gällande riktlinjerna är framtagna 2007 och är antagna av domkapitlen i alla stift. Riktlinjerna innehåller de regler som gäller för konfirmation i Svenska kyrkan, t.ex. i vilken ålder barnet bjuds in, hur många klocktimmar undervisning ska omfatta och antal lägerdygn som ska erbjudas. I riktlinjerna finns en medveten försiktighet att styra församlingarnas konfirmandarbete då förutsättningar och behov varierar. Riktlinjerna

poängterar att kyrkan vill vara ett stöd för unga människor och hjälpa dem att bearbeta angelägna frågor i ljuset av kristen tro.

Handlingsplaner

Riktlinjerna anger att varje församling ska göra en handlingsplan för det lokala konfirmandarbetet, vilket betyder att det i handlingsplanen ska formuleras mål som är möjliga att utvärdera. Denna handlingsplan ska utformas så att den lever upp till riktlinjerna och utgår från församlingens inriktning på det pedagogiska arbetet. Riktlinjerna betonar vikten av att konfirmationen sätts i ett pastoralt sammanhang och betydelsen av det görs tydliga kopplingar mellan handlingsplan och församlingsinstruktion.

I samband med Krafttag konfirmation 2014–2017 påbörjades ett arbete med att revidera riktlinjerna. Arbetet leds av Svenska kyrkans nationella nivå och genomförs i samverkan med stiftet. I det pågående arbetet har arbetsgruppen lämnat förslag på tematik gällande undervisningens innehåll. Här fanns bland annat miljö och klimat med som ett föreslaget tema. I den remissrunda som genomfördes 2019 avvisade stiftens domkapitel dessa förslag på tematik med huvudsaklig motivering att församlingar har kompetens och förmåga att själva utforma en konfirmationsundervisning som är anpassad till den lokala kontexten och församlingens förutsättningar.

Konfirmationsålder

I det pågående arbetet med riktlinjerna har det förts en diskussion som gäller konfirmandens ålder. Några stift har önskat möjligheten att erbjuda konfirmation till yngre barn. Anledningen som anges, är att barnen redan finns i församlingens verksamhet och att det därför blir enklare att nå dem med inbjudan samt att det blir kontinuitet i deras deltagande i församlingens verksamhet. Majoriteten i arbetsgruppen gjorde dock bedömningen att det är viktigt att behålla konfirmandåldern till det år barnet fyller 15 år (som det är idag). I resonemanget framfördes att målsättningen med konfirmandarbetet är att ge stöd till tonåringar under en fas i identitetsutvecklingen som för de flesta inträffar vid 14–15 års ålder. Arbetsgruppen påpekade också att det redan finns en utvecklad konfirmandpedagogik och pedagogiskt material för just denna åldersgrupp.

Klimat och konfirmation

Svenska kyrkans arbete med frågor som rör klimatet pågår i varierande grad på alla kyrkans nivåer. I *Ett biskopsbrev om klimatet* (2014) uppmanade biskoparna församlingarna att särskilt studera de bibeltexter som handlar om vår plats och vårt ansvar i skapelsen, om rättvisa och rättfärdighet. I brevet påtalas vikten av att använda de redskap som finns för att stödja församlingarnas klimat- och miljöarbete (exempelvis miljödiplomering). I *Ett biskopsbrev om klimatet* (2019) beskrivs att den existentiella oron fördjupas, inte minst bland barn och unga. I brevet påpekas att Svenska kyrkan har en viktig uppgift som förmedlare av hopp, framtidstro och livsmod.

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga har i många år arbetat med att integrera miljö- och hållbarhetsperspektiv i både teologi och praktik. Konkreta exempel på detta är arbetet med Agera-volontärer och Changemakers.

Motion 2019:2

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:2.

Utskottet bejakar motionärens beskrivning av betydelsen av att församlingar har ett sammanhållet arbete med barn och unga, men utskottet tror inte att ett tidigare-läggande av konfirmationsåldern är lösningen. Utskottet vill också framhålla att det redan i dag, enligt gällande riktlinjer är möjligt med en flerårskonfirmation.

I de handlingsplaner som församlingar ska utforma, är en viktig del att se över vilka glapp som finns i barn- och ungdomsarbetet. Utskottet delar motionärens påpekande att barn- och ungdomsarbetet måste hänga ihop och att det måste finnas verksamhet även för de barn som är mellan 9–13 år. Det är viktigt att barn och unga, oavsett ålder eller intresseinriktning kan finna sammanhang och verksamheter som passar dem. Utskottet uppfattar att det arbete som ska göras i programmet för lärande och undervisning också omfattar åldersgruppen 9–13 år.

Utskottet anser att det är viktigt att hålla fast vid den ålder som riktlinjerna anger då konfirmation handlar om att bearbeta frågor kring tro, existens och liv under en fas av identitetsutveckling som för de flesta inträffar i åldern 14–15 år.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2019:2 ska avslås.

Motion 2019:8

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:8.

Utskottet anser att motionen är viktig då den understryker betydelsen av att frågorna om hållbarhet finns med som ett perspektiv i kyrkans undervisning. Utskottet delar De ungas kyrkomötes påpekande att hållbarhet är ett viktigt tema i alla kyrkans verksamheter. I betänkandets bakgrundstext framgår att frågor om miljö och hållbarhet är något som Svenska kyrkan arbetar med på olika sätt och att unga människor är delaktiga i detta.

Utskottet vill avslutningsvis påpeka att riktlinjer för konfirmandarbetet är något som stiftens antar genom sina domkapitel och är därmed något som ligger utanför kyrkomötets beslutsområden.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2019:8 ska avslås.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Zandra Pettersson, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

KI 2019:2

Reservation 1

Jag reserverar mig mot beslutet med hänvisning till bifallsyrkande av motion 2019:2.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall för motion 2019:8.

Vicktoria Bagi

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:3

Vuxenkonfirmation

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som handlar om hur församlingarna erbjuder vuxenkonfirmation och hur arbetet med vuxenkonfirmander kan utvecklas i form av information- och erfarenhetsutbyte. Utskottet anser arbetet med att möta konfirmander i första hand är en fråga för församlingarna. Utskottet konstaterar att det redan finns sammanhang och platser för idé- och erfarenhetsutbyte och att det i de nya riktlinjerna för konfirmandarbetet kommer att finnas avsnitt som handlar om arbetet med vuxenkonfirmander. Utskottet föreslår därför att motionerna 2019:34 och 2019:46 ska avslås.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:34,
2. avslå motion 2019:46.

Motionernas förslag

Motion 2019:34 av Elisabeth Sandlund m.fl., Erfarenhetsbank för vuxenkonfirmation

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur goda idéer och erfarenheter av vuxenkonfirmation kan samlas i en kunskaps- och inspirationsbank i syfte att uppmuntra fler församlingar att starta sådan undervisning.

Motion 2019:46 av Eva Kyrk, Konfirmation för vuxna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa en konfirmationsutbildning som riktar sig till vuxna som inte konfirmerat sig under sin uppväxt.

Bakgrund

Enligt Svenska kyrkans statistik var det 243 individer över 18 år som konfirmerades, år 2018. Flest vuxenkonfirmerationer var det i Stockholms stift med 77 personer, därefter följde stiftet Lund, Uppsala och Strängnäs.

Det bör i sammanhanget påpekas att beräkningen av antal vuxenkonfirmerationer är komplicerad. Den statistik som redovisas här, grundar sig enbart på de uppgifter som finns i ministerialbokens konfirmationsdel. Kyrkoordningen anger i 22 kap. 3 § att

den som är 16 år och äldre, ska antecknas som konfirmerad efter genomgången dop. Detta betyder att det finns en grupp, 16 år och äldre, som i statistiken räknas som ”konfirmerade” utifrån att de har fått dopundervisning och sedan döpts.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har tidigare behandlat en motion om vuxenkonfirmation. Motionen, 2008:73, behandlades av Kyrkolivsutskottet i betänkandet 2008:11. Motionärerna föreslår att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta fram riktlinjer för vuxendop och konfirmationsgrupper för vuxna, samt att i samtal med stiftens uppmana dem att utarbeta idéer och material i syfte att förbättra församlingens möte med vuxendöpta, vuxenkonfirmander och andra vuxna som söker sig till kyrkan. Utskottet konstaterar att andelen som konfirmerades i vuxen ålder hade sjunkit med cirka 50 procent under perioden 1997–2008 (från cirka 600 individer/år till cirka 300 individer/år) och det rör sig därför om ett fåtal som konfirmeras i varje stift. Något behov av särskilda riktlinjer för vuxna konfirmandgrupper anser man inte föreligger utan man refererar till de, vid tidpunkten, nya riktlinjerna för konfirmandarbetet och att dessa också kan vara ett stöd för församlingarnas arbete med vuxna konfirmander. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

Revidering av Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete

Det pågår ett arbete med att revidera 2007 års konfirmandriktlinjer. I det arbetet föreslås en formulering om att varje församling/pastorat bör ha beredskap att erbjuda konfirmation för ungdomar från 16 år och vuxna.

Vuxenkatekumenat

Katekumenatet är en metod för vuxenundervisning som funnits i Sverige sedan 1990-talet och som bygger på att deltagaren, genom samtal med andra, i sin egen takt och i flera steg ges möjlighet att utveckla en personlig tro i församlingens gemenskap.

Svenska kyrkans statistik visar att det är mellan 22 000 och 25 000 vuxna som varje år deltar i olika gruppverksamheter, exempelvis Alphagrupper, Vuxenväg till tro, bibelstudiegrupper och liknande. Siffran har varit konstant de senaste tio åren. Flest deltagare fanns 2018 i Göteborgs stift (4 419), följt av Lunds stift (3 572) och Uppsala stift (2 609).

Portalen i programmet

I programmet Lärande och undervisning planeras bland annat en insats som gäller webb och sociala medier. Programmet har identifierat den digitala världen som en viktig arena för kontakt, information och samtal om kristen tro. I programmålen betonas betydelsen av arbetet med sådana digitala åtgärder som ger allmänheten tillgång till en bred och djup förståelse av kristen tro i enlighet med Svenska kyrkans teologiska tradition. Programmet kommer också att arbeta med att inventera det befintliga pedagogiska arbetet och vid behov ta fram nytt pedagogiskt material.

Motion 2019:34

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:34.

Utskottet anser att motionen pekar på en angelägen uppgift för Svenska kyrkan och den handlar om att utveckla arbetet med vuxenkonfirmander. Motionärerna efterlyser en metod- och idébank som ska uppmuntra församlingar att starta sådan undervisning.

Utskottet menar att det finns ett värde i att metoder, erfarenheter och idéer delas då det gäller församlingars arbete med vuxenkonfirmander. Samtidigt konstaterar utskottet att det redan finns sådana sammanhang och mötesplatser där detta sker, som t.ex. det nationella konfirmandnätverket. Utskottet har under behandlingen av den här motionen fått information om att det i arbetet med de nya konfirmandriktlinjerna kommer att finnas avsnitt som tar upp arbetet med vuxenkonfirmander.

Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2019:34.

Motion 2019:46

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:46.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är viktigt att församlingar erbjuder människor, även efter den ålder som riktlinjerna för konfirmandarbetet anger, möjligheter till konfirmationsundervisning. Utskottet menar att det blir allt viktigare att även vuxna erbjuds konfirmation då gruppen som inte konfirmeras i den ålder riktlinjerna anger blir allt större.

Utskottet anser dock att konfirmationsundervisningen i första hand är en fråga för församlingarna. Utskottet har fått kännedom om att de nya riktlinjerna för konfirmandarbetet kommer understryka betydelsen av att församlingarna har ett väl fungerande arbete kring detta med vuxenkonfirmation.

Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2019:46.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, Zandra Pettersson, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för motion 2019:34

Ann-Christine From Utterstedt

Reservation 2

Vi reserverar oss till förmån för att motion 2019:46 ska anses vara besvarad med vad utskottet har anfört.

Mats Ershammar, Ann-Christine From Utterstedt och Torbjörn Aronson

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening vad gäller utskottets avslagsyrkande för motion 2019:34. Jag står bakom den motivering som ges i motionen och anser att utskottet skulle ha yrkat bifall.

David Castor

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:4

Lägerverksamhet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:21 som handlar om Svenska kyrkans viktiga och betydelsefulla lägerverksamhet för barn- och ungdomar. Motionären önskar att kyrkostyrelsen ska säkerställa att utbildningar inom lägerverksamhet görs tillgängliga för alla barn och ungdomar inom Svenska kyrkans församlingar. Utskottet konstaterar att detta varken är möjligt eller något som kyrkostyrelsen kan säkerställa. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:21.

Motionens förslag

Motion 2019:21 av Karin Nodin och Nina Wahlin, Lägerverksamhet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att utbildningar inom lägerverksamhet görs tillgängliga för alla barn och ungdomar inom Svenska kyrkans församlingar.

Bakgrund

Kyrkokansliet för ingen statistik gällande lägerverksamheten och det råder osäkerhet om i vilken omfattning församlingar erbjuder utbildningar för barn inom lägerverksamheten. Med stor sannolikhet finns det stora skillnader i församlingens möjligheter att bedriva lägerverksamhet.

Arbetsrättsligt

Under 2000-talet har de arbetsrättsliga reglerna förtydligats, när det gäller tjänstgöring vid läger. Arbetsgivaren ska klargöra vilka förutsättningar och villkor som gäller för arbetstagare vid tillfälligt utflyttad verksamhet och lägerverksamhet, innan verksamheten/lägret påbörjas. Exempel på sådant som ska klargöras är bland annat arbetstidens förläggning (t.ex. dygnsvila), bemanning, vilken ersättning som ska utges och vilket ansvar arbetstagaren har. Undantag från denna arbetsrättsliga princip kan enbart ske om arbetsgivaren har särskilda skäl för det.

I de samtal som förts mellan stift och nationell nivå, i barn- och familjenätverket och konfirmandnätverket, har det framkommit att vissa församlingar har haft svårt att leva upp till de regler som rör bemanning och dygnsvila.

Barn som är oroliga för att sova borta

När *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete* (2007) jobbades fram fanns en utbredd uppfattning, i det nationella konfirmandnätverket (stiftsrepresentanter), att konfirmandundervisning inom lägerverksamhet är värdefull. Det kom därför i riktlinjerna att formuleras som ett krav. Konfirmanden ska enligt riktlinjerna erbjudas minst fyra lägerdygn.

I den pågående revideringen av riktlinjerna har arbetsgruppen identifierat en grupp barn som tycker att deltagande i lägerverksamhet är problematisk, då det innebär övernattnings. Hur stor grupp barn det handlar om är oklart, men antalet bedöms vara så pass stor att arbetsgruppen nu föreslår att kravet om fyra lägerdygn tas bort. De stift som sedan tidigare har fått dispens för lägerfri konfirmandtid, uppger att de har nått nya grupper av 15-åringar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:21.

Utskottet är mycket positiv till lägerverksamhet och anser att den metodik som är möjlig vid läger är värdefull för att stärka barn och ungas kunskaper om, och känsla av tillhörighet till kyrkan. Utskottet vill påtala de utvärderingar som genomförts i konfirmandstudier som visar på ett starkt samband mellan en positiv upplevelse av konfirmandtiden och antal lägerdygn.

Utskottet vill även poängtera att det är angeläget att lägerverksamhet utformas på ett sådant sätt att alla barn och ungdomar upplever att de kan vara med. Det handlar om tillgänglighet, ekonomiska villkor och barnets upplevelse av trygghet. Utskottet menar att det är viktigt att arbeta med olika sorters lägerinriktningar, inte bara sådana som syftar till inhämtande och bearbetning av kunskap.

Utskottet bejakar intentionen i motionen och instämmer i att lägerverksamhet är en mycket viktig del i barn- och ungdomsarbetet men konstaterar att det varken är möjligt eller är kyrkostyrelsens uppgift att säkerställa att lägerverksamhet erbjuds barn- och ungdomar.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2019:21 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, Zandra Pettersson, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:5

Utbildning och stöd för ledare i undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:4 om utbildning i kristet ledarskap och motion 2019:22 om stöd för undervisning ledd av lekmän. Utskottet menar att det redan görs en hel del insatser för att stärka ideellt engagemang. Däremot anser utskottet att det saknas ett genomtänkt förhållningssätt från kyrkostyrelsens sida vad gäller det ideella engagemangets betydelse inom uppdraget undervisning varför utskottet vill att kyrkostyrelsen stärker denna del i samverkan med stiftens, inte minst i det aktuella programmet för lärande och undervisning. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2019:4 och bifalla motion 2019:22.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:4,
2. bifalla motion 2019:22.

Motionernas förslag

Motion 2019:4 av Karin Nodin och Nina Wahlin, Utbildning i kristet ledarskap

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att intensifiera arbetet med utveckling och utbildningar kring kristet ledarskap, för större delaktighet för ledare och ungdomar men också bland medlemmar i övriga åldrar. Församlingarna behöver integreras i större grad i detta utvecklingsarbete.

Motion 2019:22 av Anders Brunnstedt m.fl., Stöd till undervisning ledd av lekmän

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och analysera samt ta fram förslag om hur man tillsammans med stiftens kan stödja församlingar och pastorat i att ge lekmän en större del av ansvaret för att leda undervisning för olika målgrupper.

Bakgrund

Varje församling har ansvar för att ta tillvara de resurser och den kompetens som finns i församlingen och utveckla former för ökad delaktighet i församlingens liv. I många församlingar är det självklart att människor kan bidra på olika sätt till församlingens

arbete och att de ideellt engagerade både får utbildning och det stöd för sitt uppdrag som de behöver. I andra församlingar är det inte lika självklart. Stiften har till uppdrag att främja församlingens liv genom att bl.a. fortbilda medarbetare samt bidra till utveckling av metodik och pedagogik.

Ideellt forum i Svenska kyrkan

Ideellt forum i Svenska kyrkan har funnits under många år och är ett samarbete mellan inomkyrkliga organisationer och fungerar som nätverk för frivillighet, delaktighet och personligt engagemang för församlingens liv i Svenska kyrkan. Ideellt forum lyfter fram idealitetens betydelse och synliggör församlingens medlemmar som viktiga bärare av kyrkans uppdrag, däribland undervisningsuppdraget. Ideellt forum är en mötesplats för erfarenhetsutbyte och inspiration för individer, grupper och anställda och flera stiftsmedarbetare är djupt involverade i detta utvecklingsarbete. Enskilda församlingar kan formellt ansluta sig till nätverket, vilket 19 församlingar har gjort. Övriga församlingar kan ändå få del av löpande information via Ideellt forums webbplats eller via närvaro på sociala medier, främst via Facebook, Twitter och Ideellt forums blogg.

Utbildningar

Ideellt forum i Svenska kyrkan har tagit initiativ till en rad kortare och längre utbildningar för att stärka frivillighet och idealitet. *Att leda ideella medarbetare* är en utbildning för församlingar som vill utveckla delaktighet och engagemang genom att rekrytera, involvera, inspirera ideella medarbetare i församlingarna. Syftet är att stärka anställda som samordnar och leder ideella medarbetare. Utbildningen omfattar fyra kurstillfällen och mellan varje tillfälle har deltagarna uppgifter som relaterar till ett utvecklingsarbete i den egna församlingen. Utbildningen genomförs på flera platser i landet i samverkan med de fyra folkhögskolorna Helsingborg, Sigtuna, Strömbäck och Vadstena.

Ideellt forums arbetslagsutbildning är en utbildning på tre halvdagar som riktar sig till arbetslag i församlingar som vill utveckla det ideella engagemanget. Utbildningen hålls i församlingens lokaler och leds av personal från respektive stift i samarbete med Sensus studieförbund eller Ideellt forums samordnare.

En ny utbildning, *Idealitet och migration*, har nyligen introducerats. Det är en digital utbildning som utgör en introduktion till arbetet med att möta människor som är nyanlända i Sverige. Där får man lära sig mer om Svenska kyrkan och vad det innebär att vara ideell. Man får kunskap som bidrar till att man blir ett bättre stöd för de människor man möter. Utbildningen går att genomföra på egen hand eller i grupp.

Resursbank och mötesplatser

I Ideellt forums resursbank på nätet finns böcker och skrifter som utarbetats av Ideellt forum. Man vill gärna att resursbanken kompletteras med artiklar, boktips och metoder och välkomnar alla som vill bidra till resursbanken.

Ideellt forum anordnar möten för erfarenhetsutbyte och lärande som vänder sig till ideella, förtroendevalda och anställda. Under 15 år har Ideellt forum bjudit in till större nationella konferenser de s.k. Idédagarna som samlat hundratals människor varje år, senast i oktober 2018 i Helsingborg. Under 2019 tar Ideellt forum paus från att arrangera dessa dagar för att utvärdera och fundera på vilket sätt man bäst framöver erbjuder mötesplatser. Dock planerar man att erbjuda Idédagarna på nytt under första helgen i oktober 2020, denna gång i Eskilstuna och då i samverkan med Eskilstuna pastorat och Sensus Svealand.

Volontärbyrån i Svenska kyrkan

Volontärbyrån i Svenska kyrkan startade som ett samarbetsprojekt inom Svenska kyrkan mellan Luleå stift, Piteå landsförsamling, Sensus studieförbund, Ideellt forum i Svenska kyrkan samt i samarbete med den större Volontärbyrån knuten till paraplyorganisationen Forum – Idéburna organisationer med social inriktning, som rymmer många andra civilsamhällesorganisationer.

Volontärbyrån i Svenska kyrkan är ett webbaserat verktyg inom Ideellt forums verksamhet med syfte att de människor som vill göra en ideell insats i Svenska kyrkan ska finna uppdrag och att församlingar som behöver hjälp ska finna människor som kan bidra. Volontärbyrån har därför skräddarsytt en webbplats och skapat en portal för Svenska kyrkan där uppdrag från församlingar kan publiceras. Dessutom kan varje enskild församling få en egen minisökfunktion att ha på sin egen webbsida som visar den egna församlingens uppdrag.

Stöd från nationell nivå

Den nationella nivån har under flera år anslagit ett ekonomiskt verksamhetsbidrag till Ideellt forum i Svenska kyrkan samt till Volontärbyrån i Svenska kyrkan, år 2019 uppgick anslaget till sammanlagt 400 000 kronor. Medarbetare från nationell nivå har funnits med i styrgruppen för Ideellt forum samt medverkat som resurspersoner vid flera mötesplatser som arrangerats. För närvarande finns ingen representant i styrgruppen men ambitionen finns att någon ska vara med på nytt. Samtal pågår med samordnaren för Ideellt forum om vem som skulle kunna ingå och hur samarbetet skulle kunna utvecklas än mera framöver.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:4.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:22.

Kyrkolivsutskottet vill uttrycka vikten av Svenska kyrkans olika medarbetares kunskap och kompetens, de inom vinningstjänsten, andra anställda, förtroendevalda samt ideellt engagerade med olika bakgrund. När det finns respekt för varandras uppdrag och samspelet fungerar bra kan församlingens grundläggande uppgift utföras på bästa sätt.

Utskottet anser att det i många församlingar redan finns möjlighet och utrymme för människor som vill bidra med insatser på ideell basis, med stöd från goda anställda medarbetare. Utskottet menar dock att de ideellt engagerades roll behöver synliggöras och främjas mera, då deras betydelse inte kan uppmärksammas tillräckligt. Bland Svenska kyrkans alla medlemmar finns kompetens inom varierande kunskapsområden som skulle kunna bidra till församlingens arbete.

Utskottet konstaterar att Ideellt forum i Svenska kyrkan redan bidrar med utbildning av medarbetare för att bättre ta tillvara och leda de människor som vill göra ideella insatser inom Svenska kyrkan. Ideellt forum erbjuder också inspirationsmaterial och mötesplatser för de som vill stärka andra eller själv bidra ideellt. Likaså finns en hel del aktuell litteratur att tillgå både via Ideellt forum och via Verbums förlag, inte minst för den som är ny som förtroendevald.

Likaså finns Sensus studieförbund som stödjer Ideellt forums verksamhet och som genom sin breda studiecirkelverksamhet stärker människor för kunskap, frimodighet och ledarskap.

Utskottet välkomnar de två aktuella motioner som lyfter behovet av större delaktighet i Svenska kyrkans undervisning även om utskottet känner tilltro till allt det goda arbete som redan pågår på många håll. Intentionerna i båda dessa motioner är lovvärda, dock anser utskottet, som beskrivs i bakgrundstexten ovan, att det redan finns ett stort utbud av utbildning att tillgå samt att stiftens erbjuder både fortbildning och inspiration varför utskottet föreslår att motion 2019:4 avslås. Däremot anser utskottet att det saknas ett genomtänkt förhållningssätt från kyrkostyrelsens sida vad gäller ideellt engagerade och lekmäns funktion inom uppdraget undervisning varför utskottet vill att kyrkostyrelsen stärker denna del och fortsätter att samverka med stiftens, inte minst i det aktuella programmet för lärande och undervisning. Av den anledningen föreslår utskottet att kyrkomötet bifaller motion 2019:22.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Zandra Pettersson, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss till förmån för att anse motion 2019:4 besvarad utifrån det övervägande som utskottet gör.

Mats Ershammar, Margaretha Herthelius, Inga Alm och Viktoria Bagi

Reservation 2

Svenska kyrkan bärs i många avseenden upp av såväl lekmän som anställda och församlingsmedlemmar. Lekmännen fyller en viktig funktion i att bistå i församlinglivet och stödja präster, diakoner och församlingspedagoger i deras uppdrag. Dessa yrkesgrupper har genom mångårig utbildning specialiserat sig i undervisning, lärande och själavård. Undervisning och lärande i Svenska kyrkans tro- och bekännelseskrifter kräver inte sällan ett teologiskt och pedagogiskt djup. Jag ser ett värde i att den teologiska, pedagogiska kunskapen och yrkeskunnandet man bär med sig efter sin utbildning värderas och ges en särskild ställning. Att hänskjuta ansvaret i den utsträckning som motionären föreslår kan ge viss tendens till nivåskillnad i lärandet. Mot bakgrund av ovanstående föreslår jag kyrkomötet avslå motion 2019:22.

Ann-Christine From Utterstedt

Särskild mening

KI 2019:5

Vår mening är att motion 2019:4 ska anses besvarad utifrån det övervägande som utskottet gör.

Nina Wahlin och Ellionor Moberg

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:6

Låt oss lära på fler sätt

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2019:9 Låt oss lära på fler sätt. Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen gör en del insatser till stöd för ökad tillgänglighet i Svenska kyrkans verksamhet, men utskottet menar att det inte finns något aktuellt och tillräckligt omfattande stöd. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet bifaller motion 2019:9.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2019:9, punkt 1,
2. bifalla motion 2019:9, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2019:9 av Elise Solberg m.fl., Låt oss lära på fler sätt

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur ett inspirations- och kunskapsstöd på nationell nivå i frågor gällande tillgängligt lärande skulle kunna se ut,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att verkställa den typ av nationellt inspirations- och kunskapsstöd för tillgängligt lärande, som de efter utredning finner lämpligast.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har nyligen behandlat frågor som rör tillgänglighet och funktionsvariationer. År 2016 behandlade Kyrkolivsutskottet motion 2016:60 i sitt betänkande 2016:17. Motionären föreslår att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att finna former för att stötta Svenska kyrkans arbete kring frågor om funktionsvariationer. Utskottet konstaterar att det finns policydokument som innehåller utgångspunkter och utmaningar som ska främja utvecklingsarbete lokalt. Utskottet anser att församlingar och stift kontinuerligt förbättrar och utvecklar sitt bemötande av människor med olika egenskaper. Utskottet betonar även biskopsvisitationens betydelse som instrument för att aktualisera tillgänglighetsfrågor. Utifrån dessa överväganden föreslår utskottet att motionen ska avslås. Kyrkomötet beslutade mot utskottets förslag och biföll motionen. En förstudie har därefter genomförts och redovisats för kyrkostyrelsens arbetsutskott i oktober 2018 med förslag på hur församlingarnas arbete med frågor som rör funktionsvariationer skulle kunna stärkas.

Förra året behandlade kyrkomötet området på nytt med anledning av motion 2018:31 om tillgängligheten i lokaler och verksamheter. Kyrkolivsutskottet föreslår i sitt betänkande 2018:7 att kyrkomötet med anledning av motionen ska uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till* samt se över möjligheten att utveckla tillgänglighetsfunktionen i appen *Kyrkguiden*. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag. Arbete pågår och uppdraget kommer att slutredovisas till kyrkomötet 2020.

Dela tro – dela liv

År 2018 avslutades den fleråriga nationella satsningen *Dela tro – dela liv*, med syfte att kompetensutveckla och stärka medarbetare i Svenska kyrkan. Likaså skulle den stödja det arbete som pågår och finna nya metoder och tillvägagångssätt för att dela tro och liv. Satsningen har bidragit till flera utvecklingsarbeten inom undervisning och pedagogik samt till erfarenhetsutbyten mellan stift och församlingar. Satsningen har också inneburit inspiration för hur man i församling kan planera för lärande och undervisning. Inom *Dela tro – dela liv* har flera delsatsningar ägt rum, med ett brett spektrum anpassat för olika sätt att lära. Projekten inom satsningen har exempelvis fokuserat på ett lärande med hjälp av rörelse och dans, upplevelser i kyrkorummet eller digitalt lärande. Vissa delsatsningar som t.ex. *Godly Play* innehåller metoder som kan lämpa sig väl i mötet med människor med funktionsvariationer, likaså appen *Kyrkan* som lämpar sig för den som inte kan läsa samt appen *Stjärnans väg* för den som lär bäst på egen hand. Satsningen *Dela tro – dela liv* kan ses som ett komplement till stiftens ordinarie fortbildningar och fortbildningsansvar enligt kyrkoordningen. Likaså har satsningen varit ett stöd för arbetsgivarna, d.v.s. församlingens ansvar för sina medarbetares kontinuerliga kompetensutveckling.

Som en fortsättning av *Dela tro – dela liv* utvecklas nu ett långsiktigt program för lärande och undervisning som gör det möjligt att i samarbete med stift och församlingar samordna, utveckla och tillgängliggöra det arbete som pågår och det material som finns kring undervisningsuppdraget.

Inspirations- och kunskapsstöd för tillgängligt lärande

I flera stift pågår redan arbete för tillgängligt lärande och det finns en hel del kunskap och erfarenhet i Svenska kyrkans församlingar att ta tillvara, främst inom området barn och unga. I enskilda församlingar finns goda exempel på samarbeten med riks- täckande funktionsrättsförbund anslutna till *Funktionsrätt Sverige* samt med fristående funktionsrättsorganisationer i län och kommuner, inte minst på konfirmandsidan. Flera konfirmandläger som erbjuds återkommande och som riktar sig till unga i behov av särskilt stöd härbärgerar kunskap och erfarenhet. Åren 2003–2004 samt 2010–2011 genomfördes större nationella utbildningssatsningar, i samarbete med *Ågrenska stiftelsen* i Göteborg och Sensus studieförbund, med fokus på neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och med tonvikt på förhållningssätt samt metodik. Utbildningen riktade sig till stiftsanställda med ansvar för att fortbilda konfirmand- och ungdomsledare.

I Svenska kyrkans riktlinjer för konfirmandarbetet framgår det i bestämmelse 12 att konfirmander med funktionsnedsättning har rätt till konfirmandundervisning utifrån sina individuella förutsättningar och om så behövs ska möjlighet till annat upplägg av konfirmandtiden finnas. Det framgår också att stiftet ansvarar för att kompetens finns att tillgå för den församling som önskar konsultation kring frågor som rör konfirmander med funktionsnedsättning.

Våren 2017 samlades representanter från stift och församlingar till ett nationellt rådslag gällande arbete med barn och unga med funktionsvariationer. Då efterlystes ett utökat stöd för arbetet i form av kommunikation, teologisk fördjupning, fortbildning samt mötesplatser för erfarenhets- och informationsdelande. Liknande behov framkom i en nationell konferens om barn och unga i behov av särskilt stöd vilken genomfördes i november 2018. I konferensen deltog cirka 20 personer från stift och församlingar.

I den handlingsplan som presenterades för kyrkostyrelsens arbetsutskott i oktober 2018 föreslås bl.a. mötesplatser för kompetensutveckling, verktyg för konsekvensanalys som ska kunna säkerställa tillgänglighet, inkludering och motverka diskriminering samt en grundutbildning för medarbetare och förtroendevalda. Bland dessa insatser kommer en prioritering troligtvis att behöva göras och insatserna behöver ställas i relation till övriga insatser som ska göras från nationell nivå. En webbsida för kunskap och inspiration i tillgänglighetsfrågorna planeras dock för Svenska kyrkans intranät och enligt uppgift bör den finnas tillgänglig våren 2020. Sidan framställs i samverkan med Högalids församling i Stockholm och Sensus studieförbund.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:9.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen gör flera insatser för att bidra till ökad tillgänglighet i Svenska kyrkan och i bakgrundsbeskrivningen finns en redogörelse av vilka de är. En förstudie har genomförts med förslag på hur församlingarnas arbete med frågor som rör funktionsvariationer skulle kunna stärkas och det pågår arbete för att implementera policydokument vilket är bra, men insatserna är inte tillräckligt omfattande.

I en tid av prioriteringar på nationell nivå vill Kyrkolivsutskottet påtala vikten av ett genomtänkt tillgänglighetsperspektiv, inte minst för att stärka ett tillgängligt lärande. Utskottet anser att tillgänglighetsfrågorna måste beaktas i programmet för lärande och undervisning, gärna i samarbete med funktionsrättsorganisationer. Det pågår redan en del arbete i stiftet för tillgängligt lärande och det finns erfarenheter i församlingar att ta tillvara. Det är dock angeläget med stöd från nationell nivå för erfarenhetsutbyte, samordning och kompetensutveckling, vilket också lyfts i den handlingsplan som ingår i den förstudie som gjorts. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motion 2019:9.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

KI 2019:6

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Zandra Pettersson, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:7

Alphakurser

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:17 och motion 2019:33 som båda handlar om Alphakurser. Utifrån Svenska kyrkans äktenskapssyn finner utskottet det problematiskt att uppmuntra till Alphakurser och föreslår därför avslag på båda motionerna.

Till betänkandet finns två reservationer, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:17,
2. avslå motion 2019:33, punkt 1,
3. avslå motion 2019:33, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2019:17 av Torbjörn Aronson, Studievägledning för Alphakursen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av Alphakursens material i syfte att ta fram en studievägledning till hjälp för församlingar i Svenska kyrkan som önskar använda Alphakursen för undervisning av vuxna.

Motion 2019:33 av Elisabeth Sandlund m.fl., Alphakurser i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att i lämplig form göra ett uttalande med innebörd att Alphakurser är en beprövad och bra metod att undervisa vuxna om kristen tro, väl förenlig med Svenska kyrkans tro och lära,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att från och med 2020 års budget avsätta en miljon kronor som årligt stöd till Alpha Sverige.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Alphakurserna behandlades i kyrkomötet 2014 med anledning av motion 2014:74 där motionären föreslog ett årligt ekonomiskt anslag till Alpha Sverige. Kyrkomötet avslög motionen på Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande KI 2014:13. Utskottet lyfter fram positiva erfarenheter från Alphakurserna och ser verksamheten som meningsfull då många människor beretts möjlighet att lära känna kristen tro och

livshållning. Men utskottet menar att det finns många olika vägar och pedagogiska modeller till stöd för församlingarnas arbete med trosundervisning och att denna rikedom av olika modeller kompletterar varandra. I betänkandet framgår också att den nationella nivån inte ger något kontinuerligt ekonomiskt stöd till specifika pedagogiska modeller eller koncept men arbetar brett med pedagogiskt utvecklingsarbete i olika nationella stiftsnätverk. Utskottet menar också att det är upp till församlingarna att välja den pedagogiska modell som passar bäst för att människor ska lära känna kristen tro i deras församling.

Utskottet hänvisar även till den nationella satsningen *Dela tro – dela liv* och menar att olika pedagogiska modeller lyfts fram inom ramen för den satsningen.

Alphakurser

Alphakurser är en undervisningsmetod som initierades på 1980-talet i Anglikanska kyrkan i London. Först riktade sig kursen till nya medlemmar men allt eftersom erbjöds kurserna också till de som ville lära känna och utforska grunderna i kristen tro. Alpha har efter det vuxit till en världsvid rörelse i ca 170 länder och det specifika material som används har översatts till 112 olika språk. Alpha finns även inom katolska kyrkan, ortodoxa kyrkan och inom samtliga större protestantiska kyrkor. I Sverige startade de första Alphakurserna i mitten av 1990-talet i Sollentuna församling i Stockholms stift och idag har cirka 100 000 personer deltagit i någon Alphakurs i Sverige. Alla är välkomna till kurstillfällena som kan äga rum på caféer, vid universitet, i hem, i kyrkor eller på andra platser. Ingen Alphakurs är den andra lik, men generellt har kurserna tre saker gemensamt: mat, föredrag och samtal. Föredragen som vanligtvis är ungefär 30 minuter långa ska inspirera till samtal och framförs antingen av någon ledare på plats eller via en film. Frågorna som lyfts i föredragen omfattar frågor som: Vem är Jesus? Varför måste Jesus dö? Hur ska jag kunna tro? Varför och hur ska vi be? Vem är den helige Ande? samt Hur leder Gud oss? Den viktigaste delen av varje Alphakurs är möjligheten att dela tankar och funderingar kring dagens ämne och samtala om detta i en liten grupp. Vanligtvis hålls kursen över elva veckor, tio kurskvällar och ett veckoslut och varje tillfälle lyfter olika ämnen och frågor som berör tron. I många fall är det gratis att delta i en Alphakurs men ibland tar arrangörerna ut en avgift för att täcka matkostnaderna.

Personalen som arbetar för Alpha Sverige består av en nationell ledare och en koordinator, därtill finns ett antal volontärer. På webbsidan kan en arrangör gratis presentera en Alphakurs för vidare spridning av information. På webbsidan finns också Ungdomsalphas, en filmserie i 13 avsnitt som presenterar kristen tro för yngre.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2019:17 och 2019:33.

Kyrkolivsutskottet finner det problematiskt att bistå det motionärerna anför kring Alphakurser om man studerar några av de texter som finns i material som används i Alphas verksamhet idag. I t.ex. boken *Livets frågor*, 2017, med förord av *Alpha Sveriges* nationella ledare och utgiven av *Alpha Sverige* om den kristna trons kärna, understryker den anglikanska prästen och förgrundsgestalten Nicky Gumbel, t.ex. att äktenskapet är reserverat enbart för man och kvinna. Texterna i boken är ämnade att ge underlag till föredragshållare på Alphakurser. Utskottet menar att den tveksamma hållning som finns till samkönade äktenskap inte är förenlig med Svenska kyrkans äktenskapssyn.

Kyrkomötet 2009 beslutade att äktenskapet kan omfatta såväl par av olika kön som par av samma kön och Svenska kyrkan har nu en vigselordning för både homo- och heterosexuella par. Svenska kyrkan ska vara en inkluderande kyrka, där hbtq-personer känner sig trygga och accepterade. *Regnbågsnyckeln*, även den initierad av kyrkomötet, erbjuds idag alla församlingar i Svenska kyrkan och är en märkning som församlingar kan få. Den visar att församlingens förtroendevalda och medarbetare har deltagit i utbildning och genomfört reflektioner som lett fram till att församlingen utarbetat visioner för en inkluderande kyrka med vilja att arbeta aktivt för mångfald och öppenhet.

I utskottet finns dock goda erfarenheter lokalt av Alphakurser som en väg för vuxna att lära känna kristen tro. Det är också en möjlighet att lära känna människor man kanske inte annars skulle träffa genom den öppna inbjudan och måltidsgemenskap Alphakurserna har. Även yngre kan tilltalas av konceptet och kurserna kan främja ekumenik. Men då Alphakonceptet inte ägs av Svenska kyrkan och Alpha inte tillåter grundläggande avvikelser från innehåll och form, är det inte möjligt att utarbeta den översyn som skulle krävas för en för Svenska kyrkan anpassad studievägledning.

Av anledningarna ovan föreslår kyrkolivsutskottet kyrkomötet att avslå motionerna 2019:17 och 2019:33 i sin helhet.

Utskottet vill även uttrycka att de metoder och den samtalsmetodik som används i Alphakurser är något som kan användas i församlingens undervisning och även lyftas fram som ett exempel på metodik i programmet för lärande och undervisning.

Väl medvetna om den goda intention motionärerna har för att hjälpa församlingar pedagogiskt och metodiskt i deras undervisning av vuxna, anser utskottet att vikten av att inte göra skillnad på människor är överordnad den pedagogiska ambitionen *Alpha Sverige* har.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egarde, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda Carlshamre, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Zandra Pettersson, Ralf Dahlgren, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot beslutet med hänvisning till mitt bifallsyrkande av motion 2019:17 och motion 2019:33, båda att-satserna.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig till utskottets förslag i betänkande 2019:7, till förmån för motion 2019:17.

Ann-Christine From Utterstedt

Särskilt yttrande

Jag stödjer beslutet att avslå motionerna men reserverar mig mot de skarpa negativa formuleringarna kring Alphakurser i utskottets övervägande. Dessa är varken grundade i innehållet i samtalshäftet eller ledarguiden, utan bygger på en mening i ett förord till ett associerat material. Jag tar avstånd från den apostroferade meningen i detta material, men är medveten och har själv erfarit hur Alpha-kurskonceptet, kompletterad med Svenska kyrkans ram och teologi, bidragit till att sänka tröskeln till kyrkan och hjälpt människor att upptäcka en kristen tro.

Eva-Maria Munck

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening vad gäller utskottets avslagsyrkande för motionerna 2019:17 och 2019:33.

Alpha-konceptet är ett av världens mest spridda och använda koncept för att nå människor med evangeliet. I Svenska kyrkan utgör Alpha-kurserna en bred mötesplats med dem av våra medlemmar som sällan eller aldrig deltar i gudstjänster och andra kyrkliga samlingar – ofta med följd att de blir en del av den gudstjänstfirande församlingen.

Jag anser att utskottet skulle ha yrkat bifall till motionerna.

David Castor

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2019:8

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Kyrkolivsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 om undervisning. Utskottet välkomnar kyrkostyrelsens förslag till uttalande och tycker att texten i stora delar är mycket bra, men utskottet har några smärre förslag till justeringar i första avsnittet av uttalandet och föreslår i stället kyrkomötet att anta utskottets förslag till uttalande. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5.

Utskottet föreslår att kyrkomötet bifaller kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5, punkt 2 samt beaktar de perspektiv som utskottet anfört beträffande den strategiska satsningen för undervisning.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå kyrkostyrelsens förslag i KsSkr 2019:5, punkt 1,
2. med anledning av kyrkostyrelsens förslag i KsSkr 2019:5, punkt 1, göra ett uttalande enligt utskottets förslag:

Kyrkomötet uppmanar hela Svenska kyrkan till en långsiktig och systematisk satsning på undervisning och lärande.

Varje tid har sina utmaningar till undervisning och lärande. Vi lever i en tid då vi enligt forskarna har en begränsad tid på oss att undvika en ännu större klimatkris än den vi befinner oss i. Vi behöver lära oss nya sätt att leva och bygga samhällen som kan möta behovet av en hållbar framtid för nya generationer och för dem som redan drabbas värst av ojämlikhet, fattigdom, migration och ohållbara livsmönster. Vad kan den kristna traditionen bidra med i denna situation? Tillsammans i Svenska kyrkan behöver vi lära och undervisa om bibelns berättelser och kristen tro samt om anknytningar och samband mellan människors livsfrågor och bibelns berättelser, synliggöra kristen etik och den kristna trons bidrag för rättvisa, fred och försoning samt tolka och uttrycka kristen tro så att dess förmåga att ge oss människor mening och livsmod blir tydlig i vår tid.

Med andra ord, vi behöver redovisa grunden för vårt hopp (1 Petrus 3:15).

Tillsammans med gudstjänst, diakoni och mission utgör undervisning Svenska kyrkans grundläggande uppgift. Till en holistisk förståelse av undervisning hör åtminstone tre aspekter. Det handlar om att förvärva kunskap, formas in i kristet liv samt att fortsätta utvecklas och förvandlas. Detta ligger i kyrkans uppdrag och syfte: ”människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap

skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. (Kyrkoordningen, Andra avdelningen, Inledning)

Samtidigt är det ett faktum att kunskapen om kristen tro sjunker snabbt i samhälle och kyrka. Viss kunskapsförmedling om religioner ingår i skolans undervisning. Det är dock inte tillräckligt. Vi behöver stärka den praktiska förmedlingen av kristen tro, inte minst i hemmen. Socialt engagemang kan också vara en väg till tro. Kallelsen att dela evangeliet gäller inte bara kyrkans anställda utan hela Guds folk.

Undervisning och lärande har alltid varit viktigt i lutherskt kyrkoliv. I Svenska kyrkans församlingar finns redan ett fokus på barns och ungas lärande, men även vuxnas. I vår tid är det en överlevnadsfråga att allt detta goda arbete lyfts upp till ett systematiskt och sammanhängande program för lärande och undervisning. Trons kunskap, trons liv och den ständiga omvändelsen, växten och förvandlingen behöver hållas samman.

Kraftsamlingen för undervisning och lärande bygger på evangeliet om Jesus Kristus och ska komma till uttryck i alla de möten som vi redan har, genom medverkan på andra arenor och genom att utnyttja digital teknik. Den omfattar allt från det individuella mötet i den lokala församlingen till det digitala materialet som finns på nätet.

Programmet ska tillåta kyrkans medlemmar livet igenom att förstå den identitet och frihet som dopet ger. Det ska möjliggöra att de verktyg och den kraft som finns i tron används i brottningen med de existentiella frågorna som varje människa ställs inför. Det ska öka insikten om trons väsen och betydelse för hela samhället.

3. bifalla kyrkostyrelsens förslag i KsSkr 2019:5, punkt 2,
4. att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5, punkt 3 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Kyrkolivsutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019

– Undervisning

Kyrkomötet beslutar att

1. med anledning av behovet av en kraftsamling i Svenska kyrkan kring undervisning och lärande göra ett uttalande:

Kyrkomötet uppmanar församlingar, stift och den nationella nivån till en unik satsning på undervisning och lärande.

Varje tid har sina utmaningar till undervisning och lärande. Vi lever i en tid då vi enligt forskarna har en begränsad tid på oss att undvika en ännu större klimatkris än den vi befinner oss i. Vi behöver lära oss nya sätt att leva och bygga samhällen som kan möta behovet av en hållbar framtid för nya generationer och för dem som redan drabbas värst av ojämlikhet, fattigdom, migration och ohållbara livsmönster.

Vad kan den kristna traditionen bidra med i denna situation? I Svenska kyrkans kraftsamling för undervisning och lärande vill vi lyfta fram följande:

- Vi behöver lära och undervisa om bibelns berättelser och kristen tro.
- Vi behöver synliggöra kristen etik och den kristna trons bidrag för rättvisa, fred och försoning.
- Vi behöver tolka och uttrycka kristen tro så att dess förmåga att ge oss människor mening och livsmod blir tydlig i vår tid.

Med andra ord, vi behöver redovisa grunden för vårt hopp (1 Petrus 3:15).

Tillsammans med gudstjänst, diakoni och mission utgör undervisning Svenska kyrkans grundläggande uppgift. Till en holistisk förståelse av undervisning hör åtminstone tre aspekter. Det handlar om att förvärva kunskap, formas in i kristet liv samt att fortsätta utvecklas och förvandlas. Detta ligger i kyrkans uppdrag och syfte: ”människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. (Kyrkoordningen, Andra avdelningen, Inledning)

Samtidigt är det ett faktum att kunskapen om kristen tro sjunker snabbt i samhälle och kyrka. Viss kunskapsförmedling om religioner ingår i skolans undervisning. Det är dock inte tillräckligt. Vi behöver stärka den praktiska förmedlingen av kristen tro, inte minst i hemmen. Socialt engagemang kan också vara en väg till tro. Kallelsen att dela evangeliet gäller inte bara kyrkans anställda utan hela Guds folk.

Undervisning och lärande har alltid varit viktigt i lutherskt kyrkoliv. I Svenska kyrkans församlingar finns redan ett fokus på barns och ungas lärande, men även vuxnas. I vår tid är det en överlevnadsfråga att allt detta goda arbete lyfts upp till ett systematiskt och sammanhängande program för lärande och undervisning. Trons kunskap, trons liv och den ständiga omvändelsen, växten och förvandlingen behöver hållas samman.

Kraftsamlingen för undervisning och lärande bygger på evangeliet om Jesus Kristus och ska komma till uttryck i alla de möten som vi redan har, genom medverkan på andra arenor och genom att utnyttja digital teknik. Den omfattar allt från det individuella mötet i den lokala församlingen till det digitala materialet som finns på nätet.

Programmet ska tillåta kyrkans medlemmar livet igenom att förstå den identitet och frihet som dopet ger. Det ska möjliggöra att de verktyg och den kraft som finns i tron används i brottningen med de existentiella frågorna som varje människa ställs inför. Det ska öka insikten om trons väsen och betydelse för hela samhället.

2. uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stift och församlingar kraftsamla kring undervisning,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anförd beträffande undervisning.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning i Ln 2019:2y, *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen behandlar området undervisning i skrivelse KsSkr 2019:5, som är temat för årets kyrkomöte. Skrivelsens utgångspunkt är att Svenska kyrkans undervisning och lärande är av stor betydelse. Detta i en tid då inte bara relationen till Svenska kyrkan försvagats utan även kunskapen om den kristna traditionen och människors förtrogenhet med det kristna språket i stort minskat och många människor förlorat ett existentiellt språk. Kyrkostyrelsen menar att Svenska kyrkan de närmaste åren behöver utveckla och fokusera sitt undervisningsuppdrag så att grunden för vårt kristna hopp lyfts fram samlat och kraftfullt. Kyrkostyrelsen formulerar i sin skrivelse vad undervisningsuppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur det kan utföras i vår tid. Vidare finns i skrivelsen även visioner för vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen föreslår kyrkomötet att en kraftsamling ska genomföras i Svenska kyrkan kring undervisning i samverkan med stift och församlingar. Kyrkostyrelsen föreslår också att kyrkomötet gör ett uttalande som uppmanar församlingar, stift och den nationella nivån till en unik satsning på undervisning och lärande enligt förslaget ovan.

Kyrkostyrelsen är även angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenheter kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågeställningar som kan utgöra utgångspunkt för samtal i utskotten. För Kyrkolivsutskottets samtal föreslås följande frågor:

- ◆ Hur utvecklar vi en pedagogik som håller samman information, formation och transformation?
- ◆ Vad skulle undervisningsplaner för Svenska kyrkan behöva innehålla?
- ◆ Hur stärker och förtydligar vi sambandet mellan tro och handling så att många fler kan säga ”jag är kristen och därför...”?
- ◆ Hur stärker vi betydelsen av kyrkolivet för det offentliga rummet?
- ◆ Hur levandegör vi den folkbildningstradition som bygger på gemensamt lärande och erfarenhetsutbyte?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att med anledning av behovet av en kraftsamling i Svenska kyrkan kring lärande och undervisning göra ett uttalande enligt Kyrkolivsutskottets förslag.
2. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stift och församlingar kraftsamla kring undervisning.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Kyrkolivsutskottet anfört beträffande undervisning.

Uttalandet

Utskottet välkomnar det förslag till uttalande som kyrkostyrelsen utarbetat och tycker att texten i stora drag är mycket bra. Utskottet uppskattar särskilt att uttalandet tar sin utgångspunkt i den existentiella frågan om en hållbar framtid och lyfter den klimatkris vi befinner oss i samt det hopp som den kristna traditionen kan bidra med.

Dock har utskottet några förslag på justeringar i det första stycket samt ett förslag till en helt ny första mening. Anledningen är att utskottet önskar komma bort ifrån ett ”vi och dom” perspektiv samt att kyrkomötet redan tagit initiativ till satsningen på undervisning och lärande och därför inte behöver uppmana den nationella nivån att satsa. Utskottet vill också redan i inledningen markera att satsningen är långsiktig och systematisk och förstärka omfattningen genom en inledande formulering som utskottet finner bättre.

Kraftsamla kring undervisning

Utskottet delar de motiv som uttrycks i kyrkostyrelsens skrivelse som grund för satsningen och menar att det ligger i kyrkans uppdrag att ständigt arbeta med undervisning och kontextualisering, där vi har en särskild uppgift i vår tid att undervisa och lära. Många är faktorerna som bidragit till att kunskapen om kristen tro minskat.

När kyrkans undervisning visar på livets yttersta värdegrund kan livsmod, fri-modighet och tillit stärkas. Många upplever en slags existentiell rotlöshet, inte minst barn och unga, i vår tids materiella överflöd. Kristen tro kan bidra till att fylla det vakuum som många känner i vår tid. Utskottet menar även att återväxten är angelägen för ett framtida levande församlingsarbete. Av dessa anledningar föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 punkt 2.

Perspektiv i Undervisning

Utskottet vill särskilt lyfta några angelägna perspektiv i det fortsatta strategiska arbetet och i programmet för lärande och undervisning som utskottet anser behöver förstärkas.

- ◆ Tillgänglighet
- ◆ Folkbildning
- ◆ Ideellt engagemang och delaktighet
- ◆ Anknytning livsfrågor och evangeliet

Vi måste börja med oss själva, var och en, och våga stå för vår tro och tala om den och den kristna tradition vi står i, med både mod och stolthet. Alla kan bidra till undervisning och lärande och ska känna ägandeskap och ansvar för att delta i Svenska kyrkans satsning på undervisning och lärande.

Utskottet menar att vi ska värna de riter kyrkans tradition erbjuder, lyfta fram dem och relatera dem till människors längtan och behov. Ett exempel är den ljusständning under Allhelgonahelgen som vunnit människors hjärtan de senaste åren och fått betydelse för vår sorg, saknad, tacksamhet och hopp.

Det är av stor vikt att i nära samarbete med människor bekräfta den tro som redan finns och på det sätt tron kommer till uttryck och hur människor för hjärtats samtal med Gud. Att utan krav på hur en kristen identitet och tro ser ut, bejaka att många människor möter Gud i naturen eller genom t.ex. musik och inte genom regelbundna gudstjänstbesök. Detta utmanar kyrkan att i samarbete med t.ex. kulturföreningar och musikliv söka tro och mening. Samtidigt ska vi värna den sedan århundranden gemensamma kristna tradition som folkkyrka och det församlingsliv i Svenska kyrkan som varje dag bär människors längtan och uttrycker vårt hopp. Detta är förhållningsätt som bidrar till transformation och till förtrogenhet med kristen tro och som utskottet menar redan genomsyrar en stor del av Svenska kyrkan.

Undervisningsuppdraget bör ta hänsyn till de olikheter människor uppvisar i kontaktytorna med församlingen och ha förmåga att variera undervisningens innehåll och form utifrån dessa olikheter. Det är inte säkert att de människor som t.ex. har livslånga men lågintensiva kontakter med sin församling har samma behov som de människor som besöker mer regelbundet. Undervisningen bör ha sin utgångspunkt utifrån människors frågor och livssituation.

Vi människor hör det som sägs, men uppfattar också vad som görs. Lärande sker alltid i sammanhang och i relationer. Utskottet anser därför att det är viktigt att församlingar skapar sammanhang och relationer som är generationsöverskridande och där kunskaper, erfarenheter och tro kan delas. Svenska kyrkan är en trosgemenskap och det är i denna gemenskap undervisningsuppdraget ska tolkas.

För att Svenska kyrkan ska vara trovärdig och relevant krävs också kontinuerlig och systematisk omvärldsanalys av vår samtid, av den värld vi lever i och av människors livsvillkor.

Särskilda perspektiv som saknas

De områden utskottet särskilt vill lyfta fram utifrån de samtal som förts i utskottet och som aktualiserats i utskottets betänkanden i årets kyrkomöte är att det i planeringen för undervisningssatsningen saknas tillgänglighet, folkbildning samt ideellt engagemang och delaktighet. Att vi människor lär på olika sätt är sant, dels för att vi är olika personligheter med olika förutsättningar och har formats på olika sätt och dels för att vår livssituation ser olika ut. Det finns också fysiska och psykiska funktionsnedsättningar som kräver särskilda insatser i Svenska kyrkans församlingar. Det handlar om att vara en kyrka för alla, tillgänglig och med förmåga till olika språk och sätt att förmedla kristen tro. Utskottet ser också möjligheter med sociala medier och digital kommunikation. Här kan Svenska kyrkan öka sin närvaro och dela erfarenheter av liv, tro och hopp. Den digitala arenan erbjuder stora möjligheter för folkbildning om kristen tro.

Utskottet vill att folkbildningsperspektivet stärks ytterligare i satsningen på lärande och undervisning. Det behövs både spets och bredd. Vi ska erbjuda låga trösklar men också förkovran med bibelkunskap och fördjupning i kristen tro. Vi behöver förstärka den tradition som funnits i Sverige av folkbildning för ett demokratiskt samhälle som bemyndigar alla människor och till ökad kunskap, reflektion och handling. Folkbildning bidrar till ett rättighetsperspektiv som får oss att växa som människor och till fördjupning i existentiella frågor. Rent konkret anser utskottet att våra svenskkyrkliga folkhögskolor måste användas i programmet för lärande och undervisning liksom Svenska kyrkans studieförbund Sensus.

Utskottet vill betona vikten av Svenska kyrkans olika medarbetares kunskap och kompetens, de inom vinningstjänsten, andra anställda, förtroendevalda samt ideellt engagerade och att samspelet dem emellan fungerar i arbetet för undervisning. Utskottet anser att betydelsen av delaktighet och ideellt engagemang inte kan uppmärksammas tillräckligt mycket. Bland Svenska kyrkans medlemmar finns stor kompetens som skulle kunna bidra i församlingens arbete med undervisning. Alla människors bidrag och delaktighet ligger i kyrkans väsen men behöver ständigt påtalas för att inte begränsa perspektiv och för att bidra till ett hållbart samhälle och kyrka.

Svenska kyrkan ska självklart undervisa om den kristna läran och om det som läran pekar på, evangeliet om Jesus Kristus. Denna undervisning bör på ett systematiskt sätt fokusera på att hjälpa människor att utveckla en existentiell grund att stå på och att med denna grund få möta evangeliet.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Eva-Maria Munck, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Elisabet Berggård, Amanda

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

I kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 med förslag om uttalande av kyrkomötet inleds bakgrundsbeskrivningen med varje tids utmaningar. Bland utmaningarna återfinns klimatfrågan. Jag delar synen om omsorg om skapelsen, förvaltarskapstanken och devisen att lämna över jorden i ett gott skick till efterkommande generationer. Det är otvetydigt att det sker klimatförändringar. Däremot vill jag understryka betydelsen av att nyansera forskningsläget i frågan om hur snabbt det sker och graden av mänsklig påverkan, vilket jag menar saknas i skrivelsen. Ett stort antal yrkesverksamma forskare gav så sent som den 23 september i år en annan bild av klimatförändringarna i en skrivelse till FN för att nyansera bilden av klimatförändringarna. Skilda rapporter och uppfattningar har kommit till uttryck vid flera tillfällen i olika länder. Således är forskningen inte enig i klimatfrågan, vilket det kan tolkas som i skrivelsen. Det är därtill av största vikt att vi inte fastnar i en stressad och dystopisk framtidsbeskrivning, utan framhäver konstruktiva lösningar, forskning och utveckling och i egenskap av kyrka förmedlar hopp.

Sverigedemokraterna vill därtill understryka vikten av att inte enbart framhäva klimatfrågan, utan också bredda diskussionen om miljöhot, oaktat de kommer till uttryck i vår närmiljö, eller i Amazonas regnskogar. Svenska kyrkan ska föregå med gott exempel i vår förvaltning och brukande av skog och mark. Som en av vårt lands stora jord- och skogsägare har vår kyrka ett stort ansvar för ett hållbart brukande och vård av skapelsen och bör vara ett föredöme i natur- och kulturvårdshänsyn.

Ann-Christine From Utterstedt

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2019:2y

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Läronämnden följer med intresse den process som KsSkr 2019:5 vill initiera, och framhåller att om arbetet ger upphov till material av bekännelsekaraktär som föreslås behandlas av kyrkomötet, ska detta granskas av Läronämnden (11 kap. 17 § kyrkoordningen).

Uppsala den 29 augusti 2019

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden
SK 2019:1–8

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden

- SK 2019:1 Undervisning i utsatta områden
- SK 2019:2 Profetisk diakoni
- SK 2019:3 Digitalt lärande
- SK 2019:4 Lärande miljöer
- SK 2019:5 Tro och vetenskap
- SK 2019:6 Utbildning för journalister
- SK 2019:7 Lektionarium
- SK 2019:8 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:1

Undervisning i utsatta områden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:13 som föreslår till kyrkostyrelsen att initiera ett projekt med mål att initiera och utöka den kristna undervisningen i utsatta områden. Utskottet anser att det är viktigt att samtal om mission sker på alla nivåer inom Svenska kyrkan. I församlingens grundläggande uppgift ingår missionen som en central del och församlingen har ansvaret för alla som vistas där. Därför föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:13.

Motionens förslag

Motion 2019:13 av Daniel Engström, Undervisning i utsatta områden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett projekt med mål att initiera och utöka den kristna undervisningen i utsatta områden.

Bakgrund

Mission är en del av församlingens grundläggande uppgift och i förlängningen hela kyrkans uppdrag. I inledningen till andra avdelningen i kyrkoordningen anges vad som är syftet med den grundläggande uppgiften att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission, nämligen ”att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.” Församlingen har ansvar, inte bara för sina medlemmar, utan för alla som vistas, för längre eller kortare tid, i församlingen, oberoende av bostadsort och kyrkotillhörighet.

Programmet Lärande och undervisning

För en folkkyrka är förkunnelsens *målgrupp alla*. Utifrån sin territoriella församlingsyn har Svenska kyrkan ett ärende till var och en inom församlingens gränser, oavsett om man – bildligt – befinner sig i den vida cirkeln eller tillhör församlingens kyrkvana. Det gäller också lärande och undervisning. Så formuleras målgruppen i programbeskrivningen för det nu pågående programmet Lärande och undervisning.

Tanken på alla som målgrupp måste dock förenas med en medveten, tydlig och icke-arrogant hållning till människor av annan tro och livs-åskådning. ”Andra religioner är boningar för den helige Anden” heter det i *Biskopsbrev om kyrkliga handlingar i en mångreligiös kontext* (2012). I dialog och samverkan med människor med annan religion kan vi berätta om vår tro på Jesus Kristus – samtidigt som vi lyssnar till andras tro och erfarenhet. Syftet med religionsteologiska samtal och samarbeten är inte konversion, utan att vi lär oss mer om varandra, om Gud och att vi tillsammans vill verka för världens bästa. Folkkyrkoteologins gränsöverskridande förkunnelse måste alltså balanseras av respekt för människors religiösa identitet, frihet och egna val.

Svenska kyrkan står inför stora utmaningar i en tid av förändring präglad av religiös transformation, digitalisering, polarisering och globalisering, konstaterar kyrkostyrelsen i sin skrivelse *Verksamhet och Ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022*, KsSkr 2019:1. Svenska kyrkan är idag en kyrka och civilsamhällesaktör bland andra i en både mångreligiös och allt mer sekulariserad omvärld. Stora medlemstapp ställer krav på nya vägar framåt.

Nätverket Framtiden bor hos oss

För vissa församlingar i Svenska kyrkan är medlemstillhörigheten inte högre än tio procent. Det gäller till exempel en del av församlingarna som ingår i nätverket Framtiden bor hos oss, som bildades 2000. Nätverket är öppet för de församlingar och pastorat i Svenska kyrkan som har erfarenhet av arbete i mångreligiös miljö, har låg tillhörighet till Svenska kyrkan i åtminstone en eller flera delar/distrikt av församlingen och som på ett aktivt sätt vill arbeta med dessa frågor.

Nätverket består idag av 25 församlingar och pastorat i mångkulturell och mångreligiös miljö i Malmö, Burlöv, Göteborg, Linköping, Norrköping, Borås, Trollhättan, Södertälje, Gävle, Örebro, Uddevalla, Uppsala och Stockholm. Församlingarna vill genom nätverket stärka och utveckla ett gemensamt arbete där storstaden och dess mångreligiösa och -kulturella kontext står i fokus.

Fokus är att människor ska kunna känna sig trygga i mötet med Svenska kyrkan. Nätverket arbetar utifrån tio stycken förhållningssätt. Dessa och erfarenheter av det snart 20 år långa arbetet är dokumenterat i boken *Framtiden bor hos oss – Metoder och förhållningssätt i urbana mångfaldsförsamlingar i Svenska kyrkan*, som utkom förra året. Ett av dessa förhållningssätt handlar om när tron förändras – konvertering och mission. Sverige är idag ett land präglad av migration, liksom stora delar av världen, och då är det naturligt att människors religiösa tillhörighet förändras. Därför behöver församlingar i Svenska kyrkan ha verktyg för att hantera frågor om konvertering, konvertiter och dopundervisning för vuxna. Den missionssyn som finns i Framtiden bor hos oss-församlingarna bygger på idén att inte försöka övertala någon att byta tro, utan i stället utgå ifrån att varje religion är värdefull.

Ett annat förhållningssätt är tron som överbryggare. Nätverket vill visa på trons potential i integrationsarbetet och för den sociala sammanhållningen. På platser där många religioner möts har Svenska kyrkan ofta varit bra på att få till stånd möten över religionsgränserna. Många människor med utländsk bakgrund har en vardaglig religiositet, medan det svenska majoritetssamhället ofta signalerar skepsis mot religiöst troende människor, är erfarenheter som lyfts i boken. Det kan bli en krock, och då kan kyrkan upplevas som en mer hemtam plats för ”nya svenskar” än övriga samhället.

Nätverkets erfarenhet är att det inte alltid går att nå människor i dessa stadsdelar med mer traditionella kyrkliga metoder, som exempelvis bibelstudiegrupper eller

konfirmandundervisning. De behöver möta unga där de är, och då kan exempelvis fotboll, musik eller andra aktiviteter vara mer framgångsrika sätt att nå fram till varandra och bygga gemenskap och trygghet i stadsdelarna.

Forskaren Kristina Helgesson Kjellin har skrivit boken *En bra plats att vara på* som baseras på fältstudier i församlingar i nätverket. Hon konstaterar att mångfaldsarbete förutsätter samtal, reflektion, tid och tålmod. I tider av ökande migration kommer kunskaperna om mångfaldsarbete att bli ännu viktigare. Här har då Svenska kyrkans församlingar med sin närvaro en unik möjlighet att fungera som mötesplatser oavsett bakgrund och kan därigenom bidra till att motarbeta segregation.

Utsatta områden

Nätverkets medlemsförsamlingar finns i många av de områden som klassificeras som utsatta områden av polisen. Enligt den definitionen är det ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området.

Mellan dessa två nivåer finns riskområdena, vilket är sådana områden som uppfyller kriterierna för utsatta områden men riskerar att utvecklas till ett särskilt utsatt område om inte rätt åtgärder sätts in.

Majoriteten av områdena är lokaliserade till storstadsregionerna, där också majoriteten av medlemsförsamlingarna i Framtiden bos hos oss verkar. Enligt den rapport som publicerades av polisen i juni 2019 bedöms 60 områden nu vara utsatta, varav 22 bedöms som särskilt utsatta. År 2017, när den förra lägesbilden gjordes, bedömdes 61 områden vara utsatta, och 23 av dem särskilt utsatta. Det är en marginell minskning till antalet men polisens bedömning är att det sker en förbättring i många av områdena. Den generella bedömningen är att situationen utvecklats i rätt riktning, men det är ett långsiktigt arbete.

Tidigare kyrkomöten

I kyrkomötet 2017 behandlades fyra motioner om missionsinsatser i Kyrkolivsutskottets betänkande 2017:2. I en av motionerna, 2017:150, föreslår motionären att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att den viktiga missionen på alla nivåer inom Svenska kyrkan ökar och är samstämmig över hela landet. Utskottet bejakar behovet av att vitalisera missionen i Svenska kyrkan och lyfter i sitt betänkande fram kyrkans uppgift att nå till alla med evangeliet och att människor ska komma till tro på Jesus Kristus. Utskottet menar att varje stift och församling måste ta ansvar för detta och föreslår därför att motionen ska avslås. Kyrkomötet biföll utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:13.

Utskottet lyfter att det är viktigt att Svenska kyrkan är där människor är och konstaterar att kyrkan som helhet erbjuder både fysiska lokala möten och digitala mötesplatser. Det är viktigt att samtal om mission sker på alla nivåer inom Svenska kyrkan. I församlingens grundläggande uppgift ingår missionen som en central del och församlingen har ansvaret för alla som vistas där. Därför behövs det inte ett projekt från nationell nivå om att öka kristen undervisning i de områden som åsyftas i motionen.

Utskottet konstaterar också att en liknande motion behandlats på tidigare kyrkomöte och då avslagits.

Utskottet konstaterar att församlingarnas förutsättningar och kontext ser olika ut och inspireras av initiativ som nätverket *Framtiden bor hos oss*, där församlingarna stärker varandra och delar erfarenheter. Utskottet anser vidare att Svenska kyrkan inte bör använda begreppen utsatta områden och särskilt utsatta områden. Utskottet förstår att den typen av vokabulär har en plats inom exempelvis polisväsendet men att den inte hör hemma inom Svenska kyrkan.

Utskottet föreslår att motion 2019:13 ska avslås.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Eva-Mai Mineur Tynong, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för motion 2019:13. Områden som räknas som "utsatta områden" har ökat i Sverige de senaste tio åren. Inom dessa områden kan man observera att vissa människor tilltar ett destruktivt beteende. Vi har kunnat se att olika frikyrkor sedan några år tillbaka initierat framgångsrika undervisningsprojekt i utsatta områden i Göteborgs förorter. Detta har lett till att en del personer, framför allt ungdomar, har inspirerats av Ordet och lämnat sitt destruktiva beteende. Det är mycket glädjande att undervisning om Ordet i utanförskapsområden gett ett positivt resultat i t.ex. Göteborg och intentionen med motionen är att föra denna positiva trend till övriga delar av Sverige där utanförskapsområden finns.

Mikael Eskilandersson

Kyrkomötet Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:2

Profetisk diakoni

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:25 som vill uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett kunskapsunderlag om den profetiska diakonin på lokal och regional nivå. Utskottet menar att tillräcklig kunskap redan finns och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:25.

Motionens förslag

Motion 2019:25 av Mats Ershammar, Profetisk diakoni

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett kunskapsunderlag om den profetiska diakonin på lokal och regional nivå inom Svenska kyrkan och återkomma med en redovisning av arbetets resultat.

Bakgrund

Ordet diakoni kommer från det grekiska ordet diakonia, som betyder tjänst eller tjänande. Det har bara använts i Svenska kyrkan under de senaste århundradena. Det är ett teologiskt begrepp för en del av kyrkans identitet och uppdrag som enligt 2 kap. 1 § kyrkoordningen är en del av församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Varje kristen och varje församling har fått i uppdrag att omsätta kristen tro i handling genom omsorg om medmänniskan och skapelsen. Detta uppdrag kallas diakoni. I ett biskopsbrev om diakoni, 2015, beskrivs bakgrund, motiv och visioner för kyrkans diakoni på tjugohundratalet. Biskoparna skriver följande om diakoni.

Diakoni uttrycker kristen tro genom kärlek, omsorg och solidaritet med medmänniskor och med hela skapelsen. Där livet hotas frigör diakoni livskraft. Kyrkans diakoni är alltid i grunden ett gensvar på Guds diakoni, både i den enskilde kristnes liv och i kyrkan som gemenskap. (s. 8)

[...]

Diakoni är en fundamental del av den kristna människans pilgrimsfärd genom livet. Därför är den viktig inte bara i den enskildes liv utan också i de döptas gemensamma liv i församlingens gemenskap. Kyrkoherde

och kyrkoråd har ett gemensamt ansvar för att strategi och resurser finns för församlingens diakonala arbete. (kyrkoordningen 5 kap. 2 §). (s. 30)

Kyrkostatistiken som den nationella nivån samlar in varje år visar att den diakonala verksamheten i Svenska kyrkan ökar från 562 405 diakonala kontakter 2015 till 721 729 kontakter 2018. Statistiken samlas in på två områden. Den ena är uppsökande diakonal verksamhet och den omfattar besök på sjukhus, gruppboende eller annan institution samt hembesök. Den andra är kontakttillfällen och med det avses antal tillfällen under året som personer tagit kontakt med församlingens medarbetare och efterfrågar råd, bistånd eller stöd.

Däremot minskar antalet anställda diakoner. Enligt den matrikel för Svenska kyrkan som Verbum förlag ger ut har antalet diakontjänster minskat med 10 procent sedan 2014, från 1 178 år 2014 till 1 051 år 2019.

Nationell nivå har tillsammans med Västerås, Luleå och Göteborgs stift tagit fram *Vägledning för diakoni, teori, praktik och verksamhetsutveckling i församling*. Den är tänkt att fungera som ett stöd för förtroendevalda, anställda och ideella medarbetare i församlingar/pastorat inom Svenska kyrkan. I vägledningen presenteras diakonitriangeln som är en modell för diakoniförståelse. Tanken med diakonitriangeln är att alla delar i triangeln behöver finnas med i församlingen diakonala arbete. Diakonitriangeln består av fyra delar där mitten illustrerar diakonins identitet och sidorna de tre grundläggande aspekterna av hur diakoni kan utövas, genom förhållningssätt, verksamheter och genom de människor som utövar diakoni.

Kyrkans diakoni har också en viktig uppgift i att förstå och möta den enskildes behov och att stärka människors möjligheter att ta eget ansvar och tala för sig själva. Men den eller de som befinner sig i underläge i vårt samhälle har ofta svårt att ta plats i samhället. Därför är det också en viktig diakonal uppgift att identifiera och sätta ord på strukturer som ökar människors utsatthet eller minskar deras möjlighet att förändra sin situation. Ibland har uppgiften att ge röst åt utsatthet kallats profetisk eller politisk diakoni. I ett biskopsbrev om diakoni skriver biskoparna.

Denna viktiga sida av kyrkans diakonala verksamhet bör utföras med urskiljning och eftertanke. I församlingens strategiska planering är det viktigt att det finns en öppenhet för denna funktion i församlingsdiakonin. Det kan handla om att formulera sig offentligt i olika sammanhang, men det kan också vara fråga om att i handling visa att det finns alternativa metoder eller verksamhetsformer. (s. 41)

Idag finns inget samlat kunskapsunderlag kring den profetiska diakonin hos församlingar och stift. Det som mäts är verksamhetsstatistik med antal kontakter inom diakonin. I den kommande inomkyrkliga mätningen *Kyrkbussen* införs i år en diakonimatrix som ska ge möjlighet till att följa upp det diakonala arbetet utifrån *Vägledning diakoni*.

På senare tid har ett flertal böcker i ämnet utkommit. Bland annat boken *Som en rörelse*, Verbum förlag, som lyfter olika perspektiv av det diakonala området och ger röst åt många personer. Diakonerna Karin Ahlqvist och Charlotte Säll har här sammanställt erfarenheter från det vardagliga arbetet inom Svenska kyrkan.

Ninna Edgardh skriver i boken *Diakonins kyrka*, Verbum förlag, om diakonins kyrka som samlar hundratusentals arbetstimmar i tjänst för andra. Den sticker och syr, serverar soppa och höjer sin röst mot orättvisor. Det är en kyrka präglad av omsorg, en tjänande kyrka, som rör sig i marginaler som få väljer frivilligt. Därtill bärs den upp i huvudsak av kvinnor.

Diakonen Anna Ardin menar i sin bok *Politisk och profetisk diakoni*, Argument förlag att det finns gott om politisk diakoni som bedrivs genom församlingarnas vardagsarbete och vill i sin bok synliggöra och fördjupa insikterna kring detta arbete.

Stockholm stift har i sitt projekt *Diakonins strukturer* genomfört en empirisk studie av församlingsdiakonin i tre församlingar. Studien pekar bland annat på utmaningar att arbeta vidare med som exempelvis:

- ◆ Vilka vänder sig församlingens diakonala verksamheter till och görs aktiva prioriteringar av församlingens resurser i tillräckligt stor utsträckning?
- ◆ Hur kan styrning och ledning, dvs. kyrkoråd och kyrkoherde, få ökad kunskap om diakoni så att de tillsammans med församlingens diakoner och diakonimedarbetare kan göra dessa prioriteringar?
- ◆ Hur kan tydliga prioriteringar och arbetsbeskrivningar skapa goda förutsättningar för att människor ska kunna erbjudas ett gott stöd för sina liv?

Studien har lett fram till ett projekt som pågår 2018–2020 som vill tillvarata studiens resultat för att främja församlingarnas diakonala arbete.

Det finns även annan forskning inom området. Bland annat *Caring to Know or Knowing to Care? Knowledge Creation and Care in Deacons' Professional Practice in the Church of Norway*, där forskaren Marianne Rodriguez Nygaard undersöker kopplingen mellan praktik och kunskapsbyggande hos diakoner inom norska kyrkan. Nationell nivå planerar också att genomföra en forskningsöversikt inom diakoni.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:25.

Utskottet konstaterar att diakoni är en central del av kyrkans identitet och uppdrag och det är viktigt att lyfta fram den profetiska diakonin som ibland ifrågasätts. När kyrkan lyfter fram de utsattas röst i samhällssamtalet får kyrkan ofta kritik för att vara för politisk och ha lämnat sitt uppdrag, men den profetiska diakonin är en viktig del av kyrkans uppdrag.

Utskottet konstaterar att det redan finns kunskap inom området och mer är på väg. Utskottet ser fram emot den i bakgrunden nämnda kommande forskningsöversikten. Det handlar snarare om att omsätta den kunskapen till handling än behov av att ta fram ytterligare kunskapsunderlag. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:25.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

SK 2019:2

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Ann-Kristin Jonäng, Eva-Mai Mineur Tynong, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot beslutet till förmån för motion 2019:25.

Anna-Karin Westerlund och Gunilla Eldebro

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:3

Digitalt lärande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner, 2019:26, 2019:30 och 2019:41, som handlar om digitalt lärande. Utskottet anser att motionärerna tar upp angelägna frågor i sina motioner men konstaterar samtidigt att mycket av detta redan ingår i programmet för lärande och undervisning. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionerna.

Till detta betänkande finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:26,
2. avslå motion 2019:30,
3. avslå motion 2019:41, punkt 1,
4. avslå motion 2019:41, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2019:26 av Mats Ershammar, Kyrkans digitalisering av undervisning och lärande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, i det fortsatta arbetet med programmet för undervisning och lärande, beakta vad som sägs i motionen.

Motion 2019:30 av Hans-Olof Andrén m.fl., Digitalt stöd till troslivet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för satsningen på undervisning och lärande utveckla Svenska kyrkans digitala kommunikation så att den bättre stöder medlemmarnas trosliv.

Motion 2019:41 av Berth Löndahl m.fl., Svenska kyrkans webbplats

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en grupp med teologisk bredd och kompetens för en översyn av Svenska kyrkans webbplats, främst under fliken ”Om kristen tro”,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att även ge en sådan grupp uppgift att arbeta med apologetik, till trons försvar, eventuellt som en bok.

Bakgrund

Digitalisering innebär att digital kommunikation och interaktion mellan människor, verksamheter och saker blir självklara. Allt större delar av tillvaron är digitaliserad samtidigt som vi i allt mindre grad kan skilja ut det digitala från det icke-digitala.

Kyrkostyrelsen tar i sin skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 upp att Svenska kyrkan står inför stora utmaningar i en tid av förändring präglad av religiös transformation, digitalisering, polarisering och globalisering. Just digitaliseringen ses som en möjlighet till hållbarhet genom effektivare resursanvändning och digitala möten.

Kyrkostyrelsen har fastställt tre långsiktiga målbilder:

1. År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar.

2. År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

3. År 2030 finns effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

En specifik insats under delmål 1A – Undervisning i kristen tro, är att utveckla strategier och åtgärder för lärande och undervisning på digitala arenor. Under samma delmål ryms programmet Lärande och undervisning. I programmet ingår arbete för en digital plattform som ger alla tillgång till en bred och djup förståelse av kristen tro i enlighet med Svenska kyrkans teologiska tradition. Likaså planeras insatser som bidrar till att Svenska kyrkan blir mer delaktig i det offentliga samtalet om religion, livsfrågor, etik och värderingar. I samverkan med stift och församlingar inventeras pågående arbete och det material som redan finns och vid behov utarbetas nytt.

Under målbild 3 finns delmålet Administration och digitalisering. En av insatserna handlar om att utarbeta strategier för stöd till Svenska kyrkan att utveckla digitala arbetsplatser och mötesformer med användaren i fokus, där det ska vara enkelt att arbeta effektivt. En gemensam digital arbetsplats för hela Svenska kyrkan är ett stöd för anställda, förtroendevalda och ideellt engagerade. Styrelsen avser att arbeta vidare vad gäller precisering av kyrkans satsning på digitalisering under perioden. En digital arbetsplats förutsätter en tekniskt utvecklad infrastruktur för att fungera, varför kyrkostyrelsen verkar för det. Genom att skapa förutsättningar för administrativ effektivitet och digitala lösningar bidrar kyrkostyrelsen till att församlingar även på sikt ska ha tillräckliga ekonomiska resurser för ett rikt kyrkoliv där gudstjänster firas och undervisning bedrivs samt diakoni och mission utövas.

Programmet för lärande och undervisning

För en folkkyrka är förkunnelsens målgrupp alla. Utifrån sin territoriella församlings-syn har Svenska kyrkan ett ärende till var och en inom församlingens gränser, oavsett om man – bildligt – befinner sig i den vida cirkeln eller tillhör församlingens kyrkvana. Programmets målgrupp är alla.

Att kyrkan vänder sig till alla innebär inte att allt passar alla. Vissa deltar i församlingens bibelgrupp termin efter termin. Några kommer till kyrkan vid dop och begravning; några går regelbundet i kyrkan två gånger om året. För återigen andra är kyrkan en plats för konst- och musikupplevelser. Eller så möter man kyrkans undervisning på nätet eller i andra sociala medier. Förutsättningarna är olika, men oavsett tillfälle behöver undervisningen vara vital, intressant och hålla hög nivå. Medlemmar med gles kontakt med kyrkan har rätt till samma kvalitet och respekt som de kyrkvana.

Programmets ambition är att arbeta resurssmart, inventera befintliga resurser och i görligaste mån återanvända kunskap, erfarenheter och material från hela organisationen. Samtidigt är det viktigt att programmet signalerar modernitet, professionalitet och kreativitet och kopplar till sig relevant kompetens, särskilt vad gäller arbete med de digitala åtgärderna och kommunikation.

Vid sidan av programmet pågår också upphandling av en ny lärplattform som kommer att förbättra hur lärande och undervisning stöds och göra det möjligt att integrera digitala och fysiska utbildningsgångar.

Kommunikationsstrategi

Kyrkostyrelsen fastställde 2011 *Kommunikationsstrategi med ansvarsfördelning för Svenska kyrkan*. Strategin är bindande för den nationella nivån och erbjuds övriga nivåer. Kommunikationsstrategin utgår från kommunikationsvisionen: ”En kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra” samt kärnvärdena närvaro, öppenhet och hopp.

Svenska kyrkan ska enligt den ha hög tillgänglighet och bemöta människor på ett sätt som gör att alla känner sig sedda, respekterade och upplever kyrkan som relevant och trovärdig. Svenska kyrkan använder ett personligt tilltal, ett begripligt och inkluderande språk.

Strategi för digital kommunikation och närvaro

Svenska kyrkans strategi för digital kommunikation och närvaro antogs av kyrkostyrelsen 2013. Även här är strategin bindande för nationell nivå och erbjuds stift och församlingar.

Strategin innebär att Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan. Personliga möten kan uppstå på många platser, exempelvis via sociala medier. Därför prioriteras kommunikation som möjliggör dialog och skapar engagemang.

Kontakten med olika målgrupper ska utvecklas, både bland medlemmar och icke-medlemmar. Det förutsätter att Svenska kyrkan som avsändare har god kännedom om människors bruk av digitala medier. Alla digitala satsningar ska utformas utifrån användarnas behov liksom utifrån Svenska kyrkans grundläggande uppdrag. En vision i strategin är att Svenska kyrkan ska arbeta aktivt med att ta fram och använda verktyg för att utföra den grundläggande uppgiften även på digitala arenor. Som en konsekvens ska produktioner digitaliseras i högre utsträckning än tidigare traditionella trycksaksproduktioner.

Mer information om strategierna finns på intranätet:

<https://internwww.svenskakyrkan.se/kommunikation/styrdokument>

Tillgänglighetsdirektivet

Tillgänglighet finns med i båda strategierna. Detta handlar bland annat om språk och funktionsnedsättning. 2016 fattade EU beslut om ett webbdirektiv med målet att alla ska kunna ta del av den offentliga service som finns på webbplatser, intranät och i e-tjänster. Besökarna ska kunna uppfatta, hantera och förstå webbplatsen, oavsett vilken situation de befinner sig i, vilken funktionsnedsättning de eventuellt har och oberoende av hjälpmedel. För att nå målen i direktivet har Sverige infört en ny lag: Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service. Den började gälla 1 januari 2019 och ställer krav på webbplatsernas struktur, kodning, formgivning och innehåll.

Eftersom Svenska kyrkan ska vara en inkluderande kyrka även på webbplatsen är målet att följa lagen. Även om Svenska kyrkan inte formellt räknas till offentlig sektor

och omfattas av lagen. En annan anledning till att följa lagen är att inte hamna på efterkälken när alla webbplatser inom offentlig sektor blir tillgängliga.

Det är lätt att underskatta hur många människor som berörs av tillgänglighet och funktionshinder eftersom det förutom synliga funktionsnedsättningar finns många dolda, till exempel neuropsykiatriska diagnoser, läs- och skrivsvårigheter, färgblindhet, utbrändhet osv.

På svenskakyrkan.se ska de största tillgänglighetsbristerna vara åtgärdade innan 23 september 2020.

Målgrupper för kommunikation

2016 genomfördes en varumärkesundersökning. Resultaten från den undersökningen tillsammans med resultat från de så kallade kyrkbussarna, Svenska kyrkans årliga enkätundersökning, ledde till en ny målgruppsanalys som presenterades samma år.

De mest kyrkvana kallas för den gröna gruppen. Den består av människor som har en tro. Det betyder inte att de alltid kallar sig kristna eller att de är medlemmar i Svenska kyrkan. Vissa i gruppen tror att de är medlemmar, men upptäcker att de inte är det när de vill rösta i kyrkovalet eller när de vill gifta sig.

Många av de människor som inte riktigt vet vad de ska tro, ingår i den gula gruppen. De har svårt att definiera sig som kristna och har en svag eller ingen relation till sin församling. Endast 16 procent av dem har besökt eller mött kyrkan under det senaste året. De som inte tror på Gud ingår i den röda gruppen. De är medlemmar av tradition och svenskhet och för att kyrkan gör samhällsnytta.

Slutsatserna i målgruppsanalysen är att den som kommunicerar på den gröna gruppens villkor, når bara den gröna gruppen. Den som kommunicerar på den gula gruppens villkor, det vill säga sänker trösklarna och uttrycker sig enkelt och folkligt, når däremot även den gröna gruppen. Att lägga mycket kraft på kommunikation med människor i den röda gruppen, kommer troligen inte att ge samma resultat som när kyrkan kommunicerar med den gula gruppen. På intranätet finns ytterligare information om målgrupperna:

<https://internwww.svenskakyrkan.se/kommunikation/malgrupper>.

Programmet för lärande och undervisning hänvisar till målgruppsarbetet i sin programbeskrivning.

Gröna medlemmar utgör en kärna i församlingen och det är utomordentligt viktigt att kyrkan vårdar sig om och inte tar dessa medlemmar för givna. Lärande och undervisning för denna grupp måste utformas icke-slentrianmässigt och framför allt så att människor får bidra med sina kunskaper och erfarenheter på ett seriöst sätt. Samtidigt vet vi att många människor (också medlemmar) möter kyrkan i andra sammanhang. Inte minst har webb och sociala medier blivit viktiga arenor för kontakt, information och samtal om kristen tro. I den grupp som kyrkokansliets målgruppsanalys beskriver som gul är man inte ointresserad av livs-åskådning eller kristen tro, men bara en bråkdel har besökt eller mött kyrkan under det senaste året. I kontakten med denna svårdefinierade men angelägna grupp behöver kyrkan utvidga sin *comfort zone*, sin repertoar och sin kommunikation. Vad gäller lärande och undervisning måste man möta människor på deras egna villkor, vara intresserad av deras liv, ha något ordentligt att säga och framför allt kunna gå i dialog om de frågor som kommer upp.

Svenska kyrkan kommunicerar med sina målgrupper via flera digitala kanaler idag och tillhandahåller plattformar där människor får dela med sig av sin tro och sina tankar. Den externa webbplatsen svenskakyrkan.se är mycket omfattande med till exempel sidor om kyrkans uppdrag, kristen tro, organisation, hur man kan hjälpa och få hjälp. Där ingår även stiftens, pastoratens och församlingars webbplatser. Idag startar 95 procent av besöken på svenskakyrkan.se på någon av sidorna längre ner i strukturen, till exempel på en församlings webbplats eller nationella sidor om dop. Det är sällan en besökare börjar sitt besök på själva startsidan svenskakyrkan.se. Startsidan för de flesta är i stället en sökmotor, den vanligast förekommande är Google. Därför är det viktigt att språket som används på webbplatsen matchar de ord och fraser folk söker på. För att lyckas med detta görs regelbundna genomgångar av de vanligaste sökorden på Google med kopplingar till Svenska kyrkan och kristen tro. Därefter sker en kontroll om Svenska kyrkans webbplats har innehåll som matchar det som efterfrågas.

När besökaren landat på en sida på svenskakyrkan.se är hen vanligen ute efter att få en specifik fråga besvarad, hitta ett telefonnummer, söka en ledig tjänst, ta reda på när och var nästa gudstjänst är eller liknande. Dessa sidor måste vara lätta att hitta och målgruppsanpassade. Den här typen av besökare har ofta inte tålamod utan skummar igenom texter, med fokus på rubriker, för att se om de kan få sin fråga besvarad.

Den som söker kan vara en person med förkunskaper i kristen tro, men det kan också vara en person som saknar förkunskaper och därmed använder andra ord i sina sökningar. En person som inte vet att Svenska kyrkan har en verksamhet och innehåll som motsvarar det hen efterfrågar. Därför behöver språket på webbplatsen vara inkluderande.

Utveckling av sidor om kristen tro

Programmet för lärande och undervisning arbetar i tre linjer. Arbetet i linje två handlar om att utveckla sidorna om kristen tro på Svenska kyrkans webbplats, som riktar sig direkt till den enskilda medlemmen och andra intresserade. Utformningen av dessa sidor sker i samverkan med referenspersoner/grupper för att ringa in viktiga ämnen (klassisk teologi, livsfrågor och aktuella frågor, till exempel tro och naturvetenskap) och för att få till stånd en pedagogisk och attraktiv form. På webben ryms texter, bilder, intervjuer, filmer och annat teologiskt-pedagogiskt material. Det kan också beredas utrymme för e-utbildningar som svarar mot programmets fokus på fördjupning och progression i lärandet. Arbetet är påbörjat men inte slutfört och därmed inte publicerat på webbplatsen ännu.

Apologetik

Apologetik betyder försvar av tron. Detta tolkas ibland som att försvara tron mot andra uppfattningar, ibland mer allmänt som att förklara den kristna trons innebörd. På den externa webbplatsen finns fördjupat material, till exempel inom ramen för materialet som togs fram till Reformationsåret. Ytterligare fördjupning i centrala teologiska ämnen finns i Svenska kyrkans serie Forskning för kyrkan med böcker av bland annat Eva-Lotta Grantén (Utanför paradiset: Arvsyndläran i nutida luthersk teologi och etik), Carl-Henric Grenholm (Tro, moral och uddlös politik: om luthersk etik) och Karin Johannesson (Helgelsens filosofi: Om andlig träning i luthersk tradition). Biskopsbrevet ger gemensamma tolkningar av ämnen som klimatet, dopet, diakonin och det kommande brevet om nattvarden. Bland tolkningar av bekännelsens innebörd

kan också kyrkosekreterare Cristina Grenholms *Vår tro som min – Levande trosbekännelse*, som är en utläggning av den apostoliska trosbekännelsen, nämnas.

Talet om tron sker även i olika typer av media idag, som exempelvis ärkebiskopens podcast Prata till punkt eller Fråga prästen-kvällar på Svenska kyrkans facebookside.

Böner

På Svenska kyrkans officiella sociala medier-konton förekommer böner i flera olika former. På twitter minst en gång om dagen. Det förekommer också delning av andras böner, till exempel biskoparnas. På instagram publiceras böner flera gånger i veckan och på facebook minst två gånger i veckan. På facebook sker även livesända böner ungefär tre gånger per termin och bönekvällar, där fyra eller fem präster sitter och ber med alla människor som ber om förbön eller som har böneämnen.

Besöken på Svenska kyrkans bönewebb ökar varje år på allhelgona, då även besöken på kyrkogårdar runt om i landet är vanligare än andra tider på året. På bönewebben kan besökaren tända ett ljus och skriva en bön. Som besökare kan man också ta del av andras böner.

I appen Kyrkguiden och på Svenska kyrkans webbplats lyfts även bönepodden som kommer ut med ett nytt avsnitt varje fredag. Podden produceras av Löftadalens pastorat som ofta kopplar poddens tema till den veckans gudstjänster.

Tidigare kyrkomöten

I Förvaltarekapsutskottets betänkande 2018:4 behandlas bland annat motion 2018:26 som rör Svenska kyrkans förmåga att genomföra och få effekt av förändringsarbete. Motionären föreslår kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer och praktisk vägledning i hur förändringsarbete kan bedrivas framgångsrikt, att erbjudas stiftens för dessas arbete med att stärka den lokala nivåns förmåga att hantera förändringsprocesser som sådana. Utskottet höll med om vikten av förändringshantering och förändringsledning, men menade att det inom Svenska kyrkan redan existerar ett tillräckligt stöd, bland annat genom aktiv samverkan med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Därigenom stimuleras ett likartat förhållningssätt till förändringsarbete och förändringsledning, samtidigt ges möjlighet för anpassning till lokala förutsättningar. För stöd och behov som är gemensamma för flera enheter fyller stiftsorganisationen en viktig funktion, medan nationell nivå bör fokusera sitt stöd kring förändringshantering på organisationsgemensamma processer och verktyg. Många större IT-satsningar förutsätter förändringsarbete för att man ska nå den effekt som avses. Projekt som Gemensamt Administrativt Stöd (GAS) och Gemensamt Arkiv, Diarium och Dokumenthantering (GADD) har därför som en del av sina insatser utbildningar som ska främja att man utvärderar och förändrar sina arbetssätt. Kyrkomötet beslöt att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2018:26.

Kyrkomötet 2017 biföll motion 2017:117 att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer. Med anledning av det uppdraget inleds i höst en förstudie som ska handla om processtöd för att förstärka församlingarnas möjligheter att systematiskt följa medlemmar och bjuda in nya. Förstudien kommer att ske i samverkan med stift och församlingar. Målet är att ge bättre förutsättningar för att människor ska få ta del av kristen tro på ett sätt som svarar mot aktuella samhällsförändringar. Genom att utgå från tre avgränsade processer kopplade till dop, konfirmation och nyinflyttade ska förstudien kartlägga och föreslå processtöd som kan sänka trösklarna och öka tillgängligheten till församlingarna i Svenska kyrkan.

Motion 2019:26

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:26.

Utskottet anser att motionären tar upp angelägna frågor i sin motion och utskottet konstaterar att en del av dessa punkter som motionären tar upp redan ingår i programmet för lärande och undervisning. Andra punkter som exempelvis teknisk infrastruktur ligger utanför programmet och utskottet anser inte heller de är specifika för programmet utan rör också andra områden inom Svenska kyrkan.

Det finns också en punkt i motionen som har behandlats av förra årets kyrkomöte och det är förändringsledning (motion: 2018:26, F 2018:4). Motionären föreslog då att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ta fram riktlinjer och praktisk vägledning i hur förändringsarbete kan bedrivas framgångsrikt. Förvaltarskapsutskottet höll med om vikten av förändringshantering och förändringsledning, men menade att det inom Svenska kyrkan redan existerar ett tillräckligt stöd och föreslog därför att motionen skulle avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2019:26.

Motion 2019:30

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:30.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det är viktigt att människor som söker kunskap om kristen tro ska kunna få detta. Det gäller oavsett kunskapsnivå i kristen tro. Kyrkan vänder sig till alla, men kommunikationen kan inte vara densamma till alla. Detta innebär att också den som söker djupare kunskap om kristen tro via digitala kanaler ska kunna hitta detta.

Utskottet vill även betona vikten av att de språkliga minoriteterna täcks in i det arbete som sker inom programmet för lärande och undervisning. Utskottet ser också att det finns möjlighet att till exempel vidareutveckla arbetet med bibelläsningsplaner som ett stöd för människors trosliv.

Utskottet konstaterar att programmet för lärande och undervisning har en ambitiös målsättning då programmet riktar sig till målgrupp alla och en av linjerna i programmet handlar om den digitala kommunikationen. Utskottet anser att motionärernas förslag redan omfattas av programmet och utskottet föreslår med anledning av det att kyrkomötet ska avslå motion 2019:30.

Motion 2019:41

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:41.

Utskottet instämmer i motionärens uppfattning att Svenska kyrkans webbplats behöver en översyn när det gäller det teologiska innehållet. Utskottet anser att sidorna under fliken *Om kristen tro* inte speglar den teologiska bredd och djup som ryms i Svenska kyrkan och att detta är ett problem.

Under beredningen av ärendet har utskottet givits möjlighet till större insikt i programmet för lärande och undervisning, genom besök av programansvarig och enhetschef på nationell nivå. Utskottet har fått ta del av programmets högt satta mål: att öka och fördjupa kunskapen om kristen tro hos många människor och att bidra till en helhetsbild: vad är den kristna stora berättelsen?

Programmets linje 2 handlar om att utveckla sidorna om kristen tro så att de erbjuder såväl bredd som djup på ett annat sätt än idag.

Utskottet anser inte att det behöver tillsättas ytterligare en grupp med teologisk kompetens för denna översyn. Utskottet vill understryka vikten av att det fortsatta arbetet tar hänsyn till Svenska kyrkans teologiska bredd. Dessutom menar utskottet att olika åldrar ska vara representerade bland referenspersonerna och att de språkliga minoriteternas behov ska tillgodoses i det fortsatta arbetet.

Eftersom utskottet inte föreslår till kyrkomötet att en grupp ska tillsättas är det inte heller möjligt att bifalla punkt 2 i motionen.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:41 i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Ann-Christine Rosengren, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Eva-Mai Mineur Tynong, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Lars-Ivar Ericson, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Ann-Kristin Jonäng, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss till förmån för motion 2019:26.

Gunilla Eldebro och Anna-Karin Westerlund

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2019:41. Innehållet på Svenska kyrkans webbplats håller inte måttet när det gäller presentationen av kyrkans tro och lära. Formuleringarna är grunda och banala och gör heller inte rättvisa åt den teologiska bredd och de olika trostraditioner som ryms inom Svenska kyrkan. Webbplatsen är av största betydelse för undervisningen om och lärandet av kristen tro i olika målgrupper, inte minst bland yngre. Denna aspekt måste spela stor roll i det omfattande arbete som genomförs för att förbättra webbplatsen och kan säkerställas genom tillsättandet av en grupp av det slag som motionen föreslår. Om en sådan grupps arbete dessutom kan utnyttjas i en apologetisk framställning är det en ytterligare fördel.

Elisabeth Sandlund

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för att kyrkomötet ska anse motion 2019:41 besvarad.

Eva-Mai Mineur Tynong

Särskild mening

SK 2019:3

Jag vill lägga till protokollet att jag instämmer i Elisabeth Sandlunds reservation.

Kjell O Lejon

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:4

Lärande miljöer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:27. Motionären vill att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att inom pågående programmet för lärande och undervisning undersöka hur arbetet med kontaktytor eller lärande miljöer kan vidareutvecklas. Utskottet delar motionärens tankar om att församlingarnas mötesplatser och lärmiljöer är viktiga men vill inte lägga till uppdrag till ett pågående arbete.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:27.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:27, punkt 1,
2. avslå motion 2019:27, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2019:27 av Mats Ershammar, Kyrkans lärande miljöer i en ny tid

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att inom pågående program om undervisning och lärande undersöka hur arbetet med kontaktytor eller lärande miljöer kan vidareutvecklas,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att göra detta i samverkan med stift och församlingar och med beaktande av vad som sägs i punkterna 2–7 i motionen samt redovisa resultatet av arbetet.

Bakgrund

En definition av begreppet lärande miljöer eller lärmiljö, enligt den specialpedagogiska myndigheten, är den miljö och de sammanhang som en person befinner sig i. Lärande sker i interaktion, det vill säga i samspel med andra och för att alla ska vara delaktiga så krävs en god lärmiljö. Vilken värdegrund och vilka attityder vi möter i vår omgivning är avgörande. Specialpedagogiska myndigheten menar att detta innebär att verksamheter bör utveckla kunskap om förutsättningar för lärande och hur dessa hänger samman med verksamhetens pedagogiska, sociala och fysiska miljöer.

Svenska kyrkan har genom alla församlingar stora kontaktytor och möter många människor. Under 2018 var det enligt den insamlade kyrkostatistiken sammanlagt över 14 miljoner gudstjänstbesök (14 074 185) i 1 337 församlingar. Enligt den enkätundersökning, *Kyrkbussen*, som nationell nivå genomför varje år om svenska folkets inställning och kunskap om Svenska kyrkan svarade 2018 över 75 procent att de haft

kontakt med Svenska kyrkan under de senaste 12 månaderna. De flesta angav att de besökt en kyrkogård (51 procent), närvarat vid dop, vigsel och/eller begravning (45 procent) eller varit på musikandakt eller konsert (21 procent). Av de som mött Svenska kyrkan är över 60 procent (64 procent) mycket positiva eller ganska positiva i sitt helhetsintryck.

Även inom Svenska kyrkans diakonala verksamhet fanns enligt kyrkostatistiken många kontakttillfällen. Vid sidan av möten på institutioner (103 374) och hembesök (109 805) var det 2018 över en halv miljon kontakttillfällen (508 550) då personer tagit kontakt med församlingens medarbetare och efterfrågat råd, bistånd eller stöd.

En förhoppning med programmet för lärande och undervisning är att det ska stärka undervisningen inom hela Svenska kyrkan och genomsyra all verksamhet på alla nivåer. Både inom ramen för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission men också på de olika arenor och samarbeten som församlingen verkar

Hur detta organiseras och tar sig uttryck beror på den enskilda församlingens kontext och prioritering och resurser.

Församlingen har ansvar, inte bara för sina medlemmar, utan för alla som vistas, för längre eller kortare tid, i församlingen, oberoende av bostadsort och kyrkotillhörighet. I 2 kap. kyrkoordningen står att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Detta är ett uttryck för lokaliseringsprincipen och knyter an till det så kallade vistelsebegreppet. Det kan exempelvis handla om personer som pendlar in för arbete på någon arbetsplats eller går i skola inom församlingen, om människor som är intagna på sjukhus eller annan institution, eller bara som turister vistas tillfälligt på en flygplats som ligger i församlingen. Det är församlingen som beslutar om vilken kyrklig verksamhet som ska bedrivas och ansvarar själv för samverkan med det lokala föreningslivet och köpcentrum om det finns på orten. Likaså de ekumeniska kontakterna i församlingen och religionsdialogen ser olika ut beroende på församling och prioritering.

I programbeskrivningen för programmet lärande och undervisning tas kontaktytor och lärandemiljöer upp i samband med reflektionen kring programmets målgrupp:

För en folkkyrka är förkunnelsens målgrupp alla. Utifrån sin territoriella församlingssyn har Svenska kyrkan ett ärende till var och en inom församlingens gränser, oavsett om man – bildligt – befinner sig i den vida cirkeln eller tillhör församlingens kyrkvana. Det gäller också lärande och undervisning.

Att ha alla som målgrupp kan ur ett kommunikationsperspektiv te sig omöjligt. Men det faktum att kyrkan möter många människor av olika slag är ett privilegium, inte ett problem. Folklighet är en tillgång och, om uttrycket tillåts, Svenska kyrkans adelsmärke. Församlingarnas breda kontaktytor (öppna förskolan, körer, konfirmandföräldrar, skolsamverkan, kulturlivet) är självklara tillfällen för lärande och undervisning.

Programmet för lärande och undervisning kommer utgå från hur församlingars kontaktytor och lärandemiljöer ser ut idag. Grovt indelat handlar det om egna lokaler, digitala kanaler och det offentliga rummet. Utifrån denna indelning kommer programmet göra insatser för att stärka kyrkans undervisning på samtliga dessa kontaktytor i tre olika linjer. Linje 1 handlar om stöd till församlingen, linje 2 innehåller insatser på den digitala arenan och linje 3 stöd till det offentliga samtalet.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:27.

Utskottet delar motionärens tankar om att församlingarnas mötesplatser och lärmiljöer är viktiga för kyrkans undervisningsuppdrag. Utskottet konstaterar vidare att det i samband med församlingsinstruktionerna oftast görs en inventering av dessa miljöer samtidigt som förslag på åtgärder tas fram. Utskottet anser att det pågående programmet för lärande och undervisning är bra i sin nuvarande form och vill inte lägga till ytterligare uppdrag till det pågående arbetet som involverar församlingar, stift och nationell nivå.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:27.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Ann-Kristin Jonäng, Eva-Mai Mineur Tynong, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:5

Tro och vetenskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:29 som vill uppdra till kyrkostyrelsen att särskilt beakta relationen tro och vetenskap i satsningen på undervisning och lärande. Utskottet konstaterar att uppfattningen om att det finns en motsättning mellan tro och vetenskap är en av de vanligaste fördomarna om kristen tro och att det är en viktig och aktuell fråga.

Utskottet konstaterar vidare att arbetet med tro och vetenskap redan pågår inom ramen för programmet för lärande och undervisning.

Därför föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2019:29 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2019:29 av Hans-Olof Andrén m.fl., Undervisning om tro och vetenskap

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i den unika satsningen på undervisning och lärande särskilt beakta relationen mellan tro och vetenskap.

Bakgrund

Relationen tro och vetenskap har under åren arbetats med på flera sätt inom Svenska kyrkan. Bland annat har Svenska kyrkans teologiska kommitté arbetat med frågor beträffande förhållandet mellan naturvetenskap och teologi. Kommitténs uppgift är att göra teologiska bedömningar av remissyttranden och utredningsdirektiv, men också uppmärksamma andra frågor som man anser behöver bli föremål för teologisk bearbetning.

Svenska kyrkan har även via medlemskap i föreningar, nätverk och deltagande på konferenser arbetat med frågeställningen. Bland annat i den ideella föreningen Vetenskap och allmänhet, som har till uppgift att främja dialog och öppenhet mellan allmänhet och forskare. Hit hör även Faraday Institute for Science and Religion i Cambridge, som verkar för dialog mellan naturvetenskap och kristen tro och hur man kan förstå naturvetenskapliga teorier i ljuset av kristen tro. Institutet erbjuder kurser i naturvetenskap för samfundsledare och tillhandahåller vetenskapliga artiklar inom området.

En annan mötesplats har varit Zygon Center for Religion and Science i Chicago med uppgift att arbeta med samspelet mellan religion och naturvetenskap. The European Society for Study of Science And Theology är ytterligare en mötesplats för studier om religion och vetenskap.

Sigtunastiftelsen har under åren fungerat som en viktig mötesplats för gränsöverskridande samtal om existentiella och humanistiska samtidsfrågor. Boken *Bortom tro och vetande: tankar från en dialog* (2010) är ett resultat av en flerårig samtalsgrupp på Sigtunastiftelsen. Forskare från olika ämnesområden, alltifrån fysik och biologi till filosofi och teologi samtalade och delade sina tankar om förhållandet mellan vetenskap och religion.

Den internationella Vetenskapsfestivalen i Göteborg är Sveriges största och ett av Europas ledande populärvetenskapliga evenemang. Det är en mötesplats där forskare under lättsamma former ges möjlighet att presentera sin forskning för skolungdomar och allmänhet. Varje år görs cirka 50 000 besök på festivalens föreläsningar, workshops, debatter och aktiviteter spridda på ett 30-tals platser. Festivalen är tvärvetenskaplig och styrs av ett vetenskapligt råd, ett huvudmannaråd och en programgrupp. Sedan 2006 finns Svenska kyrkan med genom samverkan mellan nationell nivå och Göteborgs stift. I Svenska kyrkans program har årligen 15–20 programpunkter erbjudits som förutom föreläsningar, panelsamtal, workshops ofta innehåller något kultur-evenemang. Deltagande i vetenskapsfestivalen har skapat andra samarbeten som exempelvis projektet Cusanus, ett treårigt projekt (2015–2018) med syfte att bredda diskussionen och öka kunskapen om relationen mellan naturvetenskap och religion, och hur dessa kan interagera med varandra i ett konstruktivt samspel.

Relationen tro och vetenskap är något som det pågående programmet Lärande och undervisning arbetar med. I programdokumentets beskrivning av arbetet i linje 2 tas det upp som ett viktigt ämne att lyfta på webbplatsen i samarbete med referenspersoner och grupper.

Arbetet i linje 2 består i att utveckla sidorna om kristen tro på Svenska kyrkans webb, som riktar sig direkt till den enskilda medlemmen och andra intresserade. Utformning av webben sker i samverkan med referenspersoner/grupper för att ringa in viktiga ämnen (klassisk teologi, livsfrågor och aktuella frågor, till exempel tro och naturvetenskap) och för att få till stånd en pedagogisk och attraktiv form. På webben rymmer texter, bilder, intervjuer, filmer och annat teologiskt-pedagogiskt material. Det kan också beredas utrymme för e-utbildningar som svarar mot programmets fokus på fördjupning och progression i lärandet.

Tidigare behandling av kyrkomötet

Under 2011 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottets betänkande 2011:13 motion 2011:76, Vetenskap och tro. Motionären föreslår att kyrkomötet ska besluta att uppdraga till kyrkostyrelsen att bilda nätverk med läkare och forskare för att belysa kristendomen i ett modernt perspektiv. Utskottet menar att det redan finns fungerande nätverk och mötesplatser för dialog om vetenskap och tro och föreslår att motionen ska avslås. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2019:29 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet konstaterar att uppfattningen om att det finns en motsättning mellan tro och vetenskap är en av de vanligaste fördomarna om kristen tro. Utskottet anser att motionärerna lyfter en viktig fråga som är aktuell på flera sätt. Exempelvis visar aktuell forskning hur lärare inom religionsundervisning i skolan i sin tillämpning av läroplanen förstärker konflikten mellan teologi och vetenskap. Ett annat aktuellt exempel är det offentliga samtalet kring tro och vetenskap kopplat till klimatfrågan.

Utskottet konstaterar vidare att arbetet med tro och vetenskap redan pågår inom ramen för det pågående programmet för lärande och undervisning och anser därmed att motion 2019:29 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Eva-Mai Mineur Tynong, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:6

Utbildning för journalister

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2019:32 som vill uppdra till kyrkostyrelsen att utreda formerna för en grundkurs i kristen tro för journalister. Utskottet håller med motionärerna om att detta är en viktig fråga och ett uppdrag för nationell nivå. Kunskapen om den kristna tron hos journalister är ofta låg och att erbjuda utbildning i kristen tro för denna grupp är både en strategisk och en offensiv satsning. Utskottet konstaterar även att utbildningar för journalister redan finns med i programbeskrivningen för programmet lärande och undervisning och föreslår därför att motionen ska anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2019:32 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2019:32 av Elisabeth Sandlund m.fl., Utbildning för journalister i kristen tro

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda formerna för en grundkurs i kristen tro för journalister.

Bakgrund

2018 fanns det 11 585 journalister anslutna till Svenska journalistförbundet. Institutet för mediestudier konstaterar i sin årsbok från 2018 att det är en minskning från tidigare år. De flesta journalisterna är bosatta i storstäder, hälften i Stockholm, och den lokala redaktionella närvaron på mindre orter minskar i takt med nedläggningar och sammanslagningar av redaktioner.

Idag finns ingen grundkurs inom Svenska kyrkan för att utbilda journalister i kristen tro men inom programmet Lärande och undervisning pågår ett arbete inom det som i programbeskrivningen kallas linje 3 och som är inriktat mot offentligheten. Arbetet består i att genom ett antal punktinsatser höja kunskapen om kristen tro – i vid mening – i det offentliga samtalet. Här finns en tydlig bildningsambition, som också kan kopplas till nationell nivåns uppdrag att ”verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv, som främjar dialogen kring religion och livstolkning” (10 kap. 3 § kyrkoordningen). I programbeskrivningen lyfts bland annat journalistutbildning och journalistresor i frågor som är angelägna både för media och Svenska kyrkan fram som ett exempel på sådana punktinsatser. I vilken form dessa punktinsatser ska ske är ännu inte klart.

De erfarenheter som finns inom området är kortare insatser som att erbjuda journalister stipendium för att medfölja på resor till Israel/Palestina, kortare seminarier för journalister i samband med exempelvis Mediadagar MEG i Göteborg samt vid andra speciella tillfällen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anse motion 2019:32 besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet håller med motionärerna om att erbjuda utbildning till journalister i kristen tro är en viktig fråga och ett uppdrag för nationell nivå. Kunskapen om den kristna tron hos journalister är ofta låg och det avspeglas i den bevakning från media som sker av kyrkan och religioners roll i samhället. Journalister är en nyckelgrupp för kyrkan i det offentliga samtalet då de vidareförmedlar kunskap om kyrkan och kristen tro till många. Att erbjuda utbildning i kristen tro för denna grupp är både en strategisk och en offensiv satsning. Det är därför med glädje utskottet konstaterar att utbildningar för journalister redan finns med i programbeskrivningen för programmet Lärande och undervisning.

Utskottet föreslår därför att motion 2019:32 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Eva-Mai Mineur Tynong, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:7

Lektionarium

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:37 där det föreslås att det ska tas fram ett lektionarium för Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att det efterfrågade lektionariet redan finns på Svenska kyrkans webbplats och föreslår därför att motionen ska anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2019:37 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2019:37 av Sven Gunnar Persson, Lektionarium för Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ta fram lektionarium för Svenska kyrkan att publiceras på lämpligt sätt.

Bakgrund

Ett lektionarium är ett stöd i att läsa Bibeln regelbundet. Det kan också kallas bibelläsplan. Planen ger en genomtänkt röd tråd i hur Bibeln kan läsas.

I biskopsmötet 2012/2 togs beslut om att ett lektionarium för Svenska kyrkan skulle tas fram. Förslaget var att detta lektionarium skulle publiceras på webbplatsen svenskakyrkan.se alternativt som en app.

På Svenska kyrkans webbplats finns sidan *Planera din bibelläsning* (på www.svenskakyrkan.se/bibeln/lektionarium). Sidan beskriver att det finns utvalda bibeltexter för varje vecka. Den berättar också att man kan utgå från Svenska kyrkans bibelläsplan, som tipsar om vilka delar av Bibeln du kan läsa varje dag. Bibelläsplanen omfattar ett kyrkoår. Varje kyrkoår börjar med första söndagen i advent.

Bibelläsplanen är publicerad som en pdf vilken besökaren kan öppna och ladda ner. Dokumentet innehåller för varje dag (utom söndagarna) en hänvisning till en text från Psaltaren, en gammaltestamentlig text, en epistel samt en evangelietext.

Detta lektionarium på webbplatsen har sedan starten varit i form av ett nedladdningsbart dokument. Den nuvarande formen med nedladdningsbara filer kommer på sikt att utvecklas till en bättre lösning ur användar- och tillgänglighetsperspektiv, det senare med hänsyn till rådande webbriktlinjer. Arbetet kommer att ske i samband med att den tekniska lösningen för kyrkoårets bibeltexter (söndagens) på webbplatsen ska bytas ut. Arbetet är på planeringsstadiet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2019:37 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet delar motionärens åsikt om att ett lektionarium är viktigt för den som söker ett stöd i att läsa Bibeln. En sådan bibelläsningsplan finns idag att ladda ner på Svenska kyrkans webbplats, vilket framgår av bakgrundsbeskrivningen. Utskottet lyfter att bibelläsningsplaner dessutom finns att hämta från flera andra håll, exempelvis från Svenska Bibelsällskapets webbplats.

Utskottet föreslår därför att motion 2019:37 ska anses besvarad.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Eva-Mai Mineur Tynong, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:8

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Samhälls- och kulturutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutspunkt 3 att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning. Utskottet har samtalat utifrån frågeställningar om hur kyrkan kan stärka sin samhällsanalys, bättre använda digitaliseringen för undervisning, ta tillvara de kontaktytor som idag redan finns samt hur nya arenor kan utvecklas. Utskottet anser bland annat att vi borde se över hur kyrkans gemensamma kunskap används och hur man omsätter denna kunskap till handling, att Svenska kyrkans olika nivåer inte fullt ut har tagit tillvara på digitaliseringens möjligheter. Utskottet uppmanar också alla inom kyrkan att ta tillvara på alla vardagliga samtal och låt dem bli ett tillfälle för undervisning.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Samhälls- och kulturutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Samhälls- och kulturutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan vi stärka kyrkans samfälliga förmåga att analysera samhällsfrågor, skapa tillitsfulla relationer, utmana orättvisor, identifiera tecken på hopp och ge stöd till människor i nöd?
- ◆ Hur tillvaratar vi de möjligheter till lärande och undervisning som digitalisering ger, till exempel gällande innehåll, tonalitet och tilltal?
- ◆ Vilka kontaktytor skulle kunna användas mer medvetet för undervisning och mission än vad som görs idag och hur?
- ◆ Vilka möjligheter och utmaningar ser utskottet i att bedriva undervisning ”på andras arenor”, som kultur och media?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Samhälls- och kulturutskottet anfört beträffande undervisning.

Utskottet har i sina diskussioner utgått från de frågor som riktas till utskottet i skrivelserna och de tematiska passen som hållits under det tematiska kyrkomötet samt en fråga som riktats till Förvaltarutskottet gällande kyrkobyggnader.

Hur kan vi stärka kyrkans samfälliga förmåga att analysera samhällsfrågor, skapa tillitsfulla relationer, utmana orättvisor, identifiera tecken på hopp och ge stöd till människor i nöd?

För att kunna stärka kyrkans samfälliga förmåga till att analysera samhällsfrågor anser utskottet att det material som redan finns idag skulle kunna användas bättre. Exempel är de publikationer som görs av nationell nivå som *Nyckeln till Svenska kyrkan*, *Tidens tecken* samt omvärldsanalysen som finns med i kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi. Alla dessa innehåller värdefull samhällsanalys som skulle kunna komma fler till del. Likaså görs oftast i samband med församlingsinstruktionerna en omvärldsanalys som kan komplettera med det lokala perspektivet. Utskottet anser att den stora frågan framåt är hur denna gemensamma kunskap används och hur man omsätter dessa ord, denna kunskap till handling.

Utskottet tror att tillitsfulla relationer främst byggs lokalt genom samverkan med andra aktörer och där det finns respekt för varandras kompetenser samtidigt som Svenska kyrkans roll är tydlig. Det kan handla om samverkan med socialtjänsten, skolan eller annan aktör.

Hur tillvaratar vi de möjligheter till lärande och undervisning som digitalisering ger, till exempel gällande innehåll, tonalitet och tilltal?

En utmaning för kyrkan vad gäller lärande, menar utskottet, är att utveckla den kristna människans egen förmåga till att möta människor i olika sammanhang. Professor David Thurffjell pratar om ”latent resurs” och pekar på Svenska kyrkans ”mainstream medlem”. Alla kristna har en uppgift att förkunna kristen tro. Hur kan kyrkan i sitt lärande uppmuntra människor att prata om sin egen tro och nyttja kraften i den personliga berättelsen? Utskottet menar att alla kristna behöver ställa sig själva frågor som:

Vad gör jag i det offentliga rummet? Hur talar jag om att jag är kristen? Hur visar jag det? Svenska kyrkan behöver i sitt lärande ge mod och verktyg för detta.

Utskottet anser att kyrkan ska använda sig av de möjligheter digitaliseringen ger för lärande och undervisning. Svenska kyrkan ska vara aktiv på nätet. Vi har det, vi behöver det och vi kan utnyttja det. Kyrkan ska finnas där människor är och idag

tillbringar många människor mycket tid på nätet. Vår tids Nikodemus surfar troligen på nätet och behöver hitta kyrkan där och få svar på sina frågor om livet och om den kristna tron. Varför är det lättare att få kommunicera med en läkare via en app i sin telefon än med en präst?

Svenska kyrkan ska använda sig av den teknik som redan finns tillgänglig och nyttja enkelheten att arbeta och enkelheten att nå ut genom tekniska lösningar och plattformar som många använder. Utskottet ser en utmaning i digitaliseringen då det är lätt att föra ut ett budskap men svårare att få till verklig dialog och interaktivitet. Kyrkan behöver även utveckla arbetssätt för att finnas tillgänglig och svara snabbt i de digitala kanalerna. Det finns även en utmaning i att vara aktuell och snabbt kunna uppdatera material och samtidigt bibehålla en hög kvalitet. Balansen mellan snabbhet och kvalitet är en nyckelfråga.

Det behövs fortsatt utbildning och inspiration kring detta framöver.

Den tekniska infrastrukturen löser inte allt. Det behöver finnas digital kompetens på alla nivåer i kyrkan och digitala läromedel med god kvalitet behöver tas fram. Dessutom behövs förändringsledning för att få detta att fungera.

Svenska kyrkan på samtliga nivåer behöver bli bättre på att tänka målgrupper i sin undervisning. Utskottet anser att innehållet om kristen tro i kyrkans digitala kanaler behöver rikta sig till både de som är nyfikna på kristen tro och de som vill fördjupa sin tro. Alla tar inte till sig allt men alla ska kunna ta till sig något. Målgruppsarbetet handlar även om att tänka in olika åldrar, olika livssituationer och olika språk. Därför behöver exempelvis material och undervisning på våra minoritetsspråk tydligt finnas med i det fortsatta arbetet. Utskottet påpekar att det är viktigt att ta in målgrupperna i arbetet och ha en dialog med exempelvis 90-talister för att göra undervisning och lärande tillsammans. Utskottet vill även tillägga att det material som publiceras behöver ha en teologisk bredd och spegla kyrkans olika teologiska traditioner.

Utskottet anser att det vid sidan av den traditionella webbplatsen bör finnas en digital lärplattform där kunskapen om kristen tro kan fördjupas och strukturerad undervisning kan bedrivas. Utskottet ser gärna en ambitiös utbildningsplattform som församlingar kan använda i sitt undervisningsuppdrag där församlingsaktiva och andra kan träffas, läsa och se material och delta på webinarier. Svenska kyrkan kan inspireras av universitetens erfarenhet inom dessa områden.

Vilka kontaktytor skulle kunna användas mer medvetet för undervisning och mission än vad som görs idag och hur?

Utskottet konstaterar att det är i församlingarna de flesta möten med kyrkan sker. De fysiska mötena är viktiga för att vi ska känna att vi lever och växer i tro tillsammans. Kyrkan måste bli bättre på att ta tillvara dessa tillfällen som möten för undervisning. Det kan handla om de vi möter i exempelvis dopsamtal, de tusentals faddrar vi möter varje år, brudpar, konfirmandföräldrar och möten med sorgehus. Ta vara på dessa vardagliga samtal och låt dem bli ett tillfälle för undervisning.

Även i annan verksamhet sker möten som kan användas för undervisning. Utskottet tänker på barnen vi möter i barnkören, föräldrarna på öppna förskolan, förtroendevalda, äldre på sopplunchen, utslagna och hemlösa, nysvenskar, konfirmander och ungdomar, människor vi möter vid de stora högtiderna, människor på konserter i kyrkan och inte minst alla deltagare i vår körverksamhet.

Utskottet lyfter även fram att de vardagliga kontaktytorna för präster och andra anställda blivit färre när man inte med samma självklarhet bor i församlingen man arbetar i. Att engagera sig i föreningslivet i församlingen där man är anställd skapar kontaktytor och kyrklig närvaro i vardagen.

Vilka möjligheter och utmaningar ser utskottet i att bedriva undervisning ”på andras arenor”, som kultur och media?

Utskottet vill uppmuntra församlingarna att även utanför den egna verksamheten ”gräva där de står”. Schemalägger församlingarna sina präster på de lokala fotbollsmatcherna i församlingen, på bygdespelen eller hemvändardagar? Kyrkans folk måste tro på sig själva och vara tydliga med att man är kyrka och våga finnas med på andras arenor.

Kyrkans kontakter med institutioner kan bättre tillvaratas för undervisning. Som exempelvis vår närvaro på sjukhus, fängelser, universitet och högskolor. Andra tillfällen kan vara utåtriktade diakonala aktiviteter som ”kyrka på stan” eller nattvandring. En sådan verksamhet är både diakonal och ett tillfälle för undervisning. Detta vill utskottet gärna se mer av.

En utmaning är att allt fler arenor säger sig vara politiskt och religiöst obundna vilket kan försvåra men behöver inte hindra vårt arbete att försöka nå ut.

Utskottet vill att kyrkan ska vara en tydlig och stark röst i det offentliga samtalet. Möjligheterna är stora att nå ut via medier. Därför är det viktigt att aktivt kontakta media och ta sig tid att föra samtal med journalister. Vi behöver utbilda kyrkans företrädare i hur man möter media.

Kyrkan kan även komplettera den kommunala kulturskolan och erbjuda kulturell verksamhet för våra barn och unga och på det sättet möta nya målgrupper

Hur kan våra kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier komma till ännu större användning i kyrkans undervisning och lärande?

Svenska kyrkan kommer i framtiden ha färre byggnader därför är det angeläget att de som finns kvar kan användas på ett mångsidigt sätt. Det finns statliga regelverk som hindrar detta och nationell nivå behöver samla erfarenheter och kompetens för att aktivt påverka berörda myndigheter för att få fram ett regelverk som tillåter ett bevarande av levande kulturarv och som samtidigt möjliggör en levande församling. Utskottet anser att detta är en prioriterad fråga.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Ann-Christine Rosengren, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Eva-Mai Mineur Tynong, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Lars-Ivar Ericson, Ulla-Britt Holmér, Ann-Kristin Jonäng, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar

Förvaltarekapsutskottets betänkanden

F 2019:1–5

Förvaltarens utskotts betänkanden

- F 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- F 2019:2 Studera klimatfrågor och naturens rättigheter
- F 2019:3 Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg
- F 2019:4 Utbildning i ekoteologi
- F 2019:5 Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2019:1

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Förvaltarekapsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutspunkt 3 att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Utskottet menar att kyrkans bebyggelser och den därmed sammanhängande kulturmiljön är viktiga resurser i undervisningen om bibelns berättelser och kyrkans historia och rekommenderar en bredare användning av dessa resurser.

Utskottet framhåller dagens klimatutmaningar som en avgörande kontext inom vilken kyrkans undervisning sker och föreslår därför att kyrkans delaktighet i skapelsens återupprättelse ska få en större betydelse i undervisningen.

Utskottet rekommenderar slutligen att alla beslut ska fattas och verksamhet bedrivs med kontinuerlig hänsyn till ekonomisk, ekologisk, social och andlig hållbarhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Förvaltarekapsutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Förvaltarekapsutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan våra kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier komma till ännu större användning i kyrkans undervisning och lärande?
- ◆ Hur ska Svenska kyrkan i sitt kulturarvsförmedlande arbete kunna tillgodose Riksantikvarieämbetets önskemål om allmängiltighet och samtidigt fortsätta att tolka kulturarvet utifrån kristen teologisk förståelse?
- ◆ Hur påverkas Svenska kyrkans undervisningsuppdrag av de klimatutmaningar vi står inför?
- ◆ Hur får vi genomslag för alla fyra hållbarhetsdimensionerna i förvaltningen av våra egna resurser liksom i vårt samhällsengagemang?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Förvaltarekapsutskottet anfört beträffande undervisning.

Användning av byggnader i kyrkans undervisning och lärande

Utskottet instämmer i att kyrkans olika byggnader och egendomar är en viktig resurs för undervisning och lärande. Runt om i landet finns det sådana initiativ. Här är några exempel: På vissa orter hålls kyrkor öppna under dagtid med hjälp av ellås, i Västerås domkyrka finns en utställning med kyrkans värdefulla kulturföremål som visas i KAE-klassade utställningsskåp. I Norrköping erbjuds ”kyrksafari” och en app ger inblick i kyrkors kulturskatter utvecklas. Modern teknik gör det möjligt att göra kyrkorum och kyrkomiljöer tillgängliga digitalt vilket kan förenkla uppfyllandet av kraven på tillgänglighet. Kyrkomiljöerna förmedlar både de bibliska berättelserna och berättelsen om det svenska samhällets framväxt och är en ovärderlig resurs för undervisning både i och utanför kyrkans verksamhet. I användningen av kyrkans byggnader i kyrkliga och andra sammanhang i undervisningens syfte är det viktigt att

- tänka på hela kulturmiljön (inklusive de bibliska berättelserna) som resurs för undervisning och inte bara kyrkobyggnaderna
- lyfta fram bra exempel på hur en sådan undervisning kan ske
- församlingsråden har en viktig roll i att stötta en sådan undervisning i församlingens kyrkor
- konkretisera undervisningen genom att skriva kontrakt med skolor och andra samhällsaktörer
- kyrkan vågar vara kyrka vilket inte är i konflikt med riksantikvarieämbetets förväntningar på allmängiltighet

Klimatutmaningarnas betydelse för kyrkans undervisningsuppdrag

Dagens klimatutmaningar måste speglas i kyrkans undervisning. Klimatförändringarna är en avgörande del av sammanhanget inom vilken kyrkan verkar idag. Kyrkan ska förkunna evangeliet just in i denna konkreta kontext. Kontexten bör dock inte skymma evangeliets giltighet i alla tider. Forskaren Cecilia Melders oro över antalet självmord bland unga på grund av klimathotet kan komma att öka framöver är en signal som kyrkan måste uppmärksamma och ta på allvar. Denna omständighet tillsammans med marginaliseringen av landsbygdsbefolkningen i klimatkussionen är exempel på att den ekologiska och sociala hållbarheten ska förstås och eftersträvas som sammanhängande dimensioner. Kyrkan behöver i sin undervisning lyfta fram att alla har ett förvaltarekapsansvar och en skyldighet att värna skapelsen samtidigt som

ett destruktivt skambeläggande ska undvikas. En del av syftet med kyrkans grundläggande uppgift är beskriven i kyrkoordningen som att ”Guds rike utbredds och skapelsen återupprättas”. Konkret kan ansvaret visa sig i att det bibliska arvet på olika sätt integreras i hållbarhetsmålen som finns i Agenda 2030 och därmed levandegörs. Ett annat sammanfattande begrepp för kyrkans ansvar i sammanhanget är klimaträttvisa som handlar om att på ett rättvist sätt fördela ansvaret globalt mellan länderna i nord och syd, mellan stad och land/fattig och rik i Sverige, men också mellan generationerna. Något som inte minst lyfts fram i påvens encyklika *Lovad vare du*. Mot bakgrund av denna diskussion vill utskottet betona att:

- det i kyrkans uppdrag ingår att delta i återupprättandet av skapelsen
- undervisningen behöver ta hänsyn till de ungas oro och den växande psykiska ohälsan bland unga
- kyrkan inte ska påföra skam i klimatarbetet, men väl bejaka reell kollektiv skuld, vars positiva konsekvens efter förlåtelsen är ansvar
- kyrkan i dagens ångestfyllda atmosfär kan vara en pålitlig aktör som tar utmaningen på allvar och samtidigt lever i tillit till Guds kärlek till skapelsen och dess återupprättelse
- kyrkan ska vara en aktör som driver fram kravet på klimaträttvisa

Att inkludera de fyra hållbarhetsdimensionerna i resursförvaltningen

Kyrkan måste ha en resursförvaltning som tar samhörigheten mellan ekologisk, ekonomisk, social och andlig hållbarhet på allvar. All ekonomisk verksamhet (inklusive nyttjandet av skog, jord, vatten, vind och sol, men också de ekonomiska tillgångarna i form av aktier och värdepapper) ska utföras med kontinuerlig hänsyn till de tre andra hållbarhetsdimensionerna, de ekologiska, de sociala och de andliga. En sådan inriktning i förvaltningen av ekonomin skulle kunna utformas som en komplettering av barnkonsekvensanalysen så att även hållbarhetskonsekvenser belyses. Utskottet menar att det inte bara är i hållbarhetsredovisningen utan också i den ekonomiska revisionen är viktigt att återspegla de andra hållbarhetsdimensionerna. Det skulle kunna kallas för en ESA (ekologisk, social, andlig) analys. Erfarenheterna från implementeringen av barnkonsekvensanalysen måste påverka införandet av en ESA-analys för att undvika byråkratisering. Nationell nivå kan gå före med gott exempel och ställa resurser till förfogande, men bör inte styra verkställandet på lokal nivå. Förvaltarens utskottet är väl medvetet om den spänningsrika relationen mellan ekonomiska och ekologiska mål. *Doughnut Economics*¹ (som på ett pedagogiskt sätt visuellt visar hur en hållbar ekonomi måste ta hänsyn till sociala och planetära gränser – se bild på nästa sida) är ett relevant sätt att beskriva en ekonomi som söker finna en balans mellan de sociala och de planetära begränsningarna för en hållbar ekonomisk utveckling. För att kunna bidra till en sådan utveckling är det av avgörande betydelse, menar utskottet, att Svenska kyrkan bygger allianser med ekumeniska partners men också med olika samhällsaktörer. Att vända en negativ samhällstrend kan inte åstadkommas enbart genom individers initiativ. Utskottet föreslår mot bakgrund av denna diskussion som vägar in i framtiden att

- alla fyra hållbarhetsdimensioner tas med i beräkning i alla beslut angående förvaltning
- revisionen av Svenska kyrkan ska ske i enlighet med gängse sed, men att även de fyra dimensionerna ska genomsyra revisionen

¹ Jfr Kate Raworth, *Doughnut Economics*, White River Junction, VT 2017.

- kyrkan på nationell nivå föregår med ett gott exempel och konsekvent tillämpar de fyra dimensionerna som styrmedel i sina beslut
- kyrkan konsekvent söker att samarbeta med andra organisationer och samhällsaktörer när det gäller att finna vägar för att hålla ihop de fyra hållbarhetsdimensionerna.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Förvaltarskapsutskottets vägnar

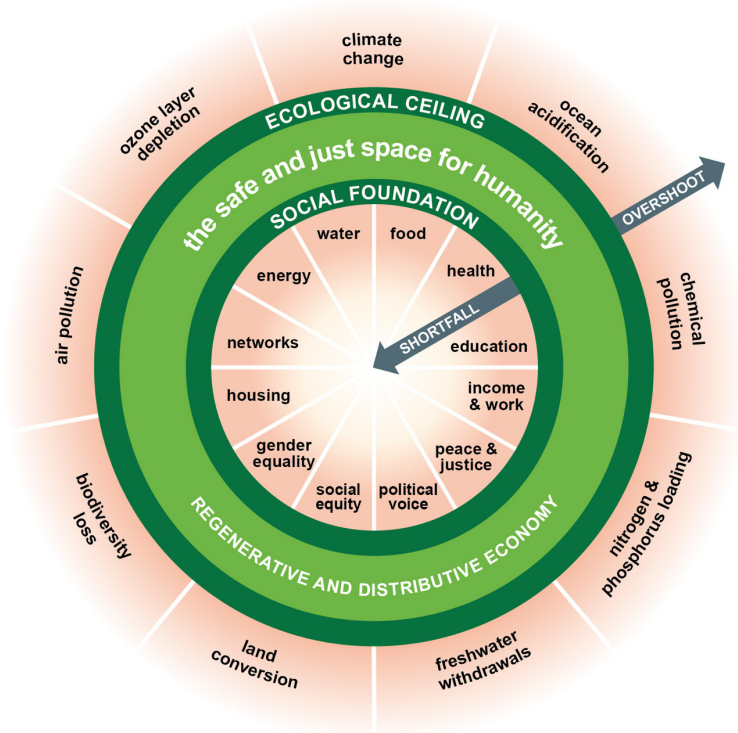
Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunniden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Doughnut Economics (Raworth 2017).

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2019:2

Studera klimatfrågor och naturens rättigheter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:5. I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att i programmet för lärande och undervisning särskilt lyfta fram klimatfrågor och information om naturens rättigheter. Utskottet anser att motionen ligger rätt i tiden och att klimat och naturens rättigheter ska behandlas utifrån trinitets- och skapelseteologiska resonemang och med särskilt hänsynstagande till urfolkens perspektiv. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:5.

Motionens förslag

Motion 2019:5 av Anna Karin Hammar och Eva Nordung Byström, Studera klimatfrågor och naturens rättigheter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i programmet för lärande och undervisning lägga särskild vikt vid att studera klimatfrågor och naturens rättigheter med utgångspunkt i bl.a. urfolkens deklaration om moder jords och naturens rättigheter, påven Franciskus encyklika om jorden som vårt gemensamma hem och biskoparnas klimatbrev.

Bakgrund

Klimatfrågor och naturens rättigheter som del av kyrkligt lärande

Att värna om skapelsens integritet har länge varit en del i kyrkornas engagemang i världen (jfr den ekumeniska processen *Justice, Peace, and Integrity of Creation* som sattes igång av Kyrkornas världsråd i Vancouver 1983). Frågorna har också behandlats vid flera tillfällen under de senaste årens kyrkomöten, inte minst efter publiceringen av *Ett biskopsbrev om klimatet* (2014) som i sin tur håller ihop frågor om rättvisa, fred och skapelsens integritet. I brevet vill biskoparna efter att ha beskrivit hotet av klimatförändringarna förmedla ett hopp som frigör handlingskraft, ett hopp som kan börja i lovsången över naturens skönhet och Skaparens kärlek. (s. 8). En ny och reviderad utgåva av detta biskopsbrev publiceras i slutet av september 2019.

Frågan hur ekosfären, som mänskligheten är en del av, ska skyddas och bevaras berör hela skapelsen. En kyrka som tar sitt uppdrag att värna om skapelsens integritet på allvar behöver förhålla sig till den utmaningen gång på gång. Skogsbränderna i Sverige 2018 och i Amazonas 2019 är bara några av många synliga tecken på att

jorden gått in i en ny epok, antropocen, en förhållandevis mycket ung och kort tids-epok som kännetecknas av att människor blivit ”aktörer med stor makt över planetens framtid.” (Henrik Grape, *Omtanke*, s. 16) Hur stor den makten i positiv men inte minst också negativ bemärkelse är har nyligen bekräftats av IPBES (The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) forskningsrapport som publicerades i maj 2019. Av den framgår att den biologiska mångfalden minskar i en snabbare takt än någonsin i mänsklighetens historia och att mänsklighetens aktiviteter idag hotar fler arters utrotning än någonsin tidigare:
www.ipbes.net/sites/default/files/downloads/spm_unedited_advance_for_posting_htn.pdf

Naturens rättigheter

Urfolkens deklaration om *naturens rättigheter* antogs i Bolivia år 2010 (svensk översättning av deklarationen: www.lodyn.se/deklarationen/). I maj 2018 skrevs deklarationen på av sametinget: (www.naturensrattigheter.se/2018/05/29/sametinget-ger-stod-till-deklarationen-om-moder-jords-rattigheter/).

I bakgrunden till denna deklaration finns diskursen om naturens rättigheter som går tillbaka åtminstone till 1972 då Christopher Stones artikel *Should trees have standing – toward legal rights for natural objects* väckte stort uppseende. Samma år talade Olof Palme om bombningarna i Vietnam med ”agent orange” som en *ekocid*, ett ord som kan översättas med ”mord på miljön” och på så sätt indikerar att miljön skulle kunna förstås som en juridisk person (för kontinuerligt uppdaterad information om begreppet ekocid och dess historia och innebörd, se: www.endecocide.se). 1989 förband Roderick Nash i sin bok *The Rights of Nature* diskursen om naturens rättigheter med olika rättslösa gruppers (slavar, kvinnor etc.) kamp för att omfattas av rättsligt skydd. 2006 blev naturens rättigheter i kampen mot dumpning av miljöfarligt avfall för första gången i historien del av lagstiftningen i Schuylkill County, Pennsylvania. Sedan dess har naturens rättigheter blivit en del av bindande lagstiftning i olika sammanhang jorden runt. Så sent som i början på 2019 blev en av de fem stora sjöarna mellan USA och Kanada, Lake Erie, en juridisk person. (En utförligare tidslinje för utvecklingen av tillämpningen av naturens rättigheter fram till år 2017 finns här: https://therightsofnature.org/timeline/?cli_action=1566981663.748).

Den första boken på svenska som ger en introduktion till naturens rättigheter släpptes våren 2019: Nikolas Berg, Ingrid Berg, Martin Hultman (utg.), *Naturens rättigheter: När lagen ger fred med jorden*. Roos & Tegnér 2019. Två konferenser som ägde rum under våren 2019 kan också nämnas i sammanhanget. I maj 2019 inbjöds det till en global Earth Rights Conference med svenskkyrkligt deltagande i Sigtuna (www.earthrightsconference.org/) och i juni 2019 behandlades frågan om naturens rättigheter från ett explicit kristet perspektiv under konferensen *Kairos for Creation*, arrangerad av Kyrkornas världsråd och ett antal kyrkor och missionsorganisationer. I det offentliga uttalandet *Kairos for Creation: Confessing Hope for the Earth – The Wuppertal Call* rekommenderas att Kyrkornas världsråd vid nästa världskonferens 2021 utlyser ett årtionde för skapelsens helande (Decade for the Healing of Creation) som tar hänsyn till urfolkens deklaration om moder jordens rättigheter (www.oikoumene.org/en/resources/kairos-for-creation-confessing-hope-for-the-earth-the-wuppertal-call).

Tidigare behandling av liknande ärenden i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat liknande ärenden. I motion 2012:8 föreslås att ekoteologi ska införas i utbildningen av präster, pedagoger och diakoner. Kyrkolivsutskottet anger i sitt betänkande 2012:2 att kräva sådana kurser för blivande medarbetare skulle påverka grundutbildningen och innehållet i de konkreta kursplanerna för Svenska kyrkans utbildningar fastställs lokalt av varje utbildningsanordnare. Utskottet menar vidare att det redan finns tillräckligt med stöd från nationell nivå till stiftens fortbildningar för hållbar utveckling och föreslår därför att motionen ska avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Två år senare behandlade kyrkomötet motion 2014:16. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att möjliggöra inrättande av en professur i ekoteologi vid något av universiteten i Sverige. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslår i sitt betänkande 2014:4 att motionen ska avslås och hänvisar bl.a. till den stora donation som skulle behövas för att möjliggöra detta. Men på sikt menar utskottet att intresset för hållbarhetsfrågor, och efterfrågan av kurser i ekoteologi kan leda till uppbyggnad av ekoteologi som ett eget ämne inom universiteten och att en professur inrättas. Kyrkomötet följde utskottets förslag och motionen avslogs.

Förra årets kyrkomöte behandlade motion 2018:55. I den föreslår motionären att kyrkomötet ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten att ta fram ett nationellt täckande program för en klimatstrategi så att arbetet ska kunna genomföras i samtliga stift. Förvaltarskapsutskottet anger i sitt betänkande 2018:1 att det anser att det är angeläget att ta ett samlat grepp om klimatfrågorna i Svenska kyrkan och föreslår därför att motionen ska bifallas. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. Utskottet betonar även i sitt betänkande hur viktigt det är ”att ett program för klimatstrategier går hand i hand med det nyetablerade nationella programmet för Lärande och undervisning och att det formuleras gemensamma skapelse- och ekoteologiska utgångspunkter.” Frågan är om och på vilket sätt ett *sammanhållet klimatarbete* ska vara kopplat till undervisning i klimatfrågor, naturens rättigheter och ekoteologi.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2019:5.

Förvaltarskapsutskottet ställer sig positivt till motionärernas förslag och menar att programmet för lärande och undervisning skulle gynnas av att klimatfrågor och naturens rättigheter betonas. En sådan betoning finns i det nyutkomna biskopsbrevet och i påvens miljöencyklika. Den treeniga Gudens närvaro i själva skapelsen kan ses som en motivation för en sådan betoning. Gud finns med i den pågående skapelsen inte bara som skaparen utan också som förlösaren och livgivaren. Utskottet ser ett samband med samiska rådets arbete och rekommenderar ett hänsynstagande till samiska perspektiv. Utskottet kan dessutom konstatera att de ungas kyrkomöte uttalat sitt starka stöd för motionen och menar att det för Svenska kyrkan också av historiska skäl är viktigt att lyssna på urfolkens syn på klimatförändringar och deras betoning på naturens rättigheter. Utskottet menar att klimatfrågan är den specifika miljöfrågan som förtjänar särskild uppmärksamhet idag och att betoningen av naturens rättigheter ligger i förlängningen av kampen för olika minoriteters rättigheter.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motion 2019:5.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskoparna Johan Dalman och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2019:3

Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:6. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att sprida goda exempel på pedagogiskt nyttjande av kyrkobyggnader. Utskottet menar att tillräckligt många goda sådana exempel är kända och att fortsatt spridning kan ske utan uppdrag till kyrkostyrelsen. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:6.

Motionens förslag

Motion 2019:6 av Bengt Olsson, Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att publicera goda exempel på hur kyrkobyggnader kan användas som pedagogiska verktyg för att skapa intresse för Svenska kyrkan och den kristna tron.

Bakgrund

Kyrkorummet nyttjas som pedagogisk resurs

Det finns gott om exempel på att motionärens analys av kyrkorummets betydelse som resurs delas av andra inom Svenska kyrkan. Att kyrkobyggnader har en funktion i att berätta om vårt lands och kyrkas historia och utveckling berördes av utredningen om gemensamt ansvar som citerade ur betänkandet *Församlingen i framtiden* (SOU 1984:75).

Varje kyrka kan berätta något väsentligt om sin tillkomsttid och senare utveckling, om ekonomiska och sociala förutsättningar, befolknings-situationen, kyrkans lära och liturgi, människors ansträngningar och vilja att underhålla och pryda gudstjänstrummet, kontakterna med omvärlden, om tekniska innovationer och estetiska ideal. Värderingarna kan vara olika beroende på kunskapsbakgrund och attityd, eller sett i riksperspektiv, i regionalt eller lokalt perspektiv. (*Gemensamt ansvar* SKU 2015:1, sidan 135)

En utvärderingsrapport från Karlstads universitet kring kyrkopedagogiska metoder beskrev erfarenheter från ett treårigt samarbetsprojekt skola-kyrka kring kyrkopedagogik i Munkfors och gavs ut 2012 med Sören Dalevi (nu biskop i Karlstads stift) och Christina Osbeck som författare.

I kyrkostyrelsens kontrollstationsrapport 2019 rörande den kyrkoantikvariska ersättningen, ”Mötesplatser i tiden”, lyfts några exempel på nyttjande av kyrkobyggnaden i pedagogiska sammanhang fram (se s. 34–36 och 58 ff.).

Inom satsningen *Dela tro – Dela liv* fanns en delsatsning på kyrkopedagogik som bland annat stöder ett initiativ där Skara och Karlstads stift samarbetar med Karlstads universitet kring en uppdragsutbildning för kyrkopedagoger. Andra satsningar inom denna satsning har handlat om Katedralen som lärandemiljö samt Mötesplats för trons och livets frågor. I viss utsträckning berörs motionärens ambition också i den IT-applikation Kyrkan som tagits fram med ambitionen att erbjuda barnmaterial om kristen tro och liv i modernt format och där utgångspunkten är ett generellt kyrkorum.

Kyrkostyrelsen har i samarbete med stift och nätverket Pedagogik i kyrkorum (PIK) genomfört konferenser om pedagogiskt arbete i kyrkorum de senaste fem åren där man också lyft fram exempel på hur kyrkorummet kan nyttjas pedagogiskt. 2016 års konferens hade utgångspunkt i två olika sätt att kommunicera kulturarvet och bygga kunskap: dels genom film och litteratur, dels genom att låta upplevelser av kulturarvet skapa förutsättningar för lärande. Konferenserna har varit välbesökta.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:6.

Förvaltarskapsutskottet ser positivt på motionärens intentioner och konstaterar att det är naturligt att kyrkobyggnader och kyrkogårdar används som en pedagogisk resurs i församlingarnas verksamhet. Men fortfarande finns det möjligheter att utveckla detta på många håll. Utskottet gör dock bedömningen att kyrkopedagogik är så pass etablerat att den fortsatta spridningen och utvecklingen kan hanteras av stiftet och i pastorat och församlingar. Fortsatt spridning kan och kommer att ske utan att kyrkostyrelsen får något ytterligare uppdrag att sprida detta utöver vad som redan är planerat inom ramen för pågående verksamhet.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2019:6.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskoparna Johan Dalman och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut om avslag till förmån för bifall till motionen.

Jan-Åke Isaksson och Leif Nordenstorm

Kyrkomötet
Förvaltarens utskottets betänkande 2019:4

Utbildning i ekoteologi

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:15. I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram material för utbildning i ekoteologi. Utskottet delar motionärernas intention men i och med att det redan finns en rad initiativ för kyrklig bildning i miljöfrågor och ekoteologi föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2019:15 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2019:15 av Marja Sandin-Wester m.fl., Utbildning i ekoteologi

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram utbildningsmaterial för kurser i ekoteologi.

Bakgrund

Undervisning om ekoteologi

Ekoteologin är en teologisk strömning som vill lämna en antropocentrisk tolkning av människans plats i världen bakom sig. Den utmanar en mer klassisk skapelseteologi som utgår från människans rätt att ”härska” över jorden. Teologer som Joseph Sittler, Lynn White och John B. Cobb Jr. var på 1960- och 1970-talet bland de första som skrev relationen mellan den ekologiska krisen och teologins svar. Teologen Catherine Keller är en av dagens mer kända ekoteologer som i en lång rad ekoteologiskt präglade böcker har lyft fram det intima ömsesidiga beroendet av allt skapat som en avgörande utgångspunkt för ekologiskt ansvarsfullt teologiskt tänkande. Den icke-mänskliga skapelsen behöver komma till tals i vårt engagemang för en hållbar framtid som hon betonar i sin senaste bok *A Political Theology of the Earth. Our Planetary Emergency and the Struggle for a New Public* (2018). En lättläst introduktion till olika varianter av ekoteologi är Celia Dean-Drummonds *A Primer in Ecotheology: Theology for a Fragile Earth* (2017).

Sverige har sin egen tidiga förespråkare för en teologi med ekologisk prägel, Olov Hartmann, som i sista volymen av sitt autobiografiska verk *Fågelsträck* berättar om hur svårt det var på 1960- och 1970-talen att få gehör för sin tidiga övertygelse om att kyrkan missar en chans till ”väckelse” om den inte bryr sig om skapelsen och dess

bevarande (*Fågelsträck*, s. 192). Hans betoning att naturen inte är till enbart för att tillfredsställa mänskliga behov (s. 195) och att mänskligt lidande och naturens förstörelse är intimt sammanknippade (s. 200) låter nästan som kommentarer till dagens klimatsdiskussion. Hans uppmaning att låta den stumma skapelsen komma till tals innan det är för sent för den själv och mänskligheten (s. 201) känns igen i dagens sekulära (jfr. Bruno Latour, *Down to Earth*, 2018) och teologiska (jfr. Catherine Keller, *A Political Theology of the Earth*, 2018) förespråkare för en bredare förståelse av det sociala. Jorden själv behöver komma till tals och höras. Ekoteologin kan vara en hjälp att förena det behovet med en samtidig förankring i den kristna och lutherska traditionen. En ny ekoteolog med luthersk prägel är Terra Schwerin Rowe, *Toward a Better Worldliness: Ecology, Economy, and the Protestant Tradition* (2017).

Ekoteologin knyter an till en förundran över och oro för den naturliga världen som finns hos många människor. Den hittar sin relation till Gud eller ”något större” i naturen – något som teologiskt kunde benämnas som förundran över det skapade.

Samtidigt väcker de nya rapporterna om klimatförändring och miljöförstöring ångest hos många, inte minst barn och unga som förutsätts leva i den framtid som är så oviss. Här finns en självvårdande uppgift att ta på allvar. Med en ekoteologisk grund kan man ge utrymme för övning i empati som sträcker sig utöver empati med människor till att känna samhörighet med allt skapat som djur och växter. Ur empatin kan det växa en rättmätig vrede som kan omvandlas till handlingskraft med ekoteologiska argument och redskap. I bästa fall kan hopp förnyas om skapelsens läkedom.

Befintligt material för undervisning

Kyrkokansliet uppdaterar kontinuerligt den hållbarhetsportal som ligger på intranätet med undervisningsmaterial: <https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen>. Här lyfts samhörigheten fram mellan olika aspekter på hållbarhet: sociala, ekonomiska och ekologiska som utifrån ett kristet perspektiv omsluts av de andliga. Här kan man vidare få tillgång bland annat till skriften *Omtanke. Ett reflektionsmaterial för Svenska kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete* av Henrik Grape och *En natursyn i balans. Om religionens roll i förhållningssättet till naturen* av ärkebiskop Antje Jackelén. Se <https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/teologi>.

Ett nytt tillfälle att förkovra sig i frågor kring tro och miljö är Svenska kyrkans webbaserade miljöutbildning:

<https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/utbildning>. Den syftar till att ge anställda och förtroendevalda inom Svenska kyrkan en gemensam förståelse för vår tids miljöutmaningar och hur de kopplar till Svenska kyrkans verksamhet och identitet.

Dessutom finns det i de olika stiftens möjligheter till miljö- och hållbarhetsutbildning av olika slag. Ett exempel för det är Västerås stifts ekoteologiska seminarium (jfr boken *Planetens och kärlekens gränser*). Ett annat exempel är Luleå stifts kurs ”Hållbart liv”. Ett tredje exempel är de olika stiftens arbete med miljödiplomering.

Tidigare behandling av liknande ärenden i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat liknande ärenden. I motion 2012:8 föreslås att ekoteologi ska införas i utbildningen av präster, pedagoger och diakoner. Kyrkolivsutskottet anger i sitt betänkande 2012:2 att kräva sådana kurser för blivande medarbetare skulle påverka grundutbildningen och innehållet i de konkreta kursplanerna för Svenska kyrkans utbildningar fastställs lokalt av varje utbildningsanordnare. Utskottet menar vidare att det redan finns tillräckligt med stöd från nationell nivå till stiftens fortbildningar för hållbar utveckling och föreslår därför att motionen ska avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Två år senare behandlade kyrkomötet motion 2014:16. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att möjliggöra inrättande av en professur i ekoteologi vid något av universiteten i Sverige. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslår i sitt betänkande 2014:4 att motionen ska avslås och hänvisar bl.a. till den stora donation som skulle behövas för att möjliggöra detta. Men på sikt menar utskottet att intresset för hållbarhetsfrågor, och efterfrågan av kurser i ekoteologi kan leda till uppbyggnad av ekoteologi som ett eget ämne inom universiteten och att en professur inrättas. Kyrkomötet följde utskottets förslag och motionen avslogs.

Förra årets kyrkomöte behandlade motion 2018:55. I den föreslår motionären att kyrkomötet ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten att ta fram ett nationellt täckande program för en klimatstrategi så att arbetet ska kunna genomföras i samtliga stift. Förvaltarens utskottet anger i sitt betänkande 2018:1 att det anser att det är angeläget att ta ett samlat grepp om klimatfrågorna i Svenska kyrkan och föreslår därför att motionen ska bifallas. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. Utskottet betonar även i sitt betänkande hur viktigt det är ”att ett program för klimatstrategier går hand i hand med det nyetablerade nationella programmet för Lärande och undervisning och att det formuleras gemensamma skapelse- och ekoteologiska utgångspunkter.” Frågan är om och på vilket sätt ett *sammanhållet klimatarbete* ska vara kopplat till undervisning i klimatfrågor, naturens rättigheter och ekoteologi.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2019:15 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Förvaltarens utskottet delar motionärernas övertygelse att ekoteologisk kunskap är av stor betydelse för kyrkans olika nivåer. Men utskottet anser att det för närvarande finns ett växande antal möjligheter att förkovra sig i miljöfrågor och ekoteologi. Som exempel kan nämnas ett antal böcker, Svenska kyrkans miljöcertifiering och det nyutkomna biskopsbrevet om klimatet. Men också Svenska kyrkans hållbarhetsportal tillhandahåller mycket material, bland annat en ny länk till Svenska kyrkans miljöutbildning som publicerats efter det att motionen skrevs. Med anledning av dessa olika möjligheter att förkovra sig och utskottets behandling av motion 2019:5 föreslår utskottet att motionen ska anses besvarad.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Förvaltarens utskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

F 2019:4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskoparna Johan Dalman och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2019:5

Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:11. I motionen föreslås ett samtalsmaterial för att enskilt och i församlingar fördjupa sin förståelse av hur en kristen värdegrund leder till att man engagerar sig för en utveckling i linje med målen i Agenda 2030. Utskottet gör bedömningen att det behövs ett samtalsmaterial som det motionärerna skissar på och föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram ett exempel.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:11,
2. med anledning av motion 2019:11 uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla ett exempel med en kristen värdegrund i nutidens format utifrån Agenda 2030 till stift och församlingar som en del av den gemensamma satsningen på undervisning och lärande.

Motionens förslag

Motion 2019:11 av Gunilla Franzén m.fl., Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla ett exempel med en värdegrund i nutidens format utifrån Agenda 2030 till stift och församlingar som en del av den gemensamma satsningen på undervisning och lärande.

Bakgrund

Agenda 2030-insatser presenteras i många sammanhang

Svenska kyrkans arbete med koppling till målen i Agenda 2030 samordnas med det övriga hållbarhetsarbete som pågår. En särskild del av Svenska kyrkans hemsida är avsatt för information om vad kyrkan gör kopplat till Agenda 2030. Den kan nås på adressen www.svenskakyrkan.se/agenda2030. På sidan presenteras respektive mål och där sammanfattas också för varje mål information om vad Svenska kyrkan gör i Sverige och internationellt för att bidra till målet. Den digitala utbildning som finns kring hållbarhet är utformad för att ge utrymme för reflektion på kristen grund <https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/utbildning>. Arbetet med anslutning till Agenda 2030 samordnas av en särskild medarbetare på kyrkokansliet och det material som framställs ses kontinuerligt över och kompletteras.

Sveriges kristna råd (SKR) genomförde 2017 Kyrkornas globala vecka med temat Hållbar värld för alla. I det inspirationshäfte som då togs fram, www.skr.org/wp-content/uploads/2019/08/inspirationshafte_2017_webb.pdf, redovisas Agenda 2030 och i materialet finns också en nyformulerad bön för varje mål. I februari 2019 antog SKR:s styrelse texten i SKR:s skriftserie nr 24 med titeln *Människors värde och värdighet*. Avsnittet Människors uppdrag: Förvalta skapelsen är ett av de avsnitt där Bibeln citeras några gånger. Svenska kyrkan har aktivt medverkat i arbetet med den globala veckan och i att ta fram den nämnda skriften.

Norska kyrkan har tagit fram ett material som bland annat innehåller en teologisk reflektion kring vart och ett av målen i Agenda 2030. Sidan kan nås på <http://bærekraftsboka.no/>.

Internationellt deltar Svenska kyrkan aktivt i initiativet Waking the giant som drivs på initiativ av Lutherska världsförbundet och syftar till att stärka kyrkornas förmåga att bidra till att målen i Agenda 2030 kan uppnås. Detta arbete fokuseras på fem av de 17 målen. Arbetet presenteras på sidan <http://wakingthegiant.lutheranworld.org> (sidan är ny och kommer att utvecklas framöver).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:11.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2019:11 uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla ett exempel med en *kristen* värdegrund i nutidens format utifrån Agenda 2030 till stift och församlingar som en del av den gemensamma satsningen på undervisning och lärande.

Förvaltarskapsutskottet välkomnar förslaget att ta fram ett samtalsmaterial som i ett modernt format – och utifrån Bibelns texter – underlättar för församlingar och enskilda att fördjupa sitt engagemang för målen i Agenda 2030. Detta samtidigt som man ökar sin insikt om en kristen värdegrund och dess förankring i bibelns texter och dess betydelse för att man ska verka för en hållbar utveckling.

Målen i Agenda 2030 är mycket angelägna att göra kända och få ett engagemang för på många olika sätt. Även om det redan finns mycket informationsmaterial bedömer utskottet att ett samtalsmaterial som det motionärerna skissat på har en plats att fylla både för enskilda och för församlingar som vill engagera sig för en hållbar utveckling.

Sammantaget menar utskottet att ett samtalsmaterial som gör den koppling som motionärerna föreslår mellan hållbar utveckling och kristen värdegrund ska välkomnas och att en del i denna tolkning är att hjälpa människor att tillsammans tolka bibeln i ljuset av dagsaktuella frågor och erfarenheter.

Förvaltarskapsutskottet har kunnat konstatera att motionärernas avsikt var att bygga arbetet på en kristen värdegrund. Men medvetna om att lösryckta beslutssatser kan spridas och misstolkas på ett olyckligt sätt vill utskottet i beslutssatsen tydliggöra att avsikten är just att bygga ett exempel på en *kristen* värdegrund.

Uppsala den 3 oktober 2019

F 2019:5

På Förvaltarekapsutskottets vägnar

Claes Block, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Claes Block, ordförande, Gunilla Franzén, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskoparna Johan Dalman och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötets skrivelser
KmSkr 2019:1–30

Kyrkomötets skrivelser

- KmSkr 2019:1 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018
- KmSkr 2019:2 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- KmSkr 2019:3 Vissa frågor om biskopsval
- KmSkr 2019:4 Direkta val
- KmSkr 2019:5 Beslutsfattande på distans m.m.
- KmSkr 2019:6 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån
- KmSkr 2019:7 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
- KmSkr 2019:8 Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet
- KmSkr 2019:9 Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter
- KmSkr 2019:10 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- KmSkr 2019:11 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
- KmSkr 2019:12 Gudstjänstsupplevelser
- KmSkr 2019:13 Svenskkyrklig sångsamling
- KmSkr 2019:14 Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster
- KmSkr 2019:15 Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk
- KmSkr 2019:16 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk
- KmSkr 2019:17 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:18 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:19 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:20 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:21 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:22 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:23 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:24 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning
- KmSkr 2019:25 Läroplan för Svenska kyrkan
- KmSkr 2019:26 Utbildning och stöd för ledare i undervisning
- KmSkr 2019:27 Låt oss lära på fler sätt
- KmSkr 2019:28 Studera klimatfrågor och naturens rättigheter
- KmSkr 2019:29 Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid
- KmSkr 2019:30 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:1

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2019:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2019:2 beslutat *dels* att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018, *dels* att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2018.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:2

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2019:3 beslutat att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 till handlingarna.

Kyrkomötet har också beslutat att bifalla motion 2019:31, punkt 1, av Anna Karin Hammar, att uppdra till kyrkostyrelsen att i samband med hågkomsten av det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 (KsSkr 2019:3, KmSkr 2017:15) även högtidlighålla att det 2025 är 1 700 år sedan kyrkomötet i Nicaea, samt bifalla motion 2019:43 av Jesper Eneroth m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionssjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat/församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationell nivåns roll och uppgift och i förhållande till utjämnings-/bidragssystem.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:3

Vissa frågor om biskopsval

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2019:1 Vissa frågor om biskopsval

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Organisationsutskottets betänkande O 2019:1 beslutat att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Vissa frågor om biskopsval, anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:4

Direkta val

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2019:2 Direkta val

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Organisationsutskottets betänkande O 2019:2 beslutat att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen i KsSkr 2019:4, avsnitt 4, Direkta val.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:5

Beslutsfattande på distans m.m.

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2019:3 Beslutsfattande på distans m.m.

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Organisationsutskottets betänkande O 2019:3 beslutat att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen i KsSkr 2019:4, avsnitt 5, Beslutsfattande på distans, och avsnitt 6, Övriga rättelser.

Kyrkomötet har också beslutat att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen och Kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:6

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Till kyrkostyrelsen

*Organisationsutskottet 2019:6 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans
arvodesnämnd för den nationella nivån*

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2019:6 beslutat att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:7

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Till kyrkostyrelsen

*Organisationsutskottet 2019:7 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans
valprovsnämnd*

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2019:7 beslutat att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans valprovsnämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:8

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2019:1 Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2019:1 beslutat att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen i KsSkr 2019:6, med innebörden att samma förutsättningar ska gälla för alla som vill tillhöra Svenska kyrkan, oavsett medborgarskap.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:9

Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2019:2 Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter

Kyrkomötet har den 19 november 2019 med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2019:2, Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 2, Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter, beslutat att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:10

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2019:7 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2019:7 beslutat att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:11

Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2019:8 Verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2019:8 beslutat att lägga verksamhetsberättelse 2018 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:12

Gudstjänstupplevelser

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2019:1 Gudstjänstupplevelser

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Gudstjänstutskottets betänkande G 2019:1 beslutat att bifalla motion 2019:3 av Sofija Pedersen Videke att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som undersöker dels vilka faktorer som är viktiga för människors gudstjänstupplevelse, dels vilka metoder och förhållningssätt som ger framgång i gudstjänstarbetet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:13

Svenskkyrklig sångsamling

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2019:4 Svenskkyrklig sångsamling

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Gudstjänstutskottets betänkande G 2019:4 beslutat att med anledning av motion 2019:36 av Lisa Gerenmark m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta särskilt med nyproduktion av psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi, som tilltalar ungdomar, och kan vara ett bidrag till arbetet med en kommande psalmboksrevision.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:14

Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2019:5 Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Gudstjänstutskottets betänkande G 2019:5 beslutat att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen i KsSkr 2019:4, avsnitt 1, Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:15

Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2019:7 Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i betänkande G 2019:7 beslutat med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:7 att

1. 2019 års översättning av Bibeln till nordsamiska får användas i Svenska kyrkan.
2. 2018 års översättning av bibeltexter till sydsamiska får användas i Svenska kyrkan.
3. 2017 års översättning av evangelierna till meänkieli får användas i Svenska kyrkan.
4. 2018 års översättning av Den svenska psalmboken i urval till meänkieli får användas i Svenska kyrkan.
5. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet (SvKB 2001:13), bilaga 1.
6. detta beslut träder i kraft omedelbart.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:16

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2019:8 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk

Kyrkomötet har den 19 november 2019 i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i betänkande G 2019:8 beslutat med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:8 att

1. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till finska enligt bilaga 3 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan.
2. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till nord-, lule- och sydsamiska i urval enligt bilaga 4 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan.
3. från och med pingstdagen, den 31 maj 2020 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I till meänkieli i urval enligt bilaga 5 i kyrkostyrelsens skrivelse användas i Svenska kyrkan.
4. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på finska och lulesamiska (SvKB 2002:2), bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 19 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:17

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2019:6 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Gudstjänstutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:18

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2019:4 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Organisationsutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:19

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2019:3 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Tillsyns- och uppdragsutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:20

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2019:4 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Ekonomiutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:21

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2019:3 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Ekumenikutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:22

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2019:8 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Samhälls- och kulturutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:23

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarekapsutskottet 2019:1 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Förvaltarekapsutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:24

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2019:8 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 beslutat

- att med anledning av kyrkostyrelsens förslag i KsSkr 2019:5, punkt 1, göra ett uttalande enligt förslag som redovisas i betänkandet.
- att bifalla kyrkostyrelsens förslag i KsSkr 2019:5, punkt 2, att uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stift och församlingar kraftsamla kring undervisning.
- att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5, punkt 3, uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Kyrkolivsutskottet anfört beträffande undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:25

Läroplan för Svenska kyrkan

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2019:1 Läroplan för Svenska kyrkan

Kyrkomötet har den 20 november 2019 i enlighet med Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2019:1 beslutat att med anledning av motionerna 2019:1 av Lars-Ivar Ericson och 2019:16 av Kent Karlsson och Lena Arman uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till innehåll som stöd för församlingarnas undervisning för alla åldrar.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:26

Utbildning och stöd för ledare i undervisning

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2019:5 Utbildning och stöd för ledare i undervisning

Kyrkomötet har den 20 november 2019 i enlighet med Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2019:5 beslutat att bifalla motion 2019:22 av Anders Brunnstedt m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och analysera samt ta fram förslag om hur man tillsammans med stiftens kan stödja församlingar och pastorat i att ge lekmän en större del av ansvaret för att leda undervisning för olika målgrupper.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:27

Låt oss lära på fler sätt

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2019:6 Låt oss lära på fler sätt

Kyrkomötet har den 20 november 2019 i enlighet med Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2019:6 beslutat dels att bifalla motion 2019:9, punkt 1, av Elise Solberg m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur ett inspirations- och kunskapsstöd på nationell nivå i frågor gällande tillgängligt lärande skulle kunna se ut, dels att bifalla samma motion, punkt 2, att uppdra till kyrkostyrelsen att verkställa den typ av nationellt inspirations- och kunskapsstöd för tillgängligt lärande, som den efter utredning finner lämpligast.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:28

Studera klimatfrågor och naturens rättigheter

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarekapsutskottet 2019:2 Studera klimatfrågor och naturens rättigheter

Kyrkomötet har den 20 november 2019 i enlighet med Förvaltarekapsutskottets betänkande F 2019:2 beslutat att bifalla motion 2019:5 av Anna Karin Hammar och Eva Nordung Byström att uppdra till kyrkostyrelsen att i programmet för lärande och undervisning lägga särskild vikt vid att studera klimatfrågor och naturens rättigheter med utgångspunkt i bl.a. urfolkens deklaration om moder jords och naturens rättigheter, påven Franciskus encyklika om jorden som vårt gemensamma hem och biskoparnas klimatbrev.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:29

Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid

Till kyrkostyrelsen

*Förvaltarekapsutskottet 2019:5 Kristen värdegrund med undervisning och lärande
för en hållbar framtid*

Kyrkomötet har den 20 november 2019 i enlighet med Förvaltarekapsutskottets betänkande F 2019:5 beslutat att med anledning av motion 2019:11 av Gunilla Franzén m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla ett exempel med en kristen värdegrund i nutidens format utifrån Agenda 2030 till stift och församlingar som en del av den gemensamma satsningen på undervisning och lärande.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2019:30

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022

Kyrkomötet har den 20 november 2019 med anledning av Ekonomiutskottets betänkande E 2019:1 beslutat att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. fastställa kostnadsram för 2020 till 3 155 miljoner kronor, varvid kostnadsramen för utlandskyrkans personal ska vara 74 miljoner kronor.
3. medge planeringsram för 2021 till 3 151 miljoner kronor, varvid planeringsram för utlandskyrkans personal ska vara 75 miljoner kronor.
4. medge planeringsram för 2022 till 3 059 miljoner kronor.
5. med anledning av motion 2019:38 av Anette Nordgren m.fl. och 2019:44 av Hans-Olof Andrén utöver kostnadsram bevilja 6 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbete med verksamhet och verksamhetsplanering (inkl. kriterier) inom utlandskyrkan att användas 2020.
6. med anledning av motion 2019:38 av Anette Nordgren m.fl. och 2019:44 av Hans-Olof Andrén utöver planeringsram bevilja 6 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbete med verksamhet och verksamhetsplanering (inkl. kriterier) inom utlandskyrkan att användas 2021.
7. utöver kostnadsram bevilja 25 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbetet med flyktingar och asylsökande att användas 2020.
8. utöver kostnadsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2020.
9. utöver planeringsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2021.
10. utöver planeringsram bevilja 2 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för säkerställande av medel till verksamhetskostnader inom programmet Social hållbarhet fokus Tillit och demokrati 2020–2023 att användas 2022.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2019

Karin Perers

/Bengt Stigner

Personregister

Personregister över biskopar, ledamöter och tjänstgörande ersättare i kyrkomötet med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret omfattar 2019 års kyrkomöte och innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, ledamotsnummer, uppdrag, ledighet, ersättare, inlämnade motioner samt anföranden (debattinlägg).

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
G	Gudstjänstutskottet
O	Organisationsutskottet
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
E	Ekonomiutskottet
Eu	Ekumenikutskottet
KI	Kyrkolivsutskottet
SK	Samhälls- och kulturutskottet
F	Förvaltarskapsutskottet
Ks	Kyrkostyrelsen
KN	Kyrkorättsnämnden
VN	Svenska kyrkans valprövningsnämnd
S	Socialdemokraterna
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
C	Centerpartiet
SD	Sverigedemokraterna
BA	Borgerligt alternativ
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
FK	Frimodig kyrka
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan

A

Ahl, Anders, 1975, Karlstads stift, SD, 173

Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019,
ny ledamot: Jonas Chongera

Ahremark Persson, Benny, 1953, Karlstads stift, C, 169

O ersättare

Alexius, Ann-Christin, 1971, Härnösands stift, C, 182

O ersättare

Ny ledamot från session 2 efter Märta Brita Forsberg Svensson

Alingsjö Bäck, Gun, 1946, Västerås stift, POSK, 76

Ersättare session 1 och 2 för Peter Bernövall

Alm, Inga, 1952, Uppsala stift, C, 9

KI ledamot

Andersson, Björn, 1961, Göteborgs stift, S, 151

F ledamot

Andersson, Hilikka, 1947, Skara stift, S, 43

E ersättare

Personregister 2019	<p>Andersson, Lars B, 1969, Uppsala stift, ViSK, 17 Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete)</p> <p>Andersson, Margareta, 1948, Växjö stift, C, 85 Debattinlägg: § 52 (Svenskkyrklig sångsamling), § 109 (Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg)</p> <p>Andrén, Hans-Olof, 1947, Göteborgs stift, POSK, 136 Motion: 29 (Undervisning om tro och vetenskap), 30 (Digitalt stöd till troslivet), 44 (Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 105 (Tro och vetenskap)</p> <p>Arman, Lena, 1953, Linköpings stift, POSK, 26 Motion: 16 (Svenska kyrkans läroplan 0–18 år) Debattinlägg: § 89 (Läroplan för Svenska kyrkan)</p> <p>Arnesson, Agne, 1950, Skara stift, C, 47 Motion: 7 (Uppdrag inom ansvaret för begravningsverksamheten), 14 (Utbildning av församlingsteologer) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning)</p> <p>Aro, Stefan, 1975, Luleå stift, FK, 201 Motion: 33 (Alphakurser i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 54 (Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk), § 95 (Alphakurser)</p> <p>Aronson, Torbjörn, 1963, Uppsala stift, KR, 22 Motion: 17 (Studievägledning för Alphakursen) Debattinlägg: § 42 (Katekeser), § 48 (Utbildningsmaterial i missiologi), § 91 (Vuxenkonfirmation), § 95 (Alphakurser)</p> <p>Arvidsson, Lars, 1955, Lunds stift, FiSK, 134 Ledig session 1 och 2, ersatt av Marcus Romedahl</p> <p>Arvidsson, Torbjörn, 1950, Luleå stift, KR, 197 Motion: 14 (Utbildning av församlingsteologer) Debattinlägg: § 90 (Riktlinjer för konfirmandarbetet)</p> <p>Axelsson, Stig, 1946, Karlstads stift, POSK, 176</p> <p>Axelsson Edström, Birgitta, 1964, Växjö stift, ÖKA, 100 Motion: 9 (Låt oss lära på fler sätt) Debattinlägg: § 97 (Alphakurser, forts.)</p>	<p>O ledamot</p> <p>Valberedningen G ledamot</p> <p>TU ledamot</p> <p>SK ersättare</p> <p>KI ledamot, v ordf</p> <p>O ersättare VN ersättare</p> <p>KI ledamot</p> <p>TU ersättare</p> <p>TU ledamot</p> <p>Eu ersättare</p> <p>Eu ersättare</p>
B		
	<p>Backenius, Veine, 1944, Växjö stift, C, 89 Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 84 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)</p> <p>Backström, Victor, 1989, Stockholms stift, POSK, 224</p> <p>Bagi, Vicktoria, 1971, Västerås stift, ViSK, 83</p>	<p>E ledamot, ordf</p> <p>E ersättare</p> <p>KI ledamot</p>

Bahnam Johansson, Naima , 1966, Linköpings stift, SD, 28 Debattinlägg: § 101 (Undervisning i utsatta områden, forts.)	TU ersättare (från session 2)	Personregister 2019
Beckman, Lars , 1963, Linköpings stift, POSK, 30 Ledig session 1 och 2, ersatt av Maria Brolinson	G ersättare	
Bengtsson, Gunilla , 1944, Lunds stift, S, 127	G ersättare	
Benke, Mattias , 1968, Uppsala stift, S, 16 Debattinlägg: § 36 (Beslutsfattande på distans m.m.)	O/TU ersättare KN ledamot	
Berard Granström, Camilla , 1973, Strängnäs stift, SD, 58 Debattinlägg: § 42 (Katekeser), § 48 (Utbildningsmaterial i missiologi), § 103 (Digitalt lärande)	Eu ledamot	
Berggård, Elisabet , 1948, Stockholms stift, POSK, 245	KI ersättare	
Berginger, Emma , 1986, Lunds stift, MPSK, 133 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019, ny ledamot: Jan Björkman		
Bergström, Levi , 1947, Luleå stift, S, 187 Debattinlägg: § 17 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten), § 18 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten, forts.), § 55 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk), § 100 (Meddelanden), § 143 (Kyrkomötet avslutas)	Km 1 v ordf	
Bergström, Manilla , 1973, Göteborgs stift, POSK, 155 Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 51 (Lärande i gudstjänsten)	G ledamot KN ledamot	
Bernövall, Peter , 1946, Västerås stift, POSK, 76 Ledig session 1 och 2, ersatt av Gun Alingsjö Bäck	E ledamot	
Birgersdotter, Ulla , 1950, Stockholms stift, POSK, 218	Eu ersättare	
Bjuhr, Linnea , 1996, Uppsala stift, SD, 5	Eu ersättare	
Björkman, Catrin , 1965, Göteborgs stift, MPSK, 165 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019, ny ledamot: Satu Rekola Motion: 15 (Utbildning i ekoteologi)		
Björkman, Jan , 1964, Lunds stift, MPSK, 133 Ny ledamot efter Emma Berginger Motion: 15 (Utbildning i ekoteologi)	TU ersättare	
Blix, Johan , 1946, Stockholms stift, ÖKA, 231 Motion: 9 (Låt oss lära på fler sätt), 36 (Nya psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi) Debattinlägg: § 40 (Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet)	TU ersättare	
Block, Claes , 1945, Lunds stift, S, 101 Debattinlägg: § 111 (Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid)	F ledamot, v ordf	

Blomqvist, Ann-Charlotte , 1947, Skara stift, SD, 45 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019, ny ledamot: Zandra Pettersson	
Blomqvist, Ingegerd , 1951, Göteborgs stift, ViSK, 166 Ersättare session 2 för Sara Lindalen	
Bodén, Sven Erik , 1947, Härnösands stift, S, 180	F ledamot
Bonde, Christian , 1990, Uppsala stift, S, 10	Eu ersättare
Bonnier, Åke , 1957, biskop i Skara stift Debattinlägg: § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning), § 97 (Alphakurser, forts.)	SK
Boström, Arnold , 1946, Stockholms stift, SD, 236	O ersättare
Brendt, Agneta , 1946, Uppsala stift, S, 11	Eu ledamot
Brinck, Cecilia , 1962, Stockholms stift, BA, 215	Valberedningen Kl ersättare Ks ersättare
Brolinson, Maria , 1979, Linköpings stift, POSK, 30 Ersättare session 1 och 2 för Lars Beckman Debattinlägg: § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter)	G ersättare
Brunstedt, Anders , 1955, Västerås stift, POSK, 71 Motion: 22 (Stöd för undervisning ledd av lekmän), 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning), § 106 (Utbildning för journalister)	SK ledamot
Bryntesson, Lars , 1960, Stockholms stift, S, 235	TU/F ersättare
C	
Callenberg, Louise , 1978, Stockholms stift, S, 223 Ledig session 1 och 2, ersatt av Johnny Lundell	O ledamot, ordf
Carlshamre, Amanda , 1989, Stockholms stift, POSK, 207	Kl ersättare
Carlsson, Anna-Lena , 1959, Göteborgs stift, C, 154	TU ledamot
Carlsson, Margareta , 1964, Strängnäs stift, ViSK, 68 Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete)	F ledamot
Carlsson, Olle , 1955, Stockholms stift, utan grupp, 239 Ledig session 1 och 2, ersatt av Erik Ringheim	Eu ersättare
Castor, David , 1971, Lunds stift, FK, 114 Motion: 32 (Utbildning för journalister i kristen tro) Debattinlägg: § 95 (Alphakurser)	Kl ersättare
Chongera, Jonas , 1971, Karlstads stift, SD, 173 Ny ledamot efter Anders Ahl	TU ersättare
Christiansson, Alexander , 1981, Göteborgs stift, SD, 150	G ledamot

Clausen, Cecilia , 1983, Stockholms stift, S, 212	SK ledamot
Claussion, Sebastian , 1982, Skara stift, S, 40 Motion: 44 (Svenska kyrkan i utlandet)	TU ersättare Ks ersättare
Corbelius, Klas , 1976, Linköpings stift, S, 31 Debattinlägg: § 102 (Profetisk diakoni)	Eu ledamot
D	
Dahlgren, Ralf , 1953, Göteborgs stift, SD, 160 Ersättare session 1 och 2 för Christoffer Wallin	KI ersättare
Dahlqvist, Lars-Ola , 1948, Göteborgs stift, S, 159 Debattinlägg: § 37 (Tema för kyrkomötet 2021)	O ersättare VN ledamot
Dahm, Lina , 1979, Skara stift, S, 51	KI ersättare
Dalevi, Sören , 1969, biskop i Karlstads stift Motion: 14 (Utbildning av församlingsteologer) Debatt: § 17 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten)	Eu
Dalman, Johan , 1960, biskop i Strängnäs stift	F
Domurat, Emilia , 1982, Göteborgs stift, utan grupp, 147 Ledig session 1 och 2, ersatt av Anna Stenberg	TU ersättare
E	
Edman, Pernilla , 1970, Karlstads stift, S 175	E ledamot
Egardt, Peter , 1958, Västerås stift, S, 77	KI ledamot
Ek, Magnus , 1994, Linköpings stift, C, 25 Debattinlägg: § 31 a (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018), § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 50 (Församlingarnas arbete med dop), § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	E ledamot
Eldebro, Gunilla , 1948, Stockholms stift, BA, 243 Ersättare session 1 och 2 för Elisabet Stålhjem Liljendahl Debattinlägg: § 107 (Lektionarium)	SK ersättare
Eliasson, Birgitta , 1955, Linköpings stift, S, 27	TU ersättare
Elmqvist, Helena , 1966, Växjö stift, SD, 88 Debattinlägg: § 97 (Alphakurser, forts.)	TU ledamot
Emilsson, Aron , 1990, Göteborgs stift, SD, 140 Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	Ks ledamot
Eneroth, Jesper , 1995, Göteborgs stift, S, 135 Motion: 43 (Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystemen)	Ks ledamot

- Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 87 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)
- Engström, Daniel**, 1987, Lunds stift, SD, 122
Motion: 13 (Undervisning i utsatta områden)
Debattinlägg: § 42 (Katekeser), § 43 (Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelseskriterier), § 51 (Lärande i gudstjänsten), § 91 (Vuxenkonfirmation), § 95 (Alphakurser), § 98 (Undervisning i utsatta områden), § 109 (Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg)
G ersättare
Ks ersättare
(efter session 1)
- Erdmann, Anki**, 1960, Stockholms stift, ViSK, 214
Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete)
Debattinlägg: § 101 (Undervisning i utsatta områden, forts.)
Eu ledamot
- Ericson, Lars-Ivar**, 1948, Lunds stift, C, 110
Motion: 1 (Läroplan för kyrkans barnverksamhet)
Debattinlägg: § 49 (Gudstjänstsupplevelser), § 50 (Församlingarnas arbete med dop), § 89 (Läroplan för Svenska kyrkan), § 90 (Riktlinjer för konfirmandarbetet), § 91 (Vuxenkonfirmation)
SK ersättare
Ks ersättare
- Eriksson, Britas Lennart**, 1952, Västerås stift, S, 72
Ledig session 2, ersatt av Agneta Ivemyr
Eu ersättare
KN ledamot, ordf
- Eriksson, Gun**, 1948, Uppsala stift, S, 1
Debattinlägg: § 47 (Studiecirkelmateriel för religionsdialog)
Eu ledamot,
v ordf
- Eriksson, Gunnel**, 1951, Luleå stift, S, 195
F ersättare
- Eriksson, Stig**, 1957, Luleå stift, C, 191
TU ersättare
KN ledamot,
v ordf
- Eriksson, Tommy**, 1953, Härnösands stift, S, 178
O ledamot
- Erlandsson, Madelaine**, 1947, Linköpings stift, BA, 29
Eu ersättare
- Ershammar, Mats**, 1942, Strängnäs stift, BA, 61
Ledig session 2, ersatt av Ingegerd Flock Andersson
Motion: 25 (Profetisk diakoni), 26 (Kyrkans digitalisering av undervisning och lärande), 27 (Kyrkans lärande miljöer i en ny tid)
Kl ledamot
- Ervasti, Marjut**, 1965, Stockholms stift, ViSK, 242
Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete)
Debattinlägg: § 90 (Riktlinjer för konfirmandarbetet), § 101 (Undervisning i utsatta områden, forts.)
G ledamot
- Eskilandersson, Mikael**, 1977, Lunds stift, SD, 116
Debattinlägg: § 98 (Undervisning i utsatta områden), § 103 (Digitalt lärande)
SK ledamot
- Etander Rimborg, Carina**, 1964, Göteborgs stift, POSK, 141
Debattinlägg: § 96 (Ordningsfråga)
Km 2 v ordf

F	
Falk, Celina , 1986, Luleå stift, POSK, 192	Eu ledamot
Falkeblad, Björn , 1964, Stockholms stift, BA, 247	E ersättare
Flock Andersson, Ingegerd , 1945, Strängnäs stift, BA, 61 Ersättare session 2 för Mats Ershammar Debattinlägg: § 102 (Profetisk diakoni), § 103 (Digitalt lärande), § 104 (Lärande miljöer)	
Forsberg Svensson, Märta Brita , 1950, Härnösands stift, C, 182 Avsagt sig uppdraget efter session 1 2019, ny ledamot: Ann-Christin Alexius	O ersättare
Forsell, Karin , 1948, Lunds stift, SD, 108 Ledig session 1, ersatt av Linda Lindberg Avliden efter session 1 2019, ny ledamot: Linda Lindberg	O ersättare
Forsell, Anna , 1958, Stockholms stift, S, 230 Debattinlägg: § 83 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	TU ledamot
Fransson, Johannes , 1991, Karlstads stift, S, 171 Debattinlägg: § 89 (Läroplan för Svenska kyrkan)	Kl ersättare
Franzén, Gunilla , 1966, Göteborgs stift, C, 138 Motion: 11 (Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid) Debattinlägg: § 87 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 111 (Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid)	F ledamot, ordf
Fredborg, Suzanne , 1953, Stockholms stift, BA, 228	E ledamot VN ersättare
Friheden, Jan , 1942, Lunds stift, ÖKA, 128 Ersättare session 2 för Elise Solberg Debattinlägg: § 94 (Låt oss lära på fler sätt)	
From Utterstedt, Ann-Christine , 1972, Västerås stift, SD, 75 Debattinlägg: § 91 (Vuxenkonfirmation), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning), § 95 (Alphakurser)	Valberedningen Kl ledamot
G	
Garde, Johan , 1990, Linköpings stift, POSK, 36	Eu ledamot
Gerenmark, Lisa , 1983, Skara stift, ÖKA, 49 Motion: 36 (Nya psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi) Debattinlägg: § 94 (Låt oss lära på fler sätt)	Kl ersättare
Gille, Sara , 1981, Härnösands stift, SD, 186 Tidigare Sara Seppälä	G ersättare
Glas, Katarina , 1963, Luleå stift, POSK, 196 Motion: 22 (Stöd för undervisning ledd av lekmän), 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet)	Eu ledamot, ordf

- Debattinlägg: § 85 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning)
- Grahn, Niklas**, 1969, Karlstads stift, POSK, 170
Motion: 14 (Utbildning av församlingsteologer), 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet)
Debattinlägg: § 17 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten), § 88 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 91 (Vuxenkonfirmation)
KI ledamot, ordf
- Granström, Agneta**, 1955, Luleå stift, MPSK, 203
Motion: 15 (Utbildning i ekoteologi), 18 (Katekes som uppmärksammar samiska erfarenheter)
F ersättare
- Grip, Leif**, 1954, Härnösands stift, POSK, 181
Ledig session 1 och 2, ersatt av Kerstin Lindh Wallin
F ledamot
- Gustavsson, Johan**, 1981, Göteborgs stift, ÖKA, 145
Ersättare session 2 för Hanna Unger
- Gårder, Nils**, 1951, Lunds stift, POSK, 109
Motion: 28 (Den särskilda undervisningen)
Debattinlägg: § 83 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 89 (Läroplan för Svenska kyrkan)
Ks ledamot
- Göranson, Lisbeth**, 1951, Lunds stift, C, 126
Ledig session 1, ersatt av Birger Svensson
TU ledamot
- Göransson, Göran**, 1942, Göteborgs stift, FiSK, 152
Ersättare session 1 och 2 för Vivianne Wetterling
G ersättare
- H
- Hagelin, Mats**, 1960, Lunds stift, BA, 106
Motion: 47 (Lärande i gudstjänst)
Debattinlägg: § 31 a (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018), § 55 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk), § 83 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)
Ks ledamot
- Hammar, Anna Karin**, 1951, Uppsala stift, S, 6
Motion: 5 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter), 31 (1700 år efter kyrkomötet i Nicaea), 45 (Tematiskt kyrkomöte om bön)
Debattinlägg: § 37 (Tema för kyrkomötet 2021), § 48 (Utbildningsmaterial i missiologi), § 52 (Svenskkyrklig sångsamling), § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 85 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 97 (Alphakurser, forts.), § 107 (Lektionarium)
F ersättare
Ks ersättare
- Hansson, Ronny**, 1957, Lunds stift, S, 117
KI ledamot
- Harlevi, Inger**, 1949, Visby stift, POSK, 205
Ny ledamot efter August Hermansson
Debattinlägg: § 86 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 109 (Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg)
O ersättare

Hedlundh, Emma , 1978, Uppsala stift, POSK, 2 Debattinlägg: § 44 (Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster), § 97 (Alphakurser, forts.)	TU ledamot	Personregister 2019
Hedström, Margareta , 1942, Stockholms stift, C, 233 Ny ledamot efter Gustav Hemming	F ersättare	
Hemming, Gustav , 1972, Stockholms stift, C, 233 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2018, ny ledamot: Margareta Hedström		
Hermansson, August , 1998, Visby stift, POSK, 205 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019, ny ledamot: Inger Harlevi		
Herthelius, Margaretha , 1942, Stockholms stift, FiSK, 217 Motion: 10 (Studiecirkelmateriel för religionsdialog), 19 (Ny katekes för Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 47 (Studiecirkelmateriel för religionsdialog), § 53 (Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster)	KI ledamot	
Hillerström, Marja , 1951, Stockholms stift, ViSK, 225 Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete), 44 (Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 53 (Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster)	SK ledamot	
Hjelm, Christina , 1957, Luleå stift, C, 198 Ledig session 2, ingen ersättare	O ledamot	
Holmberg, Andreas , 1966, biskop i Stockholms stift Debattinlägg: § 98 (Undervisning i utsatta områden)	SK	
Holmér, Ulla-Britt , 1945, Västerås stift, C 80	SK ersättare	
Holmgren, Sven Ingvar , 1945, Uppsala stift, BA, 18	F ledamot	
Hongslo, Terence , 1949, Uppsala stift, MPSK, 21 Motion: 15 (Utbildning i ekoteologi)	E ersättare VN ersättare	
Hortlund, Stefan , 1958, Luleå stift, S, 190 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019, ny ledamot: Roland Samuelsson		
Hägg, Rebecca , 1982, Linköpings stift, S, 34	SK/F ersättare	
Härder, Anton , 1966, Växjö stift, S, 87 Debattinlägg: § 86 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 103 (Digitalt lärande), § 104 (Lärande miljöer)	SK ledamot, ordf	
I		
Ingårda, Åsa , 1968, Strängnäs stift, C, 57 Debattinlägg: § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 85 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	Eu ersättare Ks ersättare	
Isaksson, Jan-Åke , 1964, Lunds stift, SD, 102 Debattinlägg: § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter)	F ledamot	

- Isberg, Linda**, 1977, Lunds stift, POSK, 103 TU ersättare
- Ivemyr, Agneta**, 1948, Västerås stift, S, 72
Ersättare session 2 för Britas Lennart Eriksson
- J**
- Jackelén, Antje**, 1955, ärkebiskop, Uppsala stift Ks ordf
Debattinlägg: § 2 (Anförande av ärkebiskopen), § 4 (Utdelning av S:t Eriks plakett), § 6 (Utdelning av Svenska kyrkans liturgipris), § 81 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 88 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)
- Jakobsson, Carin**, 1953, Visby stift, C, 204 F ersättare
Motion: 11 (Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid)
- Janfalk, Karin**, 1956, Göteborgs stift, ÖKA, 153 Kl ledamot
Motion: 36 (Nya psalmer och sånger med svenskkyrklig teologi)
Debattinlägg: § 52 (Svenskkyrklig sångsamling)
- Jannerstig, Gunilla**, 1947, Lunds stift, S, 123 G ersättare
Ersättare session 1 för Karl-Erik Kruse
- Janson Sten**, 1948, Göteborgs stift, POSK, 162 TU ersättare
Motion: 29 (Undervisning om tro och vetenskap), 30 (Digitalt stöd till tros livet)
- Jarnling, Magnus**, 1946, Stockholms stift, MPSK, 249 Kl ersättare
Motion: 15 (Utbildning i ekoteologi)
- Johannessen, Inga-Lisa**, 1943, Luleå stift, S, 194
Ersättare session 2 för Erik Vikström
- Johannesson, Karin**, 1970, biskop i Uppsala stift O
- Johansson, Boel**, 1952, Uppsala stift, POSK, 12 SK ledamot
Motion: 29 (Undervisning om tro och vetenskap), 30 (Digitalt stöd till tros livet)
- Johansson, Erik**, 1972, Uppsala stift, FK, 20 E ledamot
Ledig session 1 och 2, ersatt av Hans Lindholm
- Johansson, Kåge**, 1950, Göteborgs stift, BA, 143 Eu ersättare
Ersättare session 1 för Jerker Schmidt
- Johansson, Marie**, 1962, Växjö stift, S, 84 O ersättare
Ks ersättare
- Johansson, Torvald**, 1955, Strängnäs stift, POSK, 55 G ersättare
Ks ersättare
- Johansson Berg, Maria**, 1964, Luleå stift, S, 188 TU ledamot,
v ordf
Motion: 44 (Svenska kyrkan i utlandet)
Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 43 (Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelseskriter)

Johnsson, Lars , 1946, Strängnäs stift, S, 54 Debattinlägg: § 34 (Vissa frågor om biskopsval), § 36 (Beslutsfattande på distans m.m.), § 40 (Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet), § 41 (Tillsyn av samfällig- heterna för särskilda uppgifter), § 84 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	Ks ledamot	Personregister 2019
Jonäng, Ann-Kristin , 1953, Uppsala stift, C, 14 Ny ledamot efter Per Lodenius	SK ersättare	
Jönsson, Lena , 1944, Lunds stift, BA, 121	G ersättare	
K		
Kallenberg, Kjell , 1947, Strängnäs stift, POSK, 64 Motion: 29 (Undervisning om tro och vetenskap) Debattinlägg: § 37 (Tema för kyrkomötet 2021)	E ersättare	
Karlsson, Carl Johan , 1962, Stockholms stift, S, 246 Ersättare session 1 och 2 för Markus Selin Debattinlägg: § 103 (Digitalt lärande)	SK ersättare	
Karlsson, Kent , 1963, Lunds stift, POSK, 118 Motion: 16 (Svenska kyrkans läroplan 0–18 år)	KI ledamot	
Karlsson, Margareta , 1956, Strängnäs stift, ÖKA, 67	O ersättare	
Karlsson Ågren, Ann-Sofie , 1975, Härnösands stift, S, 183	KI ledamot	
Kilsäter, Britt , 1948, Lunds stift, BA, 111 Ersättare session 2 för Elisabeth Kullenberg		
Kjellgren, Bengt , 1969, Göteborgs stift, BA, 157 Debattinlägg: § 31 a (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2018), § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)	E ledamot KN ledamot	
Kompass, Anders , 1955, Stockholms stift, S, 241 Ledig session 1 och 2, ersatt av Birgitta Nilsson	G ersättare	
Krantz, Roberth , 1980, Uppsala stift, S, 4	O ledamot	
Kronlid, Julia , 1980, Stockholms stift, SD, 211 Debattinlägg: § 93 (Utbildning och stöd för ledare i under- visning), § 95 (Alphakurser), § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter)	Ks ersättare TU ersättare (båda t.o.m. session 1)	
Kruse, Karl-Erik , 1956, Lunds stift, S, 123 Ledig session 1, ersatt av Gunilla Jannerstig och session 2, ingen ersättare	G ersättare	
Kullenberg, Elisabeth , 1952, Lunds stift, BA, 111 Ledig session 2, ersatt av Britt Kilsäter Motion: 44 (Svenska kyrkan i utlandet)	O ledamot	
Kullingsjö, Birgit , 1949, Skara stift, C, 42 Ledig session 2, ersatt av Staffan Yngvesson	SK ledamot	
Kyrk, Eva , 1954, Västerås stift, BA, 78 Motion: 46 (Konfirmation för vuxna), 47 (Lärande i guds- tjänst)	G ersättare	

L	
Lagerman, Maria , 1955, Västerås stift, S, 79	O ledamot
Lagerroos, Marcus , 1994, Uppsala stift, SD, 15 Ersättare session 2 för Eva-Mai Mineur Tynong	
Lampinen, Kurt , 1943, Luleå stift, S, 199 Avliden, ny ledamot: Agneta Lindström Berg	
Larson, Daniel , 1968, Stockholms stift, S, 209	SK ersättare Ks ersättare
Larsson, Niklas , 1988, Lunds stift, C, 104 Motion: 11 (Kristen värdegrund med undervisning och lärande för en hållbar framtid), 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet), 44 (Svenska kyrkan i utlandet)	Valberedningen Eu ersättare
Leijen, Ellen , 1994, Strängnäs stift, S, 65	SK ersättare
Lejon, Kjell O , 1958, Linköpings stift, FK, 38 Motion: 23 (Utbildningsmaterial i missiologi), 24 (Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelse-skrifter), 32 (Utbildning för journalister i kristen tro), 33 (Alphakurser i Svenska kyrkan), 34 (Erfarenhetsbank för vuxenkonfirmation), 39 (Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster), 41 (Svenska kyrkans webbplats), 42 (Tematiskt kyrkomöte 2021 om Jesus Kristus) Debattinlägg: § 37 (Tema för kyrkomötet 2021), § 43 (Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelse-skrifter), § 44 (Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster), § 48 (Utbildningsmaterial i missiologi), § 103 (Digitalt lärande)	SK ersättare
Lilja, Johnny , 1941, Växjö stift, BA, 93 Ledig session 2, ingen ersättare	O ersättare
Lilja, Samuel , 1949, Lunds stift, BA, 129	F ersättare
Lindalen, Sara , 1977, Göteborgs stift, ViSK, 166 Ledig session 2, ersatt av Ingegerd Blomqvist Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete)	E ledamot
Lindberg, Linda , 1974, Lunds stift, SD, 108 Ersättare session 1 för Karin Forsell, ny ledamot från session 2 efter Karin Forsell	O ersättare
Lindberg, Per , 1956, Skara stift, POSK, 41 Motion: 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 34 (Vissa frågor om biskopsval)	Valberedningen v ordf O ledamot, v ordf VN ersättare
Linde, Patrik , 1979, Göteborgs stift, S, 142	E ersättare
Lindell Rylén, Monica , 1969, Strängnäs stift, S, 56 Ledig session 1 och 2, ersatt av Lars-Erik Lordh	Valberedningen O ledamot
Lindén, Birgitta , 1948, Växjö stift, S, 99 Debattinlägg: § 102 (Profetisk diakoni)	SK ledamot

Linder, Lars G , 1959, Strängnäs stift, S, 62	Valberedningen O ersättare	Personregister 2019
Linderås, Stefan , 1962, Göteborgs stift, POSK, 149	F ledamot	
Lindh Wallin, Kerstin , 1946, Härnösands stift, POSK, 181 Ersättare session 1 och 2 för Leif Grip	F ersättare	
Lindholm, Hans , 1949, Uppsala stift, FK, 20 Ersättare session 1 och 2 för Erik Johansson Debattinlägg: § 48 (Utbildningsmaterial i missiologi), § 81 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 88 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 95 (Alphakurser), § 107 (Lektionarium)		
Lindquist, Olov , 1958, Stockholms stift, FiSK, 234 Motion: 10 (Studiecirkelmaterial för religionsdialog), 19 (Ny katekes för Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 47 (Studiecirkelmaterial för religionsdialog), § 101 (Undervisning i utsatta områden, forts.)	O ersättare	
Lindström Berg, Agneta , 1947, Luleå stift, S, 190 Ny ledamot efter Kurt Lampinen	Kl ersättare	
Litström, Veronica , 1969, Härnösands stift, S, 185	Eu ersättare	
Lodenus, Per , 1966, Uppsala stift, C, 14 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019, ny ledamot: Ann-Kristin Jonäng		
Lordh, Lars-Erik , 1959, Strängnäs stift, S, 56 Ersättare session 1 och 2 för Monica Lindell Rylén		
Ludvigsson, Mats , 1946, Linköpings stift, S, 24 Motion: 43 (Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystemen) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)	E ledamot, v ordf	
Lundell, Johnny , 1983, Stockholms stift, S, 223 Ersättare session 1 och 2 för Louise Callenberg	O ersättare	
Lundby-Wedin, Wanja , 1952, Stockholms stift, S, 206 Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 86 (Tematiskt kyrko- möte 2019 – Undervisning)	Ks ledamot, 1 v ordf	
Lundström, Gunilla , 1964, Luleå stift, S, 193	SK ersättare	
Lång, David , 1972, Stockholms stift, SD, 222 Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)	E ledamot	
Löfven, Ulla , 1951, Stockholms stift, S, 216	Eu ledamot	
Löndahl, Berth , 1950, Lunds stift, FK, 131 Motion: 23 (Utbildningsmaterial i missiologi), 32 (Utbildning för journalister i kristen tro), 39 (Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster), 40 (Utredning om Svenska	G ledamot	

teologiska institutet), 41 (Svenska kyrkans webbplats), 42 (Tematiskt kyrkomöte 2021 om Jesus Kristus)
Debattinlägg: § 17 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten), § 37 (Tema för kyrkomötet 2021), § 42 (Katekeser), § 44 (Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster), § 48 (Utbildningsmaterial i missiologi), § 49 (Gudstjänstupplevelser), § 50 (Församlingarnas arbete med dop), § 97 (Alphakurser, forts.), § 103 (Digitalt lärande)

M

- Marcusson, Åke**, 1948, Utlandsförsamlingarna, 251 Valberedningen
Motion: 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet)
E ledamot
Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)
- Mattsson, Kicki**, 1968, Göteborgs stift, S, 156 F ersättare
- Milltoft, Sven**, 1965, Stockholms stift, BA, 221 G ledamot
- Mineur Tynong, Eva-Mai**, 1953, Uppsala stift, SD, 15 SK ersättare
Ledig session 2, ersatt av Marcus Lagerroos
- Moberg, Ellionor**, 1949, Stockholms stift, C, 220 Kl ersättare
- Moberg, Martin**, 1976, Lunds stift, S, 107
Ersättare session 2 för Birger Wernersson
Debattinlägg: § 97 (Alphakurser, forts.),
- Modéus, Fredrik**, 1964, biskop i Växjö stift Eu
Debattinlägg: § 97 (Alphakurser, forts.) Ks ersättare för ärkebiskopen
- Modéus, Martin**, 1962, biskop i Linköpings stift G
Debattinlägg: § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter), § 143 (Kyrkomötet avslutas)
- Mogren, Mikael**, 1969, biskop i Västerås stift F
Debattinlägg: § 90 (Riktlinjer för konfirmandarbetet), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning), § 101 (Undervisning i utsatta områden, forts.), § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter), § 109 (Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg)
- Munck, Eva-Maria**, 1984, Stockholms stift, POSK, 232 Kl ledamot
Debattinlägg: § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 91 (Vuxenkonfirmation), § 95 (Alphakurser)
- Månsson, Victor**, 1995, Västerås stift, POSK, 81 F ersättare
- ## N
- Netzel, Ida**, 1984, Uppsala stift, ÖKA, 13 F ledamot
Debattinlägg: § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter)
- Nielsén, Marie**, 1962, Lunds stift, S, 105 Kl ledamot
Debattinlägg: § 90 (Riktlinjer för konfirmandarbetet)

Nihlgård, Anders , 1944, Lunds stift, ÖKA, 113	Eu ledamot	Personregister 2019
Nilsson, Birgitta , 1954, Stockholms stift, S, 241 Ersättare session 1 och 2 för Anders Kompass	G ersättare	
Nilsson, Jan G , 1940, Skara stift, BA, 44 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2019, ny ledamot: Katarina Ramnerö Ödestad		
Nilsson, Jenny , 1978, Göteborgs stift, ÖKA, 137 Motion: 9 (Låt oss lära på fler sätt)	E ledamot	
Nilsson, Leif , 1944, Härnösands stift, S, 184	Valberedningen E ersättare	
Nilsson, Mats , 1949, Växjö stift, C, 94 Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)	E ersättare	
Nilsson, Petter , 1983, Luleå stift, SD, 200 Ledig session 1 och 2, ersatt av Eric Palmqvist	E ersättare	
Nisser-Larsson, Margareta , 1954, Karlstads stift, BA, 172 Motion: 14 (Utbildning av församlingsteologer)	TU ledamot, ordf	
Nodin, Karin , 1957, Karlstads stift, C, 174 Motion: 4 (Utbildning i kristet ledarskap), 20 (Metodutveckling av gudstjänster), 21 (Lägerverksamhet) Debattinlägg: § 48 (Utbildningsmaterial i missiologi)	Eu ledamot	
Nordenstorm, Leif , 1960, Uppsala stift, FiSK, 19 Motion: 18 (Katekes som uppmärksammar samiska erfarenheter), 19 (Ny katekes för Svenska kyrkan), 40 (Utredning om Svenska teologiska institutet) Debattinlägg: § 17 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten), § 18 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten, forts.), § 42 (Katekeser), § 53 (Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster), § 55 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk), § 95 (Alphakurser), § 105 (Tro och vetenskap), § 110 (Utbildning i ekoteologi)	F ledamot	
Nordgren, Anette , 1958, Utlandsförsamlingarna, 250 Motion: 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)	O ledamot	
Nordlander, Leif , 1953, Skara stift, FK, 50 Motion: 23 (Utbildningsmaterial i missiologi), 24 (Utbildningsmaterial om Svenska kyrkans bekännelseskriterier), 33 (Alphakurser i Svenska kyrkan), 34 (Erfarenhetsbank för vuxenkonfirmation), 39 (Forskning om kristologin bland Svenska kyrkans präster), 40 (Utredning om Svenska teologiska institutet), 41 (Svenska kyrkans webbplats), 42 (Tematiskt kyrkomöte 2021 om Jesus Kristus) Debattinlägg: § 29 (Fyllnadsval Läronämnden), § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 97 (Alphakurser, forts.), § 140 (Ordningsfråga)	Ks ledamot	

Personregister 2019	Nordung Byström, Eva , 1957, biskop i Härnösands stift Motion: 5 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter) Debattinlägg: § 95 (Alphakurser), § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter)	E KN ledamot
	Nordvall, Helena , 1950, Luleå stift, BA, 202	TU ledamot
	Norén, Carola , 1953, Stockholms stift, S, 238	G ersättare
	Novak, Anders , 1945, Stockholms stift, KR, 229	Eu ersättare
	Nyström, Åsa , 1960, biskop i Luleå stift Debattinlägg: § 97 (Alphakurser, forts.)	O
O		
	Olofsson, Anne , 1959, Linköpings stift, POSK, 33 Debattinlägg: § 105 (Tro och vetenskap), § 109 (Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg)	F ledamot
	Olsson, Bengt , 1944, Linköpings stift, FiSK, 39 Motion: 6 (Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg) Debattinlägg: § 109 (Kyrkobyggnader som pedagogiska verktyg)	SK ersättare
	Olsson, Bertil , 1950, Växjö stift, KR, 97 Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)	E/SK ersättare VN ledamot
	Olsson, Roger , 1963, Skara stift, S, 48 Debattinlägg: § 49 (Gudstjänstupplevelser), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning)	G ledamot
	Olsson, Roine , 1959, Lunds stift, S, 132 Debattinlägg: § 41 (Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter)	Valberedningen TU ledamot
	Oskarsson, Irene , 1965, Linköpings stift, KR, 37 Debattinlägg: § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	O ledamot
	Ottesen, Fredrik , 1986, Lunds stift, SD, 130 Ledig session 1 och 2, ersatt av Sören Ravn	E ersättare
P		
	Pagels, Berith , 1946, Lunds stift, C, 119	E ersättare
	Palmqvist, Eric , 1970, Luleå stift, SD, 200 Ersättare session 1 och 2 för Petter Nilsson	E ersättare
	Pedersen Videke, Sofija , 1980, Lunds stift, S, 112 Motion: 3 (Gudstjänstupplevelser), 43 (Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystemen) Debattinlägg: § 37 (Tema för kyrkomötet 2021), § 49 (Gudstjänstupplevelser), § 50 (Församlingarnas arbete med dop), § 55 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på	G ledamot, ordf

Perers, Karin , 1955, Västerås stift, C, 70 Debattinlägg: § 1 (Kyrkomötet öppnas), § 7 (Parentation), § 17 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten), § 19 (Meddelanden), § 23 (Meddelanden och ajournering), § 29 (Fyllnadsval Läronämnden), § 31 (Meddelanden), § 56 (Meddelanden), § 112 (Meddelanden), § 140 (Ordningsfråga), § 142 (Meddelanden), § 143 (Kyrkomötet avslutas)	Km ordf
Persson, Camilla , 1984, Lunds stift, S, 120	F ledamot
Persson, Lennart , 1944, Uppsala stift, C, 3	F ledamot
Persson, Sven Gunnar , 1955, Linköpings stift, POSK, 23 Motion: 37 (Lektionarium för Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 107 (Lektionarium)	O ledamot
Petersson, Thomas , 1968, biskop i Visby stift Motion: 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet), 44 (Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022)	Kl
Pettersson, Christina , 1962, Göteborgs stift, FK, 158 Ersättare session 1 för Fredrik Sidenvall	Eu ledamot
Pettersson, Zandra , 1968, Skara stift, SD, 45 Ny ledamot efter Ann-Charlotte Blomqvist Debattinlägg: § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning)	Kl ersättare
R	
Ramnerö Ödestad, Katarina , 1955, Skara stift, BA, 44 Ny ledamot efter Jan G Nilsson	SK ledamot
Ramström, Victor , 1990, Växjö stift, POSK, 90	O ersättare
Rapakko, Anna , 1975, Växjö stift, S, 92	E/Kl ersättare
Rappmann, Susanne , 1965, biskop i Göteborgs stift Debattinlägg: § 94 (Låt oss lära på fler sätt)	TU
Ravn, Sören , 1960, Lunds stift, SD, 130 Ersättare session 1 och 2 för Fredrik Ottesen	E ersättare
Reichenberg, Olle , 1970, Stockholms stift, BA, 208 Motion: 44 (Svenska kyrkan i utlandet)	O ledamot
Rekola, Satu , 1961, Göteborgs stift, MPSK, 165 Ny ledamot efter Catrin Björkman Debattinlägg: § 55 (Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på nationella minoritetsspråk)	SK ersättare
Ringheim, Erik , 1983, Stockholms stift, POSK, 239 Ersättare session 1 och 2 för Olle Carlsson	Eu ersättare

Risberg, Lars , 1948, Karlstads stift, S, 167	TU ledamot
Romedahl, Marcus , 1994, Lunds stift, FiSK, 134 Ersättare session 1 och 2 för Lars Arvidsson Motion: 12 (Församlingarnas arbete med dop), 19 (Ny katekes för Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 50 (Församlingarnas arbete med dop)	TU ersättare
Roos, Anders , 1947, Stockholms stift, POSK, 213 Motion: 40 (Utredning om Svenska teologiska institutet) Debattinlägg: § 17 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten), § 18 (Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten, forts.) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 53 (Gemensam ordning för nattvardsgudstjänster), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning), § 95 (Alphakurser)	G ledamot
Rosengren, Ann-Christine , 1952, Göteborgs stift, S, 148	SK ersättare
Rosenlundh, Tomas , 1949, Göteborgs stift, ÖKA, 161 Debattinlägg: § 86 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	SK ledamot
Rosenquist, Mattias , 1967, Växjö stift, POSK, 95 Motion: 44 (Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 42 (Katekeser)	TU ledamot
Rosenquist, Sofia , 1976, Växjö stift, POSK, 86 Debattinlägg: § 101 (Undervisning i utsatta områden, forts.)	SK ledamot, v ordf
Rydell, Olle , 1953, Västerås stift, S, 82 Debattinlägg: § 105 (Tro och vetenskap)	SK ledamot
Rydén Davoust, Marie , 1966, Strängnäs stift, POSK, 60 Ledig session 2, ersatt av Birgitta Wrede	Ks ledamot
Rydström, Elisabeth , 1954, Stockholms stift, C, 210 Debattinlägg: § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning)	Valberedningen Ks ledamot
Ryström Signarsdotter, Sandra , 1983, Stockholms stift, S, 244	G/E ersättare
S	
Samuelsson, Roland , 1951, Luleå stift, S, 190 Ny ledamot efter Stefan Hortlund Debattinlägg: § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	Eu ersättare
Sandin-Wester, Marja , 1947, Stockholms stift, MPSK, 227 Motion: 15 (Utbildning i ekoteologi) Debattinlägg: § 110 (Utbildning i ekoteologi)	G ersättare Ks ersättare

Sandlund, Elisabeth , 1951, Stockholms stift, FK, 240 Motion: 32 (Utbildning för journalister i kristen tro), 33 (Alphakurser i Svenska kyrkan), 34 (Erfarenhetsbank för vuxenkonfirmation) Debattinlägg: § 91 (Vuxenkonfirmation), § 95 (Alphakurser), § 106 (Utbildning för journalister)	SK ledamot	Personregister 2019
Sandström, Britt , 1944, Västerås stift, S, 69	Ks ledamot	
Schmidt, Jerker , 1976, Göteborgs stift, BA, 143 Ledig session 1, ersatt av Kåge Johansson och session 2, ingen ersättare	Eu ledamot	
Selin, Markus , 1978, Stockholms stift, S, 246 Ledig session 1 och 2, ersatt av Carl Johan Karlsson	SK ledamot	
Seppälä, Sara Bytt efternamn, se Gille		
Sidenvall, Fredrik , 1962, Göteborgs stift, FK, 158 Ledig session 1, ersatt av Christina Pettersson Motion: 35 (Förnyat bruk av Lilla katekesen) Debattinlägg: § 42 (Katekeser), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning), § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter)	Eu ledamot	
Sjöberg, Roger , 1972, Stockholms stift, S, 219	E ersättare	
Sjöstrand, Erik , 1981, Uppsala stift, POSK, 7 Debattinlägg: § 32 (Redogörelse för behandlingen av kyrko- mötesärenden), § 53 (Gemensam ordning för nattvardsguds- tjänster), § 82 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning)	Ks ledamot	
Sjöö, Linda , 1975, Lunds stift, ViSK, 115 Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete) Debattinlägg: § 97 (Alphakurser, forts.), § 98 (Undervisning i utsatta områden)	TU ledamot	
Solberg, Elise , 1989, Lunds stift, ÖKA, 128 Ledig session 2, ersatt av Jan Friheden Motion: 9 (Låt oss lära på fler sätt)	G ledamot	
Spiik, Daniel , 1977, Strängnäs stift, SD, 66 Debattinlägg: § 108 (Studera klimatfrågor och naturens rättigheter)	F ersättare	
Stenberg, Anna , 1973, Göteborgs stift, ViSK, 147 Ersättare session 1 och 2 för Emilia Domurat Motion: 8 (Hållbarhetsperspektiv i Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete)	TU ersättare	
Stråle Börjesson, Anna-Karin , 1962, Karlstads stift, S, 168	Valberedningen G ledamot	
Stålhem Liljendahl, Elisabet , 1947, Stockholms stift, BA, 243 Ledig session 1 och 2, ersatt av Gunilla Eldebro	SK ersättare	

Sundström, Jan Olov , 1945, Stockholms stift, BA, 237	Eu ledamot
Sunnliden, Håkan , 1952, Växjö stift, FK, 91 Motion: 40 (Utredning om Svenska teologiska institutet)	F ersättare
Svensson, Alve , 1951, Lunds stift, KR, 125	G ersättare
Svensson, Birger , 1944, Lunds stift, C, 126 Ersättare session 1 för Lisbeth Göranson	TU ersättare
Svensson, Karl-Gunnar , 1957, Göteborgs stift, KR, 163 Motion: 2 (Nya modeller för konfirmandarbete) Debattinlägg: § 90 (Riktlinjer för konfirmandarbetet)	F ledamot Ks ersättare
Szulc, Bartłomiej , 1995, Härnösands stift, C, 179 Ledig session 2, ingen ersättare	G ersättare
Särdquist, Sofia , 1969, Skara stift, POSK, 46	SK ersättare Ks ersättare
T	
Tegby, Lisa , 1949, Luleå stift, POSK, 189 Motion: 30 (Digitalt stöd till troslivet) Debattinlägg: § 54 (Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk), § 97 (Alphakurser, forts.)	G ledamot
Thor, Jenny , 1980, Strängnäs stift, S, 59	TU ersättare
Thureson, Anna , 1969, Linköpings stift, C, 32 Ledig session 1, ingen ersättare	G ledamot, v ordf
Tisell, Daniel , 1968, Göteborgs stift, C, 146 Debattinlägg: § 54 (Bibeln och Den svenska psalmboken på nationella minoritetsspråk), § 85 (Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning), § 101 (Undervisning i utsatta områden, forts.)	Ks ledamot, 2 v ordf
Tyrberg, Johan , 1963, biskop i Lunds stift Debattinlägg: § 54 (Vissa jävssituationer i domkapitlen)	TU
U	
Unger, Hanna , 1972, Göteborgs stift, ÖKA, 145 Ledig session 1, ingen ersättare och session 2, ersatt av Johan Gustavsson	TU ledamot
V	
Vikström, Erik , 1996, Luleå stift, S, 194 Ledig session 2, ersatt av Inga-Lisa Johansson	Eu ersättare

W

Wahlin, Nina , 1968, Strängnäs stift, C, 63 Motion: 4 (Utbildning i kristet ledarskap), 20 (Metodutveckling av gudstjänster), 21 (Lägerverksamhet), 38 (Ökade resurser till Svenska kyrkan i utlandet), 44 (Svenska kyrkan i utlandet) Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 90 (Riktlinjer för konfirmandarbetet), § 93 (Utbildning och stöd för ledare i undervisning) § 96 (Ordningsfråga)	Kl ersättare
Wahlman, Inger , 1951, Västerås stift, S, 73 Debattinlägg: § 32 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden)	Valberedningen ordf E ledamot
Wahn, Jan , 1953, Skara stift, C, 53	Eu ledamot
Waldenfors, Sara , 1977, Göteborgs stift, S, 139 Motion: 14 (Utbildning av församlingsteologer) Debattinlägg: § 95 (Alphakurser)	G/Kl ersättare Ks ersättare
Wallin, Christoffer , 1991, Göteborgs stift, SD, 160 Ledig session 1 och 2, ersatt av Ralf Dahlgren	Kl ersättare
Waltersson, Kekke , 1981, Stockholms stift, S, 226 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare	G ledamot
Weichbrodt, Hans , 1968, Göteborgs stift, FK, 144 Ledig session 2, ingen ersättare	TU ersättare
Werner, Elisabeth , 1964, Linköpings stift, SD, 35	F ersättare
Wernersson, Birger , 1948, Lunds stift, S, 107 Ledig session 2, ersatt av Martin Moberg Motion: 44 (Svenska kyrkan i utlandet)	E ledamot
Westerlund, Anna-Karin , 1949, Uppsala stift, BA, 8	SK ledamot
Westroth, Eric , 1971, Växjö stift, SD, 98 Debattinlägg: § 37 (Tema för kyrkomötet 2021)	O ledamot
Wetterling, Vivianne , 1951, Göteborgs stift, FiSK, 152 Ledig session 1 och 2, ersatt av Göran Göransson	G ledamot
Widepalm, Håkan , 1977, Göteborgs stift, C, 164 Debattinlägg: § 97 (Alphakurser, forts.)	O ledamot
Winberg, Margareta , 1947, Härnösands stift, S, 177 Ledig session 1, ingen ersättare	Ks ledamot
Wojdkow, Marie , 1958, Lunds stift, POSK, 124	Valberedningen E ledamot
Wrede, Birgitta , 1947, Strängnäs stift, POSK, 60 Ersättare session 2 för Marie Rydén Davoust	

Y

Yngvesson, Staffan, 1967, Skara stift, C, 42
Ersättare session 2 för Birgit Kullingsjö

Å

Åkerhielm, Caroline, 1953, Stockholms stift, FiSK, 248 Eu ersättare

Åkerlund, Anders, 1940, Västerås stift, C, 74 G ersättare
Debattinlägg: § 33 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022), § 49 (Gudstjänst-
upplevelser)

Åkesson, Jörgen, 1960, Skara stift, POSK, 52 F ersättare
Motion: 22 (Stöd för undervisning ledd av lekmän)

Ö

Öhrlund, Isak, 1997, Växjö stift, S, 96 F ersättare

Sakregister

Sakregister

Sakregister
2019

Förkortningar

KsSkr Kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet

PSkr Presidiets skrivelse till kyrkomötet

KmSkr Kyrkomötets skrivelse till kyrkostyrelsen

Ln Läronämnden

Kn Kyrkorättsnämnden

M Motion till kyrkomötet
y yttrande

G Gudstjänstutskottet

O Organisationsutskottet

TU Tillsyns- och uppdragsutskottet

E Ekonomiutskottet

Eu Ekumenikutskottet

KI Kyrkolivsutskottet

SK Samhälls- och kulturutskottet

F Förvaltareutskottet

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
A	Alphakurser , studievägledning för	M 17, 33	KI 7		95, 97, 127
	Ansvarsnämnd för biskopar , Svenska kyrkans, verksamhets- berättelse 2018		TU 7	10	45, 70
	Arvodesnämnd , Svenska kyrkans för den nationella nivån, verk- samhetsberättelse 2018		O 6	6	38, 63
B	Barnverksamhet , se Läroplan för Svenska kyrkan				
	Begravning, begravnings- samfälligheter , se Kyrkoordningen				
	Begravningsverksam- heten , ansvaret för, se Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022				
	Bekännelseskriter , se Svenska kyrkans bekännelseskriter				
	Beslutsfattande på distan , se Kyrkoordningen				
	Bibeln , se Minoritetsspråk				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
D	Biskopsval , se Kyrkoordningen				
	Den svenska psalm- boken , se Minoritetsspråk				
	Diakoni , profetisk, kunskapsunderlag om	M 25	SK 2		102, 129
	Digitalt lärande , se Lärande				
	Direkta val , se Kyrkoordningen				
	Dop , församlingarnas arbete med, inspirations- material	M 12	G 2		50, 75
E	Ekoteologi , se Utbildning i ekoteologi				
F	Församlingsteologer , se Utbildning av församlingsteologer				
G	Gemensam ordning för nattvardsguds- tjänster , se Kyrkoordningen				
	Gudstjänst , se Lärande i gudstjänsten				
	Gudstjänstupplevelser , gudstjänstarbete	M 3	G 1	12	49, 74
H	Hållbarhet , se Klimatfrågor eller Undervisning och lärande för en hållbar framtid				
	Hållbarhetsredo- visning 2018 , se Årsredovisning				
I	Institutionssjälavården , finansiering av, se Kyrkomötesärenden				
J	Journalister , se Utbildning för journa- lister				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
K	Katekeser , vuxenkatekes, Lilla katekesen, ny katekes, samisk kultur	M 18, 19, 35	TU 4		42, 67
	Klimatfrågor , studera, naturens rättigheter, hållbarhet, undervisning	M 5	F 2	28	108, 135
	Konfirmandarbete , riktlinjer och modeller för, klimat- och hållbar- hetsperspektiv	M2, 8	KI 2		90, 122
	Konfirmation för vuxna , se Vuxenkonfirmation				
	Kristen värdegrund , se Undervisning och läran- de för en hållbar framtid				
	Kristologi , kristologiska frågor, forskning bland Svenska kyrkans präster	M 39	TU 6		44, 69
	Kulturstipendier , utdelande av, Samiska rådets kulturpris				99
	Kyrkobyggnader , kyrkor, kyrkorummet, pedagogik, pedagogiska verktyg	M 6	F 3		109, 136
	Kyrkohandboken , se Minoritetsspråk				
	Kyrkomötet: – anmälan av inkallade ersättare				9, 27
	– anmälan av nya leda- möter				8, 26
– anmälan och bord- läggning av inkomna ärenden och utskottens betänkanden				16, 20, 28	
– biskoparnas närvaro i utskotten				14	
– ersättarnas placering i utskotten				13	

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	– fastställande av debattregler				10, 21
	– fyllnadsval till Kyrkorättsnämnden				15
	– fyllnadsval till kyrkostyrelsen				22
	– fyllnadsval till Läronämnden				30
	– fyllnadsval till utskott				13, 29
	– fyllnadsval till valberedningen				12
	– hänvisning av ärenden till utskotten				18
	– tema 2021	PSkr 1, M 42, 45	O 5		37, 62
	– val av protokoll- justerare				11
	Kyrkomötesärenden, redogörelse för behand- lingen av, kyrkomötet, skrivelser, rapportering, 1700 år efter kyrkomötet i Nicaea, finansiering av institutionssjälavården	KsSkr 3, M 31, 43	E 3	2	32, 58
	Kyrkoordningen, ändringar, rättelser, biskopsval, gemensam ordning för nattvards- gudstjänster, prästexa- men före prästvigning för den som har valts till biskop, direkta val, vallokal, valnämnd, beslutsfattande på distans, deltagande, närvaro, tillsyn av samsälligheterna för särskilda uppgifter, Gotland, Göteborg, begravning	KsSkr 4, Ln 1y, Kn 1y, Kn 2y, Kn 3y	G 5, O 1, O 2, O 3, TU 2	3, 4, 5, 9, 14	34, 35, 36, 41, 53, 59, 60, 61, 66, 78
	Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet, se Tillhörighet				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
L	Lektionarium , för Svenska kyrkan	M 37	SK 7		107, 134
	Lilla katekesen , se Katekeser				
	Lägerverksamhet , utbildningar inom	M 21	Kl 4		92, 124
	Lärande , se också Undervisning eller Tematiskt kyrkomöte 2019				
	Lärande , digitalt, digitalisering av undervisning och lärande, digitalt stöd till tros livet, digital kommunikation, Svenska kyrkans webbplats	M 26, 30, 41	SK 3		103, 130
	Lärande i gudstjänsten , temaår	M 47	G 3		51, 76
	Lärande , lära på fler sätt, inspirations- och kunskapsstöd	M 9	Kl 6	27	94, 126
	Lärande miljöer , i en ny tid	M 27	SK 4		104, 131
M	Läroplan för Svenska kyrkan , barnverksamhet, barn och unga, 0–18 år, undervisning	M 1, 16	Kl 1	25	89, 121
	Medborgarskap , svensk medborgare, se Tillhörighet				
	Medlemskap , se Tillhörighet				
	Meänkieli , se Minoritetsspråk				
	Minoritetsspråk , nationella, Bibeln, Den svenska psalmboken, kyrkohandboken	KsSkr 7, KsSkr 8, Ln 4y, Ln 5y, Kn 5y, Kn 6y, Kn 7y, Kn 8y	G7, G 8	15, 16	54, 55, 79, 80
	Missiologi , utbildningsmaterial i	M 23	Eu 2		48, 73
	Musik , se Sångsamling				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
N	Nattvardsgudstjänster , gemensam ordning för, se Kyrkoordningen				
	Nicaea , 1700 år efter kyrkomötet i, se Kyrkomötesärenden				
P	Pedagogik, pedago- giska verktyg , se Kyrkobyggnader				
	Profetisk diakoni , se Diakoni				
	Prästexamen , se Kyrkoordningen				
	Psalmboken , se Minoritetsspråk				
	Psalmer , se Sångsamling				
R	Religionsdialog , studiecirkelsmaterial för, utbildningsmaterial	M 10	Eu 1		47, 72
	Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmand- arbete , se Konfirmandarbete				
S	Samfälligheter , se Kyrkoordningen				
	Samiska , se Minoritetsspråk eller Katekeser				
	Samiska rådets kulturpris , se Kulturstipendier				
	Språk , se Minoritetsspråk				
	S:t Eriks plakett , utdelande av				4
	Studiecirkelsmaterial , se Religionsdialog				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
T	Svenska kyrkan i utlandet , SKUT, se Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022				
	Svenska kyrkans bekännelseskrifter , utbildningsmaterial om	M 24	TU 5		43, 68
	Svenska kyrkans liturgi pris, utdelande av				6
	Svenska teologiska institutet , i Jerusalem, utredning av, STI	M 40			18
	Sångsamling , svenskkyrklig, nya psalmer, musik, teologi, ungdomar, konfirmation	M 36	G 4	13	52, 77
	Tema för kyrkomötet 2021 , tematiskt kyrkomöte, se Kyrkomötet – tema 2021				
	Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning	KsSkr 5, M 28, Ln 2y	G 6, O 4, TU 3, E 4, Eu 3 Kl 8, SK 8, F 1	17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24	81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120
	Temaår , se Lärande i gudstjänsten				
	Tillhörighet , kyrkoordningens bestämmelser om, medborgarskap, medlemskap	KsSkr 6, Ln 3y, Kn 4y	TU 1	8	40, 65
	Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter , se Kyrkoordningen				
Tro och vetenskap , undervisning om	M 29	SK 5		105, 132	

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf anges
U	<p>Undervisning, se Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning eller Läroplan för Svenska kyrkan eller Utbildning och stöd för ledare i undervisning eller Lärande eller Klimatfrågor</p> <p>Undervisning, digitali- sering av, se Lärande</p> <p>Undervisning i utsatta områden, social utsatt- het</p> <p>Undervisning och lärande för en hållbar framtid, kristen värde- grund, Agenda 2030</p> <p>Undervisning om tro och vetenskap, se Tro och vetenskap</p> <p>Utbildning av församlingsteologer</p> <p>Utbildning för journa- list, i kristen tro, grundkurs</p> <p>Utbildning i ekoteologi, utbildningsmaterial, kurser</p> <p>Utbildning och stöd för ledare i undervisning, kristet ledarskap, under- visning ledd av lekmän</p> <p>Utbildningar inom lägerverksamhet, se Lägerverksamhet</p> <p>Utbildningsmaterial, se Svenska kyrkans bekännelseskrifter eller Religionsdialog eller Missiologi</p>	<p>M 13</p> <p>M 11</p> <p>M 14</p> <p>M 32</p> <p>M 15</p> <p>M 4, 22</p>	<p>SK 1</p> <p>F 5</p> <p>SK 6</p> <p>F 4</p> <p>Kl 5</p>	<p>29</p> <p>26</p>	<p>98, 101, 128</p> <p>111, 138</p> <p>18</p> <p>106, 133</p> <p>110, 137</p> <p>93, 125</p>

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Utlandskyrkan , se Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022				
	Utsatta områden , se Undervisning i utsatta områden				
V	Val , se Kyrkoordningen				
	Valprövningsnämnd , Svenska kyrkans, verk- samsberättelse 2018		O 7	7	39, 64
	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022, finansiering, inriktning, kostnadsram, styrning, verksamhets- områden, målbilder, 2030, Utlandskyrkan, ansvar för begravnings- verksamheten	KsSkr 1, M 7, 38, 44	E 1	30	33, 139
	Vetenskap , se Tro och vetenskap				
	Vuxenkatekes , se Katekeser				
	Vuxenkonfirmation	M 34, 46	Kl 3		91, 123
W	Webbplats , Svenska kyrkans, se Lärande, digitalt				
Å	Årsredovisning , Svenska kyrkans nationella nivå 2018, koncernredovisning, resultaträkning, balans- räkning, resultatrapport, ansvarsfrihet, hållbar- hetsredovisning	KsSkr 2	E 2	1	31 a, 57
Ä	Ändringar i kyrko- ordningen , se Kyrkoordningen				
Ö	Överklagandenämnd , Svenska kyrkans, verk- samsberättelse 2018		TU 8	11	46, 71

